

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

*Kvalitetas*TM
Gyvenimo kokybė

MYKOLO ROMERIO
UNIVERSITETAS

„ŠVIETIMO SISTEMOS STEBĖSENOS VEIKLŲ VADOVO PARENGIMAS“

ŠVIETIMO SISTEMOS STEBĖSENOS VEIKLŲ VADOVO PATEIKIMAS:
GALUTINIS VARIANTAS (V2.0)

Rengėjai:

*jungtinės veiklos pagrindu veikianti ūkio subjektų grupė, sudaryta iš
VŠĮ „Konkurencingumo plėtotės centras“, UAB „Kvalitetas“ ir Mykolo
Romerio universiteto, bei subteikėjas VŠĮ „Regionų socialinės
ekonomikos centras“*

Vilnius,

2022

1 lentelė. Dokumento versijos

Eil. nr.	Versija	Parengta	Rengė	Pastabos	NŠA komisijos nariai
1.	Versija 2.0	2022-10-27	Jungtinės veiklos pagrindu veikianti ūkio subjektų grupė, sudaryta iš VšĮ „Konkurencingumo plėtotės centras“, UAB „Kvalitetas“ ir Mykolo Romerio universiteto, bei subteikėjas VšĮ „Regionų socialinės ekonomikos centras“		1. Vidmantas Jurgaitis (komisijos pirmininkas), 2. Evaldas Bakonis, 3. Eduardas Daujotis, 4. Jūratė Drazdauskienė, 5. Jolanta Jevsejevienė, 6. Asta Ranonytė.

Turinys

LENTELIŲ SĄRAŠAS	4
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	5
PAGRINDINĖS SĄVOKOS IR SANTRUMPOS	6
SANTRAUKA.....	9
SUMMARY.....	12
ĮVADAS	15
1. ESAMOS PADĖTIES VYKDANT ŠVIETIMO SISTEMOS STEBĖSENOS VEIKLAS NACIONALINIŲ LYGMENIU ANALIZĖ IR ŠVIETIMO SISTEMOS STEBĖSENOS VEIKLŲ PERSPEKTYVA IKI 2027 M.	17
1.1. Esama švietimo sistemos stebėsenos Lietuvoje.....	17
1.2. Švietimo sistemos stebėsenos veiklų perspektyva iki 2027 m.	41
2. KRITERIJAI PASIRENKANT LIETUVOS IR UŽSIENIO ŠALIŲ ORGANIZACIJAS GEROSIOS PATIRTIES ANALIZEI.....	53
2.1. Kriterijai, taikyti pasirenkant užsienio šalių organizacijas gerosios patirties analizei.....	53
2.2. Kriterijus, taikytas pasirenkant Lietuvos organizacijas gerosios patirties analizei.....	57
3. UŽSIENIO ŠALIŲ ORGANIZACIJŲ GEROSIOS PATIRTIES ANALIZĖ	65
3.1. Suomijos gerosios patirties švietimo stebėsenos srityje analizė.....	65
3.2. Estijos gerosios patirties švietimo stebėsenos srityje analizė	74
3.3. Slovėnijos gerosios patirties švietimo stebėsenos srityje analizė	80
3.4. Išvados	83
4. LIETUVOS ORGANIZACIJŲ GEROSIOS PATIRTIES ANALIZĖ	85
4.1. Vyriausybės strateginės analizės centro gerosios patirties analizė.....	85
4.4. Lietuvos statistikos departamento gerosios patirties analizė	95
4.3. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos organizacijas gerosios patirties analizė.....	99
4.4. LR sveikatos apsaugos ministerijos (įskaitant jai pavaldžių įstaigų) gerosios patirties analizė	106
5. CENTRO MODELIS	111
5.1. Centro funkcijos.....	112
5.2. Centro procesai	114
5.3. Centro organizacinė valdymo struktūra bendroje NŠA organizacinėje valdymo struktūroje.....	125

5.4. Centro perspektyvinis galimų metinių darbų planas (sąrašas).....	133
5.5. Centro stebėsenos veikloms organizuoti ir vykdyti reikalingi žmogiškieji ir finansiniai ištekliai.....	137
5.6. Nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenai reikalingi įrankiai.....	143
5.7. Centro bendradarbiavimo su kitomis švietimo stebėsenos, mokslo, tyrimų ir kitomis institucijomis švietimo sistemos stebėsenos vykdymo tikslais formos ir būdai	145
5.8. NŠA ir ŠMSM veiksmų planas, kaip nuo dabartinės padėties pereiti prie Centro modelyje aprašytų struktūrų ir procesų įgyvendinimo	148
5.9. Apibendrinimas – pagrindiniai Centro modelio parametrai	152
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS – LIETUVOS NACIONALINIŲ LYGMENIU ATLIEKAMĄ ŠVIETIMO SISTEMOS STEBĖSENĄ NUSTATANTYS TEISĖS AKTAI.....	153
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS – VISI ŠALTINIAI	155
PRIEDAI.....	176
1 priedas. Nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos produktų analizė	176
2 priedas. Esama NŠA organizacinė valdymo struktūra	177
3 priedas. Pagrindinės švietimo informacinės sistemos ir registrai	178
4 priedas. Suinteresuotųjų šalių interviu duomenys dėl esamos padėties vykdant švietimo sistemos stebėsenos veiklas ir šių veiklų perspektyvos analizės	179

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Dokumento versijos	1
2 lentelė. Pagrindinės sąvokos ir santrumpos	6
3 lentelė. Esamos švietimo sistemos stebėsenos sąranga Lietuvoje pagrindai	18
4 lentelė. Švietimo sistemos stebėsenos sąrangos Lietuvoje lygmenys ir veiklų bei produktų pavyzdžiai	31
5 lentelė. Švietimo sistemos stebėsenos vykdytojų vykdomos stebėsenos veiklos pagal švietimo stebėsenos lygmenis	39
6 lentelė. Švietimo sistemos stebėsenos veiklų nacionaliniu lygmeniu perspektyva iki 2027 m.	42
7 lentelė. Švietimo sistemos stebėsenos veiklų nacionaliniu lygmeniu vykdančių užsienio šalių atranka tolimesnei analizei	55
8 lentelė. Stebėsenos veiklų nacionaliniu lygmeniu vykdančių Lietuvos organizacijų atranka tolimesnei analizei	58
9 lentelė. STRATA vykdomos stebėsenos sąrangos lygmenys	85
10 lentelė. VŠĮ ir BĮ teisinių formų ypatumai bei privalumai	93
11 lentelė. LSD vykdomos stebėsenos sąrangos lygmenys	95
12 lentelė. VMI vykdomos mokesčių ir biudžeto srities stebėsenos sąrangos lygmenys	99
13 lentelė. LRSAM (ir jai pavaldžių įstaigų) vykdomos stebėsenos sąrangos lygmenys	107
14 lentelė. Siūlomos Centro funkcijos	112
15 lentelė. Centro perspektyvinis galimų metinių darbų planas (sąrašas)	133
16 lentelė. Rekomenduojami orientaciniai Centro stebėsenos veikloms organizuoti ir vykdyti reikalingi žmogiškieji ir finansiniai ištekliai	138
17 lentelė. Pagrindinės švietimo informacinės sistemos	143
18 lentelė. Pagrindiniai švietimo registrai	143
19 lentelė. Kitos pagrindinės platformos, paslaugos ir kiti įrankiai	143
20 lentelė. Centro bendradarbiavimo su kitomis švietimo stebėsenos, mokslo, tyrimų ir kitomis institucijomis švietimo sistemos stebėsenos vykdymo tikslais formos ir būdai	145
21 lentelė. Rekomendacinis NŠA ir ŠMSM veiksmų planas, kaip nuo dabartinės padėties pereiti prie Centro modelyje aprašytų struktūrų ir procesų įgyvendinimo ..	148
22 lentelė. Pagrindinės švietimo informacinės sistemos	178
23 lentelė. Pagrindiniai švietimo registrai	178

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 paveikslas. Rodiklių grupės pagal esamą ir galimą valstybės strateginių švietimo stebėsenos rodiklių sistemą Lietuvoje	24
2 paveikslas. EBPO taikoma švietimo rodiklių sistema	24
3 paveikslas. FINEEC organizacinė valdymo struktūra	68
4 paveikslas. Naujas valstybės duomenų valdymo ir naudojimo modelis Lietuvoje ..	96
5 paveikslas. VMI Polaris strategijos koncepcija	104
6 paveikslas. Siūloma NŠA vadybos sistema (apimant Centro procesus).....	114
7 paveikslas. Siūloma proceso „P6. Švietimo valdymo subjektų poreikio informacijai tyrimas“ schema.....	117
8 paveikslas. Siūloma proceso „P7. Švietimo stebėsenos produktų rengimo suplanavimas“ schema.....	119
9 paveikslas. Siūloma proceso „P8. Stebėsenos produktų parengimas, viešinimas ir komunikacija“ schema.....	121
10 paveikslas. Siūloma proceso „P9. Stebėsenos veiklos tobulinimas“ schema.....	122
11 paveikslas. Siūloma proceso „P15. Švietimo informacinių sistemų, švietimo registrų valdymas“ schema	124
12 paveikslas. Siūloma Centro organizacinė valdymo struktūra bendroje NŠA organizacinėje valdymo struktūroje.....	128
13 paveikslas. Siūloma Centro organizacinė valdymo struktūra (apimanti informacinius ryšius, įskaitant išorinius) bendroje NŠA organizacinėje valdymo struktūroje	129
14 paveikslas. Alternatyvi (nerekomenduojama) Centro organizacinė valdymo struktūra bendroje NŠA organizacinėje valdymo struktūroje	131
15 paveikslas. Alternatyvi (nerekomenduojama) Centro organizacinė valdymo struktūra (apimanti informacinius ryšius, įskaitant išorinius) bendroje NŠA organizacinėje valdymo struktūroje.....	132

PAGRINDINĖS SĄVOKOS IR SANTRUMPOS

2 lentelė. Pagrindinės sąvokos ir santrumpos

Sąvoka, santrumpa	Aprašas
Centras	Švietimo sistemos stebėseną Lietuvoje nacionaliniu lygmeniu atliekantis centras, identifikuojantis švietimo problemines sritis, teikiantis švietimo politikos formuotojams prognozes ir rekomendacijas, inovatyvius švietimo sprendimus ir siūlymus dėl jų įgyvendinimo
Centro modelis	Švietimo sistemos stebėseną Lietuvoje nacionaliniu lygmeniu atliekančio centro, kuris identifiikuotų švietimo problemines sritis, teiktų švietimo politikos formuotojams prognozes ir rekomendacijas, inovatyvius švietimo sprendimus ir siūlymus dėl jų įgyvendinimo, modelis
EBPO	Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (angl. <i>Organization for Economic Co-operation and Development, OECD</i>)
EURYDICE	Europos švietimo sistemų ir politikos informacijos tinklas – 43 tyrimų padalinių, įsikūrusių visose 38 programoje „Erasmus +“ dalyvaujančiose šalyse, tinklas, kurio tikslas – paaiškinti, kaip Europoje organizuojamos švietimo sistemos ir kaip jos veikia. Tinklas „Eurydice“ skelbia nacionalinių švietimo sistemų aprašus, lyginamąsias ataskaitas konkrečiomis temomis, rodiklius ir statistinius duomenis, taip pat su švietimu susijusias naujienas ir straipsnius
ICCS	Tarptautinis 8 klasės mokinių pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas (angl. <i>International Civic and Citizenship Education Study</i>), organizuojamas Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos (angl. <i>International Association of the Evaluation of Educational Achievement, IEA</i>)
IEA	Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacija (angl. <i>International Association of the Evaluation of Educational Achievement, IEA</i>)
KPMPC	Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras
LMNŠC	Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras

Sąvoka, santrumpa	Aprašas
LR	Lietuvos Respublika
NMPP	Nacionalinis mokinių pasiekimų patikrinimas
NŠA	Nacionalinė švietimo agentūra
Organizacija	Švietimo įstaiga, mokslo ir studijų institucija; taip pat institucija, vykdanči švietimo sistemos stebėseną
PIAAC	Tarptautinis suaugusiųjų kompetencijų tyrimas (angl. <i>Programme for the International Assessment of Adult Competencies</i>), organizuojamas Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos
PISA	Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos kas trejus metus vykdomas tarptautinis penkiolikmečių tyrimas (angl. <i>Programme for International Student Assessment</i>), kurio branduolį sudaro skaitymo gebėjimų, matematinio ir gamtamokslinio raštingumo įvertinimas. Šalis gali papildomai pasirinkti vertinti mokinių finansinį raštingumą ir (arba) konkrečiame cikle siūlomą naujovišką sritį
PIRLS	Tarptautinis 4 klasės mokinių skaitymo gebėjimų tyrimas (angl. <i>Progress in International Reading Literacy Study</i>), organizuojamas Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos
PUPP	Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas
SKVC	Studijų kokybės vertinimo centras
STRATA	Vyriausybės strateginės analizės centras
ŠMSKG	Švietimo ir mokslo stebėsenos koordinavimo grupė
ŠMSM	Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija
ŠPATS	Nacionalinės švietimo agentūros Stebėsenos ir vertinimo departamento Švietimo politikos analizės ir tyrimų skyrius
Švietimo sistemos stebėseną arba švietimo stebėseną ¹	Nuolatinė švietimo rezultatų bei švietimo sistemos būklės ir kaitos analizė, vertinimas, prognozavimas ir tam reikalingų duomenų rinkimas

¹ Pastaba – pagrindiniuose Lietuvos Respublikos (toliau – LR) švietimą reglamentuojančiuose teisės aktuose įprastai yra naudojama sąvoka „Švietimo stebėseną“, o ne „Švietimo sistemos stebėseną“.

Sąvoka, santrumpa	Aprašas
ŠVIS	Švietimo valdymo informacinė sistema
TALIS	Tarptautinis mokymo ir mokymosi tyrimas (angl. <i>Teaching and Learning International Survey</i>), organizuojamas Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos ir skiriamas mokytojams ir mokyklų vadovams, jų darbo sąlygų, aplinkos, kasdienės ugdymo praktikos, grįžtamojo ryšio, lyderystės mokyklose aspektams vertinti
Teikėjas	Jungtinės veiklos pagrindu veikianti ūkio subjektų grupė, sudaryta iš VšĮ „Konkurencingumo plėtotės centras“, UAB „Kvalitetas“ ir Mykolo Romerio universitetas, bei subteikėjas VšĮ „Regionų socialinės ekonomikos centras“
TIMSS	Tarptautinis 4 ir 8 klasių mokinių matematikos ir gamtos mokslų gebėjimų tyrimas (angl. <i>Trends in International Mathematics and Science Study</i>), inicijuotas Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos
Vadovas	Švietimo sistemos stebėsenos veiklų vadovas (dokumentas), padedantis NŠA kokybiškai ir veiksmingai atlikti švietimo sistemos stebėsenos veiklas nacionaliniu lygmeniu
Projektas	Projektas „Profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą informacinių sistemų ir registrų plėtra“ NR. 09.4.1-ESFA-V-713-02-0001

Šaltinis – parengta Teikėjo

SANTRAUKA

Jungtinės veiklos pagrindu veikianti ūkio subjektų grupė, sudaryta iš VšĮ „Konkurencingumo plėtotos centras“, UAB „Kvalitetas“ ir Mykolo Romerio universiteto, bei subteikėjas VšĮ „Regionų socialinės ekonomikos centras“, Nacionalinės švietimo agentūros užsakymu parengė švietimo sistemos stebėsenos veiklų vadovą (dokumentą), padedantį NŠA kokybiškai ir veiksmingai atlikti švietimo sistemos stebėsenos veiklas nacionaliniu lygmeniu, įskaitant švietimo sistemos stebėseną nacionaliniu lygmeniu atliekančio centro modelį.

Šis tikslas įgyvendinamas pagal Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamą projektą „Profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą informacinių sistemų ir registrų plėtra“ (projekto kodas 09.4.1-ESFA-V-713-02-0001).

Vadovo parengimo procesas:

- 1) Lietuvos nacionaliniu lygmeniu atliekamą švietimo sistemos stebėseną nustatančių teisės aktų analizė;
- 2) NŠA organizacinės valdymo struktūros analizė;
- 3) NŠA administracijos ir darbuotojų, vykdančių švietimo sistemos stebėsenos veiklas, ir kitų organizacijų, atsakingų už švietimo sistemos stebėsenos nacionaliniu lygiu veiklų inicijavimą, organizavimą ir vykdymą atstovų, bei kitų suinteresuotųjų šalių apklausa;
- 4) švietimo sistemos stebėsenos produktų analizė;
- 5) švietimo ir kitų informacinių sistemų bei registrų analizė;
- 6) švietimo sistemos stebėseną nacionaliniu lygmeniu atliekančio centro veiklų perspektyvos iki 2027 metų analizė ir prognozė;
- 7) užsienio šalių organizacijų gerosios patirties stebėsenos srityje analizė;
- 8) Lietuvos organizacijų gerosios patirties stebėsenos srityje analizė;
- 9) kitų dokumentų ir informacijos šaltinių analizė;

10) teikėjo ekspertų komandos narių ekspertinis vertinimas, apibendrinimų, išvadų, planų, prognozių formulavimas, modeliavimas, rekomendacijos, remiantis profesine kompetencija.

Svarbiausi esamos Lietuvos Respublikos padėties nacionaliniu lygmeniu vykdant švietimo sistemos stebėsenos veiklas analizės apibendrinti rezultatai:

- 1) esama nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos sąranga Lietuvoje yra išplėtotą, tačiau turinti tobulinimo potencialą, kuris gali būti išnaudotas švietimo sistemos stebėseną nacionaliniu lygmeniu atliekančio centro įveiklinimu NŠA sudėtyje;
- 2) siūlytina peržiūrėti ir gerinti valstybės švietimo stebėsenos rodiklių susietumą ir integralumą su Lietuvos Respublikos strateginio lygmens planavimo dokumentais, įskaitant poveikio (efekto) rodiklių tobulinimo galimybes;
- 3) valstybės švietimo stebėsenos rodiklių sąranroje dominuoja bendrojo ugdymo rodikliai, kitų švietimo lygmenų atžvilgiu. Siūlytina valstybės švietimo stebėsenos rodiklių sąrangą subalansuoti švietimo lygmenų atžvilgiu.

Pagrindinės apibendrintos analizuotų užsienio (Slovėnijos, Suomijos ir Estijos) institucijų gerosios patirtys švietimo sistemos stebėsenos srityje:

- 1) efektyvus suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimas švietimo sistemos stebėsenos veiklose;
- 2) įstaigų (agentūrų), orientuotų į švietimo sistemos stebėseną, veiklą stiprinimas, įskaitant efektyviai veikiančias tarybas, kurios aktyvios švietimo sistemos stebėsenos srities procesuose.

Pagrindinės apibendrintos analizuotų Lietuvos institucijų (Vyriausybės strateginės analizės centro, Lietuvos statistikos departamento, Valstybinė mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos (įskaitant jai pavaldžių įstaigų)) gerosios patirtys stebėsenos srityje:

- 1) stebėsenos kokybės užtikrinimo, standartizavimo, automatizavimo ir duomenų atvėrimo iniciatyvos;

- 2) sisteminis užsakovų (tyrimų, analizių naudotojų) poreikių ir produktų panaudojimo bei pasitenkinimo tyrimas prieš ir po stebėsenos produktų parengimo;
- 3) informacinių sistemų ir registrų integracijos, atveriančios naujas stebėsenos galimybes.

Parengto Švietimo sistemos stebėseną nacionaliniu lygmeniu atliekančio centro modelio pagrindiniai parametrai (apimant centro modelį ir nacionaliniu lygmeniu švietimo sistemos stebėsenos veiklų perspektyvą iki 2027 m.):

- 1) NŠA sudėtyje (stiprinant esamą organizacinę valdymo struktūrą ir procesus) formuotinas Švietimo sistemos stebėsenas nacionaliniu lygmeniu atliekantis centras, identifikuojantis švietimo problemines sritis, teikiantis prognozes ir rekomendacijas, inovatyvius švietimo sprendimus ir siūlymus dėl jų įgyvendinimo švietimo politikos formuotojams;
- 2) sistemiškas visos švietimo sistemos stebėsenos vykdymas – proporcingai ir prioritetiškai apimant visas švietimo sistemos sritis;
- 3) orientacija į sisteminį švietimo valdymo subjektų poreikio informacijai tyrimą, grįžtamojo ryšio rinkimą dėl parengtų stebėsenos produktų kokybės ir panaudojamumo, taip pat papildomos švietimo valdymo subjektams skirtos komunikacijos, metodinės pagalbos ir konsultacijų vykdymas dėl stebėsenos produktų bei rekomenduojamų švietimo politikos sprendimų įgyvendinimo;
- 4) orientacija į bendradarbiavimo stiprinimą, tiek NŠA viduje tarp padalinių, tiek su suinteresuotosiomis šalimis;
- 5) prioritetas personalo (tyrėjų, analitikų, informacinių sistemų ir kitų sričių darbuotojų) valdymo tobulinimo sprendimams, susijusiems su kompetencijų ugdymu, motyvavimu bei kt.;
- 6) prioritetas informacinių sistemų, registrų, duomenų atvėrimo ir kokybės, analitikos, e-paslaugų, „savitarnos“ ir susijusių sričių sprendimams;
- 7) „ad hoc“ darbo apimčių mažinimas.

SUMMARY

A joint collaboration group consisting of public institution 'Konkurencingumo plėtotės centras', JSC 'Kvalitetas', Mykolas Romeris University and subcontractor 'Regionų socialinės ekonomikos centras', commissioned by the National Agency for Education (Agency), prepared a manual (document) for monitoring activities of the education system, helping the Agency to perform high-quality and effective monitoring of the education system at the national level, including the model of the Center for the monitoring of the education system at the national level.

This goal is implemented in the scope of the European Union co-funded project No 09.4.1-ESFA-V-713-02-0001 'Development of information systems and registers of vocational training and lifelong learning'.

Manual development process:

- 1) analysis of the legal acts establishing the monitoring of the educational system at the national level in Lithuania;
- 2) analysis of the organizational structure of Agency;
- 3) surveys of representatives of the Agency administration and employees performing education system monitoring, and other organizations responsible for initiating, organizing and carrying out education system monitoring activities at the national level, as well as other interested parties;
- 4) analysis of education system monitoring products;
- 5) analysis of educational and other information systems and registers;
- 6) analysis and forecast of the perspective of the activities of the Center for the monitoring of the education system at the national level until 2027;
- 7) analysis of the good practices of foreign organizations in the field of monitoring;
- 8) analysis of good practices of Lithuanian organizations in the field of monitoring;
- 9) analysis of other documents and information sources;
- 10) expert assessment, summaries, conclusions, planning, forecasts, modelling, recommendations, based on professional competence.

The main results of the analysis of the monitoring of the education system at the national level in the Republic of Lithuania:

- 1) the existing monitoring is developed but it has the potential for improvement, which can be implemented by establishing the Center (within the Agency) for the monitoring of the education system at the national level;
- 2) the connection and integrity of the state education monitoring indicators with the strategic level planning documents of the Republic of Lithuania can be improved, including the areas of the impact indicators;
- 3) the set of state education monitoring indicators is dominated by indicators of general education in relation to other levels of education. It is suggested to balance the set of state education monitoring indicators in between the levels of education.

The main summarized good practices of the analyzed foreign institutions (of Slovenia, Finland and Estonia) in the field of monitoring of the education system:

- 1) effective cooperation of interested parties in the field of monitoring of the education system;
- 2) strengthening the activities of institutions (agencies) in the field of monitoring of the education system, including effectively functioning councils that are active in the processes of monitoring.

The main summarized good practices of the analyzed Lithuanian institutions (The Government Strategic Analysis Center, The Lithuanian Department of Statistics, The State Tax Inspectorate under the Ministry of Finance of the Republic of Lithuania, the Minister of Health of the Republic of Lithuania (including its subordinate institutions)) in the field of monitoring:

- 1) quality assurance of monitoring, standardization, automation and data opening;
- 2) a systematic analysis of the needs and satisfaction of the users of the monitoring products – before and after the preparation of the monitoring products;
- 3) integration of information systems and registers, that give new monitoring possibilities.

The main parameters of the prepared model of the Center for the monitoring of the education system at the national level (Center):

- 1) establishing a Center within the structure of the Agency (by strengthening the existing organizational structure and processes), that will be identifying problem areas in education, providing forecasts and recommendations, innovative educational solutions and proposals for their implementation to educational policy makers;
- 2) systematic monitoring of the entire education system – covering all areas of the education system on a priority and proportionality basis;
- 3) orientation towards a systematic analysis of the information needs of educational management entities, collecting feedback on the quality and usability of prepared monitoring products, as well as carrying out additional communication, methodological assistance and consultations for educational management entities regarding the implementation of monitoring products and recommended educational policy solutions;
- 4) orientation towards strengthening cooperation, both within the Agency units and with stakeholders;
- 5) priority for the solutions to improve the management of personnel (researchers, analysts, employees of information systems and other areas) related to competence development, motivation, etc.;
- 6) priority for development in the field of information systems, registers, data opening and quality, analytics, e-services, self-service and related areas;
- 7) reduction of adhoc workloads.

IVADAS

Jungtinės veiklos pagrindu veikianti ūkio subjektų grupė, sudaryta iš VšĮ „Konkurencingumo plėtotos centras“, UAB „Kvalitetas“ ir Mykolo Romerio universiteto, bei subteikėjas VšĮ „Regionų socialinės ekonomikos centras“, (toliau – Teikėjas) pagal su Nacionaline švietimo agentūra (toliau – NŠA) sudarytą 2021 m. gruodžio 13 d. trišalę paslaugų teikimo sutartį Nr. PMIR2-7 (toliau – Sutartis) šiuo dokumentu teikia švietimo sistemos stebėsenos veiklų vadovą (dokumentą) (toliau – Vadovas), padedantį NŠA kokybiškai ir veiksmingai atlikti švietimo sistemos stebėsenos veiklas nacionaliniu lygmeniu (įskaitant švietimo sistemos stebėseną nacionaliniu lygmeniu atliekančio centro (toliau – Centras) modelį (toliau – Centro modelis)).

Šis tikslas įgyvendinamas pagal Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamą projektą „Profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą informacinių sistemų ir registrų plėtra“ (projekto kodas 09.4.1-ESFA-V-713-02-0001) (toliau – Projektas).

Vadovo parengimo procesas:

- 1) Lietuvos nacionaliniu lygmeniu atliekamą švietimo sistemos stebėseną nustatančių teisės aktų analizė;
- 2) NŠA organizacinės valdymo struktūros analizė (žr. [priedą Nr. 2](#));
- 3) NŠA administracijos ir darbuotojų, vykdančių švietimo sistemos stebėsenos veiklas, ir kitų organizacijų, atsakingų už švietimo sistemos stebėsenos nacionaliniu lygiu veiklų inicijavimą, organizavimą ir vykdymą (Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro, Studijų kokybės vertinimo centro, Vyriausybės strateginės analizės centro, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro) atstovų, buvusios Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro direktorės apklausos apie esamas ir perspektyvines švietimo sistemos stebėsenos veiklas nacionaliniu lygmeniu (įskaitant: stebėsenos objektą, procesus, duomenų kaupimą, informacijos prieinamumą, panaudojimą) (žr. [priedą Nr. 4](#), kuriame pateikiami: apklaustos suinteresuotosios šalys ir pagrindiniai jų apklausų metu aptarti klausimai);

- 4) švietimo sistemos stebėsenos produktų analizė (įskaitant produktų parengimo turinį ir procesus, apimant: atsakomybes; naudotus duomenų šaltinius, informacines sistemas, registrus). Švietimo sistemos stebėsenos veiklų ir produktų, rengtų nuo 2019 m., pavyzdžiai pateikiami priede Nr. 1;
- 5) švietimo (žr. [priedą Nr. 3](#)) ir kitų informacinių sistemų bei registrų analizė;
- 6) Centro veiklų perspektyvos iki 2027 metų analizė ir prognozė;
- 7) užsienio šalių organizacijų gerosios patirties stebėsenos srityje analizė;
- 8) Lietuvos organizacijų gerosios patirties stebėsenos srityje analizė;
- 9) kitų dokumentų ir informacijos šaltinių analizė (įskaitant švietimo sistemos stebėsenos veiklas vykdančių organizacijų vidaus dokumentus, „Kurk Lietuvai“ NŠA vystymosi modelio dokumentus, Valstybės kontrolės ataskaitas ir kt.);
- 10) Teikėjo ekspertų komandos narių ekspertinis vertinimas, apibendrinimų, išvadų, planų, prognozių formulavimas, modeliavimas, rekomendacijos, remiantis profesine kompetencija.

1. ESAMOS PADĖTIES VYKDANT ŠVIETIMO SISTEMOS STEBĖSENOS VEIKLAS NACIONALINIŲ LYGMENIŲ ANALIZĖ IR ŠVIETIMO SISTEMOS STEBĖSENOS VEIKLŲ PERSPEKTYVA IKI 2027 M.

1.1. Esama švietimo sistemos stebėseną Lietuvoje

1.1.1. Esama švietimo sistemos stebėsenos sąranga

Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys nacionaliniu lygmeniu atliekamą švietimo sistemos stebėseną Lietuvoje:

- 1) Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“² ir LR 2021–2030 metų Nacionalinis pažangos planas³;
- 2) Strateginio valdymo įstatymas⁴;
- 3) Strateginio valdymo metodika⁵;
- 4) LR švietimo įstatymas⁶;
- 5) Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija⁷;
- 6) Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašas⁸, patvirtintas LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio įsakymu 27 d. Nr. V-757;
- 7) Valstybės strateginiai švietimo stebėsenos rodikliai⁹, patvirtinti LR švietimo ir mokslo ministro 2022 m. vasario 17 d. įsakymu Nr. V-283;

² Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAP/TAIS.423800/45a6c4cce8a3835f3c3f3b4625587aff/format/ISO_PD_F/>.

³ LR 2021–2030 metų Nacionalinis pažangos planas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5?jfwid=32wf90sn>>.

⁴ Strateginio valdymo įstatymas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/90386d20bab711ea9a12d0dada3ca61b/asr>>.

⁵ Strateginio valdymo metodika, patvirtina LR Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5e3aa191a8e511eb98ccba226c8a14d7/asr>>.

⁶ LR švietimo įstatymas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105/asr>>.

⁷ Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.463390>>.

⁸ Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašas, patvirtintas LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio įsakymu 27 d. Nr. V-757. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/74fae9a0991311e9aab6d8dd69c6da66/asr>>.

⁹ Valstybės strateginiai švietimo stebėsenos rodikliai, patvirtinti LR švietimo ir mokslo ministro 2022 m. vasario 17 d. įsakymu Nr. V-283. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f4d25682903311ec9e62f960e3ee1cb6?jfwid=-cfkfxfba6>>.

- 8) Valstybės strateginių švietimo stebėsenos rodiklių aprašai¹⁰, patvirtinti Švietimo informacinių technologijų centro direktoriaus 2019 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. V1-80;
- 9) Valstybės taktiniai švietimo stebėsenos rodikliai¹¹, patvirtinti Švietimo informacinių technologijų centro direktoriaus 2019 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. V1-81;
- 10) Švietimo valdymo informacinės sistemos (toliau – ŠVIS) nuostatai¹², patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. lapkričio 16 d. nutarimu Nr. 1152;
- 11) LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. liepos 27 d. įsakymas Nr. V-1386 „Dėl žinybinės statistikos“¹³.

3 lentelėje išskiriami bendrieji esamos švietimo sistemos stebėsenos sąrangos Lietuvoje pagrindai, remiantis nacionaliniu lygmeniu atliekamą švietimo sistemos stebėseną nustatančių teisės aktų analize.

3 lentelė. Esamos švietimo sistemos stebėsenos sąranga Lietuvoje pagrindai

Stebėsenos aspektas	Stebėsenos aspekto turinys
Esama samprata ¹⁴	Nuolatinė švietimo būklės ir kaitos analizė, vertinimas, prognozavimas ir tam reikalingų duomenų rinkimas.
Teikėjo siūloma samprata ¹⁵	Nuolatinė švietimo rezultatų bei švietimo sistemos būklės ir kaitos analizė, vertinimas, prognozavimas ir tam reikalingų duomenų rinkimas.

¹⁰ Valstybės strateginių švietimo stebėsenos rodiklių aprašai, patvirtinti Švietimo informacinių technologijų centro direktoriaus 2019 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. V1-80. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.svis.smm.lt/file/manual/Teis%C4%97s%20aktai/170isak-strateg-rodikliai.doc>.

¹¹ Valstybės taktiniai švietimo stebėsenos rodikliai, patvirtinti Švietimo informacinių technologijų centro direktoriaus 2019 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. V1-81. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <[www.svis.smm.lt/file/manual/Teis%C4%97s%20aktai/170isak-taktiniai-rodikliai%20\(1\).doc](http://www.svis.smm.lt/file/manual/Teis%C4%97s%20aktai/170isak-taktiniai-rodikliai%20(1).doc)>.

¹² ŠVIS nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. lapkričio 16 d. nutarimu Nr. 1152. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/629f6581b25011e6a3e9de0fc8d85cd8/asr>>.

¹³ LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. liepos 27 d. įsakymas Nr. V-1386 „Dėl žinybinės statistikos“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a8ac0ca0eeae11eb9f09e7df20500045>.

¹⁴ Remiantis Sutarties technine specifikacija ir pagrindiniais LR švietimo srities teisės aktais.

¹⁵ Teikėjo siūlomas samprata yra paremta sisteminio ir procesinio valdymo principais.

Stebėsenos aspektas	Stebėsenos aspekto turinys
Paskirtis¹⁶	Sudaryti sąlygas visiems švietimo valdymo subjektams priimti pagrįstus sprendimus ir vykdyti švietimo kokybę laiduojantį valdymą, taip pat informuoti visuomenę apie švietimo būklę.
Apimtis¹⁷	Stebėseną apima: ikimokyklinį, priešmokyklinį, bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą, aukštojo mokslo studijas, suaugusiųjų mokymą, neformalųjį vaikų švietimą. Stebėseną vykdoma švietimo rūšių ir programų aspektais (formalusis švietimas, švietimo programos, neformalusis švietimas, savišvieta, švietimo pagalba) ir kitais aspektais.
Uždaviniai¹⁸	1) Tirti švietimo valdymo subjektų informacijos apie švietimą poreikius; 2) rinkti, kaupti ir apdoroti duomenis apie švietimo sistemos būklę; 3) analizuoti ir vertinti švietimo būklę bei kaitą ir jai darančius įtaką veiksnius, atsižvelgiant į švietimui keliamus tikslus ir uždavinius; 4) prognozuoti švietimo sistemos kaitą; 5) teikti ir skelbti švietimo stebėsenos duomenis ir (arba) analitinę informaciją.
Principai¹⁹	1) Tikslingumas – renkami tik tie duomenys ir informacija, kurie yra reikalingi ir tinkami švietimo būklei vertinti bei jų valdymo subjektų sprendimams priimti; 2) sistemingumas – visa švietimo sistema stebima planingai, suderintai ir laikantis tęstinumo; 3) nešališkumas – švietimo stebėseną vykdoma be išankstinio nusistatymo, laikantis profesinio nepriklausomumo nuo įvairių interesų grupių; 4) patikimumas – duomenys renkami laikantis duomenų rinkimo standartų, skelbiama tikrovę atitinkanti informacija; 5) konfidencialumas – skelbiama tik tokia informacija, kuri garantuoja fizinio asmens duomenų anonimiškumą, išskyrus teisės aktuose numatytus atvejus;

¹⁶ a) LR švietimo įstatymas (53 str., 1 d.). [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105/asr>>.

b) Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašas (3 d.), patvirtintas LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio įsakymu 27 d. Nr. V-757. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/74fae9a0991311e9aab6d8dd69c6da66/asr>>.

¹⁷ Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašas (1 d., 6.2 d.), patvirtintas LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio įsakymu 27 d. Nr. V-757. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/74fae9a0991311e9aab6d8dd69c6da66/asr>>.

¹⁸ Ten pat, 4 d.

¹⁹ Ten pat, 11 d.

Stebėsenos aspektas	Stebėsenos aspekto turinys
	6) saikingumas – siekiama maksimaliai sumažinti duomenų teikimo našta ir suvaržyti besaikį duomenų rinkimą. Duomenis surinkus vieną kartą, pakartotinai jie neberenkami.
Veiklos²⁰	Stebėsenos organizavimas ir vykdymas apima šias veiklas: 1) informacijos, rodiklių ir duomenų poreikių tyrimą; 2) rodiklių sąrašų ir rodiklių aprašų sudarymą, tvirtinimą ir atnaujinimą; 3) stebėsenos administracinės naštos įvertinimą; 4) duomenų rinkimą, kaupimą ir apdorojimą ir šių veiklų koordinavimą; 5) stebėsenai reikalingų tyrimų užsakymą ir vykdymą; 6) analizių, apžvalgų, ataskaitų ir vertinimų rengimą, prognozavimą; 7) duomenų, rodiklių ir analitinės informacijos teikimą užsakovams ir (arba) skelbimą naudotojams.
Lygmenys²¹	Stebėseną organizuoja ir vykdoma šiais lygmenimis*: 1) valstybės; 2) savivaldybės; 3) švietimo įstaigos, mokslo ir studijų institucijos.

Šaltinis – parengta Teikėjo

* Pastaba – Teikėjas, remiantis švietimo sistemos produktų analize, stebėsenos lygmenų sąrangą praplėtė (žr. žemiau 4 lentelėje), atsižvelgiant ne tik į teisės aktais reglamentuotą, bet faktinę vykdomos stebėsenos specifiką ir paskirtį.

1.1.2 Švietimo sistemos stebėsenos rodikliai

Švietimo sistemos stebėsenos rodiklių sąrangą Lietuvoje sudaro²²:

- 1) valstybės strateginiai rodikliai;
- 2) valstybės taktiniai rodikliai;
- 3) operatyviniai rodikliai;
- 4) perspektyviniai rodikliai.

²⁰ Ten pat, 13 d.

²¹ Ten pat, 14 d.

²² Ten pat, 23 d.

Valstybės strateginiai švietimo stebėsenos rodikliai atskleidžia švietimo sistemos būklės ir kaitos visumą, jie stebimi nuolat. Šių rodiklių sąrašas tvirtinamas švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu, rodiklių aprašus tvirtina NŠA, kuriai pavesta tvarkyti ŠVIS, suderinusi su Švietimo ir mokslo stebėsenos koordinavimo grupe²³. Iki 2019 m. reorganizavimo ŠVIS tvarkymo funkciją įgyvendino Švietimo informacinių technologijų centras, o šiuo metu – NŠA Infrastruktūros plėtros departamento Švietimo informacinių sistemų skyrius. Valstybės strateginiai švietimo stebėsenos rodikliai nustatomi nuo 2005 m.²⁴. Švietimo stebėsenos rodikliai buvo pakeisti keletą kartų: 2007 m.²⁵, 2012 m.²⁶, 2014 m.²⁷, 2018 m.²⁸, 2019 m.²⁹. Šiuo metu galioja 2022 m. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu³⁰ patvirtintas atnaujintas švietimo stebėsenos rodiklių sąrašas. Nuo 2005 m. švietimo stebėsenos rodiklių aprašus rengė Švietimo informacinių technologijų centras, nuo 2022 m. juos rengia NŠA.

Valstybės strateginių švietimo stebėsenos rodiklių sistemą sudaro 39 rodikliai pagal grupes:

²³ Ten pat., 23.1 d.

²⁴ LR švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. ISAK-2692 „Dėl valstybės švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0302656CA458>.

²⁵ LR švietimo ir mokslo ministro 2007 m. vasario 21 d. įsakymas Nr. ISAK-245 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. ISAK-2692 „Dėl Valstybės švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“ pakeitimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C48ADF40175C>.

²⁶ LR švietimo ir mokslo ministro 2012 m. rugpjūčio 14 d. įsakymas Nr. V-1200 „Dėl Valstybės (strateginių) švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.431542?jfwid=-cfkfxfba6>>.

²⁷ LR švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugpjūčio 1 d. įsakymas Nr. V-704 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2012 m. rugpjūčio 14 d. įsakymo Nr. V-1200 „Dėl Valstybės (strateginių) švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“ pakeitimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/dd7f4e001c1b11e4988dd8c7447f8ac5?jfwid=-cfkfxfba6>>.

²⁸ LR švietimo ir mokslo ministro 2018 m. gruodžio 7 d. įsakymas Nr. V-1007 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2012 m. rugpjūčio 14 d. įsakymo Nr. V-1200 „Dėl Valstybės (strateginių) švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“ pakeitimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2f3e8130fa6011e89b04a534c5aaf5ce?jfwid=-cfkfxfba6>>.

²⁹ LR švietimo ir mokslo ministro 2019 m. gegužės 22 d. įsakymas Nr. V-620 „Dėl Valstybės (strateginių) švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/391df9c27cc811e98a8298567570d639>>.

³⁰ LR švietimo ir mokslo ministro 2022 m. vasario 17 d. įsakymas Nr. V-283 „Dėl Valstybės (strateginių) švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f4d25682903311ec9e62f960e3ee1cb6?jfwid=-cfkfxfba6>>.

1) **švietimo konteksto rodikliai**³¹, apibūdinantys švietimo aplinką: gyventojų skaičiaus pokytis; niekur nedirbančių ir nesimokančių darbingo amžiaus asmenų dalis; gyventojų, kurie gyvena žemiau skurdo ribos, dalis; asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, dalis; savižudybių skaičius 100 000 gyventojų; bendrasis vidaus produktas, tenkantis vienam gyventojui;

2) **indėlio į švietimą rodikliai**, parodantys išteklius, reikalingus švietimo sistemai veikti ir tikslams pasiekti:

2.1) besimokančiųjų ar studijuojančių pasiskirstymas pagal lytį;

2.2) personalo rodikliai (tokie kaip: vidutinis pedagoginių darbuotojų amžius; pedagoginių darbuotojų pasiskirstymas pagal lytį; aukštos kvalifikacijos pedagoginių darbuotojų dalis; vidutinis švietimo įstaigų vadovų amžius; švietimo įstaigų vadovų pasiskirstymas pagal lytį);

2.3) materialinių ir finansinių išteklių rodikliai (tokie kaip: valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos švietimui kaip BVP dalis; vidutinės vienam besimokančiam ar studijuojančiam asmeniui tekusios lėšos; fizinių ir juridinių asmenų skiriamų lėšų švietimui dalis; ir kt.);

3) **švietimo procesų rodikliai**, parodantys priežastiniais ryšiais susijusių švietimo sistemos pokyčių eigą:

3.1) mokymo, mokymosi ir studijų rodikliai (tokie kaip: pasirinkusiųjų mokytis ar studijuoti gamtos ir technologijos mokslus dalis;

3.2) besimokančių ar studijuojančių Lietuvoje kitų šalių piliečių dalis; besimokančiųjų ar studijuojančiųjų dalis amžiaus grupėje; besimokančių ar studijuojančių asmenų su negalia dalis);

3.3) ugdymo procesų organizavimo ir valdymo rodikliai (tokie kaip: pedagogų kontaktinių darbo valandų dalis lyginant su visu pedagogų darbo laiku; pedagoginių darbuotojų, dirbančių visu krūviu, dalis; pedagoginių darbuotojų ir kito personalo skaičiaus santykis; ir kt.);

³¹ Pastaba – dalis konteksto rodiklių yra kartu ir poveikio rodikliai, pavyzdžiui: niekur nedirbančių ir nesimokančių darbingo amžiaus asmenų dalis; gyventojų, kurie gyvena žemiau skurdo ribos, dalis; asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, dalis; savižudybių skaičius 100 000 gyventojų; bendrasis vidaus produktas, tenkantis vienam gyventojui.

4) *švietimo rezultatų rodikliai*, parodantys būvį pasibaigus tam tikram švietimo proceso etapui arba švietimo sukurtą produktą:

4.1) švietimo rezultatų rodikliai (tokie kaip: mokinių, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) tarptautiniame penkiolikmečių tyrime (toliau – PISA) pasiekusių ne žemesnį kaip 3 skaitymo pasiekimų lygį, dalis; mokinių, EBPO PISA tyrime pasiekusių ne žemesnį kaip 3 matematikos pasiekimų lygį, dalis; mokinių, EBPO PISA tyrime pasiekusių ne žemesnį kaip 3 gamtos mokslų pasiekimų lygį, dalis; ir kt.);

4.2) švietimo pasekmių rodikliai (tokie kaip: visuomenės išsilavinimo lygis pagal amžiaus grupes; asmenų, registruotų Užimtumo tarnyboje po metų nuo švietimo programos baigimo, dalis pagal išsilavinimo lygį; baigusiujų ir tais pačiais metais tęsiančių mokymąsi ar studijas kitame švietimo lygmenyje arba dirbančių asmenų dalis).

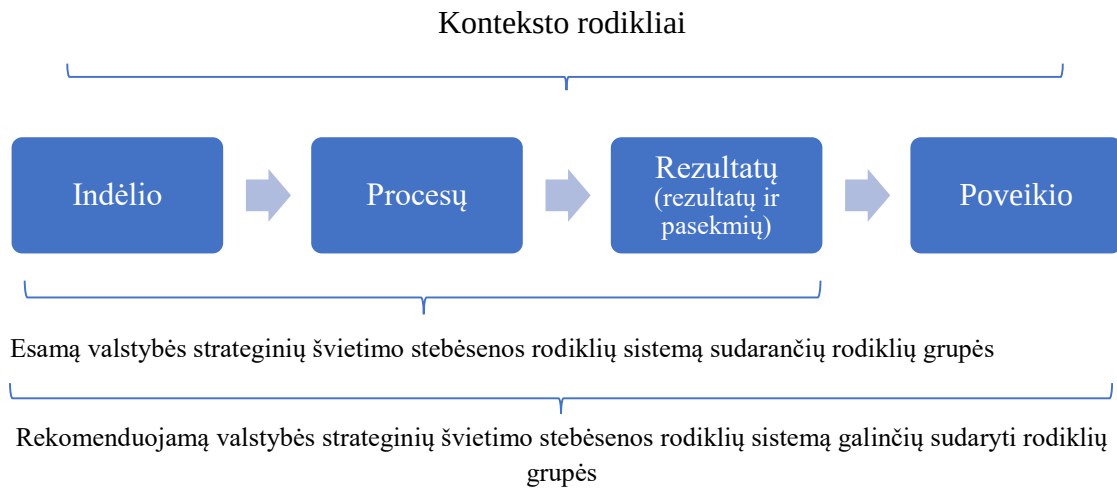
Pateiktoje valstybės strateginių švietimo stebėsenos rodiklių sąrangoje dominuoja bendrojo ugdymo rodikliai, kitų švietimo lygmenų atžvilgiu. Siūlytina ateityje įvertinti galimybes valstybės strateginių švietimo stebėsenos rodiklių sąrangą subalansuoti švietimo lygmenų atžvilgiu, pavyzdžiui: ikimokyklinis ugdymas, priešmokyklinis ugdymas, bendrasis ugdymas, profesinis mokymas, aukštojo mokslo studijos, neformalusis vaikų ir suaugusiųjų švietimas, savišvieta, švietimo pagalba.

Taip pat siūlome, atnaujinti švietimo sistemos stebėsenos rodiklių sąrangą, kad ji atitiktų LR Vyriausybės nutarimu patvirtintoje Strateginio valdymo metodikoje³² reglamentuotą rodiklių sąrangą. Nustatytas esamos valstybės strateginių švietimo sistemos stebėsenos rodiklių sąrangos trūkumas – nėra poveikio (efekto)³³ rodiklių (žr. 1 paveikslą žemiau).

³² Strateginio valdymo metodika (186.1, 187.2 d.), patvirtina LR Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5e3aa191a8e511eb98ccba226c8a14d7/asr>>.

³³ Poveikio rodiklis – kiekybiškai ir kokybiškai išreikštas dydis, rodantis esamos būklės pokytį, kurio siekiama įgyvendinant valstybės vystymosi kryptį, strateginį tikslą ir pažangos ir (arba) tęstinės veiklos uždavinį. Šaltinis – Strateginio valdymo įstatymas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/90386d20bab711ea9a12d0dada3ca61b/asr>>; Strateginio valdymo metodika, patvirtina LR Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5e3aa191a8e511eb98ccba226c8a14d7/asr>>.

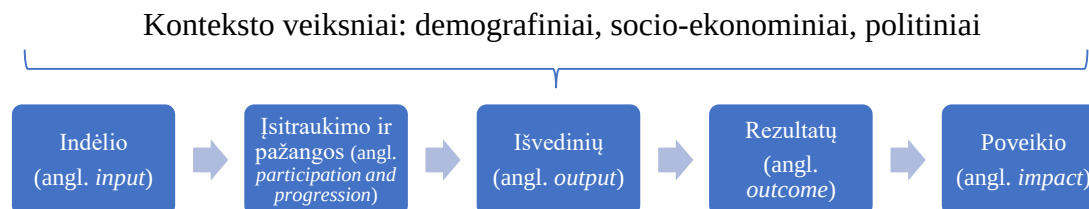
1 paveikslas. Rodiklių grupės pagal esamą ir galimą valstybės strateginių švietimo stebėsenos rodiklių sistemą Lietuvoje

Šaltinis – parengta Teikėjo

Išplėstinė rodiklių sistema taip pat naudojama tarptautinio lygmens tyrimuose ir metodologijose, pavyzdžiui, kurias taiko EBPO³⁴ (žr. 2 paveikslą žemiau).

2 paveikslas. EBPO taikoma švietimo rodiklių sistema

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis EBPO³⁵

³⁴ Švietimo būklės apžvalga 2021 m. EBPO rodikliai. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: www.oecd-ilibrary.org/docserver/b35a14e5-en.pdf?expires=1649858960&id=id&accname=guest&checksum=A4F644E57A9A93A3188CA810A6722F27.

³⁵ Ten pat, A paveikslas, 15-16 psl. Pastabos:

- 1) išvedinių (angl. *output*) rodikliai sudaro galimybes analizuoti švietimo sistemos lygmens baigimo charakteristikas, pavyzdžiui: švietimo pasiekimai;
- 2) rezultatų (angl. *outcome*) rodikliai sudaro galimybes analizuoti tiesiogines švietimo sistemos išvedinių pasekmes, pavyzdžiui: užimtumas, aukštojo mokslo teikiamos uždario naudos;
- 3) poveikio (angl. *impact*) rodikliai sudaro galimybes analizuoti ilgalaikes netiesiogines rezultatų pasekmes, pavyzdžiui: indėlis į ekonomikos augimą ir socialinę gerovę, socialinę sanglaudą ir teisingumą.

Švietimo sistemos poveikis yra apibrėžiamas įvairiuose LR švietimo teisės aktuose (nenurodant rodiklių, kaip turėtų būti stebimas, matuojamas ir vertinamas poveikis), pavyzdžiui:

1) Švietimo įstatymo preambulėje, kurioje pažymima, kad švietimas yra³⁶: veikla, kuria siekiama suteikti asmeniui visaverčio savarankiško gyvenimo pagrindus ir padėti jam nuolat tobulinti savo gebėjimus. Mokyti yra prigimtine kiekvieno žmogaus teisė. Švietimas, kaip asmens, visuomenės ir valstybės ateities kūrimo būdas, grindžiamas žmogaus nelygstamos vertės, jo pasirinkimo laisvės, dorinės atsakomybės pripažinimu, demokratiniais santykiais, šalies kultūros tradicijomis. Švietimas saugo ir kuria tautos tapatybę, perduoda vertybes, kurios daro žmogaus gyvenimą prasmingą, visuomenės gyvenimą – darnų ir solidarų, valstybės – pažangų ir saugų. Švietimas savo paskirtį geriausiai atlieka tada, kai jo raida lenkia bendrąją visuomenės raidą. Jis yra prioritetiškai valstybės remiama visuomenės raidos sritis;

2) Mokslo ir studijų įstatymo preambulėje, kurioje išskiriama misija³⁷: padėti užtikrinti šalies visuomenės, kultūros ir ūkio klestėjimą, būti kiekvieno Lietuvos Respublikos piliečio visaverčio gyvenimo atrama ir paskata, tenkinti prigimtinių pažinimo troškimą. Lietuvos mokslo ir studijų politika laidoja mokslo ir studijų kokybę, visų šalies piliečių lygias teises įgyti aukštąjį išsilavinimą ir sąlygas geriausiems dirbti mokslinį darbą, siekti mokslinio ir kūrybinio tobulėjimo, rūpinasi mokslo ir studijų sistemos atitiktimi visuomenės ir ūkio poreikiams, remia jos atvirumą ir integraciją į tarptautinę mokslinių tyrimų ir aukštojo mokslo erdvę. Darni mokslo ir studijų sistema grindžia žinių visuomenės plėtotę, žiniomis grįstos ekonomikos stiprėjimą ir darnų šalies vystymąsi, dinamišką ir konkurencingą šalies ūkio gyvenimą, socialinę ir ekonominę gerovę; ugdo kūrybingą, išsilavinusią, orią, etiškai atsakingą, pilietišką, savarankišką ir verslią asmenybę, puoselėja civilizacinę Lietuvos tapatybę, palaiko, plėtoja ir kuria šalies ir pasaulio kultūros tradicijas;

³⁶ LR švietimo įstatymas (preambulė). [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105/asr>>.

³⁷ Mokslo ir studijų įstatymas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.343430>>.

3) taip pat švietimo sistemos poveikio visuomenei pavyzdžiai yra apibrėžti formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcijoje³⁸:

3.1) poveikis arba pasekmės asmeniui – integravimosi visuomenėje sėkmingumas, įsidarbinimo galimybės, atlyginimo dydis, socialinis statusas, sveikata, pilietiškumas ir kt.;

3.2) poveikis visuomenei – šalies ir regiono kultūros lygis, gyventojų užimtumas ir ūkio raidos sparta, socialinė sanglauda, visuomenės demokratizacija, nacionalinio tapatumo lygis, gyvenamosios aplinkos kokybė, gyventojų sveikata ir vidutinė gyvenimo trukmė ir kt.

Tikėtina, kad esamoje švietimo sistemos rodiklių sąrangoje (valstybės strateginiuose rodikliuose) poveikio (efekto) rodikliai neišskirti dėl pagrindinių priežasčių: 1) dažnai sunku kiekybine išraiška ar kitais būdais pamatuoti poveikio rodiklius, 2) poveikio rodikliai yra susiję ne tik su švietimo, bet ir su kitų sektorių (kultūros, socialinio, ekonomikos, aplinkos, sveikatos, sporto ir kt.) raida ir rezultatais, 3) dalis jų šiuo metu yra integruoti į valstybės švietimo stebėsenos strateginius konteksto bei rezultatų (pasekmių) rodiklius.

Siūlytina tobulinti švietimo sistemos stebėsenos rodiklių sąrangą, ją papildant poveikio (efekto) rodikliais arba pateikiant nuorodas į esamus kitų sektorių nacionalinius poveikio (efekto) rodiklius. Pažymėtina, kad įvertinus šio galimo rodiklių sistemos tobulinimo tikslingumą, orientuojantis į rodiklių skaičiaus optimalumo siekį, taip pat gali būti peržiūrimas švietimo sistemos rodiklių susietumas ir integralumas su

³⁸ Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija (9 d.), patvirtinta LR švietimo ir mokslo ministro 2008 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. ISAK-3219. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.332022/asr>>.

Valstybės pažangos strategija³⁹, LR 2021–2030 metų Nacionaliniu pažangos planu⁴⁰, Valstybine švietimo strategija⁴¹.

Valstybinėje švietimo strategijoje⁴² nustatyti poveikio rodiklių, kuriuos tiesiogiai arba iš dalies ilgalaikėje perspektyvoje veikia švietimo sistema, pavyzdžiai bei jų šaltiniai (nepaisant indeksinių rodiklių trūkumų):

- 1) gyvenimo kokybės indeksas (International Living)⁴³;
- 2) laimės indeksas (Gallup World Poll tyrimas);
- 3) demokratijos indeksas (Economist Intelligence Unit);
- 4) darnios visuomenės indeksas (Sustainable Society Foundation);
- 5) pasaulio konkurencingumo indeksas (Pasaulio ekonomikos forumas);
- 6) visuomenės narių, kurie linkę dalyvauti vykdant kultūrinę meninę veiklą, dalis (LR kultūros ministerija);
- 7) pilietinės galios indeksas (Pilietinės visuomenės institutas);
- 8) visuomenės dalis, kuri labai didžiuoja savo šalies tapatybę (Europos vertybių tyrimas);
- 9) vidutinė sveiko gyvenimo trukmė (vyrai / moterys) (Eurostatas);
- 10) suminis inovatyvumo indeksas (Inovacijų Sąjungos švieslė);
- 11) verslo aplinkos indeksas (Doing Business).

³⁹ Esama strategija – Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAP/TAIS.423800/45a6c4cce8a3835f3c3f3b4625587aff/format/ISO_PD_F/>; būsima strategija – Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2050“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://lr.lt/naujienos/valstybes-pazangos-strategija-lietuva-2050-amzinos-vertybes-avangardinemis-priemonemis>>.

⁴⁰ LR 2021–2030 metų Nacionalinis pažangos planas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5?jfwid=32wf90sn>>.

⁴¹ Esama strategija – Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.463390>>.

⁴² Esama strategija – Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.463390>>.

⁴³ Pastaba – objektyvesni Eurostato gyvenimo kokybės rodiklių rinkiniai. [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/qol/index_en.html>.

Nacionaliniame pažangos plane⁴⁴ nustatyti poveikio rodiklių, kuriuos tiesiogiai arba iš dalies ilgalaikėje perspektyvoje veikia švietimo sistema, pavyzdžiai (neteikiant tų pačių, nustatytų Valstybinėje švietimo strategijoje) bei jų šaltiniai:

- 1) pridėtinė vertė, tenkanti vienai faktiškai dirbtai valandai, palyginti su Europos Sąjungos (ES) šalimis (perkamosios galios standartais) (Eurostatas);
- 2) ekologinių inovacijų indeksas (Europos Komisija);
- 3) skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas (DESI) (Europos Komisijos skaitmeninės transformacijos suvestinė);
- 4) verslumo subindeksas (Europos iniciatyva „Smulkiojo verslo aktas“) (EC Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs (DG GROW));
- 5) gyventojų, kurie yra dalyvavę mecenatystės, labdaros, savanorystės, bendruomeninėje veikloje, dalies padidėjimas (LR kultūros ministerijos tyrimas).

Pateikiame keletą galimų papildomų poveikio rodiklių pavyzdžių, remiantis bendrojo ugdymo sritimi ir orientuojantis į abiturientų skatinamą toliau studijuoti ir (arba) kurti savo ir bendruomenės gerovę⁴⁵ savo gyvenamojoje savivaldybėje ir (arba) Lietuvoje:

- 1) abiturientų, planuojančių kurti savo ir bendruomenės gerovę savo gyvenamojoje savivaldybėje, dalis (proc.);
- 2) abiturientų, planuojančių kurti savo ir bendruomenės gerovę Lietuvoje, dalis (proc.).

Šiuose pavyzdžiuose pateikti rodikliai atspindi švietimo poveikį. Šių rodiklių duomenys gali būti renkami vykdant abiturientų apklausas (pavyzdžiui, atitinkamus klausimus integruojant į šiuo metų vykdomų abiturientų apklausų klausimynus). Šių duomenų analizės pagrindu matant abiturientų ketinimų kaitą, galima įgyvendinti atitinkamus: pokyčius, esamų priemonių korekcijas, programas orientuotas į

⁴⁴ LR 2021–2030 metų Nacionalinis pažangos planas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5?jfwid=32wf90sn>>.

⁴⁵ Pavyzdžiui: mokytis, savanoriauti, atlikti praktiką, dirbti, auginti vaikus ar vykdyti kitą prasmingą / vertingą veiklą (kūrybinę, verslo ar pan.)

pilietiškumą, patriotiškumą, profesinį suorientavimą bei kt., didinant norą savo ateitį sieti su Lietuva, gimtuoju regionu ar savivaldybe.

Pastarieji papildomi rodikliai tiesiogiai sietusi su rezultatų rodikliais, pavyzdžiui: asmenų, nutraukusių mokymąsi / studijas, dalis; baigusiujų ir tais pačiais metais tęsiančių mokymąsi ar studijas kitame švietimo lygmenyje arba dirbančių asmenų dalis.

Valstybės taktiniai švietimo stebėsenos rodikliai detaliau apibūdina pagrindines švietimo stebėsenos sritis ir išplėtoja valstybės strateginius rodiklius. Jie stebimi nuolatos, šių rodiklių sąrašą tvirtina ŠVIS tvarkytojas (nuo 2019 m. NŠA) suderinęs su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija po jiems reikalingų duomenų rinkimo, kaupimo ir apdorojimo administracinės naštos įvertinimo⁴⁶. 2019 m. Švietimo technologijų centro direktoriaus įsakymu⁴⁷ buvo patvirtintas toks taktinių švietimo stebėsenos rodiklių sąrašas (pastaba – kuriame taip pat matomas disbalansas bendrojo ugdymo rodiklių dominavimo atžvilgiu):

- 1) besimokančiųjų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, dalis;
- 2) besimokančiųjų, kurie gauna finansinę ir kitokią paramą, dalis;
- 3) integruotai besimokančiųjų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, dalis;
- 4) besimokančiųjų, kurie išvyko mokytis / studijuoti pagal tarptautines mainų programas, dalis;
- 5) atvykstančių mokytis / studijuoti pagal tarptautines mainų programas, dalis;
- 6) 2 klasės mokinių pasiskirstymas pagal nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimų (toliau – NMPP) rezultatus (pasiekimų grupes);
- 7) 4 klasės mokinių pasiskirstymas pagal nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimų (NMPP) rezultatus (pasiekimų lygius);
- 8) 6 klasės mokinių pasiskirstymas pagal nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimų (NMPP) rezultatus (pasiekimų lygius);

⁴⁶ Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašas (23.2 d.), patvirtintas LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio įsakymu 27 d. Nr. V-757. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/74fae9a0991311e9aab6d8dd69c6da66/asr>>.

⁴⁷ Valstybės taktiniai švietimo stebėsenos rodikliai, patvirtinti Švietimo informacinių technologijų centro direktoriaus 2019 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. V1-81. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <[www.svis.smm.lt/file/manual/Teis%C4%97s%20aktai/170isak-taktiniai-rodikliai%20\(1\).doc](http://www.svis.smm.lt/file/manual/Teis%C4%97s%20aktai/170isak-taktiniai-rodikliai%20(1).doc)>.

- 9) 8 klasės mokinių pasiskirstymas pagal nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimų (NMPP) rezultatus (pasiekimų lygius);
- 10) mokinių pasiskirstymas pagal pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų (PUPP) rezultatus (pasiekimų lygmenis);
- 11) mokinių pasiskirstymas pagal valstybinių brandos egzaminų rezultatus (pasiekimų lygmenis);
- 12) mokinių pasiskirstymas pagal mokyklinių brandos egzaminų rezultatus (pasiekimų lygmenis);
- 13) mokinių pasiskirstymas pagal metinius įvertinimus (pasiekimų lygmenis);
- 14) mokinių pasiskirstymas pagal metinių įvertinimų vidurkį procentinis (pasiekimų lygmenis);
- 15) III gimnazijos klasės mokinių pasiskirstymas pagal pasirinktą ugdymo programų dalykų mokymosi lygį;
- 16) mokinių pasiskirstymas pagal fizinio pajėgumo zonas.

Rekomenduotina švietimo sistemos stebėsenos tobulinimo perspektyvoje (žr. ataskaitos 1.2 poskyrį) svarstyti galimybes subalansuoti rodiklių sistemą tiek strateginiu, tiek taktiniu lygmenimis. Pažymėtina, kad pastarajame lygmenyje bendrojo ugdymo rodiklių neproporcingas dominavimas dar kardinalesnis nei strateginiame.

Operatyviniai stebėsenos rodikliai, skirti švietimo strategijų, programų, projektų, strateginių ir tarpinstitucinių veiklos planų stebėsenai atlikti, kai tam nėra tinkamų valstybės strateginių ar valstybės taktinių švietimo stebėsenos rodiklių. Jie stebimi nustatytą laiką (terminuotai). Šių rodiklių sąrašus ir aprašus tvirtina rengėjai, gavę ŠVIS tvarkytojo pritarimą ir įvertinę su rodiklių atsiradimu sukuriama administracinę naštą. Jeigu tai sukuria reikalingų duomenų rinkimo, kaupimo ir apdorojimo administracinę naštą⁴⁸, dėl sprendimo kreipiamasi į Švietimo ir mokslo stebėsenos

⁴⁸ Pažymėtina, kad įprasta įvairių stebėseną vykdančių organizacijų taikoma taisyklė, vertinant tikėtiną stebėsenos produktų kūrimo bei duomenų rinkimo, kaupimo ir apdorojimo administracinę naštą bei planuojant stebėsenos atlikimą – pasirinkti tokius metodus, procesus bei procedūras, kurie mažiausiomis sąnaudomis sudaro galimybes pasiekti stebėsenos produkto kūrimo tikslą bei kokybę, patenkinti stebėsenos produkto vartotojų poreikius. T. y. jei užsibrėžtą tikslą, kokybę ir poreikius galima patenkinti įvairiais metodais, procesais ir procedūromis (tiek santykinai paprastesniais, tiek sudėtingesniais), yra optimalu pasirinkti paprastesnius ir mažesnę administracinę naštą keliančius (pavyzdžiui, galbūt planuojamo stebėsenos produkto kokybė būtų geresnė renkant naujus pirminius duomenis, tačiau esami antriniai duomenys, kurie anksčiau surinkti, ar „surogatiniai“ (netiesioginiai) duomenys gali būti papildomai apdoroti ir pakartotinai panaudoti, nepaisant jų mažesnio tikslumo, kadangi užtikrina

koordinavimo grupę⁴⁹. Operatyviniai stebėsenos rodikliai nustatyti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos strateginiuose veiklos planuose, kituose švietimo srities strateginiuose dokumentuose.

Perspektyviniai rodikliai⁵⁰, kurie gali būti kartu su strateginiais arba taktiniais rodikliais tvirtinami švietimo, mokslo ir sporto ministro. Šių rodiklių pamatavimas nuo patvirtinimo turi būti planuojamas. Perspektyvinių rodiklių apibrėžimas Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos apraše buvo įtrauktas 2022 m. vasario mėn.

1.1.4. Švietimo sistemos stebėsenos lygmenys ir stebėsenos vykdytojai

Atlikus įvairių Lietuvos organizacijų parengtų ir planuojamų rengti švietimo stebėsenos produktų analizę (žr. 1 priedą), galima būtų išskirti šiais lygmenimis Lietuvoje vykdomą švietimo sistemos stebėseną (žr. 4 lentelę žemiau), praplečiant Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos apraše pateiktą reglamentuotų lygmenų sąrašą⁵¹. Pastaba – žemesnio lygmens švietimo sistemos stebėsenos duomenys ir informacija gali būti panaudojami aukštesnio lygmens švietimo sistemos stebėsenai ir atvirkščiai.

4 lentelė. Švietimo sistemos stebėsenos sąrangos Lietuvoje lygmenys ir veiklų bei produktų pavyzdžiai

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
Tarptautinis-nacionalinis	Tarptautinio lygmens švietimo sistemos stebėseną vykdo LR švietimo, mokslo ir sporto ministerija, NŠA, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras, Vyriausybės strateginės analizės centras.

minimalų reikalingą produkto kokybės lygį sprendimams priimti ar kitoms paskirtims bei užtikrina papildomą produkto sukūrimo operatyvumą). Taip pat įvairių sričių sprendimų priėmėjai gali vertinti tikėtinas duomenų rinkimo, kaupimo ir apdorojimo pinigines ir (arba) darbo laiko sąnaudas, įvertinant visus šiuose procesuose dalyvaujančius asmenis. Taip pat Ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo metodika, patvirtinta LR Vyriausybės 2012 m. sausio 11 d. nutarimu Nr. 4, numato atvejus, kuomet turėtų būti apskaičiuojama informacinių įpareigojimų sukeliamą administracinę naštą ūkio subjektams.

⁴⁹ Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašas (23.3 d.), patvirtintas LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio įsakymu 27 d. Nr. V-757. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/74fae9a0991311e9aab6d8dd69c6da66/asr>>.

⁵⁰ Ten pat, 23.4 d.

⁵¹ Ten pat, 14 d.

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
	Tarptautinės lyginamosios analizės tikslais vykdomas duomenų rinkimas, teikimas, analizių ir tyrimų vykdymas, sudarant galimybes Lietuvos švietimo sistemos būklę palyginti su užsienio šalimis (angl. <i>benchmarking</i>), dalyvaujant EURYDICE⁵², EBPO⁵³ ir kituose tarptautiniuose tinkluose bei tyrimuose: TALIS⁵⁴, TIMSS⁵⁵, PIRLS⁵⁶, PISA⁵⁷, ICCS⁵⁸, PIAAC⁵⁹, EUROSTUDENT⁶⁰, EUROGRADUATE⁶¹ ir kt. Duomenų pobūdis tarptautiniame stebėsenos lygmenyje tinkamas ir nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenai.

⁵² EURYDICE yra tinklas, kuris siekia palengvinti Europos šalių bendradarbiavimą švietimo srityje.. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/svietimo-politikos-analize/eurydice/>.

⁵³ Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (angl. *Organization for Economic Co-operation and Development, OECD*).

⁵⁴ TALIS – tarptautinis mokymo ir mokymosi tyrimas (angl. *Teaching and Learning International Survey*), organizuojamas Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos ir skiriamas mokytojams ir mokyklų vadovams, jų darbo sąlygų, aplinkos, kasdienės ugdymo praktikos, grįžtamojo ryšio, lyderystės mokyklose aspektams vertinti. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/ebpo-talis/>.

⁵⁵ TIMSS – tarptautinis 4 ir 8 klasių mokinių matematikos ir gamtos mokslų gebėjimų tyrimas (angl. *Trends in International Mathematics and Science Study*), inicijuotas Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/iea-timss/>.

⁵⁶ PIRLS – tarptautinis 4 klasės mokinių skaitymo gebėjimų tyrimas (angl. *Progress in International Reading Literacy Study*), organizuojamas Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/iea-pirls/>.

⁵⁷ PISA – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos kas trejus metus vykdomas tarptautinis penkiolikmečių tyrimas (angl. *Programme for International Student Assessment*), kurio branduolį sudaro skaitymo gebėjimų, matematinio ir gamtamokslinio raštingumo įvertinimas. Šalis gali papildomai pasirinkti vertinti mokinių finansinį raštingumą ir (arba) konkrečiame cikle siūlomą naujovišką sritį. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/ebpo-pisa/>.

⁵⁸ ICCS – tarptautinis 8 klasės mokinių pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas (angl. *International Civic and Citizenship Education Study*), organizuojamas Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos (angl. *International Association of the Evaluation of Educational Achievement, IEA*). [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/iea-iccs/>.

⁵⁹ PIAAC – tarptautinis suaugusiųjų kompetencijų tyrimas (angl. *Programme for the International Assessment of Adult Competencies*), organizuojamas Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.kpmmpc.lt/kpmmpc/banner/piaac-2/>.

⁶⁰ EUROSTUDENT – tarptautinis tyrimas apie studentų socialines, ekonomines bei gyvenimo sąlygas, taip pat apie patekimo į aukštojo mokslo sistemą kelią bei laikinąjį tarptautinį judrumą (dalines studijas užsienyje). [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://strata.gov.lt/apie-mus/projektai/eurostudent/>>.

⁶¹ EUROGRADUATE – tarptautinis tyrimas apie aukštųjų mokyklų absolventus, jų integraciją darbo rinkoje, socialinius švietimo rezultatus, mobilumą ir vaidmenį visuomenėje. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://strata.gov.lt/apie-mus/projektai/eurograduate/>>.

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
	Pažymėtina, kad tarptautinio stebėsenos lygmens rodikliai naudojami LR 2021–2030 metų Nacionaliniame pažangos plane⁶². Teikėjo vertinimu, perspektyvoje gali būti užtikrinamas tolimesnis tarptautinio stebėsenos lygmens stebėjimas, lyginant Lietuvos švietimo būklę ir jos kaitą su užsienio šalimis, nepaisant pagrindinio tarptautinio stebėsenos lygmens rodiklių trūkumo – šalys veikia skirtingame ekonominiame, politiniame, socialiniame, kultūriniame kontekste, dėl to yra ribotas vienareikšmis palyginamumas ir išvadų formulavimas, remiantis rodiklių skirtumais ir jų dinamika. Taip pat tarptautiškumo aspektas aptinkamas nacionalinio lygmens stebėsenos produktuose, kuriuose yra taikoma užsienio šalių ir Lietuvos švietimo sistemos būklės bei rodiklių lyginamoji analizė.
Nacionalinis – valstybės	Valstybės lygmens švietimo sistemos stebėseną, vadovaudamasi švietimo ir mokslo ministro patvirtintais švietimo stebėsenos rodikliais⁶³ ir jo nustatyta tvarka⁶⁴, vykdo⁶⁵: 1) Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ir jos įgaliotos įstaigos; 2) savivaldybių administracijos ir jos įgaliotos įstaigos;

⁶² LR 2021–2030 metų Nacionalinis pažangos planas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5?jfwid=32wf90sn>>.

⁶³ a) LR švietimo ir mokslo ministro 2022 m. vasario 17 d. įsakymas Nr. V-283 „Dėl Valstybės (strateginių) švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f4d25682903311ec9e62f960e3ee1cb6?jfwid=-cfkfxb6>>.

b) Valstybės strateginių švietimo stebėsenos rodiklių aprašai, patvirtinti Švietimo informacinių technologijų centro direktoriaus 2019 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. V1-80. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.svis.smm.lt/file/manual/Teis%C4%97s%20aktai/170isak-strateg-rodikliai.doc>.

c) Valstybės taktiniai švietimo stebėsenos rodikliai, patvirtinti Švietimo informacinių technologijų centro direktoriaus 2019 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. V1-81. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <[www.svis.smm.lt/file/manual/Teis%C4%97s%20aktai/170isak-taktiniai-rodikliai%20\(1\).doc](http://www.svis.smm.lt/file/manual/Teis%C4%97s%20aktai/170isak-taktiniai-rodikliai%20(1).doc)>.

⁶⁴ Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašas, patvirtintas LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio įsakymu 27 d. Nr. V-757. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/74fae9a0991311e9aab6d8dd69c6da66/asr>>.

⁶⁵ a) LR švietimo įstatymas (53 str., 2 p.). [Žiūrėta 2021-12-13]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105/asr>>;

b) Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašas (8 d.), patvirtintas LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio įsakymu 27 d. Nr. V-757. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/74fae9a0991311e9aab6d8dd69c6da66/asr>>.

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
	3) švietimo įstaigos, mokslo ir studijų institucijos; 4) mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų veiklą ir jos stebėseną vykdančios institucijos. Šiame lygmenyje švietimo stebėsenos produktų turiniui būdingi: 1) valstybės strateginiai švietimo sistemos stebėsenos rodikliai – glaustai atskleidžiantys švietimo sistemos būklės ir kaitos visumą; 2) valstybės taktiniai švietimo sistemos stebėsenos rodikliai, detaliau apibūdinantys pagrindines švietimo stebėsenos sritis ir išplėtojantys valstybės strateginius rodiklius; 3) kiti švietimo sistemos būklės ir kaitos visumą atspindintys rodikliai, pavyzdžiui, operatyviniai, kai tam nėra tinkamų strateginių ar taktinių švietimo stebėsenos rodiklių. Produktų pavyzdžiai: Lietuvos švietimo būklės apžvalga, švietimo problemų analizės.
Nacionalinis – savivaldybės	Savivaldybės lygmens švietimo stebėseną organizuoja ir vykdo savivaldybių administracijos⁶⁶. Šiame lygmenyje švietimo stebėsenos produktų turiniui būdingi rodikliai: 1) atskleidžiantys švietimo sistemos būklę ir kaitą atskirose savivaldybėse; 2) orientuoti į švietimo sistemos tobulinimą atskirose savivaldybėse. Savivaldybės lygmens rodikliai randami atskirų savivaldybių dokumentų turinyje: strateginio planavimo dokumentų turinyje, chartijose, švietimo paslaugų ir aptarnavimo kokybės standartuose, stebėsenos metodikose ir pan. (produkto pavyzdys – remdamosi nacionaliniu lygiu patvirtintu švietimo stebėsenos rodiklių sąrašu, savivaldybių administracijos pasitvirtina savo savivaldybių stebėsenos

⁶⁶ Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašas (20 d.), patvirtintas LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio įsakymu 27 d. Nr. V-757. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/74fae9a0991311e9aab6d8dd69c6da66/asr>>.

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
	rodiklių sąrašus⁶⁷). Savivaldybės rengia⁶⁸ bei skelbia savivaldybių švietimo pažangos ataskaitas ŠVIS'e⁶⁹. Be to, savivaldybės, dalyvaujančios „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje, 2022 m. rengė savo atstovaujamos savivaldybės švietimo sistemos būklės ir jos kaitos analizės bei švietimo pažangos planus⁷⁰. Taip pat savivaldybės lygmens rodikliai gali būti randami ir valstybės lygmens stebėsenos produktuose (kuriuose sudarytos galimybės palyginti tarpusavyje atskirų savivaldybių švietimo sistemų būklę ir kaitą, pavyzdžiui, švietimo būklės apžvalgose).
Įstaigos / institucinis	Švietimo įstaigos, mokslo ir studijų institucijos lygmens švietimo stebėseną organizuoja ir vykdo švietimo įstaigos bei mokslo ir studijų institucijos⁷¹. Šiame lygmenyje švietimo stebėsenos produktų (pavyzdžiui: atskiros organizacijos išorinio vertinimo ir įsivertinimo ataskaitos; vidinės vadybos sistemos dokumentuota informacija, aprašanti veiklos rodiklius ir pan.) turinys būna orientuotas į konkrečios organizacijos vadybos ir (arba) švietimo paslaugų tobulinimą bei atspindinti švietimo būklę ir (ar) pokyčių mastą organizacijoje (švietimo įstaigoje).

⁶⁷ Pavyzdys – Palangos miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2019 m. kovo 20 d. įsakymas Nr. A1-332 „Dėl Palangos miesto savivaldybės švietimo stebėsenos rodiklių sąrašo ir švietimo stebėsenos tvarkos aprašo patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/306015a2500611e98bc2ba0c0453c004?jfwid=-cfkxfba6>>.

⁶⁸ Savivaldybių švietimo pažangos ataskaitos: prasmės paieškos. NŠA. Švietimo problemos analizė. 2019 m. lapkritis, Nr. 5 (176). [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/07/Savivaldybiu-svietimo-pazangos-ataskaitos_Internetui.pdf>.

⁶⁹ Lietuvos savivaldybių švietimo pažangos ataskaitos. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<http://svis.emokykla.lt/savivaldybiu-pazanga-test/>>.

⁷⁰ Pavyzdžiai:

1) 2022 m. balandžio 1 d. Druskininkų savivaldybės švietimo pažangos plano parengimo ir suderinimo sutartis Nr. 26-197. [Žiūrėta 2022-04-14]. Prieiga per internetą:

<http://cvpp.lt/megintuvelis/download.php?dok_id=2005314071&file_id=2005314073>;

2) 2022 m. kovo 15 d. Panevėžio miesto savivaldybės švietimo pažangos plano parengimo paslaugų sutartis Nr. 22-728. [Žiūrėta 2022-04-14]. Prieiga per internetą:

<http://cvpp.lt/megintuvelis/download.php?dok_id=2005274711&file_id=2005274718>;

3) 2022 m. kovo 16 d. Šilalės rajono savivaldybės švietimo pažangos plano pagal „Tūkstantmečio mokyklų“ programą parengimo paslaugų sutarties Nr. B6(B)-25 techninė specifikacija. [Žiūrėta 2022-04-14]. Prieiga per internetą:

<http://cvpp.lt/megintuvelis/download.php?dok_id=2005280580&file_id=2005280604>.

⁷¹ Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašas (21 d.), patvirtintas LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio įsakymu 27 d. Nr. V-757. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/74fae9a0991311e9aab6d8dd69c6da66/asr>>.

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
	Pavyzdžiui, dalis švietimo įstaigų pasitvirtina stebėsenos aprašus, stebėsenos rodiklių sąrašus, tačiau jie ne visuomet yra suderinti su nacionalinio ir savivaldybės lygmenų švietimo stebėsenos rodikliais⁷². Skirtingai nuo nacionalinio lygmens stebėsenos rodiklių, sąrašą sudarantys rodikliai (tokie kaip: pirmus metus dirbančiųjų ir naujai atvykusių mokytojų veiklos stebėjimas, darbas su mokiniais, turinčiais mokymosi ir elgesio problemų ir kt.), suformuluoti kaip kokybinės kategorijos, nėra nurodyti šių rodiklių matavimo vienetai, todėl šių rodiklių stebėseną galima tik panaudojant kokybinius tyrimo metodus, o jos produktas yra tekstinė informacija.
Programos	Šiame lygmenyje švietimo sistemos stebėsenos produktų turinys atspindi ne visos švietimo sistemos ar organizacijos būklės ir kaitos visumą, o būna orientuotas tik į tam tikros programos (švietimo, pokyčių įgyvendinimo ir kt.) analizę bei vertinimą. Šiuos stebėsenos produktus (ataskaitas ar kt.) kuriančių veiklų pavyzdžiai: vadovėlių turinio vertinimas; kognityvinės elgesio korekcijos programos „EQUIP“ programos poveikio vertinimas savivaldybėse; gautų profesinio mokymo teikėjų paraiškų rengti formaliojo profesinio mokymo programas arba jų modulius vertinimas; mokymo programų vertinimas; aukštojo mokslo studijų programų vertinimas.
Asmens (organizacijos personalo arba besimokančiojo)	Šiame lygmenyje švietimo sistemos stebėsenos produktų turinys būna orientuotas į tam tikro asmens (švietimo sistemos dalyvio) vertinimą, pavyzdžiui, organizacijos personalo arba besimokančiojo: pretendentų į švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovus kompetencijų vertinimas; valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų kompetencijų ir veiklos vertinimas; vaikų disleksijos nustatymas; autizmo spektro ir kitų raidos sutrikimų turinčių vaikų kalbos ir socialinių įgūdžių vertinimas; matematikos mokymosi pasiekimų įsivertinimas; asmens kalbos

⁷² Pavyzdys – Vilniaus „Spindulio“ gimnazijos direktoriaus 2021 m. sausio 14 d. įsakymas Nr. V -16 „Dėl Vilniaus „spindulio“ progimnazijos ugdomosios veiklos stebėsenos aprašo patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: [https://spindulioprogimnazija.lt/uploads/6013fd368e0e8/Ugdomosios%20veiklos%20steb%C4%97senos%20apra%C5%A1as%20\(2021-01-14%20V-16\).pdf](https://spindulioprogimnazija.lt/uploads/6013fd368e0e8/Ugdomosios%20veiklos%20steb%C4%97senos%20apra%C5%A1as%20(2021-01-14%20V-16).pdf).

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
	mokėjimo lygio nustatymas; mokomojo dalyko žinių, ugdymo pasiekimų patikrinimas ar egzaminavimas (mokykliniai ar valstybiniai brandos egzaminai); individualios mokinio pažangos stebėseną ir pan.

Šaltinis – parengta Teikėjo

Švietimo sistemos stebėsenos vykdytojų vykdomos stebėsenos veiklos pagal švietimo stebėsenos lygmenis apibendrintos žemiau 5 lentelėje, remiantis teisės aktu, švietimo stebėsenos produktų, organizacijų faktinės veiklos analize.

5 lentelėje organizacijos sukeliamos šiuo būdu:

- 1) **ŠMSKG** – Švietimo ir mokslo stebėsenos veikloms koordinuoti švietimo, mokslo ir sporto ministras tvirtina Švietimo ir mokslo stebėsenos koordinavimo grupę, į kurios sudėtį įtraukiami Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, jos įgaliotų institucijų, vykdančių ŠVIS valdytojo ir tvarkytojo funkcijas bei švietimo ir mokslo stebėseną, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos mokyklų vadovų asociacijos, Lietuvos mokslo tarybos atstovai, Vyriausybės strateginės analizės centro atstovai⁷³;
- 2) **ŠMSM** – Švietimo, mokslo ir sporto ministro įgalioti ministerijos administracijos padaliniai;
- 3) **NŠA** – Nacionalinė švietimo agentūra;
- 4) **SKVC** – Studijų kokybės vertinimo centras;
- 5) **STRATA** – Vyriausybės strateginės analizės centras;
- 6) **KPMPC** – Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras;
- 7) **LMNŠČ** – Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras;
- 8) **SA** – savivaldybių administracijos;
- 9) **ŠĮ, MSI** – organizacijos (švietimo įstaigos; mokslo ir studijų institucijos);

⁷³ Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašas (15, 16 d.), patvirtintas LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio įsakymu 27 d. Nr. V-757. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/74fae9a0991311e9aab6d8dd69c6da66/asr>>.

10) **KT** – kitos organizacijos (Lietuvos mokslo taryba, privačios tyrimų ir analizės institucijos, aukštosios mokyklos) bei fiziniai asmenys. Jų vykdoma švietimo sistemos stebėseną yra projektinių, mokslinių tyrimų, viešųjų pirkimų būdu perkamų (užsakomų) paslaugų bei kitų iniciatyvų pagrindu.

5 lentelėje veiklos pagal lygmenis su koduotos šiuo būdu:

1) **T** – tarptautinis-nacionalinis;

2) **V** – valstybės;

3) **S** – savivaldybės;

4) **I** – įstaigos / institucinis;

5) **P** – programos;

6) **A** – asmens (organizacijos personalo arba besimokančiojo).

5 lentelė. Švietimo sistemos stebėsenos vykdytojų vykdomos stebėsenos veiklos pagal švietimo stebėsenos lygmenis

Eil. Nr.	Stebėsenos veikla	ŠMSKG	ŠMSM	NŠA	SKVC	STRATA	KPMPC	LMNŠČ	SA	ŠĮ, MSĮ	KT
1	Koordinuoja bei prižiūri švietimo stebėsenos vykdymą ir organizavimą tarp skirtingų institucijų	T, V									
2	Svarsto ir teikia švietimo, mokslo ir sporto ministrui valstybės strateginių švietimo stebėsenos rodiklių sąrašo projektą bei siūlymus dėl jo atnaujinimo	T, V									
3	Atsižvelgusi į NŠA (kaip ŠVIS duomenų tvarkytojo) atliktą duomenų rinkimo administracinės naštos įvertinimą, teikia išvadą ir siūlymus švietimo, mokslo ir sporto ministrui dėl didelės apimties ir brangių duomenų rinkimo ir tyrimų vykdymo	T, V		T, V							
4	Organizuoja ir vykdo ŠVIS tvarkytojo veiklas			T, V, S, I							
5	Tiria informacijos, rodiklių ir duomenų poreikius		T, V, S	T, V, S, I, P, A	V, I, P, A	T, V, S, I	T, V, I, P	V, S, P	S, I, A	I, P, A	T, V, S, I, P, A
6	Sudaro, atnaujiną, derina ir Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos apraše nustatytiems subjektams teikia rodiklių sąrašus ir rodiklių aprašus		T, V	T, V	T, V						
7	Užsako arba vykdo stebėsenai reikalingus tyrimus		T, V, S	T, V, S, I, P, A	V, I, P, A	T, V, S, I	T, V, I, P	V, S, P	S, I, A	I, P, A	T, V, S, I, P, A
8	Rengia analizes, apžvalgas, ataskaitas, atlieka arba užsako vertinimus ir prognozes		T, V, S	T, V, S, I, P, A	V, I, P, A	T, V, S, I	T, V, I, P	V, S, P	S, I, A	I, P, A	T, V, S, I, P, A
9	Teikia ir (arba) skelbia analitinę informaciją užsakovams ir naudotojams		T, V, S	T, V, S, I, P, A	V, I, P, A	T, V, S, I	T, V, I, P	V, S, P	S, I, A	I, P, A	T, V, S, I, P, A

Šaltinis – parengta Teikėjo

Atsižvelgiant į tai, kad šio Vadovo analizės pagrindinis objektas yra orientuotas į švietimo sistemos stebėseną nacionaliniu (valstybės) lygmeniu, toliau Vadove detaliau nagrinėjamas ir plėtojamas tik pastarasis stebėsenos lygmuo. Detalesnė (nei 5 lentelėje aukščiau pateikta) švietimo sistemos stebėseną nacionaliniu lygmeniu vykdančių organizacijų veiklą ir švietimo sistemos stebėsenos produktų turinio analizė pateikiama priede Nr. 1.

1.1. poskyrio apibendrinimai:

- 1) esama nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos sąranga Lietuvoje yra išplėtotą: stebėseną planuojančių ir vykdančių organizacijų veikla, tarpinstitucinis bendradarbiavimas, rodikliai, procesai, teisės aktai, stebėsenos produktai, informacinės sistemos bei duomenų bazės sudaro sąlygas visiems švietimo valdymo subjektams priimti pagrįstus sprendimus ir vykdyti švietimo kokybę laiduojantį valdymą, taip pat informuoti visuomenę apie švietimo būklę, nors ir esama švietimo sistemos stebėsenos iššūkių ir tobulinimo potencialo (gerinant stebėsenos duomenų bei produktų panaudojimą, procesus bei kt.);
- 2) siūlytina peržiūrėti ir gerinti valstybės (strateginių ir taktinių) švietimo stebėsenos rodiklių susietumą ir integralumą su Valstybės pažangos strategija, Valstybine švietimo strategija, LR 2021–2030 metų Nacionaliniu pažangos planu (teikiant prioritetą naujai rengiamoms strategijoms);
- 3) valstybės švietimo stebėsenos rodiklių sąranroje dominuoja bendrojo ugdymo rodikliai, kitų švietimo lygmenų atžvilgiu. Siūlytina ateityje įvertinti galimybes valstybės švietimo stebėsenos rodiklių sąrangą subalansuoti švietimo lygmenų atžvilgiu;
- 4) siūlytina tobulinti švietimo sistemos stebėsenos rodiklių sąrangą, ją papildant poveikio (efekto) rodikliais arba pateikiant nuorodas į esamus kitų sektorių nacionalinius poveikio (efekto) rodiklius;
- 5) tobulinant nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos sąrangą, siūlytina orientuotis į 1.2. poskyryje apibrėžtų švietimo sistemos stebėsenos veiklų perspektyvos iki 2027 m. įgyvendinimą (apimant nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos bei Centro modelio elementų plėtrą pagal perspektyvos aspektus: funkcijos ir procesai; žmogiškieji ištekliai; organizacinė struktūra; įrankiai (platformos, programinė įranga ir (ar) kt.); bendradarbiavimas). Tai sudarys prielaidas aukščiau 5 lentelėje pateiktam funkcijų pasiskirstymo tobulinimui ir stebėsenos veiksmų dubliavimo mažinimui.

1.2. Švietimo sistemos stebėsenos veiklų perspektyva iki 2027 m.

Šiuo metu sistemos stebėseną nacionaliniu lygmeniu vykdo (švietimo duomenis renka, juos analizuoja, ateities švietimo poreikius, remiantis švietimo statistika ir analizių rezultatais, prognozuoja), švietimo inovacijų atsiradimą inicijuoja skirtingos institucijos (NŠA, STRATA, KPMPC, SKVC, LMNŠC ir kt.).

LR Vyriausybė yra numčiusi tobulinti švietimo institucijų veiklą, tai palies ir jų vykdomas stebėsenos funkcijas. LR Vyriausybės programoje⁷⁴ teigiama: *„Išgryninsime ir stiprinsime švietimo politiką formuojančių ir įgyvendinančių institucijų veiklą. Aiškiai apibrėšime visų švietimo politikos formavimo ir įgyvendinimo procesuose dalyvaujančių valstybės institucijų funkcijas ir atsakomybę. Susitelksime ir vystysime NŠA kaip kompetencijų centrą, kuriantį ir diegiantį įrodymais pagrįstus novatoriškus švietimo politikos sprendimus, nukreiptus į ugdymo (ugdymosi) sėkmę ir švietimo kokybės užtikrinimą“*. Šias iniciatyvas įgyvendinantys darbai įtraukti į LR Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą⁷⁵. Jame numatyta atlikti švietimo politiką formuojančių ir įgyvendinančių institucijų, funkcijų, atsakomybių ir vadybos modelių peržiūrą, modernizuoti valstybines informacines sistemas, teikiančias analitinius duomenis; stiprinti NŠA kaip kompetencijų centrą ir švietimo politiką įgyvendinančią instituciją.

Taip pat Projekto veiklos siekis stiprinti NŠA kompetencijas vykdyti profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą stebėseną yra glaudžiai susijęs su LR Vyriausybės numatytu NŠA kaip kompetencijų centro stiprinimu, todėl, siekiant sisteminių pokyčių, tikslinga ne tik plėtoti NŠA atliekamas profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą stebėsenos veiklas, bet tobulinti jos atliekamų stebėsenos veiklų visumą.

Toliau 6 lentelėje, remiantis interviu su suinteresuotosiomis šalimis duomenimis, Teikėjo ekspertų komandos narių vertinimu bei atlikta dokumentų bei švietimo sistemos stebėsenos produktų analize, yra pateikiama švietimo sistemos stebėsenos

⁷⁴ Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72. [Žiūrėta 2022-02-07]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/973c87403bc311eb8c97e01ffe050e1c>>.

⁷⁵ Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155. [Žiūrėta 2022-02-07]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/rs/lasupplement/d698ded086fe11eb9fecb5ecd3bd711c/343823a0870611eb9fecb5ecd3bd711c/>.

veiklų nacionaliniu lygmeniu perspektyva iki 2027 m., atskirai išskiriant NŠA vykdomas veiklas ir jų perspektyvą. Remiantis šiuo metu atlikta analize, daroma prielaida, kad optimali alternatyva yra NŠA sudėtyje formuoti Švietimo sistemos stebėseną nacionaliniu lygmeniu atliekančią centrą (toliau – Centras), identifikuojantį švietimo problemines sritis, teikiantį prognozes ir rekomendacijas, inovatyvius švietimo sprendimus ir siūlymus dėl jų įgyvendinimo švietimo politikos formuotojams. Žemiau 6 lentelėje pateiktos perspektyvos yra struktūruotos pagal planuojamo parengti Centro modelio elementus.

6 lentelė. Švietimo sistemos stebėsenos veiklų nacionaliniu lygmeniu perspektyva iki 2027 m.

Perspektyvos aspektas	Perspektyvos detalizavimas ir pagrindimas
Funkcijos ir procesai	Centro vykdomos stebėsenos apimtis. Persiorientuojant nuo dabar NŠA vykdomos dominuojančios bendrojo ugdymo sistemos stebėsenos pagal stebėsenos produktų turinį, Centras turėtų sistemiskai vykdyti visos švietimo sistemos stebėseną – proporcingai ir prioritetiškai apimant visas švietimo sistemos sritis: ikimokyklinį ugdymą, priešmokyklinį ugdymą, bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą, aukštojo mokslo studijas, neformalųjį vaikų ir suaugusiųjų švietimą, savišvietą, švietimo pagalbą. Funkcijų perėmimas. Siekiant bendroje stebėsenos apimtyje sistemiskai taip pat vykdyti profesinio mokymo ir aukštojo mokslo studijų stebėseną, Centrai reikalinga perimti iš STRATA atsakomybę už šiuos stebėsenos produktus (kartu įvertinant jų rengimo konsolidavimo ir kito tobulinimo galimybių tikslingumą, dermę (suderinamumą) su visų stebėsenos produktų krepšeliu, taip pat perimant iš STRATA <i>know-how</i> atitinkamų produktų rengimui), pavyzdžiui (t. y. toliau išvardinti kai kurių STRATA seniau plėtotų produktų pavyzdžiai, kurie turėtų būti perimti Centro kuruojamai švietimo sistemos stebėsenos sričiai): 1) Pedagogų poreikio prognozavimas / prognozavimo rezultatų scenarijai; 2) Lietuvos studijų būklė;

Perspektyvos aspektas	Perspektyvos detalizavimas ir pagrindimas
	3) Užsieniečiai absolventai; 4) Studijų krypčių grupių apžvalgos; 5) Universitetas, kolegija ar profesinio mokymo įstaiga? Požiūris, patrauklumas, pasirinkimas; 6) Švietimo paklausos ir pasiūlos prognozavimas; 7) Mokytojų darbo užmokesčio apžvalga. Centro pagrindiniai procesai turėtų apimti: 1) švietimo valdymo subjektų poreikio informacijai tyrimą. Šiuo procesu turėtų būti siekiama: švietimo valdymo subjektams padėti tinkamai pagrįsti poreikį informacijai ir sprendimų priėmimui; sudaryti prielaidas švietimo sistemos stebėsenos produktų turinio efektyviam panaudojimui (tiek dirbant su švietimo valdymo subjektais, tiek panaudojimui NŠA viduje skirtinguose padaliniuose pagal aktualumą ir praktinę veiklą (metodologinę, švietimo pagalbos, kvalifikacijų ir mokymų, projektinę ir kitų sprendimų kūrimo bei diegimo)); įvykdyti „ad hoc“ stebėsenos užsakymų ir darbo „gaisro gesinimo“ principu prevenciją; valdyti atvejus, kuomet švietimo valdymo subjektų sprendimai iš anksto jau yra priimti be švietimo stebėsenos produkto ir švietimo stebėsenos produkto rengimas tik formalus; įvertinti seniau švietimo valdymo subjektų patenkintą poreikį informacijai – ar informacija buvo panaudota efektyviai; 2) švietimo stebėsenos produktų rengimo suplanavimą. Šiuo procesu turėtų būti siekiama: racionalaus atsakomybių paskirstymo, išteklių išskyrimo stebėsenos produkto rengimui: Centro darbuotojai / išorinis paslaugų pirkimas / bendradarbiavimas ir suinteresuotųjų šalių įsitraukimas bei valdymas; kt.; 3) stebėsenos produktų parengimą, viešinimą ir komunikaciją, apimant: 3.1) duomenų apie švietimo sistemos būklę rinkimą, kaupimą ir apdorojimą. Šiuo procesu turėtų būti siekiama: administracinės naštos valdymo (duomenų apimties; duomenų reikšmingumo užtikrinimo sprendimų priėmimui ir kitam panaudojimui; dubliavimo mažinimo); duomenų suinteresuotosioms šalims

Perspektyvos aspektas	Perspektyvos detalizavimas ir pagrindimas
	atvėrimo gerinimo, derinant su konfidencialių duomenų apsaugos, informacijos saugumo, BDAR reikalavimų laikymosi užtikrinimu; proceso optimizavimo, automatizavimo galimybių paieškos (pavyzdžiui, automatiškai apdorojant duomenis, formuojant ir siunčiant ar viešinant tikslinėms grupėms aktualių duomenų ataskaitas), informacinių sistemų ir registrų tobulinimo inicijavimo bei planavimo; 3.2) švietimo būklės ir kaitos, jai įtaką darančių veiksmų analizę ir vertinimą. Šiuo procesu turėtų būti siekiama: plėtoti konteksto, analizės objekto ir sistemos elementų sąveikos išmanymą, dalijimąsi žiniomis; svarbiausių veiksmų ir prioritetų identifikavimą, siekiant norimos švietimo būklės ir kaitos; plėtoti apdorotų duomenų interpretavimo, išvadų ir rekomendacijų formavimo kompetencijas (t. y. dalyko turinio kompetencijas, pavyzdžiui, atsižvelgiant į rekomenduojamą Centro vykdomos stebėsenos apimtį, apimančią visas švietimo sritis); 3.3) švietimo sistemos kaitos prognozavimą (sprendimų modeliavimą). Šiuo procesu turėtų būti siekiama: užtikrinti tinkamų prielaidų ir metodų parinkimą bei efektyvų pritaikymą, esant ateities neapibrėžtumui ir kompleksinių veiksmų sąveikoms; 3.4) stebėsenos išvadų ir analitinės informacijos teikimą ir skelbimą. Šiuo procesu turėtų būti siekiama: didinti suinteresuotųjų šalių poreikių tenkinimą, optimaliai parenkant informacijos pateikimo operatyvumą (laiką), formą ir būdą, struktūrą ir apimtį, vizualumą (interaktyvumą) ir kitus į klientą (informacijos gavėją) orientuotus elementus; 4) veiklos tobulinimą. Šiuo procesu turėtų būti siekiama vykdyti: grįžtamojo ryšio iš suinteresuotųjų šalių surinkimą dėl parengtų produktų kokybės ir pasitenkinimo parengtais stebėsenos produktais, produktų panaudojamumo vertinimą, produktų rengimo tobulinimą ir būsimų produktų rengimo planavimą. <i>Stebėsenos subalansuotumas.</i> Pažymėtina, kad analizės metu identifikuotas valstybės (strateginių ir taktinių)

Perspektyvos aspektas	Perspektyvos detalizavimas ir pagrindimas
	švietimo stebėsenos rodiklių disbalansas bendrojo ugdymo rodiklių dominavimo ir poveikio (efekto) rodiklių neapibrėžtumo aspektais. Rekomenduotina švietimo sistemos stebėsenos tobulinimo perspektyvoje svarstyti galimybes subalansuoti rodiklių sistemą (tiek strateginiu, tiek taktiniu lygmenimis). Taip pat, atsižvelgiant į priede Nr. 1 pateikiamą stebėsenos veiklų ir produktų įvairovę, tikslinga perspektyvoje, derinant su turimais ribotais ištekliais, optimizuoti švietimo stebėsenos veiklų vykdymą, orientuojantis į prioritetinius ir sprendimų priėmimui naudingiausius produktus, bei atkreipiant papildomą dėmesį į stebėsenos principų (tikslingumas, sistemingumas, saikingumas) praktinį įgyvendinimą. Taip pat perspektyvoje reikėtų optimizuoti stebėsenos produktų turinio gylį ir stebėsenos veiklų struktūrą – nuo statistinės informacijos rinkimo iki ilgojo laikotarpio įžvalgų (pavyzdžiui, Centro ir (arba) tarptautinio lygio ekspertų vertinimai). Šio aspekto išpildymas atitinkamai reikalaus suderinamumo ištekluose (finansiniuose, žmogiškuosiuose, įskaitant kompetencijose).
Žmogiškieji ištekliai	<i>Centro švietimo sistemos stebėsenos žmogiškieji ištekliai</i> galėtų būti plėtojami NŠA Stebėsenos ir vertinimo departamento Švietimo politikos analizės ir tyrimų skyriaus (toliau – ŠPATS) viduje (žr. priedą Nr. 2 – stiprinant esamą NŠA organizacinę struktūrą), atsižvelgiant į šioje perspektyvų analizėje (progozėje) rekomenduojamą Centro numatomos vykdyti švietimo sistemos stebėsenos apimtį, ŠPATS ekspertų įsitraukimo aktyvumą į projektinę ir kitą švietimo sistemos stebėsenos veiklą, procesų ir funkcijų tikslus bei kompetencijų poreikius, galimybes trūkstamus išteklius kompensuoti bendradarbiaujant su kitomis suinteresuotosiomis šalimis ir įsigyjant paslaugas viešųjų pirkimų ar kitu būdu. Atsižvelgiant į švietimo sistemos stebėsenos elementų apimtį (9 švietimo sritys / lygmenys), egzistuojanti potencialą optimizuoti švietimo sistemos stebėsenos produktų rengimą (nuo dominuojančios bendrojo ugdymo stebėsenos proporcingai ir sistemiškai pereinant

Perspektyvos aspektas	Perspektyvos detalizavimas ir pagrindimas
	prie visų švietimo sričių stebėsenos, bei tinkamai valdant švietimo stebėsenos produktų poreikius), darytina prielaida, kad žmogiškųjų išteklių reikšmingo augimo poreikio Centre perspektyvoje galima išvengti (vertinant etatų kiekiu ir lyginant su bendru esamu ŠPATS užimtų etatų kiekiu (kuris paprastai svyruoja intervale: 16,25-18 etatų)). Kartu tikėtina, kad viešajame administravime bus juntamas valdymo efektyvumo reikalavimų kėlimas Centrai iš išorinių suinteresuotųjų šalių (pavyzdžiui, ŠMSM, visuomenės, politikų ir pan.), siekiant išlaikyti nedidinančią etatų skaičių Centre, išlaikyti tinkamą įvairių išteklių skyrimo proporciją kitiems NŠA padaliniams (ypač tiems, kurie užsiima praktine metodologine, švietimo pagalbos ir kita veikla). Dėl šių priežasčių liks svarbus tinkamas švietimo stebėsenos produktų prioritetų valdymas esant ribotiems žmogiškiesiems ištekliams. <i>Centro žmogiškųjų išteklių kompetencijų kėlimas.</i> Svarbi Centro žmogiškųjų išteklių kompetencijų tobulinimo perspektyva – išnaudoti išorinių mokymų, tarptautinių stažuočių ir bendradarbiavimo tinklų, dalyvavimo užsienio universitetų bei kitų švietimo teikėjų kontaktinio ir nuotolinio mokymo moduliuose (ar programose), savišvietos, mokymosi darbe ir bendrų švietimo sistemos stebėsenos su partneriais galimybių įgyvendinimo derinį. Perspektyvoje plėtojant švietimo sistemos stebėsenos brandą (įskaitant rekomenduotiną poveikio (efekto) rodiklių apibrėžimą ir susiejimą su kitais rodikliais bei kt.) iki 2027 m. tikėtina augs poreikis analitikų ir tyrėjų aukštesnio lygmens kompetencijoms įgyti ir jų kėlimui: modeliavimui, prognozavimui, alternatyvų ir scenarijų vertinimui, socialinio-ekonominio poveikio (naudos / žalos) vertinimui, darbui su dirbtiniu intelektu ir „Big data“ bei santykinai sudėtingesniais statistiniais daugiakriterinės analizės (regresinė, klasterinė, kt.) bei kiti metodais. Atlikus esamų švietimo stebėsenos produktų turinio analizę, yra matoma, kad šios perspektyvinės aukščiausios kompetencijos šiuo metu nėra dažnai taikomos produktų kūrimui dėl objektyvių priežasčių.

Perspektyvos aspektas	Perspektyvos detalizavimas ir pagrindimas
	<i>Naujų talentų pritraukimas ir ugdymas.</i> Analizės metu nagrinėta perspektyva bendradarbiaujant su suinteresuotosiomis šalimis iki 2027 m. Lietuvoje inicijuoti galimybę parengti ir akredituoti aukštojo mokslo studijų bakalauro ir (arba) magistro programas viešojo valdymo analitiko / tyrėjo specialistams rengti. Su šia perspektyva susijusios aplinkybės: 1) preliminariai 2023 m. Mykolo Romerio universitetas turi ketinimų gauti studijų programos akreditaciją šioje srityje; 2) kita siektina, bet mažiau tikėtina alternatyva, paremta kelių Lietuvos universitetų glaudžiu bendradarbiavimu ir (arba) stiprių užsienio partnerių pritraukimu (pavyzdžiui, jungtinei studijų programai). Šios alternatyvos įgyvendinimą ribojantys veiksniai: Lietuva neturi pakankamai aukšto profesionalumo mokslininkų ir dėstytojų šiai sričiai, esami dėstytojai yra išsibarstę įvairiose aukštosiose mokyklose ir jų padaliniuose; taip pat dėl universitetų tarpusavio konkurencijos ir stiprių užsienio partnerių pritraukimo galimybių neapibrėžtumo, yra maža tikimybė įgyvendinti šią alternatyvą. Šios srities perspektyvų konteksto praplėtimui taip pat paminėtina, kad Lietuvos bankas turi patirtį bendradarbiaujant su Vilniaus universitetu kiekybinės ekonomikos bakalauro programoje, ateityje galimai bus vykdoma magistro programa šiai specialybei, orientuota į viešojo sektoriaus analitiko specialybę. Tačiau dėl darbo užmokesčio konkurencingumo, pastarųjų specialybių darbuotojai bus linkę dažniau rinktis aukštesnio darbo užmokesčio darbovietes (pavyzdžiui, STRATA, Lietuvos bankas ir kt.). Papildomai pažymėtina, kad Kauno technologijos universitetas įgyvendina duomenų analitikos magistro programą⁷⁶.
Finansiniai ištekliai	Centro finansiniai ištekliai riboti ir NŠA tyrėjų ir analitikų darbo užmokesčių galimybės esant biudžetinės įstaigos juridinei formai negali konkuruoti su kitomis viešojo (STRATA, Lietuvos bankas) ir privataus sektorių

⁷⁶ Kauno technologijos universiteto duomenų analitikos magistro programa. [Žiūrėta 2022-08-11].
Prieiga per internetą: <<https://stojantiesiems.ktu.edu/ma-competence/duomeniu-analitika/>>.

Perspektyvos aspektas	Perspektyvos detalizavimas ir pagrindimas
	organizacijomis. Tai yra itin būdinga problema Lietuvoje biudžetinės įstaigos teisinę formą turinčiose įstaigose. Teorinė perspektyva pasiūlyti NŠA savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai ŠMSM apsvarstyti nesisteminį sprendimą, siekiant pertvarkyti NŠA teisinę formą iš biudžetinės įstaigos į VšĮ (detalesnė VšĮ teisinės formos privalumų apžvalga pateikiama 4.1 poskyryje) ir išnaudoti šios teisinės formos teikiamas galimybes, yra visgi netikslinga. Esama LR Vyriausybė ir ministerijos orientuojasi į sisteminių viešojo sektoriaus tobulinimą, retai palaiko pavienės atskirų posektorių, įstaigų ar pareigybių nesistemines iniciatyvas, orientuotas į individualias darbo užmokesčio didinimo bei kitas veiklos tobulinimo priemones. Pažymėtina, kad ateities perspektyvoje LR vidaus reikalų ministerijos įgyvendinamos viešojo sektoriaus tobulinimo iniciatyvos prisidės sprendžiant šios ir kitų sričių iššūkius⁷⁷. Švietimo sistemos stebėsenos funkcijos finansavimo stiprinimui tikslinga tobulinti projektinės veiklos inicijavimo, planavimo ir įgyvendinimo procesus, pasinaudojant Europos sąjungos investicijų pritraukimo galimybėmis pridėtinę vertę kuriančių projektų įgyvendinimui.
Organizacinė valdymo struktūra	Centro ar NŠA organizacinės valdymo struktūros pagrįstų tobulinimo poreikių, remiantis atlikta analize neidentifikuota. Centro vykdoma švietimo sistemos stebėseną galėtų būti plėtojama esamo padalinio – ŠPATS – pagrindu. Remiantis ilgamete Teikėjo patirtimi tobulinant organizacines valdymo struktūras, dalyvaujant Lietuvos viešojo administravimo institucijų konsolidavimo ir kitose veiklose, reikšmingų NŠA organizacinės valdymo struktūros keitimo poreikių nenustatyta, atsižvelgiant į tai, kad NŠA buvo įsteigta konsoliduojant reikšmingą skaičių kitų švietimo sistemos įstaigų ir NŠA nuolat tobulina savo veiklos

⁷⁷ LR vidaus reikalų ministerijos įgyvendinamos viešojo sektoriaus tobulinimo iniciatyvos. LR vidaus reikalų ministerija. [Žiūrėta 2022-06-02]. Prieiga per internetą: <https://vrm.lrv.lt/lt/naujienos/vyriausybes-tikslas-valstybes-tarnyboje-turi-dirbti-stipriausi-salies-protai>.

Perspektyvos aspektas	Perspektyvos detalizavimas ir pagrindimas
	rezultatyvumą ir efektyvumą, sprendžiant po reorganizavimo kilusius iššūkius.
Įrankiai (platformos, programinė įranga ir (ar) kt.)⁷⁸	ŠVIS. Pagrindinis švietimo sistemos stebėsenos įrankis ŠVIS yra nuolat plėtojamasis, gerinamos integracijos su kitomis sistemomis bei registrais, ir, nepaisant kai kurių ŠVIS trūkumų ir ribotumų (kurių turi kiekviena informacinė sistema), šis įrankis funkcionuoja tinkamai, kuria pridėtinę vertę ir palengvina stebėsenos procesus. NŠA turėtų toliau plėtoti ŠVIS, atsižvelgiant į šioje ataskaitoje pateikiamus švietimo sistemos stebėsenos perspektyvos aspektus. Duomenų atvėrimas. Tiek NŠA, tiek kitos švietimo stebėsenos sistemos organizacijos perspektyvoje įgyvendindamos Atviros Vyriausybės iniciatyvą (ir lygiagrečiai laikantis duomenų apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų) turėtų maksimaliai visuomenei ir kitoms suinteresuotosioms šalims atverti valdomus duomenis ir vykdyti švietimą bei informacijos sklaidimą apie galimą jų tinkamą naudojimą. Perspektyvoje esama NŠA administracinė našta dėl uždarytų duomenų ir informacijos teikimo pagal suinteresuotųjų šalių užklausas bus pilnai atsverta tinkamai atvėrus duomenis. Duomenų dubliavimas tarp sistemų. Tiek NŠA, tiek kitos švietimo stebėsenos sistemos organizacijos perspektyvoje toliau turėtų tęsti vykdomą informacinių sistemų optimizavimą: gerinti jų bei registrų sąsajas, pagal galimybes toliau mažinant duomenų suvedimo dubliavimo atvejus ir užtikrinti duomenų suvedimą tik vieną kartą (pavyzdžiui, Duomenų perdavimo sistemos KELTAS⁷⁹ sąveikos gerinimas su: Mokinių registru, egzaminų duomenų baze, Lietuvos mokslo ir studijų elektroninių dokumentų informacine sistema (eLABA)⁸⁰ ir kt.).

⁷⁸ Detalesnė informacinių sistemų ir registrų naudojimo apžvalga pateikiama ataskaitos priede Nr. 1.

⁷⁹ Duomenų perdavimo sistemos KELTAS priežiūros ir vystymo paslaugos. NŠA. [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <https://pirkimai.eviesiejiipirkimai.lt/app/rfq/publicpurchase_docs.asp?PID=623602>.

⁸⁰ Lietuvos mokslo ir studijų elektroninių dokumentų informacinė sistema (eLABA). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <<http://aleph.library.lt/>>.

Perspektyvos aspektas	Perspektyvos detalizavimas ir pagrindimas
	<i>Inovacijų paieška ir inicijavimas.</i> Tiek NŠA, tiek kitos švietimo stebėsenos sistemos organizacijos turėtų skirti tinkamą prioritetą inovacijų paieškai ir iniciavimui informacijos valdyme (dirbtinis intelektas, „Big data“, automatizavimas apdorojant duomenis, generuojant ir siunčiant aktualias stebėsenos ataskaitas suinteresuotosioms šalims, prognostinių modelių įgyvendinimas ir kt.). Tačiau pagal galimybes turi būti pirmoje eilėje orientuojamasi į esamų informacinių sistemų ir registrų tobulinimą (žr. priedą Nr. 3), o ne naujų kūrimą, bei periodiškai lygiagrečiai stebėti naujienas, identifikuoti kitose šalyse naudojamus pažangius IT įrankius švietimo sistemos ir kitų sričių stebėsenai. O identifikavus – svarstyti galimybes panaudoti pažangius užsienyje sukurtus IT įrankius (pavyzdžiui, pritraukus papildomą ES finansavimą).
Bendradarbiavimas	<i>Tarptautinis bendradarbiavimas.</i> Centras turėtų išlaikyti vieną iš pagrindinių prioritetų – aktyviai dalyvauti tarptautiniuose bendradarbiavimo tinkluose, kurie sudaro galimybes Lietuvos švietimo būklę ir kaitą palyginti su užsienio šalimis. Tarptautinio bendradarbiavimo perspektyva turi būti priderinta su Centro stebimų švietimo lygmenų išplėtimu (proporcingai atsižvelgiant į profesinio mokymo, aukštojo mokslo studijų ir kitas sritis). <i>Tarpinstitucinis bendradarbiavimas viešajame sektoriuje.</i> Centras perspektyvoje turi sistemiskai vertinti, kaip suinteresuotosios šalys pritaikė ir panaudojo švietimo sistemos produktų turinį (rekomendacijas, išvadas ir pan.). Tai leis gerinti duomenimis pagrįstą sprendimų priėmimą, suinteresuotųjų šalių poreikių informacijai nustatymą ir išgryninimą ateityje. Taip pat reikalingas glaudus bendradarbiavimas su ŠMSM ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis (švietimo sistemos lyderiais ir ekspertais Lietuvoje bei užsienyje) gerinant esamų ir būsimų užsakymų stebėsenai pagrįstumą ir poreikius, jų turinį ir jų kūrimą. <i>Bendradarbiavimas su mokslo ir studijų institucijomis, tyrimų institutais, Lietuvos mokslo taryba.</i> Centrai turint ribotus žmogiškuosius išteklius, stebėsenos vykdymui

Perspektyvos aspektas	Perspektyvos detalizavimas ir pagrindimas
	perspektyvoje tikslinga aktyviau bendradarbiauti su šiomis suinteresuotosiomis šalimis, formuojant antrinių duomenų tyrimų užsakymus ir kitus stebėsenos darbus. Šiuo tikslu galima suformuoti ilgojo laikotarpio mokslinių ir tiriamųjų darbų sąrašus, formuoti daktarinių disertacijų temas, tinkamus kurti produktams, kurių parengimui nėra itin didelės skubos, atsižvelgiant į šioms suinteresuotosioms šalims būdingus santykinai ilgesnius produktų rengimo laikotarpius. Bendradarbiaujant su universitetais bei tyrimų institutais, Centras perspektyvoje didins tikimybę papildyti savo žmogiškuosius išteklius. „Adhoc“ darbo apimčių mažinimas, „pageidavimų analizei politiniu sezonu“ valdymas. Centras perspektyvoje turi išplėtoti procesus bei planavimą, mažinančius tikimybę dirbti „gaisrininko“ principu. Čia svarbus stebėsenos principo „tikslingumas“ derinimas su principais: 1) sistemingumas – visa švietimo sistema stebimi planingai, suderintai ir laikantis tęstinumo; 2) nešališkumas – švietimo stebėseną vykdoma be išankstinio nusistatymo, laikantis profesinio nepriklausomumo nuo įvairių interesų grupių. Centras perspektyvoje turi išplėtoti sprendimus, gerinančius atvirų duomenų suinteresuotosioms šalims prieigą, tokiu būdu mažinant nesisteminę užklausų informacijai ir duomenims srautą, suinteresuotųjų šalių galimybes „savitarnai“. Taip pat reikalingas bendradarbiavimas su suinteresuotosiomis šalimis, užtikrinant tinkamą prieigą sprendimams: pirmoje eilėje duomenys ir informacija sprendimų priėmimui, o antroje eilėje – sprendimai, bet ne atvirkščiai (kuomet pirma yra paruoštas sprendimas be pagrindimo ir formuojamas užsakymas duomenims, kurie pagrįstų išankstinį sprendimą). Švietimas. Centras turėtų aktyviai bendradarbiauti su švietimo valdymo subjektais veikloje po produktų sukūrimo ir pateikimo – šviečiant subjektus dėl produkto

Perspektyvos aspektas	Perspektyvos detalizavimas ir pagrindimas
	turinio suvokimo, interpretavimo ir praktinio pritaikymo bei tęstinumo užtikrinimo tolimesnėse veiklose. <i>Grįžtamojo ryšio rinkimas.</i> Centras turėtų aktyviai bendradarbiauti su švietimo valdymo subjektais renkanti informaciją apie nepanaudotus stebėsenos produktus bei parengtų produktų trūkumus, siekiant pasidalinti žiniomis bei „išmoktomis pamokomis“ Centro tyrėjų ir analitikų komandoje, lanksčiai ir operatyviai reaguoti (tiek įnešant korekcijas šiuo metu rengiamuose produktuose, tiek planuojant būsimų rengimą). <i>Stebėsenos produktų panaudojimo NŠA viduje užtikrinimas.</i> Centras turėtų bendradarbiauti su NŠA padaliniais, perspektyvoje užtikrinant kuriamų produktų efektyvų naudojimą ir NŠA viduje ir (arba) vykdant nenaudojamų stebėsenos produktų optimizavimą.

Šaltinis – parengta Teikėjo

2. KRITERIJAI PASIRENKANT LIETUVOS IR UŽSIENIO ŠALIŲ ORGANIZACIJAS GEROSIOS PATIRTIES ANALIZEI

2.1. Kriterijai, taikyti pasirenkant užsienio šalių organizacijas gerosios patirties analizei

Žemiau 7 lentelėje pateikiami kriterijai, taikyti pasirenkant trijų užsienio šalių organizacijas gerosios patirties analizei:

1) ar šalyje yra nacionalinė biudžetinė organizacija (arba jų tinklas), kuri kasmet vykdo švietimo sistemos stebėseną nacionaliniu (valstybės) lygmeniu bei yra reikšminga tikimybė, kad šios šalies organizacijoje (jų tinkle) galima būtų identifikuoti gerąją stebėsenos vykdymo patirtį, tinkamą perkėlimui ir (arba) adaptavimui pagal Centro modelį. Manytina, kad šis kriterijus reikšmingiausias, dėl to jam suteiktas didžiausias svoris vertinime (50 balų);

2) atstovaujamos šalies gyventojų ir Lietuvos gyventojų santykio mažiausias intervalas – šis kriterijus reikšmingas atrenkant į Lietuvos kontekstą panašias šalis, kadangi didelę populiaciją turinčios valstybės gali būti sukaupusios reikšmingai didesnius išteklius bei kompetencijas sisteminei stebėsenai, suformavusios ilgametės stebėsenos tradicijas ir kitokią kultūrą. Šis kriterijus paremtas ne švietimo sistema, o populiacija, dėl to kriterijui suteiktas mažesnis svoris vertinime (25 balai);

3) atstovaujamos šalies EBPO gerovės indekso⁸¹ (angl. *Better Life Index*) švietimo srities balas⁸² – šis kriterijus remiasi prielaida, kad Lietuva turėtų lygiuotis į pažangiausias šalis. Šis kriterijus turi trūkumų, susijusių su pasirinkto indekso švietimo srities balu matuojamų švietimo pažangos parametrų ribotumu ir tik sąlyginiu gerovės matavimu švietimo srityje, dėl to šiam kriterijui taip pat suteiktas mažesnis svoris vertinime (25 balai).

⁸¹ Lietuvos švietimo šuolis EBPO gerovės indekse, ŠMSM, 2022. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/%C5%A0vietimas%20gerov%C4%97s%20indekse%202022%20Nr._%203.pdf.

⁸² Švietimo srities balo agreguota reikšmė susideda iš trijų rodiklių reikšmių:

- 1) 25–64 m. asmenų, turinčių bent vidurinį išsilavinimą, dalis, proc.;
- 2) bendra mokymosi nuo 5 iki 39 m. amžiaus trukmė, metais;
- 3) mokinių skaitymo gebėjimų, matematinio ir gamtamokslinio raštingumo pasiekimų vidurkis pagal PISA.

Nagrinėjant užsienio šalis, interviu metu suinteresuotosios šalys akcentavo gerąją EBPO švietimo sistemos stebėsenos patirtį ir buvo išskirtos potencialios šalys, kuriose tikėtina galėtų būti identifikuota švietimo sistemos stebėsenos geroji patirtis:

1) Nyderlandai;	5) Norvegija;
2) Suomija;	6) Airija;
3) Švedija;	7) Slovėnija;
4) Estija;	8) Latvija.

Pastaba – potencialiai 7 lentelėje galima buvo pateikti papildomai ir kitas šalis, kurios būtų įvertintinos 0 balų pagal pirmąjį vertinimo kriterijų, tačiau buvo pasirinkta atspindėti tik rekomenduotas pagrindines šalis (dėl šios priežasties visos jos surinko maksimalų balų skaičių pagal pirmąjį užsienio šalių organizacijų atrankos kriterijų).

7 lentelė. Švietimo sistemos stebėsenos veiklų nacionaliniu lygmeniu vykdančių užsienio šalių atranka tolimesnei analizei

Eil. Nr.	Siūlytinai kriterijus organizacijos ir šalies vertinimui	Kriterijaus reikšmės	Kriterijaus reikšmės balas	Kriterijų balai pagal organizacijų atstovaujamas šalis							
				Nyderlandai	Suomija	Švedija	Estija	Norvegija	Airija	Slovėnija	Latvija
1.	Ar šalyje yra nacionalinė biudžetinė organizacija (arba jų tinklas), kuri kasmet vykdo švietimo sistemos stebėseną nacionaliniu (valstybės) lygmeniu bei yra reikšminga tikimybė, kad šios šalies organizacijoje (jų tinkle) galima būtų identifikuoti gerąją stebėsenos vykdymo patirtį, tinkamą perkėlimui ir (arba) adaptavimui pagal Centro modelį	Taip	50	50	50	50	50	50	50	50	50
		Ne	0								
2.	Atstovaujamos šalies gyventojų ir Lietuvos gyventojų santykio mažiausias intervalas, %	[-75 %; 75 %]	25	0	16	8	25	16	25	25	25
		[-150 %; 150 %]	16								
		[-300 %; 300 %]	8								
		[-600 %; 600 %]	0								

Eil. Nr.	Siūlytinas kriterijus organizacijos ir šalies vertinimui	Kriterijaus reikšmės	Kriterijaus reikšmės balas	Kriterijų balai pagal organizacijų atstovaujamas šalis							
				Nyderlandai	Suomija	Švedija	Estija	Norvegija	Airija	Slovėnija	Latvija
3.	Atstovaujamos šalies EBPO gerovės indekso (angl. <i>Better Life Index</i>) švietimo srities balas	[9; 10]	25	8 ⁸³	25 ⁸⁴	16 ⁸⁵	16 ⁸⁶	8 ⁸⁷	8 ⁸⁸	16 ⁸⁹	8 ⁹⁰
		[8; 9]	16								
		[7; 8]	8								
		[0; 7]	0								
Iš viso (balai):			100 ⁹¹	58	91	74	91	74	83	91	83

Šaltinis – parengta Teikėjo

⁸³ Nyderlandai surinko 7,7 balo pagal EBPO gerovės indeksą švietimo srityje. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: www.oecdbetterlifeindex.org/countries/netherlands/.

⁸⁴ Suomija surinko 9,2 balo pagal EBPO gerovės indeksą švietimo srityje. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: www.oecdbetterlifeindex.org/countries/finland/.

⁸⁵ Švedija surinko 8,3 balo pagal EBPO gerovės indeksą švietimo srityje. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: www.oecdbetterlifeindex.org/countries/sweden/.

⁸⁶ Estija surinko 8,2 balo pagal EBPO gerovės indeksą švietimo srityje. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: www.oecdbetterlifeindex.org/countries/estonia/.

⁸⁷ Norvegija surinko 7,4 balo pagal EBPO gerovės indeksą švietimo srityje. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: www.oecdbetterlifeindex.org/countries/norway/.

⁸⁸ Airija surinko 7,6 balo pagal EBPO gerovės indeksą švietimo srityje. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: www.oecdbetterlifeindex.org/countries/ireland/.

⁸⁹ Slovėnija surinko 8,1 balo pagal EBPO gerovės indeksą švietimo srityje. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: www.oecdbetterlifeindex.org/countries/slovenia/.

⁹⁰ Latvija surinko 7,5 balo pagal EBPO gerovės indeksą švietimo srityje. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: www.oecdbetterlifeindex.org/countries/latvia/.

⁹¹ Galimas vertinamos šalies surinkti maksimalus balas pagal kriterijus.

Remiantis 7 lentelėje pateiktų kriterijų pritaikymu, siūlytina tolimesnei analizei pasirinkti šias tris šalis ir jų švietimo sistemos stebėseną vykdančias organizacijas iš įvertintų šalių:

- 1) Suomija;
- 2) Estija;
- 3) Slovėnija.

2.2. Kriterijus, taikytas pasirenkant Lietuvos organizacijas gerosios patirties analizei

Nagrinėjant Lietuvoje vykdomą įvairių sistemų stebėseną, buvo išskirtos potencialios organizacijos įvertinimui, ar jose galėtų būti identifikuota geroji stebėsenos vykdymo patirtis (žr. lentelę žemiau).

Siūlytinas taikyti vienas ekspertinio (kokybinio) pobūdžio vertinimo kriterijus, pasirenkant Lietuvos organizacijas gerosios patirties analizei – organizacijos vykdomos stebėsenos kompleksiskumas (įvertinant atskiros organizacijos ir jos vykdomos stebėsenos stipriąsias ir silpnąsias puses bei specifiką) ir potencialus pritaikomumas (tikimybė, kad organizacijoje gali būti identifikuota geroji stebėsenos vykdymo patirtis, tinkama perkėlimui ir (arba) adaptavimui pagal Centro modelį).

Siūlomos kriterijaus reikšmės (ekspertinio vertinimo būdu):

- 1) aukštas organizacijos vykdomos stebėsenos kompleksiskumas ir potencialus pritaikomumas;
- 2) vidutinis organizacijos vykdomos stebėsenos kompleksiskumas ir potencialus pritaikomumas;
- 3) mažas organizacijos vykdomos stebėsenos kompleksiskumas ir potencialus pritaikomumas.

Remiantis siūlomu kriterijumi ketinama atrinkti tolimesnei gerųjų patirčių analizei: ne mažiau kaip tris Lietuvos organizacijas, vykdančias švietimo (ne mažiau kaip viena organizacija) ar kitų sričių stebėseną.

8 lentelė. Stebėsenos veiklų nacionaliniu lygmeniu vykdančių Lietuvos organizacijų atranka tolimesnei analizei

Eil. Nr.	Atrankoje vertinta organizacija	Kriterijaus reikšmė	Kriterijaus reikšmės skyrimo detalizavimas ir papildoma informacija
1.	STRATA Pastaba – į šios organizacijos vykdomos stebėsenos sritį švietimas patenka.	Aukštas	STRATA turi ilgametę patirtį ir aukščiausio lygmens kompetencijas Lietuvoje vykdanči įvairių sričių ir sistemų (įskaitant švietimo) stebėseną. Kaip pažymėta aukščiau – perspektyvoje iki 2027 m. tikėtina auga poreikis analitikų ir tyrėjų aukštesnio lygmens kompetencijoms ir jų kėlimui, pavyzdžiui: modeliavimui, prognozavimui, alternatyvų ir scenarijų vertinimui, socialinio-ekonominio poveikio (naudos / žalos) vertinimui, darbui su dirbtiniu intelektu ir „Big data“ bei santykinai sudėtingesniais statistiniais daugiakriterinės analizės (regresinė, klasterinė, kt.) bei kiti metodais. Retas nagrinėtas Lietuvoje rengtas švietimo stebėsenos produktas (žr. priedą Nr. 1) pasižymi pastaruoju turiniu. Tačiau būtent STRATA plėtotą Nacionalinę žmogiškųjų išteklių stebėseną⁹², paremtą prognozavimo, modeliavimo ir kitais metodais, yra vienas iš gerųjų šios srities pavyzdžių. Patvirtinti Nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos rodikliai⁹³ turi glaudžias sąsajas su švietimo sistemos stebėseną. Be aukščiau aptartų aspektų STRATA atrankai, perspektyvų analizės pagrindu yra rekomenduojama iš STRATA perduoti dalį stebėsenos produktų kūrimo veiklų Centrai. Dėl aukščiau nurodytų priežasčių STRATA įvertinimas pagal kriterijų – aukštas.
2.	Lietuvos statistikos departamentas (toliau – LSD)	Aukštas	LSD vykdomos stebėsenos trūkumai vertinant pagal kriterijų: pagrindinė LSD orientacija yra į duomenų surinkimą, mažiau – į kitus stebėsenos etapus ir elementus.

⁹² Produktas rengiamas pagal Nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos pagrindų aprašą, patvirtintą LR Vyriausybės 2016 m. vasario 18 d. nutarimu Nr. 162. [Žiūrėta 2022-02-07]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d713d051dbbd11e59019a599c5cbd673/asr>>.

⁹³ Ten pat, priedas.

Eil. Nr.	Atrankoje vertinta organizacija	Kriterijaus reikšmė	Kriterijaus reikšmės skyrimo detalizavimas ir papildoma informacija
	Pastaba – iš šios organizacijos vykdomos stebėsenos sritį švietimas patenka.		Tačiau visgi nurodytą trūkumą atsveria tai, kad LSD turi ilgametę patirtį ir aukščiausio lygmens kompetencijas Lietuvoje, metodologinį parengtumą vykdant įvairių sričių duomenų surinkimą ir apdorojimą. Dalis šių duomenų yra aktualūs švietimo sistemos stebėsenoje. Taip pat pažymėtina, kad LSD pademonstravo operatyvų veiklos tobulinimą ir lankstumą, reaguojant į duomenų rinkimo ir pateikimo (analizių) poreikį, atsižvelgiant į COVID-19 pandemijos iššūkius⁹⁴. Taip pat vykdant analizę buvo iškelta idėja, kurios tikslingumas turėtų būti įvertintas papildomai: bendradarbiaujant su Lietuvos statistikos departamentu ir ŠMSM, ŠVIS tvarkytoju paskirti Lietuvos statistikos departamentą, kuris perspektyvoje galėtų vykdyti didelės dalies viešojo sektoriaus informacinių sistemų tvarkytojo funkcijas, duomenų rinkimo funkcijas, o Centras galėtų vykdyti stebėseną nuo analitikos ir tyrimo etapų (remiantis surinktais duomenimis). Dėl aukščiau nurodytų priežasčių LSD įvertinimas pagal kriterijų – aukštas.
3.	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) Pastaba – iš šios organizacijos vykdomos stebėsenos	Aukštas	VMI vykdomos stebėsenos stiprioji pusė: stipri orientacija į rizikų valdymą, prevenciją. Taip pat VMI vykdo ir kitas kompleksinės stebėsenos veiklas ir iniciatyvas. VMI vykdomos stebėsenos kompleksiskumas (įvertinant VMI vykdomos stebėsenos stipriąsias ir silpnąsias puses bei specifiką) ir potencialus pritaikomumas (tikimybė, kad VMI gali būti identifikuota geroji stebėsenos vykdymo patirtis, tinkama perkėlimui ir (arba) adaptavimui pagal Centro modelį) yra aukštas.

⁹⁴ COVID-19 statistika. LSD. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/praejusios-paros-covid-19-statistika>.

Eil. Nr.	Atrankoje vertinta organizacija	Kriterijaus reikšmė	Kriterijaus reikšmės skyrimo detalizavimas ir papildoma informacija
	sritį švietimas nepatenka.		Dėl aukščiau nurodytų priežasčių VMI įvertinimas pagal kriterijų – aukštas.
4.	Lietuvos bankas (toliau – LB) Pastaba – į šios organizacijos vykdomos stebėsenos sritį švietimas nepatenka.	Vidutinis	LB turi ilgametę patirtį ir aukščiausio lygmens kompetencijas Lietuvoje vykdant ekonomikos srities tyrimus ir analizes ⁹⁵ , kurias vykdo LB darbuotojai. Taip pat dalis analitinių paslaugų yra perkama iš išorės. Be to, pažymėtina, kad LB turi patirtį bendradarbiaujant su Vilniaus universitetu kiekybinės ekonomikos bakalauro programoje. LB vykdo aktyvią personalo politiką dėl šių kompetencijų užtikrinimo LB reikmėms. Visgi LB juridinio asmens forma, stebėsenos specifiška, kontekstas ir galimybės analitikams mokėti aukštesnius darbo užmokesčius daro LB mažiau sugretinamą su NŠA. Dėl aukščiau nurodytų priežasčių LB įvertinimas pagal kriterijų – vidutinis.
5.	LR ekonomikos ir inovacijų ministerija Pastaba – į šios organizacijos vykdomos stebėsenos sritį švietimas nepatenka.	Vidutinis	LR ekonomikos ir inovacijų ministerija vykdo priežiūros institucijų pažangumo vertinimą (įrankis – švieslentė), atsižvelgusi į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) rekomendacijas ir gerą kitų valstybių patirtį. Pažangumo vertinimo (švieslentės) metodika taikoma atliekant sisteminių visų verslo priežiūros institucijų veiklos įvertinimą. Švieslentės tyrimu siekiama: objektyviais kriterijais įvertinti individualią priežiūros institucijos pažangą diegiant pažangias verslo priežiūros praktikas; apibendrinti ir supažindinti institucijas su pažangiomis priežiūros veiklos priemonėmis ir gerą jų praktiką; identifikuoti taikomų praktikų ir priemonių tobulintinus aspektus; pasiūlyti veiksmus priežiūros veiklos priemonėms ir metodams gerinti ⁹⁶ .

⁹⁵ Lietuvos banko tyrimai ir analizės. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <www.lb.lt/lt/apzvalgos-ir-leidiniai/category.85/series.4357>.

⁹⁶ Švieslentė verslo priežiūros institucijų veiklos įvertinimui. LR ekonomikos ir inovacijų ministerija. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <<https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/verslo-prieziuros-politika/svieslente>>.

Eil. Nr.	Atrankoje vertinta organizacija	Kriterijaus reikšmė	Kriterijaus reikšmės skyrimo detalizavimas ir papildoma informacija
			Taip pat LR ekonomikos ir inovacijų ministerija vykdo ir kitas stebėsenos veiklas ir iniciatyvas. Visgi LR ekonomikos ir inovacijų ministerijos vykdomos stebėsenos specifika, kontekstas daro šią ministeriją mažiau sugretinamą su NŠA. Dėl aukščiau nurodytų priežasčių LR ekonomikos ir inovacijų ministerijos įvertinimas pagal kriterijų – vidutinis.
6.	LR sveikatos apsaugos ministerija (toliau – LR SAM) Pastaba – į šios organizacijos vykdomos stebėsenos sritį švietimas nepatenka.	Aukštas	LR sveikatos apsaugos ministerija ir jai pavaldžių įstaigų tinklas (Higienos institutas⁹⁷, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras, Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija, Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras ir kiti ligų centrai, Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba, Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, Lietuvos bioetikos komitetas ir kt.) turi ilgametę patirtį ir kompetenciją renkant ir analizuojant sveikatos sektoriaus statistiką, vykdomos stebėsenos veiklos sektoriniu požiūriu gali būti artimai sugretintos pagal kompleksiskumą ir pritaikomumą su švietimo sektoriumi. Taip pat LR sveikatos apsaugos ministerija ir kitos sveikatos sistemos įstaigos prisidėjo plėtojant stebėsenos vykdymą, atsižvelgiant į COVID-19 pandemijos iššūkius⁹⁸. Sveikatos sistemos įstaigų tinklo vykdoma stebėsena pasižymi kompleksiskumu. Sveikatos sistemos stebėsenoje tai pat yra ir nesėkmių atvejų, kurie sudaro sąlygas „išmoktoms pamokoms“ įsisavinti, pavyzdžiui: pagal projektą „Asmens sveikatos priežiūros įstaigų paslaugų teikimo stebėsenos ir valdymo

⁹⁷ Sveikatos statistika. Higienos institutas. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <www.hi.lt/sveikatos-statistika.html>.

⁹⁸ COVID-19 statistika. LSD. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/praejusios-paros-covid-19-statistika>>.

Eil. Nr.	Atrankoje vertinta organizacija	Kriterijaus reikšmė	Kriterijaus reikšmės skyrimo detalizavimas ir papildoma informacija
			tobulinimas⁹⁹ neįgyvendintas efektyvaus Bendros asmens sveikatos priežiūros įstaigų eilių stebėsenos sistemos modelio sukūrimas ir egzistuojanti problematika šioje srityje¹⁰⁰. Dėl aukščiau nurodytų priežasčių LR sveikatos apsaugos ministerijos įvertinimas pagal kriterijų – aukštas.
7.	LR finansų ministerija Pastaba – į šios organizacijos vykdomos stebėsenos sritį švietimas patenka.	Vidutinis	LR finansų ministerija rengia Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijas, taip pat turi ilgametę patirtį ir aukščiausio lygmens kompetencijas vykdant finansinių duomenų rinkimą bei analizes. Taip pat paminėtina naudojama Stebėsenos informacinė sistema, skirta strateginių veiklos planų įgyvendinimo rezultatų stebėsenai – SIS¹⁰¹. Tačiau analizės metu nustatyti SIS trūkumai, kurie dar nėra sistemiškai ir pilnai pašalinti: šioje sistemoje kaupiama didelė gausa skirtingų (unikalių) ir mažomis sąnaudomis tarpusavyje nepalyginamų rodiklių visuma, susijusi su konkrečių strateginių veiklos planų įgyvendinimo rezultatų stebėseną. Dėl aukščiau nurodytų priežasčių LR finansų ministerijos įvertinimas pagal kriterijų – vidutinis.
8.	LR vidaus reikalų ministerija Pastaba – į šios	Vidutinis	LR vidaus reikalų ministerija vykdo įvairias stebėsenos veiklas, tačiau tarp šios ministerijos vykdomos stebėsenos pavyzdžių pasitaiko ir trūkumų, pavyzdžiui:

⁹⁹ Projektas „Asmens sveikatos priežiūros įstaigų paslaugų teikimo stebėsenos ir valdymo tobulinimas“. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą:

<www.esinvesticijos.lt/lt/paraikos_ir_projektai/asmens-sveikatos-prieziuros-istaigu-paslaugu-teikimo-stebesenos-ir-valdymo-tobulinimas>.

¹⁰⁰ LR specialiųjų tyrimų tarnybos išvada dėl korupcijos rizikos analizės asmens sveikatos priežiūros įstaigų veiklos srityse (2.5 poskyris), 2019 m. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą:

<www.stt.lt/doclib/expv7qxkko6zzg6assyk13cexejun7nm>.

¹⁰¹ Stebėsenos informacinės sistemos (SIS) naudotojo instrukcija. Duomenų teikėjų veiksmų aprašas. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą:

<https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/SIS%20naudotojo%20instrukcija_1_6v.docx>.

Eil. Nr.	Atrankoje vertinta organizacija	Kriterijaus reikšmė	Kriterijaus reikšmės skyrimo detalizavimas ir papildoma informacija
	organizacijos vykdomos stebėsenos sritį švietimas nepatenka.		1) Viešųjų ir administracinių paslaugų stebėsenos ir analizės informacinė sistemoje (PASIS)¹⁰² iki šiol nėra pilnai užtikrinamas sistemiškas duomenų bei informacijos suvedimas ir tinkamas sistemoje sukauptos informacijos panaudojimas; 2) 2010 – 2015 metais įgyvendintas Viešojo administravimo stebėsenos sistemos kūrimo projektas: šioje sistemoje buvo numatyta kaupti ir analizuoti duomenis apie platų viešojo administravimo subjektų ratą (duomenis apie šių subjektų struktūros, funkcijų ir personalo skaičiaus pokyčius, vidaus administravimui skirtų lėšų panaudojimą ir strateginio planavimo dokumentų įgyvendinimą)¹⁰³. Vis dėlto, pasibaigus šio ES projekto finansavimui, ši stebėsenos sistema vėliau nebuvo palaikoma; 3) detali viešojo sektoriaus stebėsenos nutruko 2020 m.¹⁰⁴. Dėl aukščiau nurodytų priežasčių LR vidaus reikalų ministerijos įvertinimas pagal kriterijų – vidutinis.
9.	Vilniaus universitetas Pastaba – į šios organizacijos vykdomos stebėsenos	Vidutinis	Vilniaus universitetas vykdo platų spektrą stebėsenos veiklų, įskaitant įvairias inovacijas, pavyzdžiui, inicijuotas statistinių intuicijų lavinimo e-platformos CognitiveSTATS ¹⁰⁵ Covid-19 problematikai spręsti kūrimas, paremtas 3 principais: kognityvinių mokslų principais, žaidybinimu ir duomenų

¹⁰² LR vidaus reikalų ministro 2016 m. balandžio 8 d. įsakymas Nr. 1V-272 „Dėl Viešųjų ir administracinių paslaugų stebėsenos ir analizės informacinės sistemos steigimo ir Viešųjų ir administracinių paslaugų stebėsenos ir analizės informacinės sistemos nuostatų bei duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fb4b5bc0fdc611e5bf4ee4a6d3cdb874/asr>>.

¹⁰³ Viešojo administravimo stebėsenos sistemos sukūrimas. LR vidaus reikalų ministerija. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <http://vakokybe.vrm.lt/lt/Stebeosenos_sistema>.

¹⁰⁴ Viešojo sektoriaus ataskaitos. LR vidaus reikalų ministerija. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <<https://vakokybe.vrm.lt/index.php?id=538>>.

¹⁰⁵ Viešasis pirkimas „Statistinių intuicijų lavinimo e-platformos CognitiveSTATS kūrimo paslaugos, VU30489“ Nr. 613724. Vilniaus universitetas. [Žiūrėta 2022-08-03]. Prieiga per internetą: <https://pirkimai.eviesieji.pirkimai.lt/app/rfq/publicpurchase_docs.asp?PID=650191>.

Eil. Nr.	Atrankoje vertinta organizacija	Kriterijaus reikšmė	Kriterijaus reikšmės skyrimo detalizavimas ir papildoma informacija
	sritį švietimas patenka.		vizualizacijomis. Tikimasi, kad CognitiveSTATS leis visuomenei suprantamomis ir patraukliomis e-priemonėmis paaiškinti aktualius reiškinius: kaip ir koku greičiu plinta užkratas, kaip veikia apsaugos priemonės, kokios galimybės susirgti, kaip pandemija veikia ekonomiką ir pan. Tokiu būdu bus siekiama ugdyti visuomenę bei reikšmingai paveikti gyventojų nuostatas ir elgesį, padėti: geriau suprasti pateikiamus esminius duomenis bei kritiškiau vertinti viešojoje erdvėje, įskaitant socialiniuose tinkluose, platinamą informaciją, taip įsitraukdami į socialinių bei globalių iššūkių sprendimą, prisitaikyti prie kintančių duomenų veikiamos visuomenės iššūkių, susiduriant su duomenimis iš kitų aktualių sričių (ekonomika, finansai, klimato kaita ir pan.). Kadangi lyginant su NŠA Vilniaus universitetas turi itin specifinius procesus, personalą, organizacinę kultūrą ir organizacinę valdymo struktūrą, Vilniaus universiteto įvertinimas pagal kriterijų – vidutinis.

Šaltinis – parengta Teikėjo

Remiantis 8 lentelėje pateiktų kriterijų pritaikymu, tolimesnei analizei pasirinktos šios keturios (vietoje numatyto mažiausio – trijų organizacijų – skaičiaus) Lietuvos organizacijos, vykdančios stebėseną:

1. STRATA;
2. LSD;
3. VMI;
4. LR SAM (įskaitant jai pavaldžias įstaigas).

3. UŽSIENIO ŠALIŲ ORGANIZACIJŲ GEROSIOS PATIRTIES ANALIZĖ

Šiame skyriuje pateikiama užsienio šalių organizacijų gerosios patirties analizė, remiantis viešai prieinamų šaltinių analize, kadangi užsienio šalių organizacijų atstovai nesudarė galimybės gauti papildomos informacijos.

3.1. Suomijos gerosios patirties švietimo stebėsenos srityje analizė

FINNISH NATIONAL
AGENCY FOR EDUCATION

Suomijoje pagrindinė institucija, atsakinga už švietimo vystymą ir švietimo sistemos stebėseną, yra Suomijos švietimo ir kultūros

ministerijai pavaldi Suomijos nacionalinė švietimo agentūra (EDUFI) (angl. *Finnish National Agency for Education*)¹⁰⁶. Ši agentūra buvo įsteigta 2017 m., sujungus Suomijos švietimo tarybą ir Tarptautinio mobilumo centrą.

Agentūra (EDUFI) teikia įvairias švietimo srities paslaugas – rengia nacionalines bendrojo ugdymo, taip pat ankstyvojo ugdymo ir priežiūros programas, rengia ir nustato nacionalinius reikalavimus kvalifikacijoms pagal Suomijos profesinių kvalifikacijų struktūrą, dalyvauja rengiant švietimo politikos sprendimus ir švietimo sistemą reglamentuojančius teisės aktus, teikia rekomendacijas sprendimų priėmėjams. Taip pat agentūra (EDUFI) tvarko studentų priėmimo į aukštesniąsias, profesines ir aukštąsias mokyklas registrą, teikia kalbos egzaminų organizavimo paslaugas, finansuoja ir organizuoja mokytojų ir kito personalo kvalifikacijos kėlimą švietimo srityje, rūpinasi užsienio studentų kvalifikacijų pripažinimu, rengia mokymo medžiagą. Agentūrai (EDUFI) pavaldžios šešios švietimo paslaugas teikiančios įstaigos. Švietimo plėtros srityje agentūra (EDUFI) vykdo tokias veiklas kaip dalyvavimas tarptautinio bendradarbiavimo tinkluose, finansinė parama švietimui, mokymo ir konsultavimo paslaugų teikimas, švietimo plėtros projektų organizavimas.

Agentūra (EDUFI) taip pat vykdo veiklą ir švietimo sistemos stebėsenos srityje – koordinuoja informacinių sistemų ir duomenų registro paslaugų teikimą, rengia veiklos

¹⁰⁶ Suomijos nacionalinė švietimo agentūra (EDUFI) (angl. *Finnish National Agency for Education*). [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.oph.fi/en/about-us>.

rodiklius ir švietimo srities rodiklių prognozes, kaupia informaciją apie valstybės subsidijas švietimo sistemai.

Agentūros (EDUFI) organizacinę struktūrą sudaro valdyba, kurios nariai yra valdžios institucijų ir kitų suinteresuotų šalių atstovai, ir šeši funkciniai padaliniai:

- 1) Generalinio direktoriaus ir komunikacijų;
- 2) Ryšių su klientais bei informacijos ir žinių;
- 3) Administracinių paslaugų;
- 4) Tarptautinių reikalų ir poveikio;
- 5) Švietimo, lavinimo ir kompetencijų;
- 6) Švietimo ir paslaugų švedų kalba.

Ryšių su klientais bei informacijos ir žinių padalinys šalia kitų teikiamų paslaugų (tokių kaip: klientų patirties užtikrinimas, skaitmeninimas, mokymai ir leidyba, studentų priėmimo paslaugos, kvalifikacijų ir kalbos mokėjimo pripažinimas, vykdo ir švietimo sistemos stebėsenos veiklas) taip pat rengia išvalgas, prognozes ir analizes, tvarko nacionalinius duomenų išteklis. Švietimo sistemos stebėsenoje dalyvauja ir Švietimo, lavinimo ir kompetencijų padalinys, kurį sudaro už skirtingus švietimo sistemos lygius atsakingi skyriai¹⁰⁷.

Agentūrai (EDUFI) yra pavaldžios dvi iš dalies savarankiškos įstaigos – Nacionalinis švietimo vertinimo centras (angl. *The Finnish Education Evaluation Centre (FINEEC)*) ir Brandos egzaminų komisija. Brandos egzaminų komisija administruoja brandos egzaminų procesą, o Nacionalinis švietimo vertinimo centras dalyvauja švietimo sistemos stebėsenos procese – šis centras atsakingas už išorinį ir nepriklausomą aukštojo mokslo, bendrojo ir ankstyvojo ugdymo bei mokymosi rezultatų vertinimą, konsultuoja švietimo paslaugų teikėjus dėl vertinimo kokybės užtikrinimo. Vertinimų metu surinkta informacija yra naudojama priimant nacionalinio bei regioninio lygmens švietimo sistemos tobulinimo sprendimus.

¹⁰⁷ Suomijos nacionalinės švietimo agentūros veikla. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.oph.fi/en/about-us/organisation-finnish-national-agency-education>.

Agentūros (EDUFI) interneto svetainėje paskelbtos 120 publikacijų anglų, suomių ir švedų kalbomis (vadovų, įrankių rinkinių, statistikos apžvalgų, prezentacijų)¹⁰⁸. 20 publikacijų pateikiamos įvairių Suomijos švietimo srities statistinių rodiklių apžvalgos. 57 publikacijos susijusios su švietimo tarptautiškumo problematika – skirtingų šalių švietimo praktikų sugretinimo tyrimai, Erasmus programos kompensavimo scenarijų galimybių studija, vidurinių mokyklų virtualaus tarptautiškumo formų ir įgūdžių tyrimai, tarptautinio mobilumo statistikos apžvalga, aukštojo mokslo studentų tarptautiškumo kompetencijų pripažinimo įrankių rinkinys ir pan. 8 publikacijos skirtos kokybės ir plėtros problematikai – virtualaus mobilumo kokybės reikalavimų tyrimas, praktiniais įgūdžiais pagrįsto mokymosi kokybės gerųjų praktikų analizė ir kt. 7 publikacijos skirtos skaitmenizacijos problematikai – jaunimo skaitmeninio darbo nacionalinė strategija ir kt. Kitos publikacijų temos – švietimo plėtra (7 publikacijos), gerovė (7 publikacijos), kultūrinė įvairovė (5 publikacijos), saugumas (5 publikacijos), kompetencijų vertinimas (4 publikacijos), kvalifikaciniai reikalavimai (3 publikacijos), mokytojai (3 publikacijos).

Nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC). FINEEC savo veiklą pradėjo 2014 m., kai trys ankstesnės organizacijos – Suomijos aukštojo mokslo vertinimo taryba (FINHEEC), Suomijos švietimo vertinimo taryba ir Nacionalinės švietimo tarybos vertinimo skyrius – buvo sujungtos. Vienas iš pagrindinių susijungimo tikslų buvo sustiprinti Suomijos švietimo vertinimą ir pabrėžti nepriklausomą Suomijos švietimo veiklos statusą išorinio švietimo vertinimo srityje¹⁰⁹. Iš pradžių FINEEC buvo įsteigta kaip nepriklausoma institucija, bet 2018 m. tapo pavaldi Suomijos nacionalinei švietimo agentūrai (EDUFI).

FINEEC statusą, struktūrą ir veiklą reglamentuoja Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centro įstatymas¹¹⁰ ir vyriausybės nutarimas¹¹¹. FINEEC organizacinę

¹⁰⁸ Leidiniai ir mokymosi medžiaga. Suomijos nacionalinė švietimo agentūra (EDUFI). [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications>.

¹⁰⁹ Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centro (FINEEC) 2021 m. įsivertinimo ataskaita, skirta ENQA. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <https://karvi.fi/wp-content/uploads/2021/05/KARVI_10_2021_FINAL.pdf>, p. 22.

¹¹⁰ Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centro (FINEEC) įstatymas. [Žiūrėta 2022-08-05].

Prieiga per internetą:

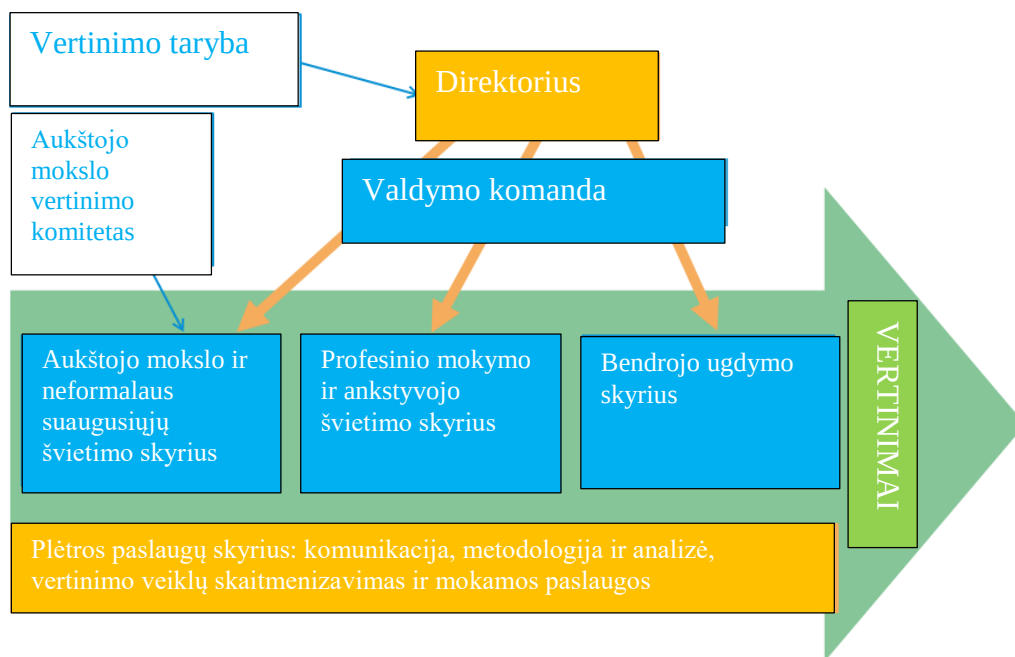
<www.finlex.fi/fi/laki/smur/2013/20131295?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=1295%2F2013>.

¹¹¹ 2014 m. sausio 1 d. Suomijos Vyriausybės nutarimas dėl Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centro (FINEEC) Nr. 1317/2013. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą:

<www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131317?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=1317%2F2013>.

struktūrą sudaro: Vertinimo taryba, Aukštojo mokslo vertinimo komitetas ir keturi skyriai, kuriuose dirba apie 50 darbuotojų (Bendrojo ugdymo skyrius, Profesinio mokymo ir ankstyvojo švietimo skyrius, Aukštojo mokslo ir suaugusiųjų švietimo skyrius bei Plėtros paslaugų skyrius (žr. pav. žemiau).

3 paveikslas. FINEEC organizacinė valdymo struktūra

Šaltinis – Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC)

Duomenys apie FINEEC vertinimus pateikiami 2021 m. centro įsivertinimo ataskaitoje¹¹². Numatomų atlikti vertinimų kryptys ir planuojama produkcija pateikiami 2020 – 2023 m. Suomijos nacionaliniame švietimo vertinimo plane¹¹³. Šiame plane išskirtos tokios vertinimo veiklų kryptys, kaip mokymosi ir kompetencijų plėtra, lygybės užtikrinimas, švietimo sistemos funkcionalumo didinimas, parama nuolatinei plėtrai. Plane numatomas vertinimo veiklų poveikis apibūdinamas kaip „supratimas, sprendimai, taip pat nacionalinio ir vietos lygmens plėtros priemonės, priimtose remiantis vertinimo duomenimis ir kompetencija“.¹¹⁴

¹¹² Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centro (FINEEC) 2021 m. įsivertinimo ataskaita, skirta ENQA. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <https://karvi.fi/wp-content/uploads/2021/05/KARVI_10_2021_FINAL.pdf>.

¹¹³ 2020 – 2023 m. Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo planas. Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC). 2021. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <https://karvi.fi/app/uploads/2021/05/KARVI_National_educational_plan_2020-2023.pdf>.

¹¹⁴ Ten pat, p.7.

Ankstyvasis švietimas. Ankstyvojo švietimo srityje FINEEC uždaviniai yra vadovaujantis teisės aktais (Suomijos švietimo vertinimo centro įstatymu 1295/2013, Ankstyvojo ugdymo ir globos įstatymu 540/2018) atlikti nacionalinius išorinius ankstyvojo švietimo vertinimus ir teikti paramą ankstyvojo švietimo organizatoriams. Ankstyvojo švietimo FINEEC komandą sudaro keturi darbuotojai¹¹⁵.

Priešmokyklinis ir pagrindinis ugdymas. Priešmokyklinio ir pagrindinio ugdymo srityje FINEEC vykdomi mokymosi rezultatų vertinimai, taip pat teminiai vertinimai ir sisteminiai vertinimai. Tokių vertinimų tikslas yra sukurti žinias, skirtas mokymui ir sprendimų priėmimui. Vertinimais taip pat siekiama užtikrinti švietimo teisingumą ir mokymo kokybę. Be to, jos veikia kaip informacinio valdymo ir tobulinimo mokyklose įrankis. Sistemingas duomenų rinkimas suteikia informaciją nacionaliniam ir regioniniam lygiui, mokymo ir švietimo teikėjams bei mokykloms¹¹⁶.

Mokymosi rezultatų vertinimus 1998 m. pradėjo Švietimo taryba, 2014 m. šių vertinimų vykdymas buvo perduotas FINEEC. Šiuo metu vykdomi švedų kalbos 9-tose klasėse vertinimai, mokymosi rezultatų 1-9-tose klasėse vertinimai, anglų kalbos, suomių kalbos, gimtosios kalbos ir literatūros, matematikos 9-tose klasėse, anglų kalbos 7-tose klasėse, suomių kaip antrosios kalbos švedakalbių mokyklų 6-tose klasėse ir kt. vertinimai. Mokymosi rezultatų vertinimų tikslas – pateikti patikimą informaciją apie priešmokyklinio ir pagrindinio ugdymo pagrindinių programų tikslų pasiekimą, dalyko kompetencijos lygį ir lygybės ugdyme įgyvendinimą. Mokymosi rezultatai vertinami imties pagrindu, sudarant galimybes rezultatus apibendrinti visai amžiaus grupei. Pavyzdinės mokyklos ir mokymo organizatoriai gauna grįžtamąjį ryšį apie savo rezultatus, lyginant su šalies vidurkiu. Ataskaita ir pagrindinių vertinimo rezultatų santrauka rengiamos taip, kad atitiktų įvairių suinteresuotųjų šalių (tokių kaip: Švietimo ir kultūros ministerija, Švietimo taryba, mokytojus rengiančios institucijos, mokymo organizatoriai, mokyklos, mokytojai) poreikius¹¹⁷.

¹¹⁵ FINEEC ankstyvojo ugdymo ir globos interneto svetainė. Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/en/early-childhood-education/>>.

¹¹⁶ Priešmokyklinis ir pagrindinis ugdymas. Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/en/pre-primary-and-basic-education/>>.

¹¹⁷ Mokymosi rezultatų vertinimai. Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/esi-ja-perusopetus/oppimistulosten-arvioinnit/>>.

Atliekant teminius priešmokyklinio ir pagrindinio ugdymo vertinimus tiriamos tam tikros dalykinės sritys arba mokymosi programų turinys. Taip pat gali būti keliami tikslai įvertinti tam tikros ugdymo formos statusą. Sisteminiuose vertinimuose tiriama visa švietimo sistema arba jos posistemė. Vertinimo objektas gali būti švietimo politika ir jos įgyvendinimas arba švietimo sistemos reformavimo ir plėtros procesai. Vertinimai gali būti skirti vienam arba keliams švietimo lygiams.

Teminiuose ir sisteminiuose vertinimuose kiekvienam vertinimo projektui suformuojama planavimo ir vertinimo grupė. Atliekant vertinimus naudojami universalūs metodai, siekiama atsižvelgti į skirtingų suinteresuotųjų šalių požiūrius, kritiškai ir nuodugniai išnagrinėti vertinamą reiškinį ir susidaryti išsamų vertinamo dalyko vaizdą. Tokių vertinimų pavyzdžiai – „Suomių kalbos nuotolinio mokymosi pilotinis vertinimas“, „Parengiamojo mokymosi ir gimtosios kalbos mokymo vertinimas“, „Patyčių prevencijos ir savijautos darbo vietoje gerinimo metodų vertinimas“, „Mokyklos bendruomeninio darbo vertinimas“, „Pagrindinio mokymosi kokybės vadybos dabartinės padėties žemėlapis“ ir kt.¹¹⁸.

FINEEC taip pat teikia švietimo paslaugų teikėjams mokamas vertinimo paslaugas. Šios paslaugos apima mokymosi rezultatų vertinimą ir mokymo renginius švietimo teikėjams ir mokykloms. Taip pat teikiamos audito paslaugos kitų šalių mokykloms pagal Suomijos švietimo modelį.

Bendrasis vidurinis ugdymas. FINEEC taip pat vertina bendrojo vidurinio ugdymo kokybę. Vykdomi mokymosi rezultatų, taip pat teminiai ir sisteminiai vertinimai. Mokymosi rezultatų vertinimai remiasi brandos egzaminų laikymo rezultatų duomenimis. FINEEC teminiai ir sisteminiai vertinimai suteikia informacijos, pavyzdžiui, apie vidurinės mokyklos pedagogikos ar aukštesniųjų klasių mokinių tolesnio mokymosi gebėjimus¹¹⁹. Teminių ir sisteminių vertinimų pavyzdžiai vidurinio ugdymo srityje: „Mokinių perėjimo į studijas vertinimas“, „Mokymosi ir kompetencijų vertinimas pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo srityje“, „Mokinių gerovės įstatymo įgyvendinimo vertinimas“, „Imigrantų integracijos į švietimo sistemą

¹¹⁸ Teminiai ir sisteminiai vertinimai. Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/esi-ja-perusopetus/teema-ja-jarjestelmaarviointit/>>.

¹¹⁹ Bendrasis vidurinis ugdymas. Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/en/general-upper-secondary-education/>>.

tarptautinis palyginimas”, „Pagrindinio ir vidurinio ugdymo teikėjų įsivertinimo ir kokybės vadybos procedūros” ir kt.

Profesinis mokymas. Profesinio mokymo srityje (127 publikacijos) FINEEC tyrimai apima profesinio mokymo sistemos vertinimą, profesinių gebėjimų vertinimą, profesinio mokymo įstaigų kokybės vadybos sistemų vertinimą¹²⁰. Šioje srityje FINEEC vykdo mokymosi rezultatų, teminius ir sisteminius vertinimus, taip pat teikia mokamas kokybės vadybos vertinimų profesinio mokymo paslaugų teikėjams paslaugas¹²¹. Mokymosi rezultatų vertinimuose tiriama, ar yra pasiekti profesinės kvalifikacijos ir kompetencijos tikslai, reikalingi darbiname gyvenime, taip pat vertinama kompetencija atskirose profesinės kvalifikacijos dalyse. Mokymosi rezultatų vertinimuose taip pat vertinama profesinio mokymo teikėjų pedagoginės veiklos kokybė ir jos ryšys su mokymusi bei kompetencija. Teminių vertinimų tikslas – pateikti informaciją, padedančią priimti sprendimus ir plėtoti mokymą. Vertinimo tema gali būti susijusi su viena sritimi arba platesne tema. Temos dažnai apima sritis, kurios yra svarbios švietimo politikai. Taip pat gali būti vertinamos kelių švietimo lygių temos (pvz., pradinio, vidurinio ir aukštojo mokslo).

Aukštasis mokslas. Aukštojo mokslo srityje FINEEC vykdo trijų tipų vertinimus: aukštojo mokslo institucijų kokybės auditus, teminius vertinimus ir inžinierinių programų akreditacijas.¹²² Kokybės audito uždaviniai yra: įvertinti, ar aukštosios mokyklos darbas atitinka Europos kokybės užtikrinimo standartus; įvertinti, ar kokybės sistema teikia svarbią informaciją, reikalingą strategijai įgyvendinti ir nuolatiniam aukštosios mokyklos veiklos plėtojimui, ir ar jos dėka vykdoma veiksminga tobulinimo veikla; skatinti aukštosiose mokyklose tarptautiškumą, eksperimentavimą ir kūrybišką atmosferą; kaupti atvirą ir skaidrią informaciją apie Suomijos aukštosiose mokyklose vykdomą kokybės darbą.¹²³ Teminiai FINEEC vertinimai atliekami pagal Nacionalinį švietimo vertinimo planą – dažnai apima sritis, kurios yra svarbios švietimo politikos požiūriu. Teminių vertinimų tikslas – gauti informacijos, kuri padėtų sprendimų

¹²⁰ Leidiniai ir mokymosi medžiaga. Suomijos nacionalinė švietimo agentūra (EDUFI). [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications>.

¹²¹ Profesinis mokymas. Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/en/vocational-education/>>.

¹²² Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centro (FINEEC) 2021 m. įsivertinimo ataskaita, skirta ENQA. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <https://karvi.fi/wp-content/uploads/2021/05/KARVI_10_2021_FINAL.pdf>, p. 25.

¹²³ Ten pat, p. 26.

priėmimui ir švietimo plėtrai Suomijoje. Atliekant teminį vertinimą dėmesys skiriamas kuriai nors vienai švietimo sričiai arba visam aukštojo mokslo sektoriui. FINEEC atlieka teminius vertinimus, apimančius įvairius švietimo lygius (pvz., vidurinį ugdymą ir aukštąjį mokslą).¹²⁴

Inžinerijos programų akreditacijos tikslas yra padėti plėtoti inžinerijos studijų programų kokybę ir didinti jų tarptautinį palyginamumą bei Suomijos inžinerijos diplomų pripažinimą pramonėje. Vertinimai vykdomi pagal Europos akredituoto inžinieriaus (EUR-ACE) standartą, kurį administruoja Europos inžinerinio švietimo akreditavimo tinklas (ENAAE).¹²⁵

FINEEC yra atsakingas už Suomijos universitetų ir taikomųjų mokslų universitetų (UAS) teikiamo išsilavinimo vertinimą. Trys pagrindiniai vertinimo tipai yra aukštųjų mokyklų (AMI) kokybės auditai, teminiai vertinimai ir inžinerinių studijų programų peržiūros¹²⁶.

FINEEC yra įtraukta į Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo registrą (EQAR), kuris yra patikimų kokybės užtikrinimo agentūrų Europos aukštojo mokslo erdvėje sąrašas. FINEEC taip pat yra visateisis Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo asociacijos (ENQA) narys. Aukštųjų mokyklų kokybės auditai, apimantys visas pagrindines aukštųjų mokyklų pareigas, Suomijoje vykdomi nuo 2005 m. Auditai vykdomi suomių, švedų ir anglų kalbomis. Tobulinimu grindžiamas vertinimas yra pagrindinis FINEEC auditų principas. Tobulinimu grindžiamo vertinimo tikslas – įtraukti aukštosios mokyklos darbuotojus, studentus ir suinteresuotąsias šalis į aukštosios mokyklos veiklos stiprybių, gerosios praktikos ir plėtos sričių atpažinimą. Taip pat siekiama padėti aukštosioms institucijoms siekti savo tikslų, taip sukuriant prielaidas nuolatiniam aukštųjų mokyklų vystymuisi. Auditą išlaikiusios aukštosios mokyklos gauna Kokybės ženklą, kuris galioja šešerius metus. Suomijos aukštosios mokyklos, turinčios galiojantį kokybės ženklą, yra įtrauktos į FINEEC audito registrą.

Neformalusis suaugusiųjų švietimas. Suomijoje neformalųjį suaugusiųjų švietimą teikia suaugusiųjų švietimo centrai, aukštosios mokyklos, sporto institutai, vasaros universitetai ir studijų centrai. Jų veikla vertinama teminiais ir sisteminiais vertinimais.

¹²⁴ Ten pat, p. 27.

¹²⁵ Ten pat, p. 26.

¹²⁶ Aukštasis mokslas. Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/en/higher-education/>>.

Vertinimų metu ypač daug dėmesio skiriama neformalaus suaugusiųjų švietimo įgyvendinimui, gebėjimui skatinti lygybę ir prieinamumą. Taip pat vertinamas suaugusiųjų mokymo centrų valdymo sistemos funkcionavimas. Vertinimai taip pat skirti neformaliojo suaugusiųjų švietimo institutų struktūrai ir tinklui bei gebėjimų teikti paslaugas plėtrai, gebėjimams atlikti įstatyme numatytas pareigas, užtikrinti veiklos apimtį ir apimti tikslines grupes¹²⁷.

Vertinimo taryba. Vertinimo tarybos paskirtis yra vykdyti FINEEC stebėseną ir plėtrą – dalyvauti centro strateginių planų rengime, priimti sprendimus dėl ilgalaikių centro veiklos krypčių, teikti pasiūlymus dėl centro vertinimų plano. Vertinimo tarybą sudaro centro veikla suinteresuotų šalių atstovai – universitetų rektoriai, prorektoriai, mokyklų direktoriai, studentų asociacijos atstovai, švietimo politikos ekspertai¹²⁸. Aukštojo mokslo vertinimo komitetas priima sprendimus dėl aukštojo mokslo institucijų vertinimo planų. Komitetą sudaro Suomijos aukštojo mokslo institucijų atstovai¹²⁹.

Informacinių ir ryšių technologijų panaudojimas Suomijos švietimo sistemos stebėsenoje. Švietimo sistemos stebėsenoje plačiai naudojamos informacinių ir ryšių technologijų paslaugos. Svarbus vaidmuo šioje srityje tenka valstybinei nepelno įmonei CSC, kuri yra Suomijos informacinių technologijų kompetencijos centras, priklausantis Suomijos valstybei ir aukštojo mokslo institucijoms. CSC teikia tarptautinio kokybės lygio ekspertines informacinių ir ryšių technologijų paslaugas aukštosioms mokykloms, mokslo institutams, kultūrai, viešajam administravimui ir privačiam sektoriui¹³⁰.

CSC administruoja Suomijos švietimo statistikos portalą Vipunen. Vipunen teikia išsamią viešai prieinamą statistinę informaciją apie švietimą ir mokslinius tyrimus, šioje informacinėje sistemoje kaupiami statistiniai duomenys apie studentų prašymus ir studijas, taip pat švietimo organizacijų finansus ir personalą. Ekstranete, kuris skirtas

¹²⁷ Neformalusis suaugusiųjų švietimas. Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/en/liberal-adult-education/>>.

¹²⁸ Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centro (FINEEC) Vertinimo taryba. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/karvi/koulutuksen-arviointineuvosto/>>.

¹²⁹ Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centro (FINEEC) Aukštojo mokslo vertinimo komitetas. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/karvi/korkeakoulujen-arviointijaosto/>>.

¹³⁰ Apie CSC – Suomijos informacinių technologijų kompetencijos centras, priklausantis Suomijos valstybei ir aukštojo mokslo institucijoms. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.csc.fi/en/about-us>.

tik universitetų naudotojams, nuolat pateikiamos ataskaitos apie akademinis rezultatus ir mokslinių tyrimų publikacijas.

3.2. Estijos gerosios patirties švietimo stebėsenos srityje analizė

REPUBLIC OF ESTONIA
MINISTRY OF EDUCATION
AND RESEARCH

Estijoje už švietimo stebėseną atsakinga Estijos švietimo ir mokslo ministerija. Siekiant vykdyti žiniomis pagrįstos politikos formavimą, Estijos švietimo ir mokslo ministerijos analizės skyrius,

kuriame dirba vienuolika darbuotojų (vadovas, trys vyriausieji analitikai, keturi analitikai ir trys patarėjai)¹³¹ organizuoja ir užsako švietimo būklės stebėsenos ir vertinimo tyrimus.

Svarbi švietimo stebėsenos ir vertinimo tyrimų proceso grandis Estijoje yra 2018 m. suburta Taikomųjų tyrimų taryba¹³², kurios tikslai – konsultuoti ministerijos mokslinių tyrimų poreikių klausimais (įskaitant pagrindinių vykdomų ir užsakomų taikomųjų tyrimų užduočių vertinimą), taip pat teikti rekomendacijas taikomiesiems tyrimams, remiantis aktualiomis ir svarbiomis srities tyrimų kryptimis ir temomis. Tarybą sudaro įvairių sričių ekspertų grupė, padedanti ministerijos poreikius derinti su esminių sričių (švietimo, kalbos, jaunimo politikos, mokslinių tyrimų plėtros veiklos) ekspertinėmis žiniomis.

Ministerijos analizės skyrius kasmet rengia tyrimų planus, į kuriuos įtraukiami didesni ir platesni tiek pačios ministerijos, tiek administruojančių įstaigų tyrimai bei tarptautiniai tyrimų projektai. Šiuose planuose daugiau dėmesio skiriama tyrimams, pagrįstiems išsamiais duomenimis ir patikima moksline metodika.

Į Estijos švietimo ir mokslo ministerijos 2022 metų tyrimų planą¹³³ įtraukti tarptautiniai ir nacionaliniai tyrimai. Tarptautiniai tyrimai, kuriuose dalyvauja Estija, yra šie:

¹³¹ Estijos švietimo ir mokslo ministerijos kontaktai. [Žiūrėta 2022-09-05]. Prieiga per internetą: <www.hm.ee/et/kontakt>.

¹³² Estijos Taikomųjų tyrimų taryba. [Žiūrėta 2022-09-05]. Prieiga per internetą: <www.hm.ee/sites/default/files/ministri_kk_komisjoni_moodustamine_2018.pdf>.

¹³³ Estijos švietimo ir mokslo ministerijos 2022 metų tyrimų planas. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.hm.ee/sites/default/files/uuringute_plaan_2022_valisveebi.pdf>.

- 1) EUROSTUDENT tyrimas apie studentų socialines, ekonomines bei gyvenimo sąlygas, taip pat apie patekimo į aukštojo mokslo sistemą kelią bei laikinąjį tarptautinį judrumą (dalines studijas užsienyje)¹³⁴;
- 2) EUROGRADUATE tyrimas apie aukštųjų mokyklų absolventus, jų integraciją darbo rinkoje, socialinius švietimo rezultatus, mobilumą ir vaidmenį visuomenėje¹³⁵;
- 3) PISA tyrimas, kuriame vertinamos bendrojo lavinimo jaunuolių žinios ir gebėjimai¹³⁶;
- 4) ICCS tarptautinis 8 klasės mokinių pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas¹³⁷;
- 5) PIAAC tarptautinis suaugusiųjų kompetencijų tyrimas¹³⁸;
- 6) TALIS bendrojo ugdymo mokytojų apklausos¹³⁹ ir
- 7) IELTS priešmokyklinio ugdymo mokytojų apklausos.

Tyrimo plane be kitų nacionalinių studijų numatoma parengti šias studijas: „Studentų perėjimo rėmimas, kad būtų užtikrintas sklandus perėjimas nuo skirtingų išsilavinimo lygių ir tipų į darbo rinką“, „Įtraukiojo ugdymo ir su juo susijusių priemonių veiksmingumas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams“, „Iššūkiai jaunimui COVID-19 pandemijos metu“.

Estijoje svarbūs tyrimų partneriai, atliekantys pagrindinius švietimo politikos formavimo tyrimus, yra universitetai. Pavyzdžiui, antrus metus iš eilės vykdomas Tartu universiteto projektas DIGIEFEKT (skaitmeninės mokymosi medžiagos naudojimo analizė). Talino universitete pradėtas į studentą orientuoto mokymosi ir lanksčių mokymosi būdų projektas. Planuojama tęsti įvairių švietimo būklės aspektų stebėseną (pavyzdžiui, vykdyti darbuotojų pasitenkinimo tyrimus ir atlikti sėkmės darbo rinkoje analizę, susiejant švietimo ir darbo rinkos duomenis).

¹³⁴ Pastaba – Lietuvoje EUROSTUDENT tyrimą įgyvendina STRATA. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://strata.gov.lt/apie-mus/projektai/eurostudent/>>.

¹³⁵ Pastaba – Lietuvoje EUROGRADUATE tyrimą įgyvendina STRATA. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://strata.gov.lt/apie-mus/projektai/eurograduate/>>.

¹³⁶ Pastaba – Lietuvoje PISA tyrimą įgyvendina NŠA. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/ebpo-pisa/>

¹³⁷ Pastaba – Lietuvoje ICCS tyrimą įgyvendina NŠA. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/iea-iccs/>.

¹³⁸ Pastaba – Lietuvoje PIAAC tyrimą įgyvendina KPMPC. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.kpmpc.lt/kpmpc/banner/piaac-2/>.

¹³⁹ Pastaba – Lietuvoje TALIS tyrimą įgyvendina NŠA. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/ebpo-talis/>

Tyrimų organizavimas Estijos švietimo ir mokslo ministerijoje. Estijos Taikomųjų tyrimų ir analizės planavimo proceso tvarkoje¹⁴⁰ apibrėžiama, kaip Estijos švietimo ir mokslo ministerijoje (toliau – Estijos ŠMM) yra inicijuojami, atliekami ir skelbiami taikomieji tyrimai, įskaitant analizes, vertinimus ir stebėseną, būtinus įgyvendinant politiką. Taikomieji tyrimai reikalingi žiniomis pagrįstos politikos formavimui ir vykdomos politikos poveikiui įvertinti, strateginiam planavimui, įvairiems plėtros darbams, tarptautiniam lyginamajam Estijos raidos vaizdui gauti.

Tyrimų, analizių, vertinimų atlikimas yra pagalbinis politikos pokyčių pasiūlymų apdorojimo procesas, kuriame tiesiogiai dalyvauja ir politikos skyriai, ir analizės skyrius. Paprastai tyrimų ir analizės poreikio iniciatoriai, tyrimų rezultatų ir rekomendacijų naudotojai yra politikos departamentai (arba Estijos ŠMM administruojamos srities fondai arba padaliniai). Estijos ŠMM analizės skyrius koordinuoja visų tyrimų vykdymą Estijos ŠMM administruojamoje srityje. Siekdamas turėti išsamią informaciją ir išvengti sutapimų, analizės skyrius pagrindinę informaciją apie studijas renka ir iš organizacijų, veikiančių Estijos ŠMM administruojamoje srityje, tokių kaip: Innove, Archimedeas, ETAG, HITSA, ENTK.

Taikomųjų tyrimų ir analizės planavimo procese pagrindinės suinteresuotosios šalys yra šios:

- 1) **tyrimo užsakovas** – padalinys (darbuotojas) ar pavaldi įstaiga/fondas, kuris numato tyrimo poreikį ir jį pagrindžia nurodydamas pagrindinę problemą ir numatomą rezultatą/produkciją su paaiškinimu, kaip planuojama jį įgyvendinti. Tyrimo užsakovas dažniausiai yra pirminis kontaktinis asmuo ir oficialus tyrimo gavėjas atliekant tyrimą. Tyrimo užsakovas įvertina tyrimo atitiktį norimam tikslui ir rezultatų bei rekomendacijų pritaikomumą;
- 2) **analitikas** – Estijos ŠMM analizės skyriaus tyrėjų grupės analitikas, įvertinantis tyrimo poreikį platesniame kontekste, padedantis rasti tinkamą būdą atsakyti į problemą/tyrimo klausimą bei įvertinti tyrimo kainą ir apimtį. Analitikas yra atsakingas už techninės užduoties parengimą ir pasiūlymų vertinimo kriterijų parengimą. Analitikas pateikia atsiliepimą apie atliktą tyrimą, pirmiausia įvertindamas jo atitiktį tyrimo reikalavimų kriterijams;

¹⁴⁰ Estijos Taikomųjų tyrimų ir analizės planavimo proceso tvarka. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.hm.ee/sites/default/files/pohi-ja_tugiprotsessi_kirjelduse_kinnitamine.docx>.

3) ***Taikomųjų tyrimų taryba*** – ministro nurodymu sudaryta institucija, kurią sudaro Estijos ŠMM, programų vadovai ir (arba) politinių padalinių atstovai, analizės skyriaus vedėjas ir mokslinis patarėjas bei išorės ekspertai, atrinkti ŠMM. Pasiūlymus dėl tarybos sudarymo teikia analizės skyrius;

4) ***viešųjų pirkimų specialistas*** – ŠMM valstybės turto skyriaus specialistas, atsakingas už pirkimų vykdymą viešųjų pirkimų aplinkoje ir organizuojantis viešųjų pirkimų administravimą.

Taikomųjų tyrimų ir analizės procesas yra išskaidytas į etapus, kurie įgyvendinami kiekvienais metais tuo pačiu laiku. Proceso etapai yra tokie:

1) ***tyrimo pasiūlymų teikimas (rugsėjo 1 d. – spalio 15 d.)***. Šiame etape klientai pristato savo tyrimų poreikius ir vyksta pirminė atranka, kurios metu apsvaustomos iškilusios problemos ir galimi jų sprendimo būdai. Jei nustatoma, kad geriausias sprendimo būdas yra tyrimas, jis aptariamas su analitiku, kuris padeda pažvelgti į problemą platesniame kontekste (įskaitant informaciją apie jau vykdomas studijas ir duomenų bazes bei paralelinius tyrimus/procesus) ir apibrėžti tyrimo poreikį. Aptariamą idėją užsakovas, bendradarbiaudamas su analitiku, įformina kaip argumentuotą pasiūlymą su laukiamais rezultatais ir pritaikymo galimybėmis;

2) ***tyrimo plano pirminio varianto parengimas (spalio 15 d. – spalio 30 d.)***. Remdamasis gautais tyrimo pasiūlymais, analizės skyriaus tyrėjų grupės vadovas parengia tyrimo planą. Be naujų mokslinių tyrimų pasiūlymų, plane taip pat atsispindi vykdomi dideli tolimesni projektai ir tarptautiniai tyrimai. Taip pat, siekiant bendro vaizdo, planuojamos pavaldžių institucijų apklausos ir reguliarios stebėsenos (pvz., darbuotojų ir klientų pasitenkinimo, sėkmės darbo rinkoje tyrimai);

3) ***tyrimų plano derinimas (spalio 30 d. – lapkričio 30 d.) ir tvirtinimas***. Konsoliduotas planas pateikiamas Taikomųjų tyrimų tarybai peržiūrėti. Taryba svarsto tyrimų pasiūlymus, jų pagrįstumą ir, esant poreikiui, teikia siūlymus idėjoms papildyti ir tobulinti. Tarybos darbo forma yra posėdis, nuomonės gali būti renkamos ir elektroniniu būdu, o prireikus prašoma ekspertinių vertinimų ne iš tarybos. Po diskusijų taryboje analizės skyrius supažindina su reikiama studijų plano papildymais ir pakeitimais ir pateikia kancleriui tvirtinti trumpąją jo versiją, kurioje nėra tęstinių tyrimų ir pavaldžių įstaigų bei fondų tyrimų. Patvirtintas tyrimų planas yra Estijos ŠMM darbo plano dalis;

4) **tyrimų atlikimas** – pagal tyrimo apimtį ir formą užsakovas ir analitikas organizuoja jos vykdymą pagal tyrimo plane nustatytą laiko grafiką; šiame etape analitikas: kartu su vykdytoju tikslina tyrimo užduotis (taip pat reikalavimus studijai ir galutinei ataskaitai) ir grafiką; teikia atsiliepimus apie tarpinę ataskaitą; teikia atsiliepimus apie ataskaitos galutinės versijos pirmąjį variantą; teikia atsiliepimus apie pataisytą galutinės ataskaitos variantą; priima galutinę ataskaitos versiją ir pridedamą medžiagą (pavyzdžiui, originalius tyrimų duomenis, priedus profesionaliam naudojimui, darbo įrankius ir kt.);

5) **tyrimų viešinimas ir rezultatų perdavimas**. Atlikus ir priėmus tyrimą, ataskaitos skelbiamos Estijos ŠMM interneto svetainėje (išskyrus atvejus, kai duomenys/analizės yra jautrūs duomenų apsaugos požiūriu arba analizės/tyrimai yra neviešinami dėl kitų priežasčių) ir, jei reikalinga, pasikonsultavus su komunikacijos skyriumi, viešinami plačiau. Tyrimo rezultatams pristatyti paprastai organizuojami du renginiai – siauram ratui (tiesioginiams užsakovams ir naudos gavėjams) ir plačiajai visuomenei. Analizės skyrius renka informaciją apie atliktus tyrimus (kokius tyrimus, kas atliko, kokie pagrindiniai rezultatai ir išvados bei galimi pritaikymai) ir tyrimų rezultatus reguliariai (kas ketvirtį) pristato vadovybei.

Estijos švietimo informacinė sistema. Svarbus Estijos švietimo stebėsenos sistemos įrankis yra Estijos švietimo informacinė sistema (EHIS), kurioje kaupiami duomenys apie universitetų studentus, dėstytojus, studijų baigimo dokumentus, studijų stipendijas, studijų ir mokymo įstaigas, mokymo programas, mokymo bei veiklos leidimus, ūkinės veiklos pranešimus ir teisę vykdyti studijas¹⁴¹. EHIS suasmeninti duomenys pirmiausia naudojami priimant įvairius finansinius sprendimus. Estijos švietimo informacinės sistemos duomenis naudoja:

- 1) Estijos ŠMM: remdamasi EHIS duomenimis, Estijos ŠMM parengia reikiamas analizes visose švietimo srityse; ministerija naudoja EHIS mokinių registre esančiais duomenimis; taip pat naudoja EHIS duomenis kitiems tikslams;
- 2) švietimo įstaigos: turi prieigą prie visų duomenų apie save ir savo mokinius bei mokytojus EHIS; švietimo įstaigos taip pat privalo įvesti duomenis į EHIS, juos tikrinti bei keisti;

¹⁴¹ Estijos švietimo informacinė sistema EHIS. [Žiūrėta 2022-09-05]. Prieiga per internetą: <www.ehis.ee>.

- 3) vietos valdžios institucijos: iš EHIS gauna duomenis apie jų teritorijoje gyvenančius mokinius, pavyzdžiui, apie jų išvykimą į kitos savivaldybės teritorijoje esančią mokyklą; priklausomai nuo to, kuriame mieste ar savivaldybėje mokinsys lanko mokyklą, mokinio vieta yra finansuojama;
- 4) kredito įstaigos: iš EHIS gauna duomenis apie tuo pačiu metu dirbančius ir besimokančius studentus, studentus, medicinos rezidentus ir pedagogus, kurie turi teisę gauti paskolą studijoms;
- 5) Socialinio draudimo fondo valdyba: EHIS duomenis naudoja valstybinėms pensijoms, neįgalių tėvų paramai ir pašalpoms šeimai mokėti, studentų paskolų daliniam panaikinimui;
- 6) Estijos ligonių kasa: sveikatos draudimo duomenų bazėje duomenys, reikalingi draudimo apsaugai pradėti, sustabdyti ir nutraukti, įvedami iš EHIS;
- 7) E. sveikatos informacinė sistema (mokyklų gydytojai): EHIS duomenis naudoja valstybinėms pensijoms, neįgalių tėvų paramai ir pašalpoms šeimai mokėti, studentų paskolų daliniam panaikinimui;
- 8) viešojo transporto bilietų sistema: iš EHIS gaunami duomenys, ar mokinsys mokosi aukštojo, profesinio ar bendrojo lavinimo įstaigoje; pagal šį prašymą galima įsigyti bilietus su nuolaida;
- 9) Estijos studentų sąjungų asociacija: paslauga naudojama norint patikrinti asmens studijų ar dėstyto statusą išduodant ISIC studento bilietą, Estijos studento bilietą ir ITIC bilietą;
- 10) Priėmimo informacinės sistemos naudotojai: stojančiajam nereikia pateikti papildomų dokumentų ar įrodinėti baigimo dokumentų teisingumo;
- 11) Nedarbo fondas: perduodami duomenys, kurių pagrindu priimami sprendimai registruojant asmenį bedarbiu;
- 12) Pilietybės ir migracijos valdyba: duomenys reikalingi migracijos priežiūros organizavimo užduotims atlikti;
- 13) Gynybos išteklių valdyba: duomenys naudojami asmenų karinei prievolei įvykdyti ir su išsilavinimo įgijimu susijusiam laikui pratęsti¹⁴².

Savo asmeninius duomenis, saugomus šioje sistemoje, Estijos gyventojai (valstybinių egzaminų laikytojai, mokiniai, studentai, medicinos rezidentai ir pedagogai, studijų

¹⁴² Estijos švietimo informacinės sistemos EHIS duomenų naudojimas. [Žiūrėta 2022-09-05]. Prieiga per internetą: <<https://www2.just.ee/ehis/kasutajad.htm>>.

paskolų prašytojai) gali pasiekti per Piliečių portalą¹⁴³. Remiantis EHIS duomenimis, galima apžvelgti pagrindinius bendrojo lavinimo mokyklų rodiklius, pavyzdžiui, mokinių skaičių vienam mokytojui, vidutinį mokinių skaičių klasėje ir kt.¹⁴⁴. Tokius rodiklius galima palyginti su kitų tai pačiai grupei priklausančių mokyklų (savivaldybių ar miestelių, apskričių centrų, didmiesčių, mokyklų be aptarnaujamos teritorijos) rodikliais. Pagrindinių mokyklų rodiklių apžvalgą galima atsidaryti EHIS viešajame švietimo įstaigų registre ir jos yra prieinamos visiems. Išsamesnės pagrindinių rodiklių ataskaitos yra prieinamos mokyklų direktoriams ir vietos valdžios institucijoms.

Švietimo stebėsenos duomenų pateikimas. Estijoje švietimo stebėsenos duomenys viešai pateikiami interneto svetainėje „Švietimo akis“ (est. *Haridussilm*)¹⁴⁵. „Švietimo akis“ yra internetinė platforma, skirta švietimo statistikos vizualizavimui, kurioje galima rasti pradinio, bendrojo, profesinio ir aukštojo mokslo, mokslo, kalbos politikos, mokytojų darbo užmokesčio statistikos ir daug kitų duomenų. Platforma leidžia vartotojui rengti statistines ataskaitas ir lyginti išsilavinimo rodiklius atitinkamose srityse. Pavyzdžiui, naudojantis svetainės duomenimis galima gauti informaciją, kiek konkrečioje savivaldybėje ar mokykloje mokosi pirmaklasiai, kiek vienoje ar kitoje apskrityje baigusių pagrindines mokyklas pradėjo mokytis aukštesnįjį vidurinį išsilavinimą teikiančiose įstaigose kitoje apskrityje. Galima lyginti, kokia dalis studentų baigė studijas ar jų nebaigė, įvertinti mokytojų ir dėstytojų amžiaus pasiskirstymą ar kvalifikacijos duomenis.

3.3. Slovėnijos gerosios patirties švietimo stebėsenos srityje analizė

Slovėnijoje už švietimo stebėseną atsakingas Slovėnijos Respublikos švietimo institutas (slovėn. *Zavod Republike Slovenije za šolstvo*)¹⁴⁶, pavaldus Slovėnijos Respublikos švietimo ir sporto ministerijai ir veikiantis kaip viešoji įstaiga. Institutas buvo įsteigtas 1995 m., jo tikslas – vykdyti mokslinius tyrimus ir plėtrą, teikti konsultacijas ikimokyklinio ugdymo, pradinio ugdymo, bendrojo vidurinio

¹⁴³ Estijos Piliečių portalas. [Žiūrėta 2022-09-05]. Prieiga per internetą: <www.eesti.ee/et>.

¹⁴⁴ Estijos švietimo informacinės sistemos EHIS duomenų naudojimas. [Žiūrėta 2022-09-05]. Prieiga per internetą: <<https://www2.just.ee/ehis/kasutajad.htm>>.

¹⁴⁵ Estijos švietimo stebėsenos duomenys, kurie pateikiami interneto svetainėje „Švietimo akis“. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.haridussilm.ee/ee>.

¹⁴⁶ Slovėnijos nacionalinis švietimo institutas. [Žiūrėta 2022-02-07]. Prieiga per internetą: <www.zrss.si/en/>; <www.zrss.si/zavod-rs-za-solstvo/o-nas/>.

ugdymo, profesinio mokymo srityse.¹⁴⁷ Slovėnijos Respublikos švietimo institutas (toliau – Institutas) veikia pagal Slovėnijos Respublikoje galiojančius teisės aktus, taip pat veiklos programą, finansinį ir personalo planą, kurį tvirtina Instituto taryba Instituto direktoriaus teikimu. Instituto valdymo organai yra: devynių narių Instituto taryba (tarybos nariai yra trys ministerijos atstovai, trys atstovai, dirbantys darželiuose ar mokyklose ir trys Instituto darbuotojų atstovai), vienuolikos narių ekspertų taryba (ją sudaro ekspertai iš skirtingų Instituto veiklos sričių ir ne mažiau kaip šeši Instituto darbuotojai bei direktorius). Instituto struktūrą sudaro padaliniai (atsakingi už skirtingus švietimo lygmenis: ikimokyklinį ugdymą, pagrindinį ugdymą, vidurinį ugdymą) ir centrai, apimantys bendro pobūdžio veiklos sritis tokias kaip: kokybė, pagalba individualius poreikius turintiems vaikams ir moksliniai tyrimai bei kvalifikacijos kėlimas. Institutas nevykdo stebėsenos aukštojo mokslo srityje. Be skyrių ir centrų, institutui priklauso direktorių mokykla. Instituto padaliniams sisteminius sprendimus parengti padeda dalykų ir kryptių grupių konsultantai, veikiantys devyniuose regioniniuose padaliniuose. Institute iš viso dirba 215 darbuotojų¹⁴⁸.

Instituto veiklos, taip pat veiklos švietimo stebėsenos srityje koordinuojamos vadovaujantis Instituto švietimo tarybos patvirtinta Veiklos programa, finansiniu ir personalo planu¹⁴⁹. Institutas teikia pagalbą mokykloms ir ikimokyklinio ugdymo įstaigoms, skatina apsikeitimą gerąja patirtimi, bendradarbiauja su aukštosiomis mokyklomis ir kitomis viešosiomis įstaigomis, dalyvauja tarptautinių tinklų ir organizacijų veikloje.

Institutas vykdo stebėseną ir eksperimentinius tyrimus, taip pat tyrimus ir analizę, reaguojant į įvykius ir iškilusius poreikius švietimo srityje. Taip pat institutas vykdo mokslinius tyrimus, skirtus nustatyti mokyklose įdiegtų inovacijų poveikį.

Stebėseną instituto ikimokyklinio ugdymo, pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo skyriuose. Instituto ikimokyklinio ugdymo, pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo skyriai vykdo stebėseną, analizę ir tyrimus atitinkamuose ugdymo srityse, teikia konsultacijas, rengia naujas duomenų bazines ir atnauja duomenis esamose

¹⁴⁷ Slovėnijos nacionalinio švietimo instituto 2022 m. veiklos programa, finansinis ir personalo planas. [Žiūrėta 2022-09-07]. Prieiga per internetą: <www.zrss.si/en/wp-content/uploads/2022/03/Program-dela-financni-in-kadrovski-nacrt-ZRSS-za-letu-2022.pdf>.

¹⁴⁸ Ten pat, psl. 20.

¹⁴⁹ Ten pat.

duomenų bazėse, atnauja mokymo programų dokumentus¹⁵⁰. Jie atliepia ugdymo įstaigų vadovų ir specialistų poreikius ir teikia jiems profesionalią pagalbą ieškant sprendimų, kartu su jais dalyvauja tobulinimo ir ES projektuose tarpsritinių įgūdžių ugdymo srityje. Skyriai užtikrina teorijos ir praktikos ryšį bei bendradarbiauja su ekspertais ir profesinėmis institucijomis, taip pat su kitais instituto padaliniais, regioninėmis grupėmis ir regioniniais padaliniais kartu formuodamas ugdymo praktiką ugdymo įstaigose. Skyriai koordinuoja ir (arba) dalyvauja įvairiose profesinėse darbo grupėse, reguliariai stebi ir analizuoja nacionalinius ir tarptautinius tyrimus ir nustato plėtros tendencijas ir (arba) kryptis minėtose srityse.

Vienas iš padalinių – ikimokyklinio ugdymo skyrius – savo veikloje vadovaujasi Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo programa¹⁵¹, kurią 1999 m. patvirtino Slovėnijos Respublikos bendrojo ugdymo ekspertų taryba ir kurioje nustatyta ugdymojo darbo darželiuose planavimo, įgyvendinimo ir stebėsenos tvarka.

Stebėsenos kokybės ir tyrimų centre. Kokybės ir tyrimų centras koordinuoja ir iš esmės dalyvauja visuose instituto vykdomuose tyrimuose – užsakomuosiuose vertinimo tyrimuose, eksperimentiniuose tyrimuose, vidinių instituto projektų vertinimuose ir stebėsenoje, periodiniame duomenų rinkime, periodiniame įvairių socialinių emocinių aspektų klasėse stebėjime, tyrimuose reaguojant į aktualijas ir kt. Centras taip pat koordinuoja ir vykdo instituto kokybės užtikrinimo veiklą.

Regioninių padalinių dalyvavimas švietimo stebėsenoje. Regioniniai padaliniai teikia profesionalią pagalbą vietos ir regiono valstybės švietimo įstaigoms pedagoginiame darbe su mokiniais. Pagalba organizuojama įvairiais būdais ir formomis, pavyzdžiui, konsultavimo paslaugos, specialiųjų poreikių vaikų orientavimas, seminarų ir praktinių užsiėmimų vedimas pedagogams, pamokų stebėjimas, ekspertinių nuomonių rengimas ir kt. Regioninių padalinių vadovai organizuoja reguliarius lopšelių-darželių, pagrindinių ir vidurinių mokyklų vadovų darbinius susirinkimus, kad įgalintų juos įvairiose valdymo srityse: stebėti pamokas, organizuoti kvalifikacijos kėlimą, pokyčių diegimą, mokymosi bendruomenių kūrimą. Susirinkimai planuojami per visus mokslo metus, į tokius susitikimus kviečiami ir

¹⁵⁰ Slovėnijos Respublikos švietimo instituto 2022 m. veiklos planas. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.zrss.si/en/www.zrss.si/2021-05-12-vsebinski-program-dela-zrss-2021_podpisan/>.

¹⁵¹ Slovėnijos Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo programa, patvirtinta 1999 m. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce.pdf>.

pedagogai konsultantai. Taigi pagrindinis regioninių padalinių vaidmuo švietimo stebėsenoje yra teikti konsultacinę pagalbą švietimo įstaigų vadovams, kuriems priskirta atsakomybė vykdyti įvairias švietimo stebėsenos veiklas.

3.4. Išvados

Trijų valstybių – Suomijos, Estijos ir Slovėnijos – patirties švietimo stebėsenos srityje analizė atskleidė šių šalių švietimo stebėsenos procesų organizavimo panašumus ir skirtumus. Suomijoje pagrindinė institucija, atsakinga už švietimo stebėseną, yra Suomijos nacionalinė švietimo agentūra (EDUFI). Kaip agentūrai pavaldi įstaiga švietimo srities vertinimo tyrimus vykdo Nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC). Slovėnijos ir Suomijos švietimo stebėsenos sistemos tarpusavyje panašios ir tuo pačiu panašios į švietimo stebėsenos sistemą Lietuvoje tuo, kad abeiose valstybėse švietimo stebėsenos, vertinimo ir tyrimų veiklas (kartu su konsultacinės pagalbos švietimo įstaigoms veiklomis) vykdo įstaigos (agentūros), pavaldžios ministerijai (Lietuvoje tokia įstaiga yra NŠA) – tuo šios sistemos skiriasi nuo Estijos švietimo stebėsenos sistemos, kurioje tokios įstaigos (agentūros) nėra, o už švietimo stebėsenos, vertinimo ir tyrimų organizavimą tiesiogiai atsakingas ministerijos padalinys, kuris vykdo vertinimų, analizės ir tyrimų viešuosius pirkimus iš ekspertų (universitetų ir kt.). Vis dėlto yra ir skirtumų tarp Suomijos ir Slovėnijos švietimo stebėsenos sistemų. Skirtingai nei Slovėnijos Respublikos švietimo institutas, Suomijos nacionalinė švietimo agentūra (EDUFI) ir jai pavaldus vertinimo centras (FINEEC) vykdo ir aukštojo mokslo stebėseną bei vertinimą. Kita vertus, Slovėnijos Respublikos švietimo institutas turi regioninius padalinius, o Suomijos nacionalinė švietimo agentūra (EDUFI) regioninių padalinių neturi.

Kaip vertingą patirtį, kurią į Lietuvos švietimo stebėseną būtų galima perkelti iš Suomijos, Estijos ir Slovėnijos švietimo stebėsenos sistemų, galima išskirti suinteresuotųjų šalių įtraukimą į švietimo stebėseną – Suomijoje suinteresuotų šalių įtraukimą užtikrina vertinimo centro (FINEEC) organizacinei struktūrai priklausančios institucijos tokios kaip: Vertinimo taryba (kurią sudaro universitetų rektoriai, prorektoriai, mokyklų direktoriai, studentų asociacijos atstovai, švietimo politikos ekspertai) ir Aukštojo mokslo vertinimo komitetas (kurį sudaro aukštojo mokslo institucijų atstovai); Estijoje suinteresuotųjų šalių įtraukimą įgalina Taikomųjų tyrimų taryba, kurią sudaro ministerijos atstovai, programų vadovai ir (arba) politinių

padalinių atstovai, analizės skyriaus vedėjas ir mokslinis patarėjas bei ministerijos atrinkti išorės ekspertai, taip pat detalai aprašytas taikomųjų tyrimų planavimo procesas, kuriame svarbus vaidmuo tenka universitetų tyrėjams – didžia dalimi švietimo srities stebėsenos ir vertinimo tyrimai yra perkami iš universitetų viešųjų pirkimų būdu. Slovėnijoje suinteresuotųjų šalių įtraukimą užtikrina Slovėnijos švietimo instituto devynių narių taryba ir vienuolikos narių ekspertų taryba. Taip pat Lietuvoje, atsižvelgiant į ribotus NŠA išteklius, galima aktyviau įgyvendinti bendradarbiavimo su universitetais bei kitomis suinteresuotosiomis šalimis alternatyvas: bendradarbiavimo sutarčių sudarymas, bendras mokslinių darbų temų formavimas, bendrų projektinių veiklų įgyvendinimas ir kt.

4. LIETUVOS ORGANIZACIJŲ GEROSIOS PATIRTIES ANALIZĖ

Šiame skyriuje pateikiama Lietuvos organizacijų gerosios patirties analizė, remiantis viešai prieinamų šaltinių analize bei atliktais pusiau struktūruotais interviu su šių organizacijų atstovais.

4.1. Vyriausybės strateginės analizės centro gerosios patirties analizė

Strata

STRATA¹⁵² yra ekspertinė institucija, teikianti LR Vyriausybei ir ministerijoms nepriklausomą, tiriamąją veiklą grįstą informaciją, reikalingą įrodymais pagrįstiems viešosios politikos sprendimams priimti¹⁵³.

Žemiau lentelėje pateikiama Teikėjo analizuotų STRATA vykdomos stebėsenos sąrangos lygmenų apžvalga.

9 lentelė. STRATA vykdomos stebėsenos sąrangos lygmenys

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
Tarptautinis-nacionalinis	STRATA vykdoma nacionalinio lygmens stebėseną sudaro galimybes LR įvairių sričių būklę bei rodiklius palyginti užsienio šalių kontekste, tiek kiek žemiau nurodyti stebėsenos produktai ir veiklos apima tarptautinius duomenis ir analizes
Nacionalinis: valstybės ir savivaldybės	Pagrindinė STRATA stebėsenos veikla yra orientuota į šį lygmenį. Šiame lygmenyje STRATA ¹⁵⁴ : 1) rengia prognozes strateginiais klausimais, atlieka tyrimus ¹⁵⁵ ir vertinimus, įskaitant numatomo teisinio

¹⁵² Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 30² straipsnio 2 dalis. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5807/asr>>.

¹⁵³ STRATA įstatai. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/52642e24b74e11e982dae1db4290b1a9?jfwid=96t6tbqn2>>.

¹⁵⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 30² straipsnio 3 dalis. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5807/asr>>.

¹⁵⁵ STRATA tyrimų ataskaitos. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://strata.gov.lt/tyrimu-ataskaitos/>>.

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
	reguliavimo (ex-ante) poveikio vertinimus¹⁵⁶, kuriais siekiama išsiaiškinti, ar planuojama viešoji intervencija (teisėkūros iniciatyva) yra pagrįsta, parinkti tinkamiausią įgyvendinimo alternatyvą, iš anksto įvertinti jos naudą, galimas teigiamas ir neigiamas pasekmes, trumpalaikį (vienkartinį) ir ilgalaikį poveikį¹⁵⁷; 2) remdamasis atliktų tyrimų ir vertinimų rezultatais, teikia išvadas LR Vyriausybei dėl valstybės valdymo sričių tobulinimo; 3) telkia valstybės institucijų ir įstaigų, kitų organizacijų turimas analitines kompetencijas į bendradarbiavimo tinklą ir koordinuoja šio tinklo veiklą; 4) konsultuoja valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas metodiniais klausimais dėl įrodymais grįstų sprendimų projektų rengimo; 5) renka, apdoroja jo funkcijoms atlikti reikalingus duomenis, pagal kompetenciją teikia statistinę informaciją LR Vyriausybei ir ministerijoms

Šaltinis – parengta Teikėjo

Nacionalinė žmogiškųjų išteklių stebėseną (toliau – NŽIS). Toliau detaliau pateikiame vieno iš pagrindinių STRATA stebėsenos produktų – NŽIS – apžvalgą. Švietimo stebėsenos sistema yra susijusi su NŽIS sistema, nes žmogiškųjų išteklių stebėseną sudaro galimybes kaupti ir analizuoti informaciją apie studijas baigusius asmenų tolimesnę karjerą, ir tuo pačiu įvertinti švietimo pasekmes. Pagal NŽIS pagrindų apraše pateiktą apibrėžimą NŽIS *„apima nuolatinį duomenų rinkimą, apdorojimą, analizę ir statistinės informacijos skelbimą, siekiant padėti švietimo subjektams (švietimo įstaigos, kiti švietimo teikėjai ir švietimo valdymo subjektai), kurie atlieka švietimo kokybę laiduojančią veiklą, ir kitoms valstybės valdymo institucijoms <...> vertinti Lietuvos gyventojų užimtumo, apimančio ūkio, švietimo ir*

¹⁵⁶ LR lygiagrečiai veikia dvi numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo sistemos:

1) „eksperimentinė“ sistema, kuri taikoma teisėkūros iniciatyvoms, įtrauktoms į didesnio poveikio teisės aktų projektų sąrašą. Rengiant tokius poveikio vertinimus, valstybės tarnautojus konsultuoja STRATA ekspertai;

2) sistema, kuriai taikomi Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“ (2014 m. redakcija) nustatyti reikalavimai.

¹⁵⁷ STRATA atliekamas poveikio vertinimas. [Žiūrėta 2022-08-03]. Prieiga per internetą: <<https://strata.gov.lt/poveikio-vertinimas/>>.

*darbo rinkos sritis, būklę, kaitą, procesus įvairiais aspektais ir prognozuoti Lietuvos gyventojų užimtumo, kvalifikacijų poreikio ateities tendencijas, atsižvelgiant į valstybės, savivaldybių, visuomenės ir ūkio poreikius, priimti įrodymais (duomenimis) pagrįstus sprendimus*¹⁵⁸.

NŽIS informacija panaudojama švietimo subjektų įgalinimui sprendimams jų veikloje priimti ir visuomenės informavimui apie Lietuvos gyventojų užimtumo, apimančio ūkio, švietimo ir darbo rinkos sritis, būklę, kaitą, procesus ir ateities tendencijas¹⁵⁹.

NŽIS remiasi šiais principais¹⁶⁰:

- 1) **integralumo** – valstybės informacinėse sistemose ir registruose tvarkomų duomenų naudojimas, užtikrinantis valdymo subjektų funkcijoms atlikti reikalingą nuolatinę nacionalinę žmogiškųjų išteklių stebėseną ir analizę įvairiais aspektais;
- 2) **nepertaukiamumo** – nacionalinė žmogiškųjų išteklių stebėseną vykdoma nuolat, suderintai ir laikantis tęstinumo;
- 3) **tikslingumo** – naudojami tik tie duomenys ir informacija, kurių reikia valdymo subjektų veiklai;
- 4) **nešališkumo** – nacionalinė žmogiškųjų išteklių stebėseną vykdoma be išankstinio nusistatymo, laikantis profesinio nepriklausomumo nuo įvairių interesų grupių.

NŽIS'ą koordinuoja Vyriausybės komisija, sudaryta iš LR Vyriausybės kanceliarijos, STRATA, LR ministerijų (Švietimo, mokslo ir sporto; Ekonomikos ir inovacijų; Socialinės apsaugos ir darbo; Vidaus reikalų) atstovų¹⁶¹.

NŽIS'ą vykdo LR ministerijos (Švietimo, mokslo ir sporto; Ekonomikos ir inovacijų; Socialinės apsaugos ir darbo; Vidaus reikalų) ir jų įgaliotos įstaigos, STRATA, taip pat LR Vyriausybės kanceliarija¹⁶². NŽIS duomenys kaupiami ŠVIS'e¹⁶³, kurią tvarko NŠA.

¹⁵⁸ Nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos pagrindų aprašas (2 p.), patvirtintas LR Vyriausybės 2016 m. vasario 18 d. nutarimu Nr. 162. [Žiūrėta 2022-02-07]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d713d051dbbd11e59019a599c5cbd673/asr>>.

¹⁵⁹ Ten pat, 5 p.

¹⁶⁰ Ten pat, 4 p.

¹⁶¹ Ten pat, preambulės 4 p.

¹⁶² Ten pat, 8 p.

¹⁶³ Ten pat, 7 p.

Patvirtinti šie NŽIS rodikliai¹⁶⁴:

1) ***asmenų, įgijusių išsilavinimą ir (arba) kvalifikaciją LR, arba įgijusių išsilavinimą ir (arba) kvalifikaciją užsienyje asmenų, kurių kvalifikacija pripažinta Lietuvoje (toliau – įgiję išsilavinimą asmenys), veiklą apibūdinantys rodikliai*** (įgijusių išsilavinimą asmenų, dirbančių samdomą darbą, dalis (procentais); įgijusių išsilavinimą asmenų, dirbančių ir samdomą darbą, ir savarankiškai, dalis (procentais); įgijusių išsilavinimą asmenų, dirbančių savarankiškai, dalis (procentais); įgijusių išsilavinimą asmenų, kurie studijuoja arba mokosi, dalis (procentais); įgijusių išsilavinimą asmenų, kurie studijuoja arba mokosi ir dirba arba samdomą darbą, arba savarankiškai, dalis (procentais); įgijusių išsilavinimą asmenų, turinčių bedarbio statusą, dalis (procentais); ir kt.; viso 12 rodiklių);

2) ***dirbančius įgijusius išsilavinimą asmenis apibūdinantys rodikliai*** (įsidarbinusių asmenų skaičiaus pasiskirstymas (vienetais); asmenų, kurie dirbo studijuodami arba baigdami mokslus, dalis (procentais); vidutinis laikotarpis, iki asmenys, nedirbę per studijas arba baigdami mokslus, įsidarbina pirmą kartą (dienomis); asmenų, kurie turėjo darbo patirties studijuodami arba mokydami, dalis (procentais); dirbančių asmenų (išskyrus tuos, kurie studijuoja arba mokosi) pasiskirstymas pagal Lietuvos profesijų klasifikatorių (toliau – LPK) (procentais); asmenų, kurie dirba ir studijuoja arba mokosi, pasiskirstymas pagal LPK (procentais); ir kt.; viso 18 rodiklių);

3) ***asmenis, kurie mokosi, apibūdinantys rodikliai*** (savarankiškai dirbančių asmenų skaičius (vienetais); samdomą darbą dirbančių asmenų skaičius (vienetais); savarankiškai ir samdomą darbą dirbančių asmenų skaičius (vienetais); dirbančių studentų arba mokinių skaičius (vienetais); viso 4 rodikliai);

4) ***socialinės paramos rodikliai*** (įgijusių išsilavinimą asmenų, kurie, baigę studijas arba mokyklą, bent kartą gavo socialinę išmoką, dalis (procentais); vidutinis laikotarpis, kurį įgiję išsilavinimą asmenys gavo socialinio draudimo išmokas (dienomis); vidutinė socialinio draudimo išmokų, išmokėtų vienam įgijusiam išsilavinimą asmeniui, suma (eurais); neįgalųjų įgijusių išsilavinimą asmenų dalis (visų įgijusių išsilavinimą asmenų procentais); viso 4 rodikliai);

¹⁶⁴ Ten pat, priedas.

5) **bendrieji rodikliai** (gyventojų skaičiaus pasiskirstymas (vienetais); samdomą darbą dirbančių gyventojų skaičiaus pasiskirstymas (vienetais); dirbančių ir samdomą darbą, ir savarankiškai gyventojų skaičiaus pasiskirstymas (vienetais); savarankiškai dirbančių gyventojų skaičiaus pasiskirstymas (vienetais); priimtų samdomų darbuotojų skaičiaus pasiskirstymas (vienetais); atleistų samdomų darbuotojų skaičiaus pasiskirstymas (vienetais); viso 23 rodikliai).

NŽIS duomenis ir informaciją ateities perspektyvoje ŠMSM bei NŠA toliau naudos¹⁶⁵ formaliojo ir neformaliojo švietimo, švietimo pagalbos, mokymosi visą gyvenimą sričių valstybės politikai, švietimo įstaigose rengiamų specialistų pasiūlai prognozuoti bei kitiems tikslams.

Nepaisant NŽIS išplėtojimo NŽIS naudojimas šiuo metu nėra pakankamai efektyvus, taip pat yra kuriami susiję stebėsenos modeliai ir sprendimai. Pavyzdžiui, VšĮ „Panevėžio plėtros agentūra“ įsigijo¹⁶⁶ iš UAB „Neurotechnology“ informacinės sistemos, leidžiančios rinkti, kaupti, analizuoti ir vertinti atviruose duomenų šaltiniuose ir rinkmenose esančią informaciją apie situaciją Panevėžio regiono darbo rinkoje ir prognozuoti galimas ateities darbo rinkos tendencijas, modelio sukūrimą, įgyvendinant projektą Nr. 31V-27 „Sistemizuotas regiono darbo rinkos poreikių prognozės modelis“ vadovaujantis finansavimo sąlygų aprašu, patvirtintu Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2021 m. gegužės 25 d. Nr. 2V-201 įsakymu „Dėl veiksmo „Skaitmeninės ekonomikos inovacijų rinkos kūrimas finansuojant inovatyvius viešuosius pirkimus „GovTech“ sprendimams ir skatinant žaliąsias inovacijas“ finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo“.

Papildomai apžvelgiant STRATA veiklą, gerąsias praktikas ir iššūkius, pažymėtina, kad STRATA veikoje:

1) įgyvendinami pokyčiai, susiję su stebėsenos ir kitų veiklų išgryninimu, koncentruojantis į LR Vyriausybės užsakomuosius tyrimus, analizes ir kitas veiklas (t. y. horizontalieji tarpsritiniai ir tarpsektoriniai tyrimai, paprastai aktualūs kelių ministerijų kuruojamoms politikoms, NŽIS ir pan.) ir mažinant STRATA atliekamus

¹⁶⁵ Ten pat, 9.1. p.

¹⁶⁶ 2021 m. lapkričio 30 d. VšĮ „Panevėžio plėtros agentūra“ ir UAB „Neurotechnology“ informacinės sistemos, leidžiančios rinkti, kaupti, analizuoti ir vertinti atviruose duomenų šaltiniuose ir rinkmenose esančią informaciją apie situaciją Panevėžio regiono darbo rinkoje ir prognozuoti galimas ateities darbo rinkos tendencijas, modelio sukūrimo sutartis Nr. ST-22. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <https://eviesiejipirkimai.lt/megintuvelis/download.php?dok_id=2005224056&file_id=2005224696>.

vienos srities ar sektoriaus tyrimus, analizes ir kitas veiklas (t. y. paprastai vienos ministerijos politikos sričių tyrimai, analizės, pavyzdžiui, dėl mokyklų tinklo pertvarkos; sveikatos specialistų poreikio vertinimo ir pan.). STRATA savo veikloje sukurtus vienai sričiai ar sektoriui aktualius specializuotus įrankius perspektyvoje perduos atitinkamoms ministerijoms ir joms pavaldžios įstaigoms. Šiuo pagrindu aukščiau 6 lentelėje pateiktas sąrašas dėl STRATA rengtų švietimo sistemos stebėsenos produktų, kuriuos gali būti reikalinga perimti Centrai, toliau tęsiant: esamą bendradarbiavimą tarp STRATA ir NŠA, stebėsenos įrankių bei kompetencijų iš STRATA perdavimą į NŠA (tęsiant vykdytas iniciatyvas aukštojo mokslo ir kitose stebėsenos srityje: absolventų stebėsenos rodiklių analizėje, duomenų rinkinių rengime, rodiklių perdavime ir t. t.);

2) plėtoja bendradarbiavimą LR Vyriausybės, tarpministeriniame ir ministerijoms pavaldžių įstaigų lygmenyse, tačiau ši sritis ir toliau reikalaujanti išsūkių sprendimo ir geresnio veiksmų koordinavimo;

3) vykdo duomenų atvėrimą¹⁶⁷;

4) vykdo darbuotojų paiešką, atsižvelgiant į jų vertybines nuostatas kurti pridėtinę vertę LR (šiuo ir kitais būdais valdant mažiau konkurencingo darbo užmokesčio STRATOJE lyginant su privačiu sektoriumi rizikas); motyvuoja personalą, numatant kintamąją darbo užmokesčio dalį (už rezultatus); formuoja personalą, orientuojantis į stiprios tarpdisciplininės komandos viziją, kadangi STRATA tyrimai ir analizės sąlygoja didesnę neapibrėžtumą (STRATA kompleksinė veikla apima visas viešojo valdymo sritis ir STRATA ne visada turi galimybių iš anksto planuoti, kurių ekspertinių kompetencijų prireiks ateityje). Atsižvelgiant į tai STRATA sudaro su įvairios LR institucijomis bendradarbiavimo sutartis, buria tarpinstitucinį tinklą, kuris suteikia lankstumą – esant poreikiui STRATA gali pritraukti tam tikrų sričių profesionalus iš išorės, dėl šios priežasties nėra poreikio siekti šių profesionalų įdarbinti STRATOJE (kadangi nesusiformuotų pastovus darbo krūvis). Esamas personalas STRATOJE dirba neterminuotų ir terminuotų sutarčių pagrindu. STRATOJE rengiant stebėsenos produktus įprastai dirba mažos darbuotojų komandos atskirose temose bei srityse;

¹⁶⁷ STRATA atviri duomenys. [Žiūrėta 2022-08-11]. Prieiga per internetą: <<https://strata.gov.lt/atviri-duomenys/>>.

- 5) vykdo sisteminių užsakovų (tyrimų, analizių naudotojų) poreikių tyrimą prieš stebėsenos produktų rengimą bei grįžtamojo ryšio rinkimą iš užsakovų (vykdomos tyrimų, analizių naudotojų apklausos po stebėsenos produktų parengimo), siekdama STRATA parengtų produktų efektyvaus panaudojimo bei užsakovų pasitenkinimo parengtais produktais nustatymo bei gerinimo. Taip pat STRATA stebi savo internetinės svetainės lankomumą, pagal kurį dalinai galima spręsti apie paviešintų stebėsenos produktų ir rodiklių nagrinėjimo ir (arba) naudojimo aktyvumą;
- 6) stengiasi rengti koncentruotas tyrimų ir analizių ataskaitas suinteresuotosioms šalims (iki 30 lapų) su konkrečiais siūlymais sprendimų įgyvendinimui;
- 7) išbando ir taiko įvairias stebėsenos inovacijas, pavyzdžiui, darbo skelbimų analizę, darbo krūvio duomenų analizę (sveikatos specialistų poreikio vertinimui);
- 8) stengiasi optimaliai taikyti sudėtingus stebėsenos metodus bei modelius, kadangi jie yra imlūs laiko sąnaudų atžvilgiu, be to, paprastai stebėsenos produktų užsakovai bei vartotojai nėra pajėgūs jų savarankiškai interpretuoti, dėl to modeliai sukelia nepasitikėjimą. Taip pat veikloje taikant sudėtingesnius stebėsenos metodus bei modelius kyla rizika dėl riboto tęstinumo, kadangi jie yra itin susieti su šiuos stebėsenos metodus bei modelius pritaikiusių darbuotojų kompetencija, išėjimo iš darbo rizika, tai kelia sunkumų kuriant nepriklausomą šių stebėsenos modelių ir metodų įgyvendinimo algoritmą, taikymo tęsimą, subjektyvumo (priklausančio nuo darbuotojų) mažinimą.

Viešosios įstaigos bei biudžetinės įstaigos teisinių formų ypatumai. Pažymėtina, kad STRATA iš analizuotų Lietuvos organizacijų yra vienintelė viešoji įstaiga, STRATA ja tapo 2017 m., kuomet STRATA pirmtakė (biudžetinė įstaiga Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras) buvo pertvarkyta¹⁶⁸ į viešąją įstaigą Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centrą¹⁶⁹.

Palyginti su biudžetinėmis įstaigomis (toliau – BĮ), viešajai įstaigai (toliau – VŠĮ) teisės aktai suteikia daugiau savarankiškumo, kuris sudaro prielaidas lankstesniam darbo

¹⁶⁸ LR biudžetinių įstaigų įstatymo 13 straipsnis. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3A756D83A99B/asr>.

¹⁶⁹ LR Vyriausybės 2016 m. lapkričio 16 d. nutarimas Nr. 1151 „Dėl biudžetinės įstaigos Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro pertvarkymo į viešąją įstaigą ir turto investavimo“. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/92c91131b24f11e6a3e9de0fc8d85cd8/asr>>.

organizavimui, efektyvesnei ir kokybiškesnei veiklai, geresnei paslaugų kokybei, pavyzdžiui, sudaromos galimybės: lanksčiau nustatyti darbo užmokesčio dydį, pasirinkti darbo sutarčių formas, labiau motyvuoti darbuotojus, pritraukti reikiamos kvalifikacijos specialistus, taip pat efektyviau naudoti darbo užmokesčiui skirtas lėšas. Pavyzdžiui, 2022 m. birželio mėn. vidutinis Vyriausybės strateginės analizės centro¹⁷⁰ darbuotojų bruto darbo užmokestis siekė 2 163,50 Eur ir buvo 71 proc. didesnis lyginant su Nacionaline švietimo agentūra¹⁷¹, kurioje darbuotojų vidutinis bruto darbo užmokestis siekė – 1 265,34 Eur.

Per pastarąjį dešimtmetį papildomas vienintelis Teikėjui žinomas LR centrinės valdžios inicijuotas įstaigos pertvarkymas į VšĮ yra dėl Švietimo mainų paramos fondo¹⁷². 2022 m. birželio mėn. vidutinis Švietimo mainų paramos fondo¹⁷³ darbuotojų bruto darbo užmokestis siekė 2 525,09 Eur ir buvo 2 kartus didesnis lyginant su Nacionaline švietimo agentūra.

VšĮ ir BĮ teisinių formų ypatumų bei privalumų palyginimas pateikiamas lentelėje žemiau.

¹⁷⁰ 2022 m. birželio mėn. vidutinis Vyriausybės strateginės analizės centro darbuotojų bruto darbo užmokestis. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. [Žiūrėta 2022-08-10]. Prieiga per internetą: <<https://atvira.sodra.lt/imonos/detaliai/index.html?code=994447>>. Pastaba – tai yra tik indikatyviai analizei tinkami duomenys, kadangi apskaičiuojant vidutinį darbo užmokestį įtraukti tiek pilnu, tiek daliniu etatu dirbantys darbuotojai, vaiko priežiūros atostogose esantys darbuotojai.

¹⁷¹ 2022 m. birželio mėn. vidutinis Nacionalinės švietimo agentūros darbuotojų bruto darbo užmokestis. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. [Žiūrėta 2022-08-10]. Prieiga per internetą: <<https://atvira.sodra.lt/imonos/detaliai/index.html?code=3477447>>. Pastaba – tai yra tik indikatyviai analizei tinkami duomenys, kadangi apskaičiuojant vidutinį darbo užmokestį įtraukti tiek pilnu, tiek daliniu etatu dirbantys darbuotojai, vaiko priežiūros atostogose esantys darbuotojai.

¹⁷² LR Vyriausybės 2020 m. kovo 10 d. nutarimas Nr. 206 „Dėl labdaros ir paramos fondo Švietimo mainų paramos fondo pertvarkymo į viešąją įstaigą ir Valstybės turto investavimo“. [Žiūrėta 2022-08-10]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c53858d0651e11eabee4a336e7e6fdab>.

¹⁷³ 2022 m. birželio mėn. vidutinis Švietimo mainų paramos fondo darbuotojų bruto darbo užmokestis. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. [Žiūrėta 2022-08-10]. Prieiga per internetą: <<https://atvira.sodra.lt/imonos/detaliai/index.html?code=778377>>. Pastaba – tai yra tik indikatyviai analizei tinkami duomenys, kadangi apskaičiuojant vidutinį darbo užmokestį įtraukti tiek pilnu, tiek daliniu etatu dirbantys darbuotojai, vaiko priežiūros atostogose esantys darbuotojai.

10 lentelė. VšĮ ir BĮ teisinių formų ypatumai bei privalumai

Nr.	Veiklos klausimas	BĮ	VšĮ
1.	Ši teisinė forma gali būti ¹⁷⁴ , kai: 1) daugiau nei 1/2 viešojo sektoriaus įstaigos funkcijų (ar siūlomai įsteigti viešojo sektoriaus įstaigai numatomų funkcijų) yra viešojo administravimo veikla; 2) viešojo sektoriaus įstaigai pavesta (numatoma pavesti) teikti viešąsias paslaugas, kurios yra (bus) finansuojamos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis, ir šios lėšos sudaro (sudarys) daugiau negu 4/5 veikiančios (numatomos steigti) viešojo sektoriaus įstaigos gaunamų pajamų	Taip	Ne
2.	Ši teisinė forma gali būti ¹⁷⁵ , kai daugiau nei 1/2 viešojo sektoriaus įstaigos funkcijų (ar siūlomai įsteigti viešojo sektoriaus įstaigai numatomų funkcijų) yra viešųjų paslaugų teikimas	Paprastai ne	Paprastai taip
3.	Gali nustatyti etatų skaičių	Ne ¹⁷⁶	Taip
4.	Gali nustatyti darbuotojų darbo užmokesčio dydį	Ne ¹⁷⁷	Taip
5.	Gali suformuoti valdybą	Ne	Taip
6.	Gali turėti nuosavybės teise priklausančio turto	Ne	Ne, jei tai valstybei ar savivaldybėms

¹⁷⁴ Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių 14 d. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f946f240632b11e8acbae39398545bed/asr>.

¹⁷⁵ Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių 32 d. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f946f240632b11e8acbae39398545bed/asr>.

¹⁷⁶ Pastaba – ateityje gali būti panaikintas didžiausias leistinas valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokesį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičius. LR Vyriausybės 2018 m. gruodžio 12 d. nutarimas Nr. 1298 „Dėl Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių poreikio nustatymo kriterijų aprašo ir Didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokesį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičiaus sąrašo patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-08-10]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/92007464036e11e9a017f05dde6559c6/asr>>.

¹⁷⁷ Pažymėtina, kad BĮ teisinės formos įstaigos taiko įvairias alternatyvias tačiau ribotas priemones darbo užmokesčio didinimui atskiriems darbuotojams (siekiama mažinti atotrūkį su darbo rinkos vidurkiu): naujų etatų steigimas ir esamų etatų naikinimas, laisvų (neužimtų) etatų palaikymas ir sutaupyto darbo užmokesčio paskirstymas esamiems darbuotojams priedų ir kitomis formomis; darbuotojų karjeros valdymas užtikrinant kilimą pagal pareigybės kategorijas, pareigybių grupes ir pareigybes (sudarant galimybes užtikrinti aukštesnius ir pareiginių algų koeficientus); trūkstant darbo rinkoje atitinkamų profesijų – priemonių skyrimas atitinkamoje sistemoje ar įstaigoje dirbantiems šių profesijų atstovams; gyvybiškai svarbias valstybės funkcijas vykdančių darbuotojų papildomas skatinimas bei pan.

Nr.	Veiklos klausimas	BĮ	VŠĮ
			priklausantis turtas
7.	Gali vykdyti ūkinę komercinę veiklą	Taip	Taip
8.	Gali laisvai disponuoti iš ūkinės komercinės veiklos gautomis pajamomis (uždirbtomis lėšomis), t. y. galimybė savarankiškai spręsti dėl jų panaudojimo	Ne	Taip
9.	Gali gauti finansavimą iš biudžeto	Taip	Taip
10.	Gali gauti paramą	Taip	Taip
11.	Privalo taikyti viešųjų pirkimų įstatymą / įgyja perkančiosios organizacijos statusą	Taip	Taip
12.	Gali užtikrinti informacinę saugą (pvz., susijusią su egzaminų užduočių konfidencialumu – taikant vadybos, organizacines, technines ir kitas priemones)	Taip	Taip ¹⁷⁸

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis UAB „ESTEP Vilnius“ atlikta analize ir kitais šaltiniais¹⁷⁹

Apibendrinant, NŠA aktualios ir taikytinos STRATA gerosios praktikos būtų šios:

1) stebėsenoje: stebėsenos veiklų išgryninimas; bendradarbiavimo tarp STRATA ir NŠA tęsimas, perimant stebėsenos įrankius bei kompetencijas, galimus stebėsenos produktus pagal 6 lentelėje pateiktą sąrašą; bendradarbiavimo plėtojimas su kitomis suinteresuotosiomis šalimis; sisteminis užsakovų (tyrimų, analizių naudotojų) poreikių ir produktų panaudojimo bei pasitenkinimo tyrimas prieš ir po stebėsenos produktų parengimo; koncentruotų stebėsenos produktų pateikimas ir iškomunikavimas suinteresuotosioms šalims; paprastų ir sudėtingų stebėsenos metodų ir modelių

¹⁷⁸ Pavyzdžiui, galimybė įgyvendinti informacijos saugumo valdymo sistemas pagal ISO/IEC 27001:2013 ir kt.

¹⁷⁹ Kultūros ir meno institucijų veiklos vertinimo ir valdymo modelio galimybių studija. 2015. [Žiūrėta 2022-08-10]. Prieiga per internetą:

<[94](http://old.lrkmlt/get_file.php?file=YVdlU21wZlNhS1NTbW1aaFp0aG9sSkpxazVkcmlwNWxsNXIhMWN1ZmxwTmxvV0tmbHRhWFptYWhiYVNjekdqUmxXT1YwV3JhbTJXVXFkcmJuNVNUbnBxaGtwVmp3bXlmWTZsdG4yak5hSk5vb1puWGJkRnFvMlpueU5PYVljaWZiSmRqbUdmTW1hT1RtbWlsYUpDYTI1U2J5YzVyMG15mxLdkhsWmFZazV1VnBHV1haWlpxYUdoc2FXSnFqMjNVWkptYnkycWhub0ZpaFpxdngxS1hxR2lkWTV0aXptMmpsYVNhcFptQlp0cVdtc25YYTlwd24yaW1uTSUyQmFuNU9obUZoaW0yZlZsbGRscTJ5VGZzMW15Sld1bDIKeDFaeFdaS1dXMVo2V2s1ZHBwSmFiWTILVIY1T2NhWk5xeldiTmxhS2IzbTdJbVo5bnJaMkdteVdZcG1XdGFaWm56R2loazVaa1VwcUptSlpuWlpXV2E1dWVWcFZvbHBtYVVvaGptbXRqVzJPUmFhZVhtV21ZWjV5WG4yUSUzRA==>.</p>
</div>
<div data-bbox=)

taikymo subalansavimas, atsižvelgiant į poreikius; naujų stebėsenos metodų taikymo išbandymas;

2) vadyboje: personalo motyvavimas, plačiau taikant kintamąją darbo užmokesčio dalį (už rezultatus); vidinės komunikacijos komandinio darbo plėtojimas (pavyzdžiui, ŠPATS ir IPD tarpusavio sąveikoje) ir kt.

4.4. Lietuvos statistikos departamento gerosios patirties analizė

Žemiau lentelėje pateikiama Teikėjo analizuotų LSD vykdomos stebėsenos sąrangos lygmenų apžvalga.

11 lentelė. LSD vykdomos stebėsenos sąrangos lygmenys

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
Tarptautinis-nacionalinis	LSD dalyvauja Europos statistikos sistemoje ¹⁸⁰ . Šiame lygmenyje stebėseną yra organizuojama LSD renkant, apdorojant ir teikiant LR duomenis Eurostatui (Europos Sąjungos statistikos tarnybai) ir sudarant galimybes LR įvairių sričių būklę bei rodiklius palyginti Europos kontekste ¹⁸¹ .
Nacionalinis: valstybės ir savivaldybės	Šiame lygmenyje LSD plėtoja: 1) Oficialiosios statistikos portalą ¹⁸² , kuriame pateikiami įvairiais valstybės ir savivaldybių pjūviais LR būklės rodikliai įvairiose srityse; 2) eksperimentinę statistiką ¹⁸³ , kurioje pateikiami nauji, alternatyvūs statistikos skaičiavimo būdai, kurie dar nėra galutinai išbandyti, ištestuoti, suderinti metodologiškai, patvirtinti kaip oficialioji statistika ir įtraukti į Oficialiosios statistikos programą. Eksperimentinės statistikos rodikliai gali būti rengiami administracinių duomenų pagrindu ir pagrįsti matematiniais skaičiavimais, prognozėmis paremta statistika.

Šaltinis – parengta Teikėjo

¹⁸⁰ Eurostatas (Europos Sąjungos statistikos tarnyba). [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/eurostat>>.

¹⁸¹ Informacija apie Eurostatą (Europos Sąjungos statistikos tarnybą). LSD. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/es-statistikos-tarnyba-eurostatas>>.

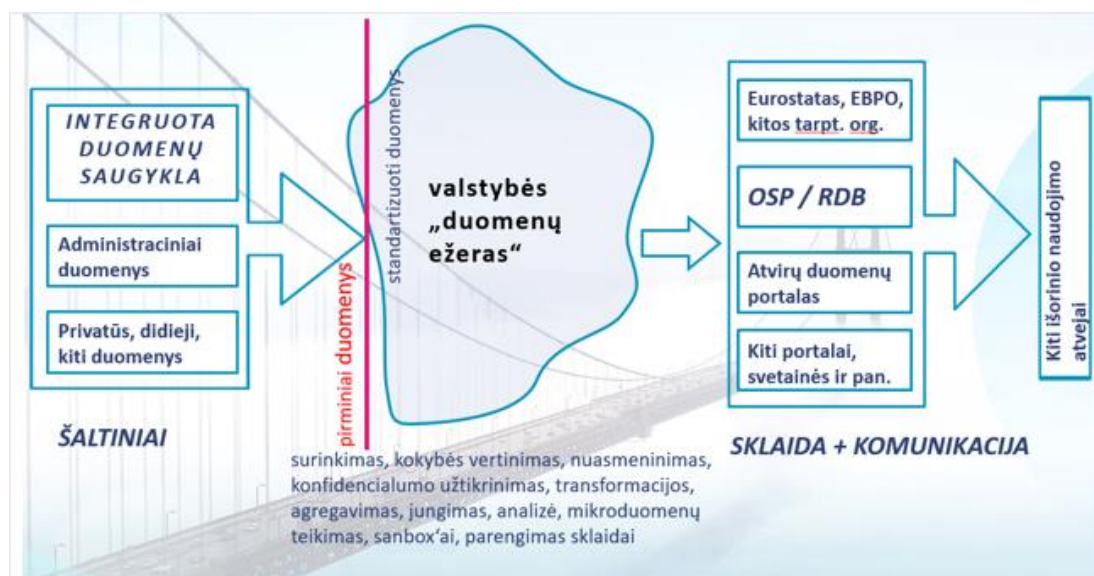
¹⁸² Oficialiosios statistikos portalas. LSD. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/duomenys-mokslo-tikslams>>.

¹⁸³ Eksperimentinė statistika. LSD. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/eksperimentine-statistika>>.

Papildomai apžvelgiant LSD veiklą, gerąsias praktikas ir iššūkius, pažymėtina, kad LSD veikoje:

1) vyksta aktyvus LSD virsmas į Valstybės duomenų agentūrą¹⁸⁴, kuris bus atsakinga ne tik už oficialiosios statistikos rengimą, bet ir už kokybišką papildomų duomenų sutelkimą ir panaudojimą priimant valstybei svarbius sprendimus. LSD įsigijo duomenų valdymo sistemos licenciją iš „Palantir Technologies UK Ltd.“. Jau šiuo metu yra jungiami skirtingi įvairių valstybės institucijų duomenys į valstybės „duomenų ežerą“¹⁸⁵ (žr. paveikslą žemiau), plėtojami instrumentai duomenų surinkimui ir kokybiškam panaudojimui, užtikrinamas lankstesnis renkamų duomenų panaudojimas viešajame sektoriuje, taip pat greitesnis duomenų dalijimasis tarp valstybinių duomenų sistemų.

4 paveikslas. Naujas valstybės duomenų valdymo ir naudojimo modelis Lietuvoje

Šaltinis – LSD¹⁸⁶

¹⁸⁴ Nauja kokybė valstybės duomenų valdyme: Statistikos departamentas tapo Valstybės duomenų agentūra. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.stat.gov.lt/home/-/asset_publisher/lbrXvLVHX2ln/content/nauja-kokybe-valstybes-duomenu-valdyme-statistikos-departamentas-tapo-valstybes-duomenu-agentura>.

¹⁸⁵ Ten pat.; Atviri duomenys: esama situacija ir tolesni veiksmai. LR ekonomikos ir inovacijų ministerija. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <https://lrnk.lrv.lt/uploads/lrvk/documents/files/A_Cijunaitis-AD-2021-06-04.pdf>.

¹⁸⁶ Naujas LR valstybės duomenų valdymo ir naudojimo modelis. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.stat.gov.lt/aktualijos/-/asset_publisher/Xx3PXVkwTQPi/content/siekiamo-iteisinti-nauja-valstybes-duomenu-valdymo-ir-naudojimo-modeli>.

Naujoji valstybės duomenų ekosistema leidžia skirtinguose registruose ir informacinėse sistemose kaupiamus duomenis greitai surinkti, sujungti ir vizualizuoti atsižvelgiant į sprendžiamą klausimą. Nors pati ekosistema yra uždara ir naudojama tik viešojo sektoriaus institucijų analitikos uždaviniams, ji sudarys galimybę sparčiau atverti duomenis, sudaryti sąlygas pakartotiniam viešojo sektoriaus duomenų panaudojimui (įskaitant švietimo stebėsenai bei NŠA naudojimui ateities perspektyvoje). Taip pat pažymėtina, kad į Valstybės duomenų valdysenos informacinę sistemą (VDV IS) vykdoma ŠVIS bei pedagogų, mokinių, švietimo ir mokslo institucijų įstaigų registrų integracija. Ateityje pagal poreikį gali būti į VDV IS integruotos ir kitos švietimo informacinės sistemos bei registrai. Be to, LSD bendradarbiauja su Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija, vykdamas rodiklių, susijusių su aukštojo mokslo studijas baigusių studentų tolimesne karjera, įsidarbinimu, verslumu, stebėseną;

2) aktyviai bendradarbiauja su suinteresuotosiomis šalimis, pavyzdžiui, sudaromos papildomos galimybės konfidencialius statistinius duomenis mokslo tikslams gauti mokslo ir studijų institucijoms, mokslinių tyrimų įstaigoms¹⁸⁷; planuojama viešinti LSD duomenų katalogą, pagal kurį suinteresuotosios šalys galės įsivertinti kokius duomenis ir rodiklius gali būti prieinami stebėsenos poreikių tenkinimui bei sudaryti sutartis su LSD jų panaudojimui;

3) aukštą prioritetą skiria duomenų atvėrimui¹⁸⁸, standartizavimui, kokybės užtikrinimui ir kontrolei: duomenų standartizavimas sudaro galimybes duomenis panaudoti suinteresuotosioms šalims; sistemiškai vykdoma duomenų kokybės analizė, pagal poreikį inicijuojamas nekokybiškų duomenų tikslinimas;

4) vykdo eksperimentavimą su statistiniais duomenimis, kuriant naujus produktus (pavyzdžiui, LSD analitikai pateikė prognozes, kas atsitiktų Lietuvai ir pasauliui, jei ištirptų visi ledynai ir jūros lygis dėl to pakiltų 70 ir 100 metrų), išbandant naujus duomenų analizės bei prognozavimo metodus, sudarant galimybes LSD personalui įgyvendinti savirealizacijos tikslus ir darbą padaryti interaktyvesnį, įdomesnį bei sprendžiantį naujus iššūkius bei poreikius;

¹⁸⁷ Duomenys mokslo tikslams. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/duomenys-mokslo-tikslams>>.

¹⁸⁸ LSD atviri duomenys. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <<https://open-data-ls-osp-sdg.hub.arcgis.com/>>.

5) vykdo operatyvų tobulinimą, užtikrina lankstumą, reaguoja į duomenų rinkimo ir pateikimo (analizių) poreikį, pavyzdžiui, skiriami ištekliai, įskaitant analitikai įvairių uždavinių įgyvendinimui, atsižvelgiant į COVID-19 pandemijos¹⁸⁹, Ukrainos karo pabėgėlių¹⁹⁰, nelegalios migracijos¹⁹¹ ir kitus iššūkius;

6) susiduria su visam LR viešajam sektoriui būdingais iššūkiais personalo valdymo srityse: pagal galimybes LSD kelia su statistika dirbančių darbuotojų darbo užmokestį, LSD veikloje trūksta talentingų darbuotojų, nors yra atvejų, kuomet LSD pavyksta jų pritraukti. LSD vertinimu, darbuotojams darbo užmokestis nėra svarbiausias motyvavimo aspektas – LSD pagal galimybes su statistika dirbantiems darbuotojams siūlo įdomias darbo užduotis, karjeros ir kompetencijų kėlimo galimybes;

7) sistemiškai renka grįžtamąjį ryšį iš vartotojų: vartotojams sudaromos sąlygos teikti savo siūlymus ir pageidavimus el. paštu ir internetu, reguliariai organizuojami susitikimai su vartotojais, jų mokymai; nuo 2005 m. reguliariai atliekami vartotojų nuomonių tyrimai¹⁹²;

8) didėjant vykdomų uždavinių kompleksiskumui bei apimtims, užtikrina veiklos pajamų augimą (pavyzdžiui, pagrindinės LSD veiklos pajamos¹⁹³ išaugo 52,6 %: nuo 10,8 mln. Eur 2020 m. iki 16,5 mln. Eur 2021 m.).

Apibendrinant, NŠA aktualios ir taikytinos LSD gerosios praktikos būtų šios:

1) stebėsenoje: inovatyvių stebėsenos produktų kūrimas ir eksperimentavimas su duomenimis, jų kokybės gerinimas; informacinių sistemų ir registrų integracija į VDV IS, įskaitant jos teikiamų funkcionalumų išnaudojimą (analitikai, „duomenų ežero“ naudojimui ir kt.); bendradarbiavimas su suinteresuotosiomis šalimis ir lankstumas bei

¹⁸⁹ COVID-19 statistika. LSD. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą:

<<https://osp.stat.gov.lt/praejusios-paros-covid-19-statistika>>.

¹⁹⁰ Karo pabėgėliai iš Ukrainos. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą:

<<https://osp.stat.gov.lt/ukraine-dashboards>>.

¹⁹¹ Lietuvos statistika pradeda skelbti operatyvią nelegalios migracijos statistiką. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.stat.gov.lt/naujienu-archyvas/-/asset_publisher/gGkKtVFslxK3/content/lietuvas-statistika-pradeda-skelbti-operatyvia-nelegalios-migracijos-statistika>.

¹⁹² Statistikos vartotojų nuomonės apie LSD. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą:

<www.stat.gov.lt/statistikos-vartotoju-nuomonių-tyrimai>.

¹⁹³ LSD 2021 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų finansinių ataskaitų rinkinys. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.stat.gov.lt/documents/29256/36361/FAR_2021.pdf/f8721146-b95b-49b6-b7ec-11c7732932b7>.

operatyvumas reaguojant į stebėsenos produktų kūrimo poreikius; sisteminio grįžtamojo ryšio rinkimas iš statistikos vartotojų ir jų mokymas, konsultavimas;

2) vadyboje: finansavimo veiklos vykdymui bei plėtrai užtikrinimas, bendradarbiaujant su centrinės valdžios institucijomis (pavyzdžiui, pagrindinės LSD veiklos pajamos¹⁹⁴ išaugo 52,6 %: nuo 10,8 mln. Eur 2020 m. iki 16,5 mln. Eur 2021 m.); personalo motyvavimas (formuojant įdomias darbo užduotis su statistika dirbantiems darbuotojams; sudarant palankias karjeros ir kompetencijų kėlimo galimybes ir kt.).

4.3. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos organizacijos gerosios patirties analizė

Žemiau lentelėje pateikiama Teikėjo analizuotų VMI vykdomos mokesčių ir biudžeto srities stebėsenos sąrangos lygmenų apžvalga.

12 lentelė. VMI vykdomos mokesčių ir biudžeto srities stebėsenos sąrangos lygmenys

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
Tarptautinis-nacionalinis	Šiame lygmenyje stebėseną yra organizuojama EBPO, Europos Komisijos, Tarptautinio valiutos fondo ¹⁹⁵ , Pasaulio banko ir kitų organizacijų gerųjų praktikų, iniciatyvų, priemonių, renkamų duomenų ir tarptautinio bendradarbiavimo kontekste. VMI nacionalinio ir institucinio lygmenų stebėsenos veiklą grįsdama efektyviu rizikų valdymu ir pažangiais vadybos metodais, atsižvelgia į tarptautinio lygmens metodinius dokumentus ir duomenis (pavyzdžiui: Europos Komisijos parengtą Rizikų valdymo vadovą mokesčių administratoriams ¹⁹⁶ ; EBPO renkamus 58 valstybių palyginamuosius mokesčių administravimo duomenis, ataskaitas ir kitą medžiagą ¹⁹⁷). Taip pat VMI

¹⁹⁴ LSD 2021 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų finansinių ataskaitų rinkinys. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.stat.gov.lt/documents/29256/36361/FAR_2021.pdf/f8721146-b95b-49b6-b7ec-11c7732932b7>.

¹⁹⁵ Tarptautinio valiutos fondo skelbiami duomenys apie Lietuvą. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <www.imf.org/en/Countries/LTU#whatsnew>.

¹⁹⁶ Rizikų valdymo vadovas mokesčių administratoriams. Europos Komisija. 2006 m. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/2016-09/risk_management_guide_for_tax_administrations_en.pdf>.

¹⁹⁷ Mokesčių administravimo tarptautinė duomenų bazė. EBPO. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <www.oecd.org/tax/forum-on-tax-administration/database/>.

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
	periodiškai dalyvauja tarptautiniuose ISORA ¹⁹⁸ mokesčių administravimo tyrimuose. Ši informacija sudaro galimybes: palyginti ekonominę bei mokesčių administravimo būklę Lietuvoje bei VMI veiklą su užsienio šalimis, gerinti mokestinių rizikų valdymą, mokesčių administravimui skiriamus išteklius, tobulinti VMI išteklių (įskaitant personalo) skyrimą „minkštosioms“ ir „kietosioms“ kontrolės priemonėms, apskaičiuoti pridėtinės vertės mokesčio atotrūkį Lietuvoje ir numatyti šio atotrūkio mažinimo būdus bei kt.
Nacionalinis: valstybės ir savivaldybės	VMI apibendrina duomenis, rengia temines analizes, infografikus ir įvairius kitus nacionalinio (valstybės ir savivaldybės) lygmens stebėsenos produktus, pavyzdžiui ¹⁹⁹ : 1) mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitas ²⁰⁰ bei mokesčių paskirstymo duomenis pagal savivaldybes ²⁰¹ ; 2) VMI administruojamų nacionalinio biudžeto pajamų surinkimo apžvalgas ²⁰² ; 3) LR nacionalinio biudžeto ²⁰³ ir savivaldybių biudžetų ²⁰⁴ pajamų suvestines;

¹⁹⁸ ISORA mokesčių administravimo tyrimai. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą:

<<https://data.rafit.org/?sk=3dba84d7-1dd8-4533-b682-c0dfcb1d7f13&slid=1445912602010>>.

¹⁹⁹ VMI rengiami ir skelbiami nacionalinio (valstybės ir savivaldybės) lygmens stebėsenos produktai bei duomenys. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/biudžeto-pajamos1>.

²⁰⁰ LR 2022 m. I pusm. mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08].

Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/documents/20142/753727/Forma_1-VP_2022_04.xlsx/618bef58-6f59-8163-4517-a75e9b71975c?t=1654843402330>.

²⁰¹ LR 2022 m. I pusm. mokesčių paskirstymo duomenys pagal savivaldybes. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą:

<www.vmi.lt/evmi/documents/20142/753727/Mokes%C4%8Diu_paskirstymas_2022_04.xls/369d850d-caa2-a929-1e5e-1b8ba628f532?t=1654843406042>.

²⁰² 2022 m. I pusm. VMI administruojamų nacionalinio biudžeto pajamų surinkimo apžvalga. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą:

<www.vmi.lt/evmi/documents/20142/753727/NB+apzvalga+2022+I+pusm.pdf/e4984165-9dd4-0153-da5e-99efb3ba5869?t=1659525387007>.

²⁰³ 2022 m. I pusm. LR nacionalinio biudžeto pajamos. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/documents/20142/753727/202206NB+lenteles.pdf/45a46c68-9ed5-a957-6710-e580fc027e0c?t=1659525388801>.

²⁰⁴ 2022 m. I pusm. LR savivaldybių biudžetų pajamos. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/documents/20142/753727/202206+SB+lenteles.pdf/7b431496-ed41-0185-c7a2-69f92b6cfd45?t=1659525388039>.

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
	4) gyventojų pajamų mokesčio duomenis²⁰⁵, akcizų²⁰⁶, pridėtinės vertės mokesčio²⁰⁷, pelno mokesčio²⁰⁸ deklaracijų duomenis ir susijusią informaciją; 5) įvairias kitas analizes ir apžvalgas²⁰⁹, statistinius duomenis²¹⁰. Pagrindiniai VMI rengiamų stebėsenos produktų ir apibendrinamų duomenų naudotojai: LR finansų ministerija ir LR Vyriausybė.
Įstaigos / institucinis	VMI reikšmingą prioritetą ir išteklių dalį skiria įstaigų / institucinio lygmens stebėsenai, vykdydama fizinių ir juridinių asmenų veiklos priežiūrą mokesčių apskaičiavimo ir apmokėjimo srityje. VMI vykdoma stebėseną yra švelniausia taikoma kontrolės rūšių. VMI vykdomos stebėsenos sėkmės prielaidos ir gerosios praktikos: 1) yra orientuojamasi ir proaktyvią stebėseną ir tikslą – kuo ankstesnėje stadijoje identifikuoti rizikas. Efektyviai vykdoma stebėseną sudaro prielaidas mažinti poreikį patikrinimams, kurie yra brangiausia kontrolės priemonė (susijusi su kompleksinėmis procedūromis, apeliacijų, ginčijų ir teismų tikimybėmis); 2) stebėsenos procesų automatizavimas ir stebėseną realiuoju laiku, kuri padeda kuo anksčiau aptikti neatitiktumus (pateiktose mokesčių deklaracijose ir duomenyse). Tai sudaro galimybę VMI operatyviai kontaktuoti su fiziniais ir juridiniais asmenimis, kurie turi

²⁰⁵ 2022 m. I pusm. LR gyventojų pajamų mokesčio duomenys. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/documents/20142/984661/GPM_duomenys_2022_1-6_men.pdf/d3b99a8f-713d-33ce-6c64-b816841984f8?t=1659095804318>.

²⁰⁶ 2022 m. I pusm. LR akcizų duomenys. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/documents/20142/984661/Akcizu_duomenys_2022_1-6_men.pdf/310c0538-35ee-b9e0-a495-1c68ed116e84?t=1659095803541>.

²⁰⁷ 2022 m. I pusm. LR pridėtinės vertės mokesčio deklaracijų duomenys ir susijusi informacija. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <<https://stats.vmi.lt/>>; <www.vmi.lt/evmi/documents/20142/984661/PVM_duomenys_2022_1-6_men.pdf/9baffaba-7c6b-a679-0e54-279b11467738?t=1659095804884>.

²⁰⁸ 2022 m. I pusm. LR pelno mokesčio deklaracijų duomenys. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/documents/20142/984661/Pelno_mokescio_duomenys_2022_1-6_men.pdf/8d306234-d20f-9a6c-9ea4-3d7b65a17fb7?t=1659095805699>.

²⁰⁹ VMI analizės ir apžvalgos. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/analizes-ir-apzvalgos>.

²¹⁰ VMI statistiniai duomenys. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/statistiniai-duomenys>.

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
	galimybę atlikti reikiamus patikslinimus be sankcijų ir baudų; 3) fizinių ir juridinių asmenų konsultavimas, švietimas, marketingo vykdymas, metodinės medžiagos ir elektorinių įrankių suteikimas – t. y. VMI teikiamų paslaugų mokesčių mokėtojai kompleksas, kuris sudaro prielaidas paprasčiau ir lengviau apskaičiuoti ir sumokėti mokesčius. Pavyzdžiui: gyventojams sukurtas elektroninis vedlys, kurio pagalba gyventojas gali užpildyti mokesčių deklaraciją; sukurta i.APS sistema²¹¹ individualia veikla užsiimantiems – virtualus el. buhalteris individualios veiklos apskaitai: pajamų ir išlaidų tvarkymui e. būdu; 4) vykdomas fizinių ir juridinių asmenų vertinimas prieš ir po atliktų kontrolės veiksmų, nustatant kaip rizika pasikeitė po atliktų kontrolės veiksmų (pavyzdžiui: sumažėjo, nepakito). Matuojamas tikslo pasiekimas: ar bent 3 iš 4 kontroliuotų mokesčių mokėtojų pakeitė elgseną į teigiamą pusę, kaip atrodo mokesčių mokėtojų būklė po atliktų kontrolės procedūrų, pavyzdžiui, ar neatitiktys kartojasi; 5) rizikų valdymu pagrįsta stebėseną bei kontrolę – prioritetą teikiamas rizikingiausioms sritims, riboti ištekliai skiriami prioritetiniams kontroliuojamų asmenų patikrinimams. VMI rizikų valdymo, remiantis COSO valdymo metodika, kuri išplėtotą vidinio naudojimo „VMI konsoliduoto mokestinių prievolių vykdymo užtikrinimo priemonių plano rengimo ir vykdymo taisyklėse“, taikomi rizikų valdymo kriterijai pagal poveikio ir tikimybių matricą: a) galima žala biudžetui (kuo didesnis galimas mokesčio netekimas, tuo didesnė kontrolės priemonė); b) rizikos paplitimo mastas. Tolimesniuose VMI planuose yra rizikų valdymo standarto ISO 31000:2018 diegimas veikloje, tai sudarys galimybes susisteminti įvairius rizikos valdymo procesus ir elementus: mokestinius, veiklos, projektų įgyvendinimo, informacinius, bendruosius ir kt.; 6) duomenų atvėrimas bei inovacijos. Pavyzdžiui, VMI įgyvendina duomenų atvėrimo projektą, numatoma atverti 28 duomenų rinkinius, kol kas atverti 4 rinkiniai. Taip pat VMI visoms Lietuvos įmonėms atvėrė jų individualius

²¹¹ Virtualus buhalteris i.APS. VMI. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/virtualus-buhalteris-i-aps>.

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
	profilius²¹² – tai vienoje vietoje pateikiami VMI duomenys apie įmonę, skirti susipažinti: kaip mokesčių mokėtoją vertina mokesčių administratorius; su rizikomis, kurias įmonės veikloje įžvelgia mokesčių administratorius ir kurios gali tapti stebėsenos, kontrolės procedūrų inicijavimo priežastimi. Jame pateikiama informacija yra privati, tai yra skirta konkrečiai įmonei savikontrolėi. Jei pageidauja, šia informacija įmonė gali dalintis su esamais ir būsimais partneriais ar kitais suinteresuotais asmenimis. Profilį sudaro keturios kriterijų grupės: registravimo, deklaravimo, mokėjimo, elgsenos. Šiuo metu jame iš viso 16 kriterijų. VMI kliento profilį numatyta plėsti, ateityje atveriant daugiau duomenų. Pažymėtina, kad VMI vykdydama stebėseną bei priežiūrą vertina platesnį įmonių rizikų skaičių. Mokesčių mokėtojo rizikingumas profilyje atvaizduojamas šviesoforo principu: jei įmonė pagal kriterijų nėra rizikinga – nurodomas žalias rodiklis, jei vertinama kaip mažai rizikinga – geltonas, jei vertinama kaip rizikinga – raudonas. Prie kiekvienos rizikos skelbiama detali informacija, kas konkrečiai vertinama, nurodant kriterijus, pagal kuriuos įmonei suteikiama atitinkama spalva²¹³. Šiame stebėsenos lygmenyje funkcijas vykdo įvairūs VMI padaliniai, pavyzdžiui, VMI Didžiųjų mokesčių mokėtojų ir stebėsenos departamentas²¹⁴, Atrankos ir paramos auditui departamentas (įskaitant Analitinio modeliavimo skyrių).

Šaltinis – parengta Teikėjo

Papildomai apžvelgiant VMI veiklą, gerąsias praktikas ir iššūkius, pažymėtina, kad VMI veikoje:

²¹² VMI kliento profilis. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/vmi-kliento-profilis>; <<https://finpass.eu/>>.

²¹³ VMI visoms Lietuvos įmonėms atvėrė jų individualius profilis. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/-/vmi-visoms-lietuvos-c4-afmon-c4-97ms-atv-c4-97r-c4-97-j-c5-b3-individualius-profilis>.

²¹⁴ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Didžiųjų mokesčių mokėtojų ir stebėsenos departamento nuostatai. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/documents/20142/743707/DMMSKD.pdf/786df7a1-bde9-00fb-ff4e-41b774c28967?t=1622617285706>.

1) įgyvendina Polaris strategiją iki 2025 m.²¹⁵ (žr. pav. žemiau);

5 paveikslas. VMI Polaris strategijos koncepcija

Šaltinis – VMI

2) įgyvendina kokybės vadybos sistemą, ji palaikoma ir nuolat tobulinama, taikomi LEAN metodai bei kt. 2022 m. buvo inicijuotas reikšmingi LR finansinių institucijų poreikių (duomenų valdymo procesui organizuoti) analizės darbai²¹⁶:

2.1) LR finansinių institucijų valdomų bei tvarkomų duomenų būklės vertinimas ir poreikių dėl duomenų valdymo proceso įgyvendinimo ir (arba) tobulinimo nustatymas ir įvertinimas;

2.2) pasiūlymų, kaip tobulinti duomenų valdymo procesą siekiant pagerinti duomenų kokybę informacinėse sistemose, pateikimas;

3) stebi įvairius vidinius, procesų lygmens rodiklius, taip pat yra nustatyti vidiniai veiklos normatyvai ir standartai darbuotojams (įskaitant mokesčių inspektorius);

4) susiduria su visam LR viešajam sektoriui būdingais iššūkiais personalo valdymo srityse, pavyzdžiui, 2022 m. VMI rizikų registre didžiausia Nr. 1 rizika (t. y. šios rizikos tikimybė ir poveikis pats didžiausias) yra esamų darbuotojų išlaikymo bei naujų darbuotojų pritraukimo rizika. VMI šią riziką valdo bendradarbiaudama su

²¹⁵ VMI Polaris strategija iki 2025 m. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: www.vmi.lt/evmi/polaris-2021-2025.

²¹⁶ LR finansinių institucijų poreikių duomenų valdymo procesui organizuoti analizės paslaugų viešasis pirkimas Nr. 606734. VMI. [Žiūrėta 2022-06-18]. Prieiga per internetą: https://pirkimai.eviesiejiupirkimai.lt/app/rfq/publicpurchase_docs.asp?PID=642709.

universitetais, plėtodama metodikas, kaip išlaikyti, apmokyti darbuotojus ir įgyvendindama kitus rizikos valdymo veiksmus. VMI skiria dėmesį personalo motyvavimui, taikoma VMI atlygio politika, pagal atliekamas darbuotojų funkcijas vykdomas VMI darbuotojų palyginimas su darbo rinka – stebimas atlygio atotrūkis VMI lyginant su darbo rinkoje analogiškas funkcijas atliekančiais darbuotojais, atitinkamai stengiamasi mažinti šį atotrūkį. Pavyzdžiui, taikant LEAN metodus yra šalinamos nekuriančios vertės veiklos, procedūros, o sukurta vertė perskirstoma didesnę vertę kuriantiems darbuotojams pagal pasiektus rezultatus. Taip pat VMI įgyvendina darbuotojų vertinimo sistemos kūrimo projektą, pagrįstą privataus sektoriaus gerosiomis praktikomis bei orientuotą į efektyvų darbuotojų motyvavimą ir mokymą;

5) aktyviai įgyvendina informacinių sistemų plėtrą bei projektinę veiklą. Pavyzdžiui, VMI Atrankos ir paramos auditui departamente įkurtas Analitinio modeliavimo skyrius įgyvendino prie mokesčių mokėtojų kontrolės, stebėsenos tobulinimo ir ankstyvojo rizikų identifikavimo prisidėjusį i.MAMC projektą, skirtą gerinti mokesčių administravimą, diegti išmaniąją mokesčių administravimo sistemą, stiprinant Valstybinės mokesčių inspekcijos analitinius gebėjimus²¹⁷; šiuo metu įgyvendinamas bendras projektas su LSD, kuriant analitikos įrankius, integruojant informacines sistemas ir duomenų bazes į valstybės „duomenų ežerą“²¹⁸, sudarant prielaidas geresnei duomenų kokybei ir panaudojimui, duomenų dubliavimo šalinimui bei kt.;

6) plėtoja tarpinstitucinį bendradarbiavimą Lietuvoje (pavyzdžiui, su kitomis kontrolės ir priežiūros institucijomis) bei su tarptautiniais partneriais, vykdo veiklos palyginimą tiek su užsienio šalimis, tiek Lietuvoje (pavyzdžiui, pagal LR priežiūros institucijų švieslentę²¹⁹).

Apibendrinant, NŠA aktualios ir taikytinos VMI gerosios praktikos būtų šios:

²¹⁷ VMI projektas „Analizės, modeliavimo ir rizikos valdymo kompetencijų centro (i.MAMC) įkūrimas“. [Žiūrėta 2022-05-18]. Prieiga per internetą: <<https://imas.vmi.lt/isaf/dynamicPage/aboutImamc>>.

²¹⁸ Naujas LR valstybės duomenų valdymo ir naudojimo modelis. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.stat.gov.lt/aktualijos/-/asset_publisher/Xx3PXVkwTQP/content/siekiama-iteisinti-nauja-valstybes-duomenu-valdymo-ir-naudojimo-modeli>.

²¹⁹ LR priežiūros institucijų švieslentė. LR ekonomikos ir inovacijų ministerija. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <<https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/verslo-prieziuros-politika/svieslente>>.

1) stebėsenoje: duomenų atvėrimas, automatizavimas, sisteminis tvarkomų duomenų būklės ir poreikių dėl duomenų valdymo proceso vertinimas bei jo tobulinimo įgyvendinimas, analitikos įrankių kūrimas (pavyzdžiui, naudojant interaktyviuosius ir vizualiuosius duomenų pateikimo būdus: infografikus, švieslentes, duomenų pateikimą „šviesoforo“ principu bei kt.), bendradarbiavimas su LSD, integruojant informacines sistemas ir duomenų bazes į valstybės „duomenų ežerą“, esamų švietimo informacinių sistemų ir duomenų bazių plėtra, sudarant galimybes platesniam duomenų palyginamumui, sugretinimui (lyginamajai analizei) ir stebėsenai pagal galimus įvairius suinteresuotųjų šalių poreikius (nuo tarptautinio ir nacionalinio iki institucinio / įstaigos stebėsenos lygmenų), pavyzdžiui, informacinių profilių ir prieigų vartotojams plėtra, sudarant papildomą galimybę pagal įvairius kriterijus bei rodiklius: Lietuvos švietimo būklę lyginti su užsienio valstybėmis; savivaldybių švietimo būklę lyginti tarpusavyje; atskirų švietimo įstaigų būklę lyginti tarpusavyje; platesnė bei informatyvesnė galimybė pasiekti švietimo įstaigų ir (arba) švietimo programų profilius išoriniams ir vidiniams institucijų bei jų programų vertintojams, visuomenei (tėvams, globėjams, vaikams, studentams ir kt.) – t. y. sudarant galimybę šiems ir kitiems duomenų vartotojams stebėti švietimo paslaugų kokybę ir kitus švietimo įstaigų rodiklius realiuoju laiku (arba pagal naujausius aktualių laikotarpių duomenis), palyginti švietimo įstaigas ir naudoti šiuos duomenis priimant sprendimus (pavyzdžiui, renkantis švietimo įstaigą ar programą);

2) vadyboje: pažangių vadybos metodų įgyvendinimas pagal pasirinktus modelius strateginio valdymo, bendradarbiavimo, personalo, projektų ir rizikų valdymo srityse (pavyzdžiui, tarptautinius ISO vadybos standartus, LEAN metodus, privataus sektoriaus pažangiąsias praktikas bei kt.).

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA

4.4. LR sveikatos apsaugos ministerijos (įskaitant jai pavaldžių įstaigų) gerosios patirties analizė

Žemiau lentelėje pateikiama Teikėjo
analizuotų LRSAM (ir jai pavaldžių įstaigų)

vykdomos stebėsenos sąrangos lygmenų apžvalga.

13 lentelė. LRSAM (ir jai pavaldžių įstaigų) vykdomos stebėsenos sąrangos lygmenys

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
Tarptautinis-nacionalinis	Šiame lygmenyje LR sveikatos apsaugos ministerija ir kitos sveikatos sistemos įstaigos bendradarbiauja su ES institucijomis, tarptautiniu lygmeniu keičiasi žiniomis, metodikomis, plėtoja stebėseną, sudarydamos galimybes Lietuvos gyventojų bei sveikatos sistemos būklę lyginti su užsienio šalimis (pagal EBPO, EUROSTATO, Pasaulinės sveikatos organizacijos metodikas ir rodiklius). 2020 – 2022 m. reikšmingai plėtotais stebėsenos vykdymas, atsižvelgiant į COVID-19 pandemijos iššūkius ²²⁰ .
Nacionalinis: valstybės ir savivaldybės	Šiame lygmenyje vykdant stebėseną LR sveikatos apsaugos ministerija ir kitos sveikatos sistemos įstaigos vertina Lietuvos gyventojų sveikatos būklę ir jos kaitą. Savivaldybės vertina savo gyventojų sveikatos rodiklius, atliekama palyginamoji analizė tarp skirtingų savivaldybių
Įstaigos / institucinis	Šiame lygmenyje vykdant stebėseną LR sveikatos apsaugos ministerija vertina sveikatos sektoriaus įstaigų veiklos efektyvumą ir rezultatyvumą (pavyzdžiui, sveikatos įstaigų tinklo optimizavimo, paslaugų kokybės gerinimo ir kitais tikslais). Šiame lygmenyje egzistuoja bene didžiausi iššūkiai, kadangi yra sudėtingi sprendimų priėmimo ir įgyvendinimo procesai, yra patirta įvairių nesėkmių, pavyzdžiui, pagal projektą „Asmens sveikatos priežiūros įstaigų paslaugų teikimo stebėsenos ir valdymo tobulinimas“ ²²¹ neįgyvendintas efektyvaus Bendros asmens sveikatos priežiūros įstaigų eilių stebėsenos sistemos modelio sukūrimas ir egzistuojanti problematika šioje srityje ²²² .
Programos, vaistų	Šiame lygmenyje vykdant stebėseną LR sveikatos apsaugos ministerija ir jai pavaldžios įstaigos stebi ir vertina atskirtų sveikatos sistemos elementų efektyvumą ir rezultatyvumą (apimant sveikatos programas, priemones, sveikatos

²²⁰ COVID-19 statistika. LSD. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/praejusios-paros-covid-19-statistika>>.

²²¹ Projektas „Asmens sveikatos priežiūros įstaigų paslaugų teikimo stebėsenos ir valdymo tobulinimas“. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <www.esinvesticijos.lt/lt/paraikos_ir_projektai/asmens-sveikatos-prieziuros-istaigu-paslaugu-teikimo-stebesenos-ir-valdymo-tobulinimas>.

²²² LR specialiųjų tyrimų tarnybos išvada dėl korupcijos rizikos analizės asmens sveikatos priežiūros įstaigų veiklos srityse (2.5 poskyris), 2019 m. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <www.stt.lt/doclib/expv7qxkko6zzg6assyk13cexejun7nm>.

Stebėsenos lygmuo	Stebėsenos veiklų ir (arba) produktų pavyzdžiai
	paslaugas, vaistus ir kt.). Pavyzdžiui, Valstybinės ligonių kasa vykdo vaistų, sveikatos paslaugų teikimo ir apmokėjimo sričių stebėseną.
Asmens (gyventojo, sveikatos priežiūros specialisto)	Šiame lygmenyje asmens sveikatos priežiūros įstaigos vykdo atskirų gyventojų sveikatos stebėseną, siekdamos kokybiškos gyvenimo trukmės didinimo, ligų prevencijos ir kitų tikslų. Taip pat šiame lygmenyje vykdomas sveikatos priežiūros specialistų veiklos vertinimas.

Šaltinis – parengta Teikėjo

Sveikatos sistemos stebėsenos sąranga sveikatos sektoriuje lyginant su kitomis LR organizacijomis yra panašiausia į švietimo sistemos stebėsenos sąrangą.

Papildomai detaliau nagrinėta LRSAM pavaldžių įstaigų (Higienos instituto, Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos (toliau – VASPVT), Valstybinės ligonių kasos (toliau – VLK)) veikla, pažymėtina, kad:

1) VLK pasižymi efektyvia automatinė duomenų patikra – pagal pildomas statistines formas informacinėse sistemose yra sukurtos bei VLK toliau plėtojamos automatinės taisyklės, kurios pildančiajam automatiškai generuoja kritines / nekritines klaidas. Tai didina veiklos efektyvumą ir gerina duomenų kokybę, mažina žmogiškųjų išteklių poreikį dalyvaujant šiuose procesuose; VLK vykdo planinę ir prevencinę kontrolę, orientuotą į sveikatos priežiūros įstaigas, taip pat teikia didelės apimties konsultacinę ir metodinę pagalbą, vyksta įstaigų kompetencijų kėlimas ir ilgesnėje laiko perspektyvoje pastebimas klaidų ir tikslinimų pateiktuose duomenyse poreikio mažėjimas;

2) VLK atlieka analitikos darbus ir duomenų apibendrinimus, vykdo duomenų atvėrimą²²³, glaudžia bendradarbiauja su kitomis sveikatos sistemos įstaigomis, pavyzdžiui, privalomojo sveikatos draudimo informacinės sistemos „Sveidra“ duomenis perduoda Higienos institutui, teikia LRSAM parengtas analizes ir teisės aktų

²²³ Atviri duomenys. VLK. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://ligoniukasa.lrv.lt/lt/atviri-duomenys-1>>.

tobulinimo pasiūlymus (pavyzdžiui, susijusius su vaistų kompensavimu), dalyvauja konferencijose, susijusiose su stebėseną;

3) VLK taip pat būdinga problematika, susijusi su personalo valdymo, pavyzdžiui, personalo senėjimo tendencijos (daliai darbuotojų artėja pensijinis amžius);

4) nekonkurencingo darbo užmokesčio (lyginant su privačiu sektoriumi) problemą sveikatos sektoriuje iš dalies sprendžia nesisteminiai LR Vyriausybės ir LRSM teisės aktai, kuriais sveikatos priežiūros ir IT specialistams aukštesni darbo užmokesčiai išmokami pagal padidintus koeficientus;

5) VASPVT renka duomenis apie asmenų pasitenkinimą suteiktomis sveikatos priežiūros paslaugomis iš sveikatos priežiūros įstaigų, tačiau visas procesas pasižymi laikui imliu rankiniu darbu, pasižyminčiu reikšmingomis darbo laiko sąnaudomis, taip pat reikalaujančiu papildomo duomenų teikimo drausmingumo, skaitmenizavimo bei automatizavimo ir kokybės užtikrinimo tobulinimo ateities perspektyvoje; taip pat VASPVT renka ir apdoroja kitus duomenis (pavyzdžiui, dėl bangių medicinos prietaisų ir kt.);

6) VASPVT taiko įvairias personalo motyvavimo priemones, pavyzdžiui, lankstūs darbo grafikai, galimybių darbuotojams sudarymas dirbti norimu etato dydžiu;

7) Higienos instituto vykdoma stebėseną²²⁴ pasižymi itin dideliu kiekiu rodiklių, kuris yra nusistovėjęs bei pakankamai standartizuotas, tai sudaro galimybes stebėti ilgojo laikotarpio sveikatos sistemos būklės ir jos kaitos dinamiką; taip pat Higienos institutas teikia LRSAM duomenis ir informaciją, aktualią sveikatos sistemos strateginiam planavimui, rengia įvairius leidinius (dalis jų yra nusistovėję, dalis – unikalūs);

8) Higienos institutas renka grįžtamąjį ryšį iš suinteresuotų šalių dėl parengtų stebėsenos produktų bei rodiklių naudingumo; taip pat vykdo aktyvią projektinę su stebėseną susijusią veiklą²²⁵;

9) LRSAM sistemos įstaigos taip pat pradėjo informacinių sistemų, duomenų bazių ir registrų integravimą į VDV IS bei LSD valdomą „duomenų ežerą“.

²²⁴ LR visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://sveikstat.hi.lt/>>.

²²⁵ Higienos instituto įgyvendinami projektai. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://hi.lt/es-projektai.html>>.

Apibendrinant, NŠA aktualios ir taikytinos LRSAM ir jai pavaldžių įstaigų gerosios praktikos būtų šios:

1) stebėsenoje: informacinių sistemų plėtra, automatinių duomenų patikros sprendimų ir taisyklių įgyvendinimas bei kitų duomenų kokybės priemonių taikymas; rodiklių standartizavimas ir duomenų atvėrimas; operatyvus prisitaikymas prie naujų stebėsenos produktų kūrimo poreikių; aktyvus bendradarbiavimas įvairiais lygmenimis su suinteresuotosiomis šalimis (tiek tarptautiniu lygmeniu, tiek LR) ir grįžtamojo ryšio rinkimas;

2) vadyboje: lankstus darbo organizavimas ir personalo motyvavimo priemonių taikymas (lankstūs darbo grafikai, galimybių darbuotojams sudarymas dirbti norimu etato dydžiu ir kt.).

5. CENTRO MODELIS

Centras yra:

- 1) švietimo sistemos stebėseną Lietuvoje nacionaliniu lygmeniu atliekantis centras, identifikuojantis švietimo problemines sritis, teikiantis švietimo politikos formuotojams prognozes ir rekomendacijas, inovatyvius švietimo sprendimus ir siūlymus dėl jų įgyvendinimo (t. y. pagrindinė Centro misija (paskirtis));
- 2) siūlomas organizacinis-valdymo darinys (NŠA sudėtyje), kurio pagrindines funkcijas atlieka ir procesus vykdo NŠA departamentai ir jų skyriai, nurodyti Centro modelyje.

Centro modelis, paremtas 1-4 skyriuose atlikta analize bei 2027 m. perspektyva, apima siūlomus:

- 1) Centro funkcijas ir procesus, apimant pagrindinių švietimo sistemos stebėsenos procesų tikslus, procesų šeiminkus, procesų veiksmų sekas; ;
- 2) Centro organizacinę valdymo struktūrą;
- 3) švietimo sistemos stebėsenos veikloms organizuoti ir vykdyti reikalingus žmogiškuosius, finansinius išteklius;
- 4) nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenai reikalingus įrankius (t. y. pagrindinės platformos, programinė įranga ir paslaugos, susijusios su švietimo informacinėmis sistemomis ir registrais);
- 5) Centro bendradarbiavimo su kitomis švietimo stebėsenos, mokslo, tyrimų ir kitomis institucijomis švietimo sistemos stebėsenos vykdymo tikslais formas ir būdus;
- 6) NŠA ir ŠMSM veiksmų planą, kaip nuo dabartinės padėties pereiti prie Centro modelyje aprašytų struktūrų ir procesų įgyvendinimo.

Siūloma, kad Centras atliktų švietimo sistemos stebėseną (apimant duomenų rinkimą ir kaupimą, tvarkymą, analitiką ir kt.) Lietuvoje nacionaliniu lygmeniu, apimant visas švietimo sistemos sritis: ikimokyklinį ugdymą, priešmokyklinį ugdymą, bendrąjį

ugdymą, profesinį mokymą²²⁶, aukštojo mokslo studijas²²⁷, neformalųjį vaikų ir suaugusiųjų švietimą, savišvietą, švietimo pagalbą.

5.1. Centro funkcijos

Atsižvelgiant į nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos poreikius, siūlomos Centro funkcijos pateikiamos 14 lentelėje.

14 lentelė. Siūlomos Centro funkcijos

1) Stebėsenos produktų kūrimas:	2) Kitos funkcijos:
1.1) švietimo problemų tyrimai ir analizės;	2.1) tarptautinis bendradarbiavimas;
1.2) švietimo sektoriaus žmogiškųjų išteklių stebėseną, vertinimą ir prognozavimą;	2.2) nacionalinis, savivaldos ir institucinių lygmenų bendradarbiavimas Lietuvoje;
1.3) šalies švietimo būklės apžvalgos;	2.3) darbuotojų kompetencijų tobulinimas;
1.4) tarptautiniai tyrimai;	2.4) veiklos planavimas ir tobulinimas;
1.5) valstybinių brandos egzaminų rezultatų analizės (nacionalinio lygmens);	2.5) projektinių iniciatyvų inicijavimas, planavimas ir įgyvendinimas;
1.6) pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (PUPP) analizės (nacionalinio lygmens);	2.6) valstybinių švietimo duomenų informacinių sistemų bei registrų modernizavimas ir plėtojimas.
1.7) nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimų (NMPP) rezultatų analizės (nacionalinio lygmens);	
1.8) EURYDICE skirtas duomenų rinkimas ir analizės;	
1.9) Nacionalinio lygmens švietimo stebėsenos duomenų rinkimas, analizė (valstybės strateginiai rodikliai; valstybės	

²²⁶ Pastaba – NŠA įgyvendina ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamą projektą „Profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą informacinių sistemų ir registrų plėtra“ (projekto kodas 09.4.1-ESFA-V-713-02-0001), kurio siekis stiprinti NŠA kompetencijas vykdyti profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą stebėseną yra glaudžiai susijęs su LR Vyriausybės numatytu NŠA kaip kompetencijų centro stiprinimu, todėl, siekiant sisteminių pokyčių, tikslinga ne tik plėtoti NŠA atliekamas profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą stebėsenos veiklas, bet tobulinti jos atliekamų stebėsenos veiklų visumą

²²⁷ Pastaba – STRATA savo veiklos perspektyvoje numato nevykdyti LR nacionalinio lygmens aukštojo mokslo studijų stebėsenos.

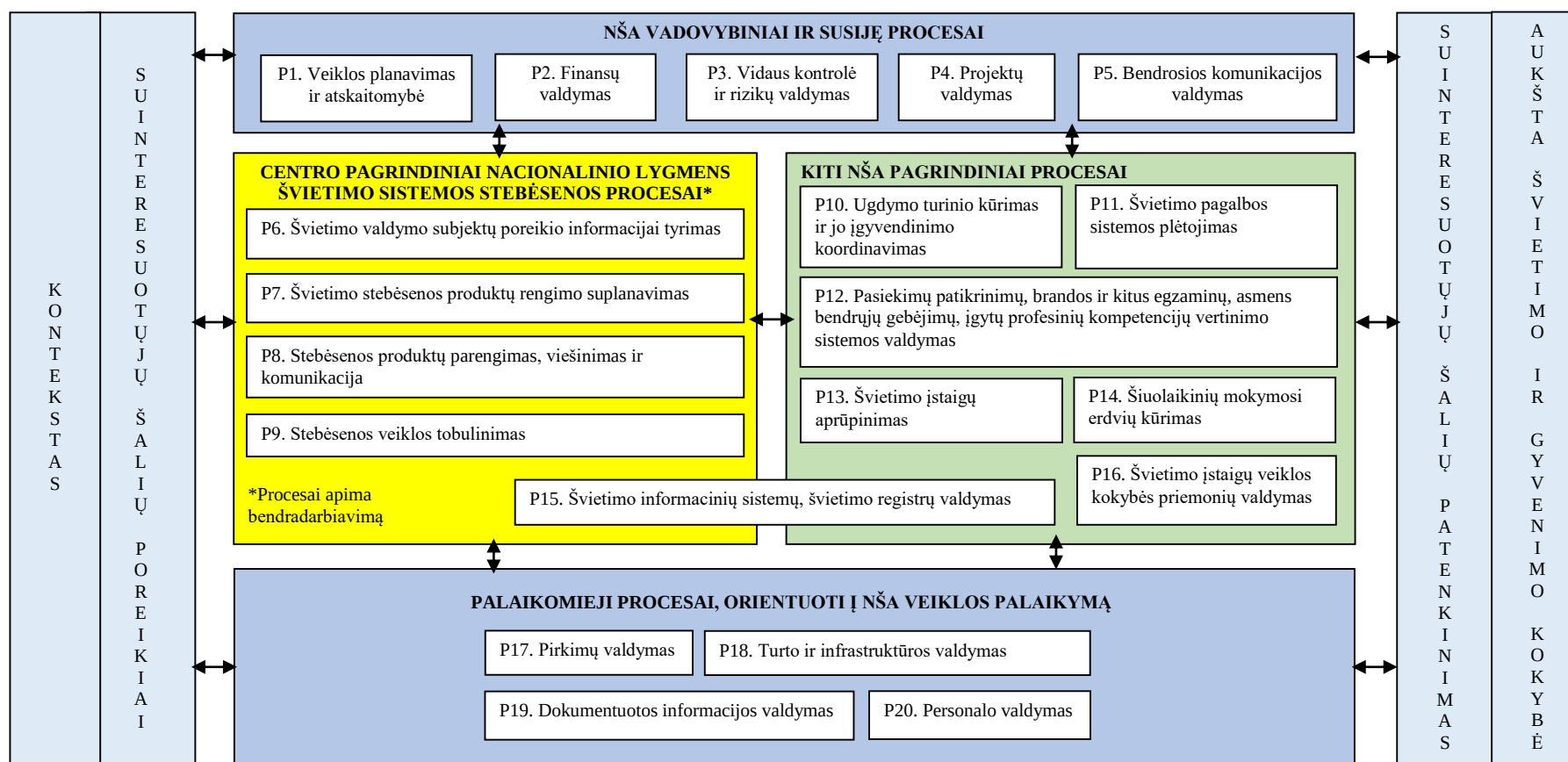
1) Stebėsenos produktų kūrimas:	2) Kitos funkcijos:
taktiniai rodikliai; operatyviniai rodikliai; perspektyviniai rodikliai);	
1.10) unikalių stebėsenos produktų kūrimas įgyvendinamų programų ir projektų pagrindu (finansuojamų iš ES ar kitų šaltinių);	
1.11) neplaninė ir (arba) adhoc stebėseną.	

Šaltinis – parengta Teikėjo

5.2. Centro procesai

Siūloni Centro procesai (visoje NŠA vadybos sistemoje), sumodeliuoti taikant Estijos ir kitų šalių vadybos sistemų ir procesų modeliavimo praktiką, pateikiami 6-11 paveiksluose žemiau (įskaitant supaprastintas procesų schemas pagal įprastą scenarijų).

6 paveikslas. Siūloma NŠA vadybos sistema (apimant Centro procesus)

Šaltinis – parengta Teikėjo

Pastabos:

- 6 paveiksle kontekstas apima: politinius, ekonominius, teisinius, socialinius, aplinkosauginius, technologinius ir kitus aspektus;
- Centro pagrindiniai nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos procesai (P6-P9 ir P15) ir kiti NŠA pagrindiniai procesai (P10-P14 ir P16) turi abipusę sąveiką: dalis nacionalinio lygmens stebėsenai reikalingų duomenų yra renkama NŠA pagrindiniuose procesuose (pavyzdžiui, iš proceso „P12. Pasiekimų patikrinimų, brandos ir kitus egzaminų, asmens bendrųjų gebėjimų, įgytų profesinių kompetencijų vertinimo sistemos valdymas“), kurie orientuoti į asmens, programinio, institucinio / įstaigos lygmenų stebėseną; taip pat nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos produktai naudojami pagrindiniuose procesuose (pavyzdžiui, kuriant ugdymo turinį, šiuolaikines mokymosi erdves, organizuojant švietimo pagalbą, valdant švietimo įstaigų veiklos kokybės priemones ir kt.).

Toliau detalizuojami Centro procesai P6-P9 ir P15, pateikiant supaprastintas bendrines šių procesų schemas, neatsižvelgiant į galimas specifines unikalias procesų variacijas, detalius veiksmų sąrašus, dokumentus ir pavienių stebėsenos produktų rengimo unikalius algoritmus. Procesų schemose naudojami simboliai:

- 1) proceso pradžios įvykis arba veiksmas –
- 2) tarpinis proceso veiksmas –
- 3) proceso pabaigos įvykis arba veiksmas –
- 3) nuoroda į kitą procesą –
- 4) proceso eigos kryptis –

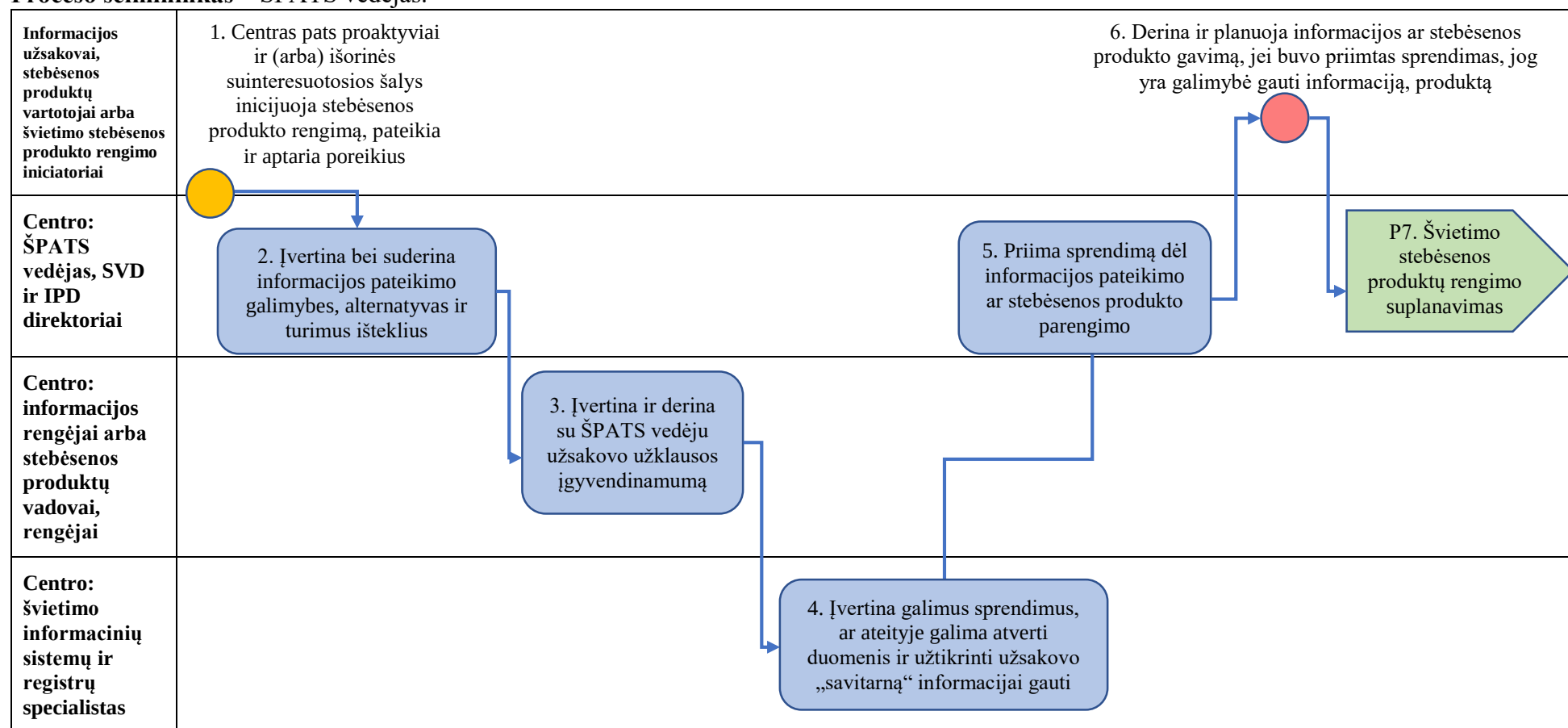
P6. Švietimo valdymo subjektų poreikio informacijai tyrimas. Šiuo procesu turėtų būti siekiama: švietimo valdymo subjektams padėti tinkamai pagrįsti poreikį informacijai ir sprendimų priėmimui; sudaryti prielaidas švietimo sistemos stebėsenos produktų turinio efektyviam panaudojimui (tiek dirbant su švietimo valdymo subjektais, tiek panaudojimui NŠA viduje skirtinguose padaliniuose pagal aktualumą ir praktinę veiklą (metodologinę, švietimo pagalbos, kvalifikacijų ir mokymų, projektinę ir kitų sprendimų kūrimo bei diegimo)); įvykdyti „ad hoc“ stebėsenos užsakymų ir darbo „gaisro gesinimo“ principu prevenciją; valdyti atvejus, kuomet švietimo valdymo subjektų sprendimai iš anksto jau yra priimti be švietimo stebėsenos

produkto ir švietimo stebėsenos produkto rengimas tik formalus; įvertinti seniau švietimo valdymo subjektų patenkintą poreikį informacijai – ar informacija buvo panaudota efektyviai.

7 paveikslas. Siūloma proceso „P6. Švietimo valdymo subjektų poreikio informacijai tyrimas“ schema

Proceso tikslas – ištirti bei pagrįsti švietimo valdymo subjektų poreikį informacijai ir priimti sprendimą dėl stebėsenos produkto rengimo.

Proceso šeimininkas – ŠPATS vedėjas.

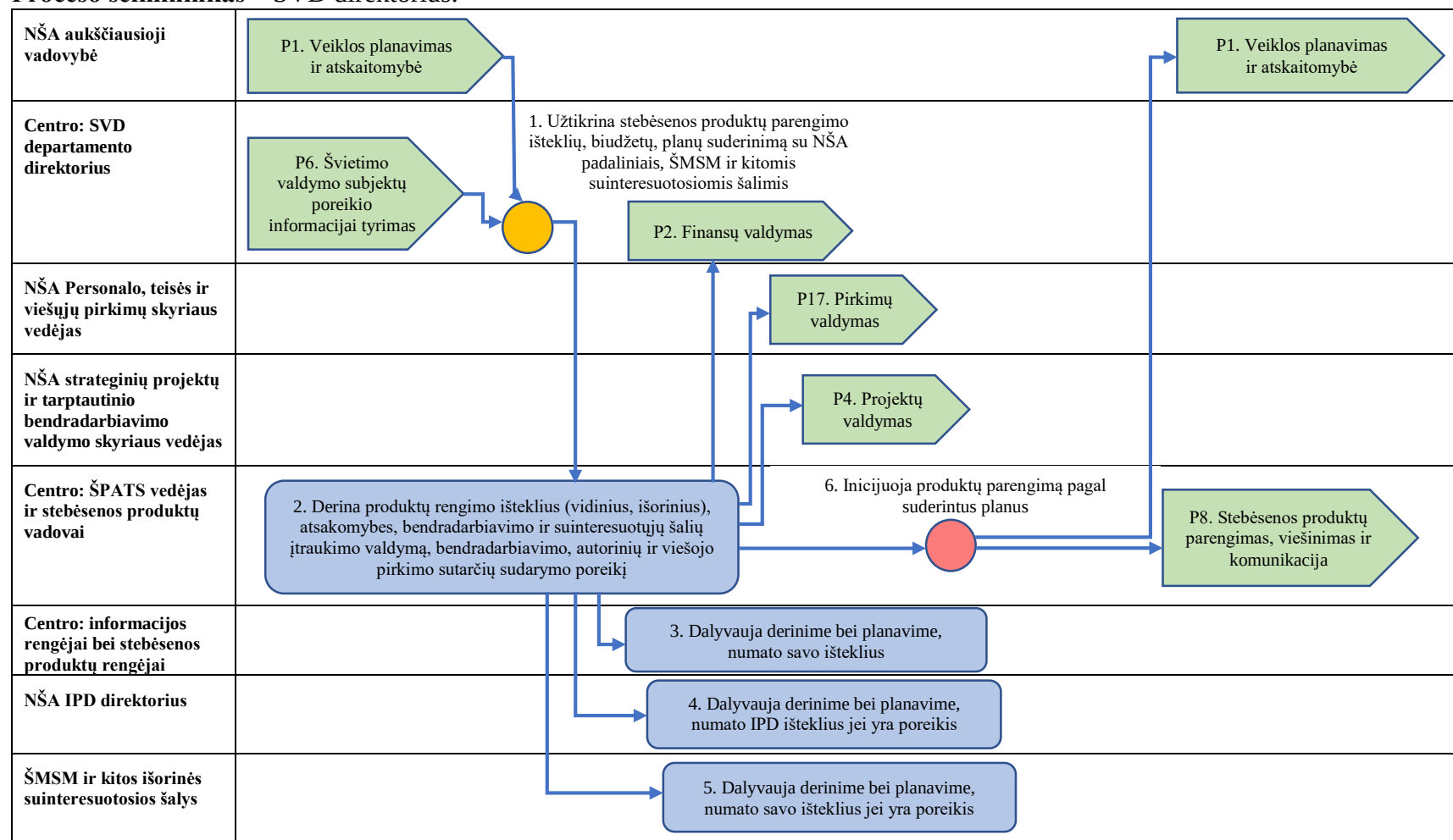

P7. Švietimo stebėsenos produktų rengimo suplanavimas. Šiuo procesu turėtų būti siekiama: racionalaus atsakomybių paskirstymo, išteklių išskyrimo stebėsenos produkto rengimui: Centro darbuotojai / išorinis paslaugų pirkimas / bendradarbiavimas ir suinteresuotųjų šalių įsitraukimas bei valdymas; kt.

8 paveikslas. Siūloma proceso „P7. Švietimo stebėsenos produktų rengimo suplanavimas“ schema

Proceso tikslas – suplanuoti efektyvų stebėsenos produktų parengimą.

Proceso šeimininkas – SVD direktorius.

P8. Stebėsenos produktų parengimas, viešinimas ir komunikacija, apimant:

3.1) duomenų apie švietimo sistemos būklę rinkimą, kaupimą ir apdorojimą. Šiuo procesu turėtų būti siekiama: administracinės naštos valdymo (duomenų apimtys; duomenų reikšmingumo užtikrinimo sprendimų priėmimui ir kitam panaudojimui; dubliavimo mažinimo); duomenų suinteresuotosioms šalims atvėrimo gerinimo, derinant su konfidencialių duomenų apsaugos, informacijos saugumo, BDAR reikalavimų laikymosi užtikrinimu; proceso optimizavimo, automatizavimo galimybių paieškos (pavyzdžiui, automatiškai apdorojant duomenis, formuojant ir siunčiant ar viešinant tikslinėms grupėms aktualių duomenų ataskaitas), informacinių sistemų ir registrų tobulinimo inicijavimo bei planavimo;

3.2) švietimo būklės ir kaitos, jai įtaką darančių veiksnių analizę ir vertinimą. Šiuo procesu turėtų būti siekiama: plėtoti konteksto, analizės objekto ir sistemos elementų sąveikos išmanymą, dalijimąsi žiniomis; svarbiausių veiksnių ir prioritetų identifikavimą, siekiant norimos švietimo būklės ir kaitos; plėtoti apdorotų duomenų interpretavimo, išvadų ir rekomendacijų formavimo kompetencijas (t. y. dalyko turinio kompetencijas, pavyzdžiui, atsižvelgiant į rekomenduojamą Centro vykdomos stebėsenos apimtį, apimančią visas švietimo sritis);

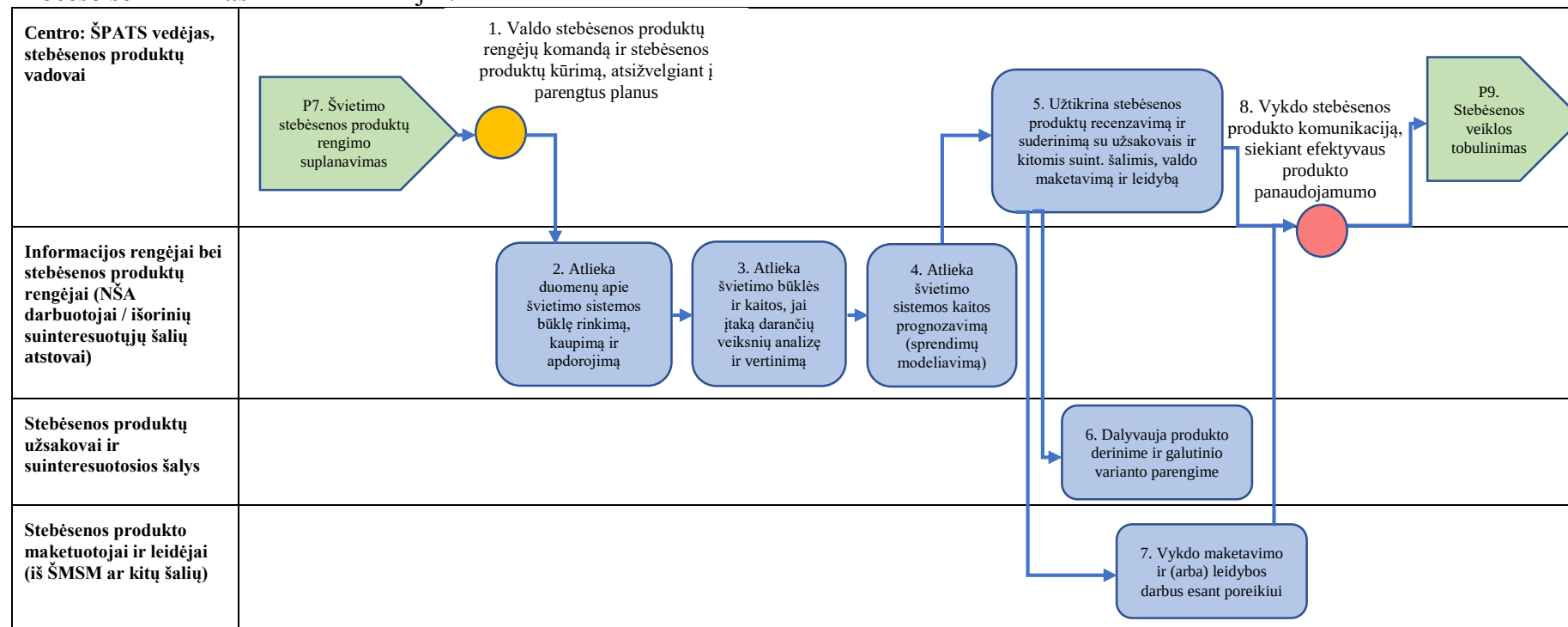
3.3) švietimo sistemos kaitos prognozavimą (sprendimų modeliavimą). Šiuo procesu turėtų būti siekiama: užtikrinti tinkamų prielaidų ir metodų parinkimą bei efektyvų pritaikymą, esant ateities neapibrėžtumui ir kompleksinių veiksnių sąveikoms;

3.4) stebėsenos išvadų ir analitinės informacijos teikimą ir skelbimą. Šiuo procesu turėtų būti siekiama: didinti suinteresuotųjų šalių poreikių tenkinimą, optimaliai parenkant informacijos pateikimo operatyvumą (laiką), formą ir būdą, struktūrą ir apimtį, vizualumą (interaktyvumą) ir kitus į klientą (informacijos gavėją) orientuotus elementus.

9 paveikslas. Siūloma proceso „P8. Stebėsenos produktų parengimas, viešinimas ir komunikacija“ schema

Proceso tikslas – parengti kokybiškus stebėsenos produktus, juos efektyviai paviėšinti ir iškomunikuoti.

Proceso šeimininkas – ŠPATS vedėjas.

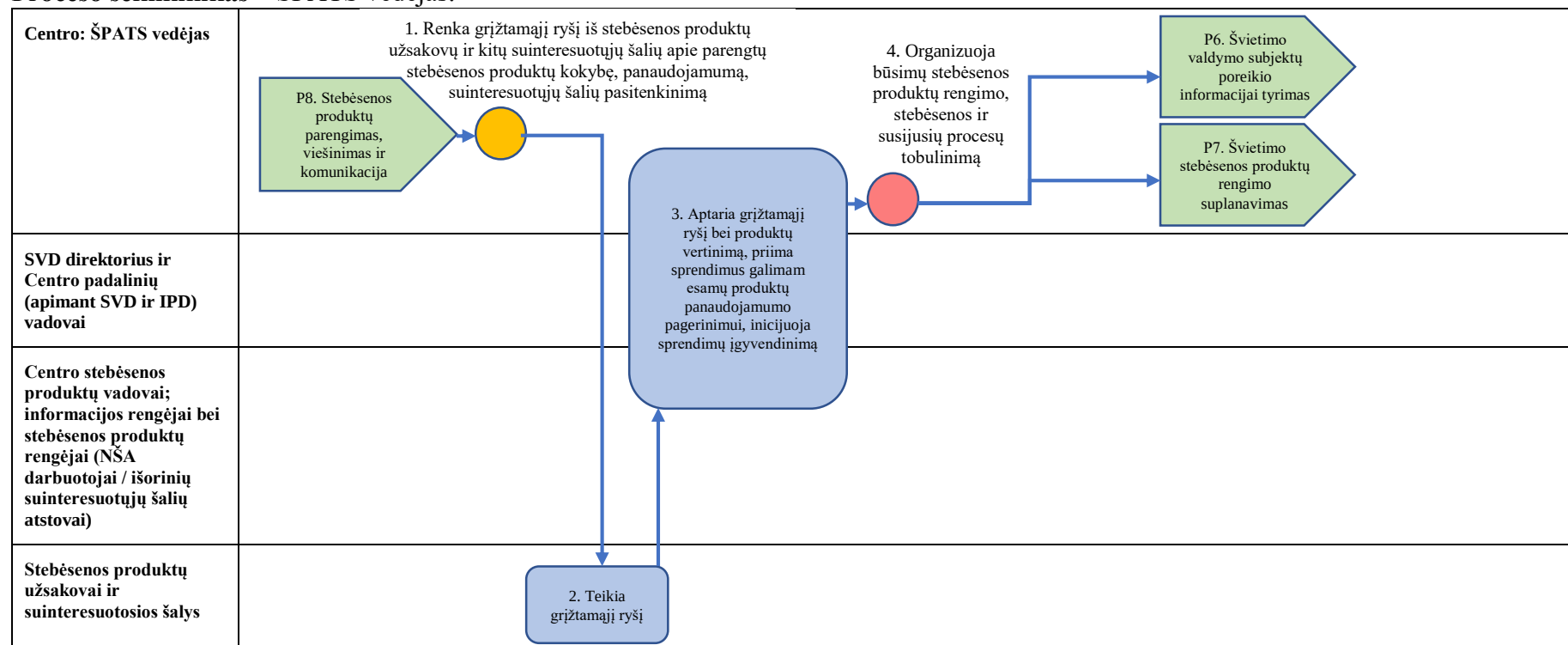

P9. Veiklos tobulinimas. Šiuo procesu turėtų būti siekiama vykdyti: grįžtamojo ryšio iš suinteresuotųjų šalių surinkimą dėl parengtų produktų kokybės ir pasitenkinimo parengtais stebėsenos produktais, produktų panaudojamumo vertinimą, produktų rengimo tobulinimą ir būsimų produktų rengimo planavimą.

10 paveikslas. Siūloma proceso „P9. Stebėsenos veiklos tobulinimas“ schema

Proceso tikslas – įvertinti parengtų stebėsenos produktų kokybę, panaudojamumą, suinteresuotųjų šalių pasitenkinimą, tobulinti švietimo stebėsenos veiklą.

Proceso šeimininkas – ŠPATS vedėjas.

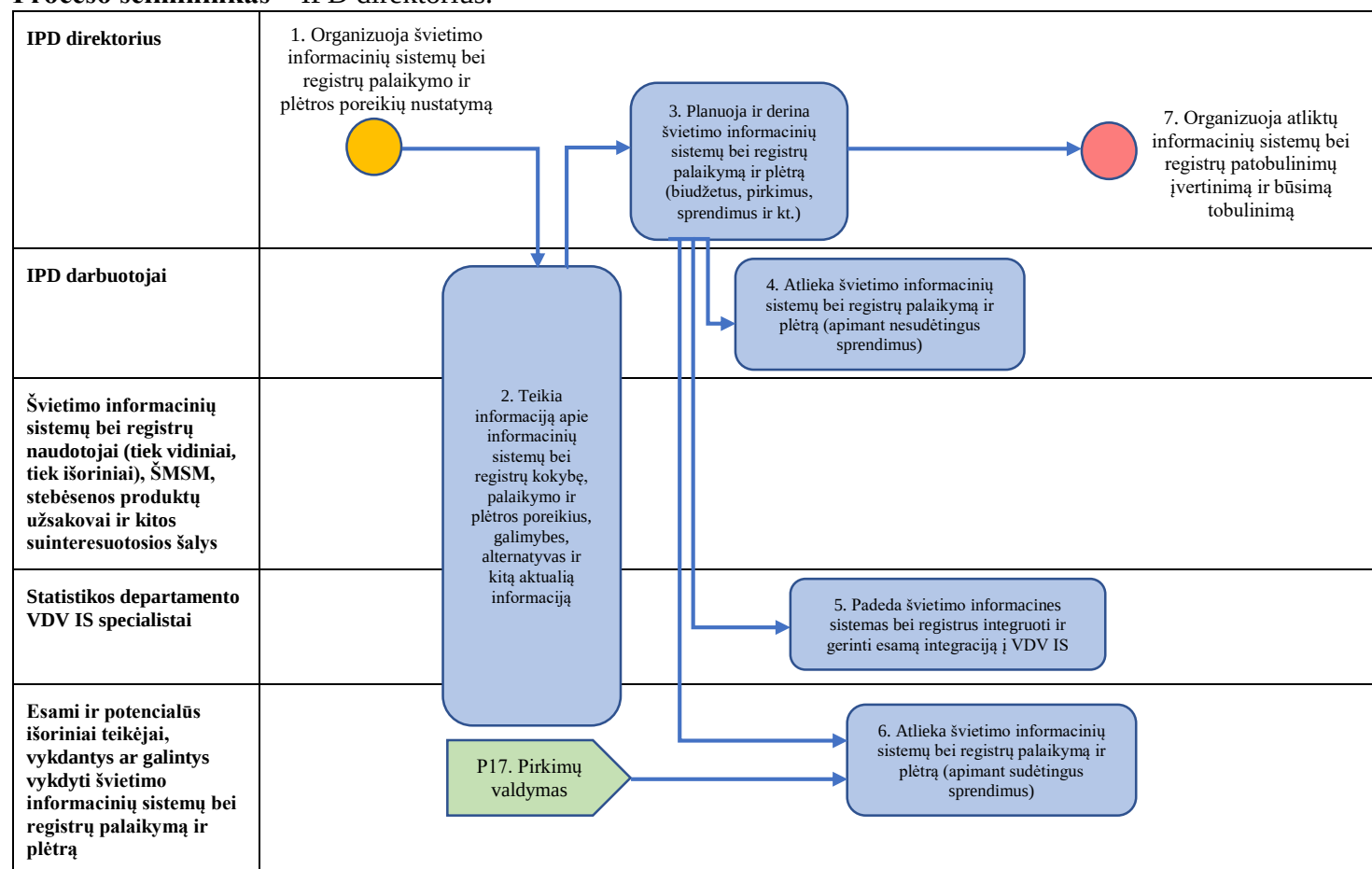
Galimi švietimo stebėsenos produktų panaudojamumo vertinimo kriterijai pagal paskirtis:

- 1) ataskaitos suinteresuotoms šalims (valdžios institucijoms, visuomenei ir kt.);
- 2) ugdymo proceso (paslaugų) kokybės gerinimas;
- 3) išorinis arba vidinis sugretinimas (angl. benchmarking);
- 4) politikos vertinimas;
- 5) išlaidų planavimas ir biudžeto sudarymas;
- 6) švietimo įstaigų valdymo tobulinimas;
- 7) strateginių planų rengimas;
- 8) politikos sprendimų priėmimas;
- 9) kita.

11 paveikslas. Siūloma proceso „P15. Švietimo informacinių sistemų, švietimo registrų valdymas“ schema

Proceso tikslas – užtikrinti švietimo informacinių sistemų bei registrų kokybę, palaikymą ir efektyvią plėtrą.

Proceso šeimininkas – IPD direktorius.

Šaltinis – parengta Teikėjo

5.3. Centro organizacinė valdymo struktūra bendroje NŠA organizacinėje valdymo struktūroje

Paveiksle žemiau pateikiama siūloma Centro vieta esamoje NŠA organizacinėje valdymo struktūroje (esamos NŠA organizacinės valdymo struktūros nekeičiant):

- 1) Centro ribos apibrėžtos ryškiai geltona spalva; procesai P6-P9 ir P15 didžiąja dalimi įgyvendinami ryškiai geltona spalva pažymėtoje organizacinėje valdymo struktūroje;
- 2) Centro vadovo funkcijas siūlytina priskirti SVD direktoriui;
- 3) pagrindinės Centro nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos funkcijos priskirtinos SVD skyriui – ŠPATS (dėl to šio padalinio spalva ryškiai geltona);
- 4) dalis SVD skyrių (PPUS ir PPAS) funkcijų priskirtinos nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos sričiai (tiek kiek tai susiję su NMPP²²⁸ srities ir pan. funkcijomis, tinkamomis nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenai) (dėl to šių padalinių spalva šviesiai geltona);
- 5) SVD Vertinimo skyriaus veikla yra orientuota ne į nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos funkcijas (pavyzdžiui, mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir priešmokyklinio, bendrojo ugdymo ir formaliojo profesinio mokymo programas, veiklos išorinis vertinimas; pretendentų į švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų kompetencijų ar jam prilygintas vertinimas, švietimo įstaigų vadovų metinės veiklos vertinimo stebėsenas ir pan.), tačiau šių žemesnio lygmens stebėsenos duomenys gali būti naudojami nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenai (dėl to šio padalinio spalva šviesiai geltona);
- 6) dalis IPD skyrių (ŠDS, ŠISS ir IT skyriaus) funkcijų priskirtinos nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos sričiai (tiek kiek tai susiję su švietimo informacinių sistemų ir registrų taikymu nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenai) (dėl to šių padalinių spalva šviesiai geltona);
- 7) kitų NŠA departamentų veikla sugrupuota į žalia spalva apibrėžtą Švietimo pagalbą teikiantį, egzaminus ir kitus vertinimus bei patikrinimus organizuojantį centrą NŠA sudėtyje, šių sugrupuotų departamentų skyrių funkcijos nėra tiesiogiai skirtos nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenai;
- 8) kadangi IPD skyrių funkcijos, susijusios ne tik su nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėseną, dėl to jos patenka į abiejų į NŠA sudėtį patenkančių centrų veiklą

²²⁸ Pastaba – nacionalinis mokinių pasiekimų patikrinimas.

(įskaitant ir į Švietimo pagalbą teikiantį, egzaminus ir kitus vertinimus bei patikrinimus organizuojantį centrą);

9) kadangi SVD skyrių (PPUS, PPAS, Vertinimo skyriaus) veikla susijusi ne tik su nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėseną, dėl to šių padalinių ribos yra rodyklės formos ir kerta Švietimo pagalbą teikiantį, egzaminus ir vertinimus bei patikrinimus organizuojantį centrą, pažymėtą žalia spalva (žr. 13 paveikslą, kuriame yra siūloma Centro organizacinė valdymo struktūra (apimanti informacinius ryšius) bendroje NŠA organizacinėje valdymo struktūroje);

10) kadangi Švietimo pagalbą teikiančio, egzaminus ir kitus vertinimus bei patikrinimus organizuojančio centro dalies skyrių (UTD (Mokymo priemonių sklaidos); ŠPD (Mokyklų veiklos plėtros; Įtraukties plėtros)) renkami ir teikiami duomenys (pavyzdžiui, mokyklų įsivertinimo, vadovėlių vertinimo bei kt.) yra aktualūs bei naudojami taip pat ir nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenai, dėl šios priežasties pastarųjų skyrių ribos yra rodyklės formos ir kerta Centrą, pažymėtą ryškiai geltona spalva (žr. 13 paveikslą, kuriame yra siūloma Centro organizacinė valdymo struktūra (apimanti informacinius ryšius) bendroje NŠA organizacinėje valdymo struktūroje);

11) atsižvelgiant į sisteminio ir procesinio valdymo principus, siūlomos NŠA organizacinės valdymo struktūros padalinių ribos (dviejų centrų, departamentų ir jų skyrių) bei identifikuotų procesų ribos nesutampa, identifikuoti procesai padalinių ribas perkerta (tokiu būdu apimant ir įtraukiant į procesų įgyvendinimą skirtingus padalinius):

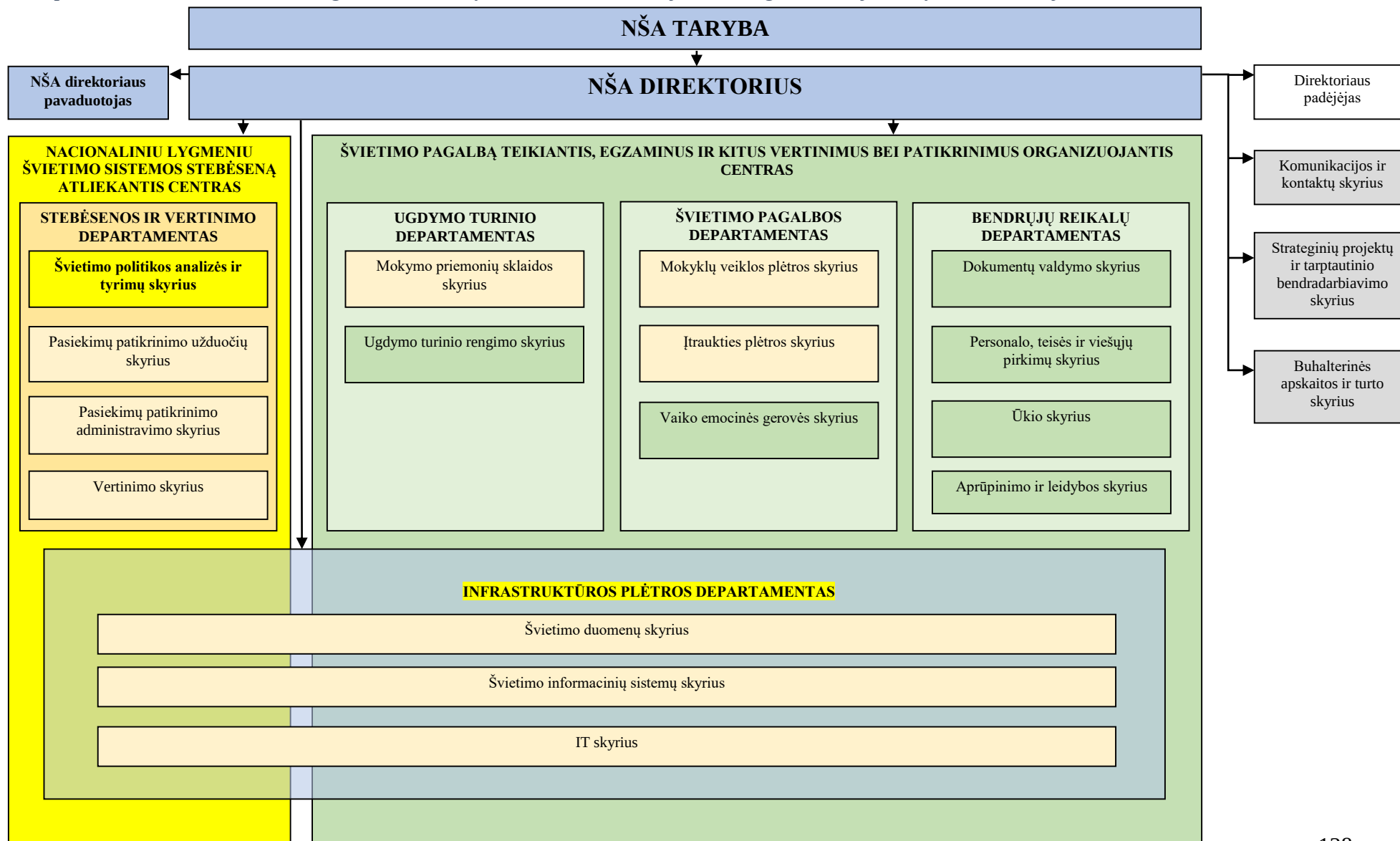
11.1) nors SVD veikla yra orientuota į Centro procesus, tačiau dalis SVD įgyvendinamų procesų veiklų (kurias vykdo PPUS, PPAS, Vertinimo skyriai) priklauso Švietimo pagalbą teikiančiam, egzaminus ir vertinimus bei patikrinimus organizuojančiam centrui;

11.2) taip pat pagal šį principą – nors UTD (Mokymo priemonių sklaidos) bei ŠPD (Mokyklų veiklos plėtros; Įtraukties plėtros) veikla yra orientuota į Švietimo pagalbą teikiantį, egzaminus ir vertinimus bei patikrinimus organizuojantį centrą, tačiau dalis šių departamentų ir skyrių įgyvendinamų procesų veiklų priklauso Centrai (pavyzdžiui, dėl duomenų rinkimo ir tvarkymo, kurie vėliau naudojami nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenai);

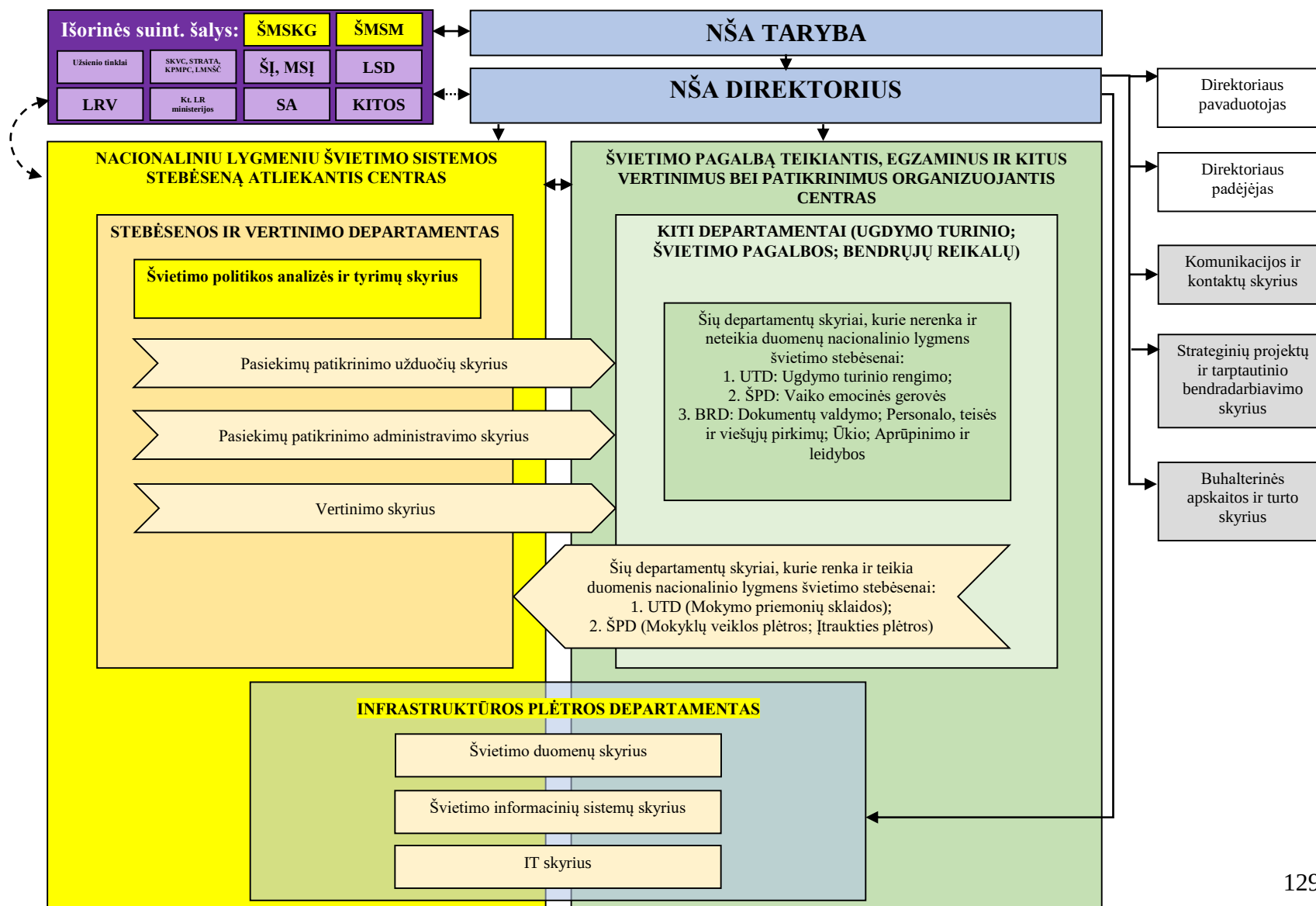
12) Švietimo pagalbą teikiančio, egzaminus ir vertinimus bei patikrinimus organizuojančio centro vadovo naujo etato formuoti nesiūloma;

13) rengiant Centro modelį, orientuotasi išimtinai į nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėseną, dėl šios priežasties Švietimo pagalbą teikiantis, egzaminus ir kitus vertinimus bei patikrinimus organizuojantis centras bei jo atskirų departamentų ir skyrių veiklos, nesusijusios su nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėseną, Teikėjo nebuvo nagrinėtos detaliau.

12 paveikslas. Siūloma Centro organizacinė valdymo struktūra bendroje NŠA organizacinėje valdymo struktūroje

13 paveikslas. Siūloma Centro organizacinė valdymo struktūra (apimanti informacinius ryšius, įskaitant išorinius) bendroje NŠA organizacinėje valdymo struktūroje

Šaltinis – parengta Teikėjo. Pastabos: punktyrinė linija žymi silpnesnį suinteresuotųjų šalių, išskyrus ŠMSKG ir ŠMSM, ryšį (orientuotą į bendradarbiavimą); 1) LMNŠČ – Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras; 2) SA – savivaldybių administracijos; 3) ŠĮ, MSĮ – organizacijos (švietimo įstaigos; mokslo ir studijų institucijos); 4) KT – kitos organizacijos (Lietuvos mokslo taryba, privačios tyrimų ir analizės institucijos, aukštosios mokyklos) bei fiziniai asmenys; 5) Užsienio tinklai – tarptautinės organizacijos / partneriai.

Aukščiau geltona spalva taip pat geltona spalva (kaip ir Centras) išskirti ŠMSM ir ŠMSKG, kadangi šios suinteresuotosios šalys atskiruose etapuose taip pat dalyvauja LR nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos planavime, įgyvendinime ir tobulinime.

Remiantis užsienio šalių gerosiomis praktikomis, rekomenduotina:

1) stiprinti ŠMSKG veiklą, motyvuotumą ir aktyvesnį įsitraukimą į LR nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos planavimą (įskaitant stebėsenos produktų poreikių nustatymą, stebėsenos poreikių tenkinimo vertinimą), įgyvendinimą ir tobulinimą. Rekomenduotina įtraukti į ŠMSKG veiklą papildomus atstovus, pavyzdžiui: iš švietimo įstaigų; mokslo ir studijų institucijų, verslo;

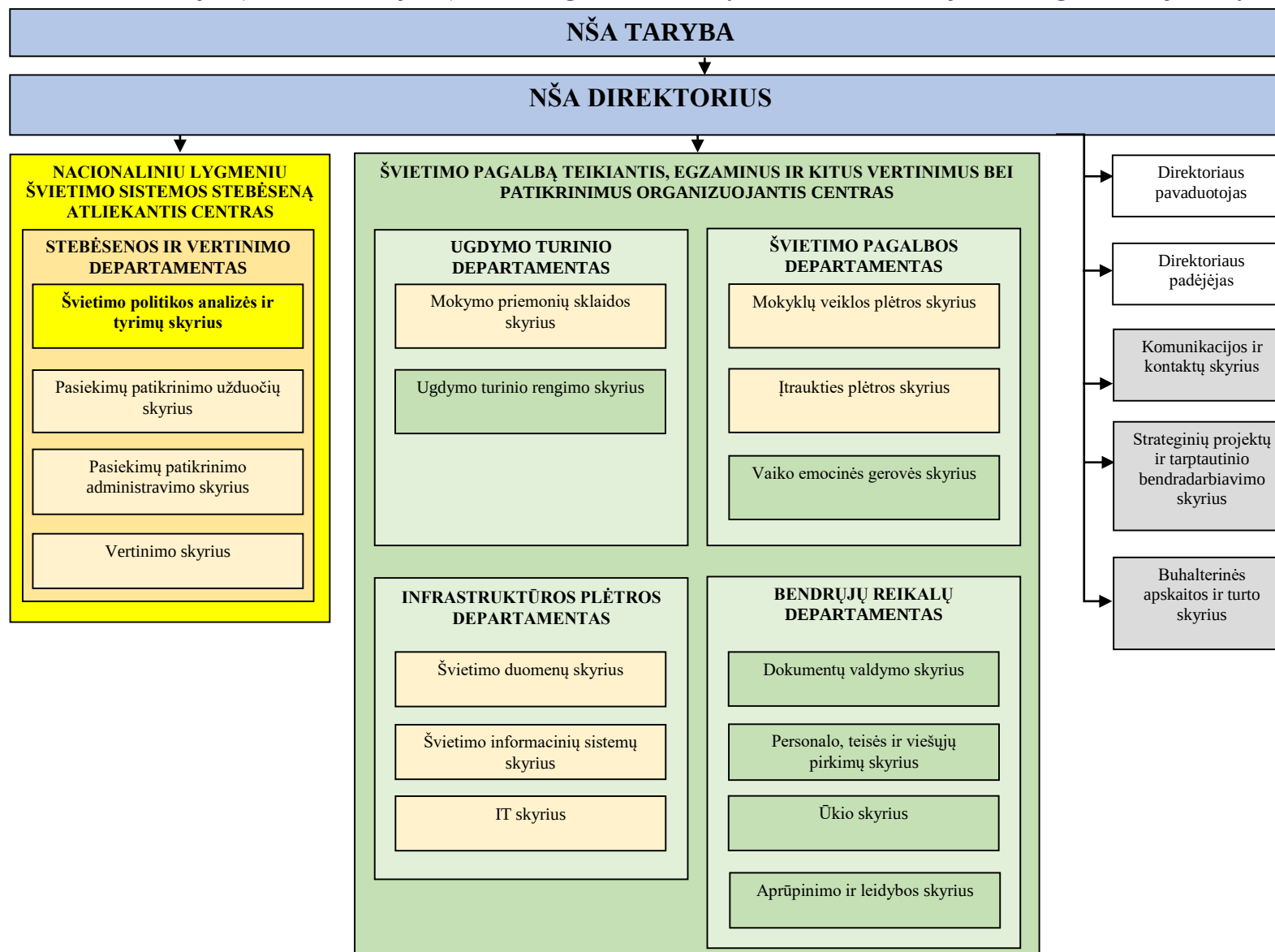
2) apsvastyti galimybes ir tikslingumą stiprinti NŠA tarybos veiklą ir įgaliojimus tvirtinti svarbiausius NŠA strateginius sprendimus (apimančius švietimo stebėsenos klausimus), strateginius bei metinius NŠA planus, ataskaitas;

3) apsvastyti galimybes (priklausomai nuo papildomo finansavimo pritraukimo sąlygų) aktyviau plėtoti IPD funkcijas dėl informacinių sistemų ir aplikacijų tobulinimo, inovacijų, prieinamumo vartotojams gaunant elektronines paslaugas, susijusias su švietimo stebėsenos įrankiais ir kt. (pavyzdžiui, siekiant pritraukti išorines investicijoms skirtas ES struktūrinių fondų ir kitas lėšas). Tokiu būdu IPD taps kompetencijų centru, plėtojančiu inovatyvias elektronines paslaugas.

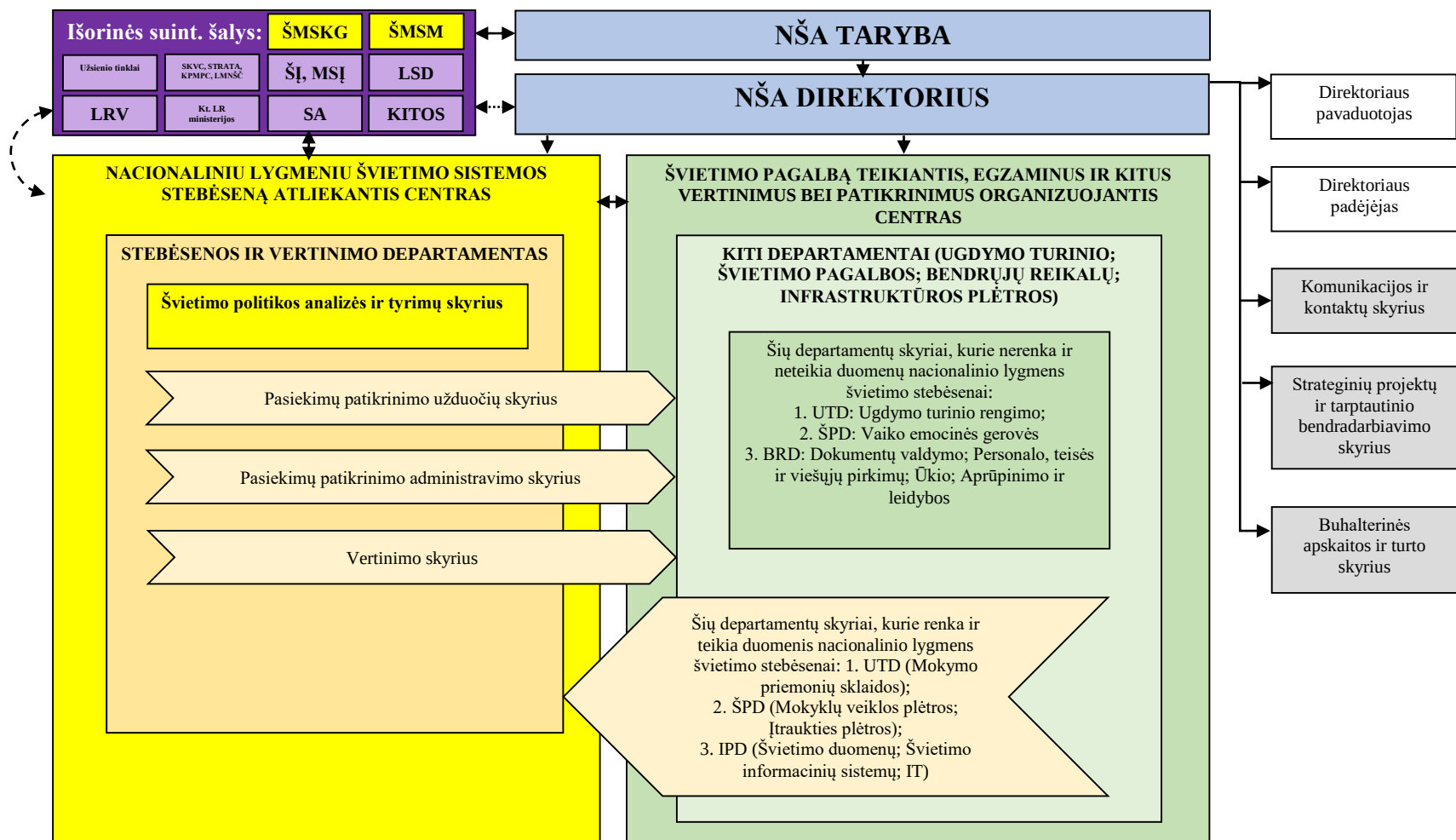
Pažymėtina, kad aukščiau pateiktuose paveiksluose organizacinė valdymo struktūra yra orientuota į aukštą nacionalinio lygmens švietimo stebėsenos veiklą prioritetą ir kokybę, tamprią Stebėsenos ir vertinimo bei Infrastruktūros plėtros departamentų sąveiką ir bendradarbiavimą, koordinuotai veikiant nacionalinio lygmens švietimo stebėsenoje, vykdant stebėsenos bei analitikos veiklas, įskaitant duomenų „gamybos“ veiklas, apimant duomenų rinkimą ir tvarkymą.

Žemiau pateikiame dvi schemas, kurios atspindi nerekomenduojamą ir nesisteminę Centro alternatyvą, pagal kurią Centras yra orientuotas į stebėsenos bei analitikos veiklas neapimant duomenų rinkimo ir tvarkymo – t. y. stebėsenos produktų rengimas remiantis kitų padalinių ir šaltinių surinktais ir sutvarkytais duomenimis. Pastarasis nerekomenduojamas modelis nereikšmingai skiriasi nuo esamos situacijos, turi ribotas sąveikas, neužtikrintų optimalaus stebėsenos proceso, tinkamai neįgyvendintų Centro kaip nacionalinio lygmens švietimo stebėsenos kompetencijų centro vizijos.

14 paveikslas. Alternatyvi (nerekomenduojama) Centro organizacinė valdymo struktūra bendroje NŠA organizacinėje valdymo struktūroje

15 paveikslas. Alternatyvi (nerekomenduojama) Centro organizacinė valdymo struktūra (apimanti informacinius ryšius, įskaitant išorinius) bendroje NŠA organizacinėje valdymo struktūroje

Šaltinis – parengta Teikėjo. Pastabos: punktyrinė linija žymi silpnesnį suinteresuotųjų šalių, išskyrus ŠMSKG ir ŠMSM, ryšį (orientuotą į bendradarbiavimą); 1) LMNŠČ – Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras; 2) SA – savivaldybių administracijos; 3) ŠĮ, MSĮ – organizacijos (švietimo įstaigos; mokslo ir studijų institucijos); 4) KT – kitos organizacijos (Lietuvos mokslo taryba, privačios tyrimų ir analizės institucijos, aukštosios mokyklos) bei fiziniai asmenys; 5) Užsienio tinklai – tarptautinės organizacijos / partneriai.

5.4. Centro perspektyvinis galimų metinių darbų planas (sąrašas)

Siekiant identifikuoti poreikį Centro žmogiškiesiems ir finansiniams ištekliams, buvo sudarytas perspektyvinis galimų metinių darbų planas (žr. lentelę žemiau) – t. y. išplėstinis sąrašas, kokie darbai atskirais metais gali patekti į Centro darbų planą (pastaba – nebūtinai visi darbai konkrečiais metais bus vykdomi, pavyzdžiui, priklausomai nuo atskirų tyrimų, analizių ar kitų produktų ar veiklų periodiškumo, kurie nevykdomi kasmet).

15 lentelė. Centro perspektyvinis galimų metinių darbų planas (sąrašas)

Centro veiklos ir jų apimtys	Veiklą vykdomantis pagrindinis NŠA padalinys ir jo funkcija	Ar yra reikšmingas kitų išteklių poreikis (pvz., perkant paslaugas iš išorės ar kt.)
1. Stebėsenos produktų kūrimas:		
1.1. Švietimo problemų tyrimai ir analizės (apytikriai iki 12 vnt. produktų per metus)	SVD ŠPATS (stebėseną)	
1.2. Švietimo sektoriaus žmogiškųjų išteklių stebėseną, vertinimas ir prognozavimas:		
1.2.1. Švietimo įstaigų darbuotojų kvalifikacijos ir kompetencijų stebėseną nacionaliniu lygmeniu	ŠPD MVPS (stebėseną)	
1.2.2. Švietimo įstaigų darbuotojų poreikio ir kaitos (regeneracijos) prognozavimas	ŠPD MVPS (stebėseną)	
1.3. Šalies švietimo būklės apžvalgos:		
1.3.1. Bendroji apžvalga (apimant visus švietimo lygmenis)	SVD ŠPATS (stebėseną)	
1.3.2. Specifinė atitinkamų metų teminės srities apžvalga	SVD ŠPATS (stebėseną)	
1.4. Tarptautiniai tyrimai:		
1.4.1. Mokinių pasiekimų tarptautinių tyrimų rezultatų antrinės analizės (apytikriai iki 3 vnt. produktų per metus)	SVD ŠPATS (stebėseną)	Taip
1.4.2. TALIS tyrimas	SVD ŠPATS (gamyba)	Taip
1.4.3. TIMSS 2027 tyrimas	SVD ŠPATS (gamyba)	Taip
1.4.4. PIRLS pagrindinis tyrimas	SVD ŠPATS (gamyba)	Taip
1.4.5. PISA tyrimas	SVD ŠPATS (gamyba)	Taip

Centro veiklos ir jų apimtys	Veiklą vykdančias pagrindinis NŠA padalinys ir jo funkcija	Ar yra reikšmingas kitų išteklių poreikis (pvz., perkant paslaugas iš išorės ar kt.)
1.4.6. ICCS tyrimas	SVD ŠPATS (gamyba)	Taip
1.4.7. PIAAC tyrimas (jei bus perimtas iš KPMPC į NŠA)	SVD ŠPATS (gamyba)	Taip
1.4.8. EUROSTUDENT tyrimas (jei bus perimtas iš STRATA į NŠA)	SVD ŠPATS (gamyba)	Taip
1.4.9. EUROGRADUATE tyrimas (jei bus perimtas iš STRATA į NŠA)	SVD ŠPATS (gamyba)	Taip
1.5. Valstybinių brandos egzaminų rezultatų analizės (nacionalinio lygmens):	SVD PPUS (stebėseną)	
1.5.1. Matematika		
1.5.2. Biologija		
1.5.3. Lietuvių kalba ir literatūra		
1.5.4. Informacinės technologijos		
1.5.5. Užsienio kalba (anglų)		
1.5.6. Užsienio kalba (rusų)		
1.5.7. Chemija		
1.5.8. Istorija		
1.5.9. Fizika		
1.5.10. Geografija		
1.6. Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (PUPP) analizės (nacionalinio lygmens):	SVD PPUS (stebėseną)	
1.6.1. Lietuvių kalba ir literatūra		
1.6.2. Gimtoji kalba (rusų)		
1.6.3. Gimtoji kalba (baltarusių)		
1.6.4. Gimtoji kalba (lenkų)		
1.6.5. Gimtoji kalba (vokiečių)		
1.6.6. Matematika (lietuvių)		
1.6.7. Matematika (lenkų)		
1.6.8. Matematika (rusų)		
1.6.9. Matematika (baltarusių)		
1.6.10. Matematika (neprigirdintiesiems ir kurtiesiems)		
1.7. Nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimų (NMPP) rezultatų analizės (nacionalinio lygmens):	SVD PPUS (stebėseną)	Taip
1.7.1. 2 klasės		
1.7.2. 4 klasės		
1.7.3. 6 klasės		
1.7.4. 8 klasės		

Centro veiklos ir jų apimtys	Veiklą vykdomas pagrindinis NŠA padalinys ir jo funkcija	Ar yra reikšmingas kitų išteklių poreikis (pvz., perkant paslaugas iš išorės ar kt.)
1.7.5. Mokinių pasiekimų vertinimo rezultatų analizės paslaugos		Taip
1.8. EURYDICE skirtas duomenų rinkimas ir analizės	SVD ŠPATS (stebėseną)	Taip
1.9. Nacionalinio lygmens švietimo stebėsenos duomenų analizė:	SVD ŠPATS (stebėseną)	
1.9.1. Valstybės strateginiai rodikliai		
1.9.2. Valstybės taktiniai rodikliai		
1.9.3. Operatyviniai rodikliai		
1.9.4. Perspektyviniai rodikliai		
1.10. Unikalių stebėsenos produktų kūrimas įgyvendinamų programų ir projektų pagrindu (finansuojamų iš ES ar kitų šaltinių):		
Galimybių studija, apklausa ir (arba) tyrimas atitinkamam projektui ar programai (apytikriai iki 5 vnt. produktų per metus – priklausomai nuo projekto ir kitos veiklos intensyvumo)	ŠPD (gamyba)	Taip
1.11. Neplaninių ir (arba) ad hoc pagrindu kuriami produktai pagal poreikį:	ŠPATS (stebėseną)	Taip
2. Kitos veiklos:		
2.1. Tarptautinis bendradarbiavimas	Įvairūs NŠA padaliniai	Taip
2.2. Nacionalinis, savivaldos ir institucinių lygmenų bendradarbiavimas Lietuvoje	Įvairūs NŠA padaliniai	Taip
2.3. Darbuotojų kompetencijų tobulinimas	Įvairūs NŠA padaliniai	Taip
2.4. Veiklos planavimas ir tobulinimas	Įvairūs NŠA padaliniai	
2.5. Projektinių iniciatyvų inicijavimas, planavimas ir įgyvendinimas	Įvairūs NŠA padaliniai	Taip
2.6. Valstybinių švietimo duomenų informacinių sistemų bei registrų modernizavimas ir plėtojimas:		
2.6.1. Vieningos prisijungimo sistemos (SSO) plėtojimas ir duomenų prieinamumo išorės vartotojams užtikrinimas	IPD	Taip
2.6.2. Bendradarbiavimas su Valstybės duomenų agentūra (buvęs Statistikos departamentas) dėl valstybės duomenų valdymo tobulinimo, duomenų ežero plėtos, švietimo informacinių sistemų, duomenų bazių ir registrų plėtojimo	IPD	Taip
2.6.3. Savivaldybių ir mokyklų informacinių kortelių plėtojimas	IPD	Taip

Centro veiklos ir jų apimtys	Veiklą vykdančias pagrindinis NŠA padalinys ir jo funkcija	Ar yra reikšmingas kitų išteklių poreikis (pvz., perkant paslaugas iš išorės ar kt.)
2.6.4. Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) plėtojimas	IPD (duomenų gamyba)	Taip
2.6.5. Atvira informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemos (AIKOS) plėtojimas	IPD (duomenų gamyba)	Taip
2.6.6. Švietimo ir mokslo informacinių sistemų, registrų ir klasifikatorių apskaitos informacinės sistemos (KRISIN) plėtojimas	IPD (duomenų gamyba)	Taip
2.6.7. Nesimokančių vaikų ir mokyklos nelankančių mokinių informacinės sistemos (NEMIS) plėtojimas	IPD (duomenų gamyba)	Taip
2.6.8. Diplomų, atestatų ir kvalifikacinių pažymėjimų registro (DAKPR) plėtojimas	IPD (duomenų gamyba)	Taip
2.6.9. Išsilavinimo pažymėjimų registro (IPBR) plėtojimas	IPD (duomenų gamyba)	Taip
2.6.10. Neformaliojo švietimo programų registro (NŠPR) plėtojimas	IPD (duomenų gamyba)	Taip
2.6.11. Licencijų registro (LicR) plėtojimas	IPD (duomenų gamyba)	Taip
2.6.12. Mokinių registro (MR) plėtojimas	IPD (duomenų gamyba)	Taip
2.6.13. Pedagogų registro (PR) plėtojimas	IPD (duomenų gamyba)	Taip
2.6.14. Studentų registro (SR) plėtojimas	IPD (duomenų gamyba)	Taip
2.6.15. Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registro (SMPKR) plėtojimas	IPD (duomenų gamyba)	Taip
2.6.16. Švietimo ir mokslo institucijų registro (ŠMIR) plėtojimas	IPD (duomenų gamyba)	Taip
2.6.17. Kitų sistemų ir registrų, aktualių nacionalinio lygmens švietimo stebėsenai, plėtojimas (pavyzdžiui, kuriant naujas e-paslaugas)	IPD	Taip

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis 1 priedo stebėsenos produktų ir kitų šaltinių analize

Pagrindiniai Centro veiklos ir jų apimčių perspektyviniai skirtumai lyginant su esamomis NŠA nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos veiklomis:

1) stebėsenos produktų turinio struktūriniai pokyčiai – subalansuotai stebint visas švietimo sistemos sritis: ikimokyklinį ugdymą, priešmokyklinį ugdymą, bendrąjį

ugdymą, profesinį mokymą, aukštojo mokslo studijas, neformalųjį vaikų ir suaugusiųjų švietimą, savišvietą, švietimo pagalbą;

2) neplaniniu ir adhoc pagrindu produktų kūrimo veiklų perorientavimas iš šių produktų rengimo į neplaninių ir adhoc produktų vartotojų konsultavimą, mokymą bei metodinę pagalbą jiems, siekiant ateities perspektyvoje įgalinti šių produktų vartotojus mažinti Centrai teikiamų užklausų srautą ir jiems apsitarnauti savarankiškai (lygiagrečiai plėtojant atvirų duomenų, „savitarnos“ ir susijusius sprendimus);

3) stebėsenos produktų rengimo srities procesų pokyčiai – į produktų rengimą (įskaitant inicijavimo, planavimo, grįžtamojo ryšio ir kitus etapus) aktyviau įtraukiant suinteresuotąsias šalis, didinant NŠA tarybos ir ŠMSKG vaidmenį;

4) stebėsenos produktų kokybės pokyčiai: stiprinant NŠA padalinių tarpusavio sąveiką, prioritetą teikiant Centro darbuotojų kompetencijos ugdymui, motyvavimui, stebėsenos metodų tobulinimui bei taikymui, gerinant planavimą, grįžtamąjį ryšį, parengtų stebėsenos produktų kokybės ir panaudojamumo vertinimą; perimant nacionalinio lygmens švietimo (aukštojo mokslo) stebėsenos produktus, įrankius, kompetencijas ir know-how iš STRATA, (Švietimo sektoriaus žmogiškųjų išteklių stebėsenos, vertinimo ir prognozavimo sričiai) bei iš KPMPC (profesinio mokymo sričiai); orientuojantis į švietimo informacinių sistemų, registrų palaikymo bei plėtros tęstinumą, VDV IS ir „duomenų ežero“ potencialo išnaudojimą bei kt.

5) tarptautinių tyrimų praplėtimas arba išlaikymas, priimant sprendimus dėl tarptautinių tyrimų (ne)perėmimo į Centrą (PIAAC iš KPMPC; EUROSTUDENT bei EUROGRADUATE iš STRATA).

5.5. Centro stebėsenos veikloms organizuoti ir vykdyti reikalingi žmogiškieji ir finansiniai ištekliai

Šiame poskyryje pateikiamas preliminarus planas dėl Centro stebėsenos veikloms organizuoti ir vykdyti reikalingų žmogiškųjų ir finansinių išteklių (žr. lentelę žemiau).

16 lentelė. Rekomenduojami orientaciniai Centro stebėsenos veikloms organizuoti ir vykdyti reikalingi žmogiškieji ir finansiniai ištekliai

Veiklos	Veiklą vykdančias pagrindinis NŠA padalinys ir jo funkcija	Centro žmogiškųjų išteklių poreikis (etato dydis per metus)	2022 m. Centro žmogiškųjų išteklių poreikis (Eur) (apimant visą darbo vietos kainą)	2022 m. Centro kitų išteklių poreikis, Eur su PVM	Centro metinio žmogiškųjų išteklių poreikio dalis (proc.) nuo viso biudžeto	Kitų išteklių poreikio dalis (proc.) nuo viso biudžeto	Centro metinis biudžetas veiklai, Eur su PVM					
							2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.
1. Stebėsenos produktų kūrimas:												
1.1. Švietimo problemų tyrimai ir analizės	SVD ŠPATS (stebėseną)	3	62 640	0	100%	0%	62 640	65 772	69 060	72 516	76 140	79 944
1.2. Švietimo sektoriaus žmogiškųjų išteklių stebėseną, vertinimas ir prognozavimas	ŠPD MVPS (stebėseną)	2	41 760	0	100%	0%	41 760	43 848	46 040	48 342	50 760	53 298
1.3. Šalies švietimo būklės apžvalgos	SVD ŠPATS (stebėseną)	1	20 880	0	100%	0%	20 880	21 924	23 020	24 172	25 380	26 650
1.4. Tarptautiniai tyrimai ²²⁹	SVD ŠPATS (stebėseną ir gamybą)	6,5	138 840	448 239	23,6%	76,4%	587 079	746 732	567 800	547 202	959 799	982 916
1.5. Valstybinių brandos egzaminų rezultatų analizės (nacionalinio lygmens)	SVD PPUS (stebėseną)	0,5	10 920	0	100%	0%	10 920	11 470	12 040	12 640	13 270	13 930
1.6. Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (PUPP) analizės (nacionalinio lygmens)	SVD PPUS (stebėseną)	0,5	10 920	0	100%	0%	10 920	11 470	12 040	12 640	13 270	13 930
1.7. Nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimų	SVD PPUS (stebėseną)	0,1	2 184	15 960	12%	88%	18 144	19 052	20 004	21 004	22 054	23 156

²²⁹ Pastaba – tarptautinių tyrimų faktinių išteklių poreikis priklausys nuo tyrimų cikliškumo ir etapų įgyvendinimo specifikos. Taip pat į šios grupės išlaidas nebuvo įtraukti šiuo metu kitų įstaigų vykdomi tyrimai, kol yra neapibrėžtumas ar jie bus perduoti į NŠA: 1.4.7. PIAAC tyrimas (organizuojamas KPMPC); 1.4.8. EUROSTUDENT ir 1.4.9. EUROGRADUATE tyrimai (organizuojami STRATA).

Veiklos	Veiklą vykdančias pagrindinis NŠA padalinys ir jo funkcija	Centro žmogiškųjų išteklių poreikis (etato dydis per metus)	2022 m. Centro žmogiškųjų išteklių poreikis (Eur) (apimant visą darbo vietos kainą)	2022 m. Centro kitų išteklių poreikis, Eur su PVM	Centro metinio žmogiškųjų išteklių poreikio dalis (proc.) nuo viso biudžeto	Kitų išteklių poreikio dalis (proc.) nuo viso biudžeto	Centro metinis biudžetas veiklai, Eur su PVM					
							2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.
(NMPP) rezultatų analizės (nacionalinio lygmens)												
1.8. EURYDICE skirtas duomenų rinkimas ir analizės	SVD ŠPATS (stebėseną)	0,25	5 220	38 655	11,9%	88,1%	43 875	46 069	48 372	50 791	53 331	55 998
1.10. Unikalių stebėsenos produktų kūrimas įgyvendinamų programų ir projektų pagrindu (finansuojamų iš ES ar kitų šaltinių)	ŠPD	0,77	22 950	315 406	6,8%	93,2%	338 356	355 274	373 037	391 688	411 273	431 836
1.11. Neplaninių ir (arba) ad hoc pagrindu kuriami produktai pagal poreikį	SVD ŠPATS (stebėseną)	0,9	18 792	0	100%	0%	18 792	19 730	20 718	21 754	22 842	23 985
Iš viso (nuo 1.1. iki 1.11.):		15,52	335 106	818 260	29,1%	70,9%	1 153 366	1 341 341	1 192 131	1 202 749	1 648 119	1 705 643
2. Kitos veiklos:												
2.1. Tarptautinis bendradarbiavimas ²³⁰	Įvairūs NŠA padaliniai	0,1	2 088	4 600	31,2%	68,8%	6 688	10 533	11 060	11 613	12 194	12 804
2.2. Nacionalinis, savivaldos ir institucinių lygmenų bendradarbiavimas Lietuvoje	Įvairūs NŠA padaliniai	0,25	5 220	2 020	72,1%	27,9%	7 240	11 403	11 973	12 572	13 201	13 861
2.3. Darbuotojų kompetencijų tobulinimas	Įvairūs NŠA padaliniai	0 ²³¹	0	4 280	0%	100%	4 280	13 482	14 156	14 864	15 607	16 387

²³⁰ Į šios grupės išteklių poreikį neįskaičiuoti tarptautinių tyrimų ir EURYDICE srities ištekliai, kurie nurodyti aukščiau atskirai.

²³¹ Etatai įskaičiuoti į kitas veiklas šioje lentelėje.

Veiklos	Veiklą vykdančias pagrindinis NŠA padalinys ir jo funkcija	Centro žmoniškųjų išteklių poreikis (etato dydis per metus)	2022 m. Centro žmoniškųjų išteklių poreikis (Eur) (apimant visą darbo vietos kainą)	2022 m. Centro kitų išteklių poreikis, Eur su PVM	Centro metinio žmoniškųjų išteklių poreikio dalis (proc.) nuo viso biudžeto	Kitų išteklių poreikio dalis (proc.) nuo viso biudžeto	Centro metinis biudžetas veiklai, Eur su PVM					
							2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.
2.4. Veiklos planavimas ir tobulinimas	Įvairūs NSA padaliniai	0,1	2 088	0	100%	0%	2 088	8 768	9 206	9 666	10 149	10 656
2.5. Projektinių iniciatyvų inicijavimas, planavimas ir įgyvendinimas ²³²	Įvairūs NŠA padaliniai	0,25	5 220	0	100%	0%	5 220	5 481	5 755	6 043	6 345	6 662
Iš viso (nuo 2.1 iki 2.5):		0,7	14 616	10 900	57,3%	42,7%	25 516	49 667	52 150	54 758	57 496	60 370
2.6. Valstybinių švietimo duomenų informacinių sistemų bei registrų modernizavimas ir plėtojimas ²³³	IPD	22	443 520	307 000	59,1%	40,9%	750 520	788 046	827 447	868 821	912 261	957 874
Bendras išteklių poreikis (nuo 1.1 iki 2.6):		38,22	793 242	1 136 160	41,1%	58,9%	1 929 402	2 179 054	2 071 728	2 126 328	2 617 876	2 723 887

Šaltinis – parengta Teikėjo, remiantis NŠA duomenimis

²³² Į šios grupės išteklių poreikį neįskaičiuoti projektų įgyvendinimui reikalingi ištekliai, kurie įeina į kitų produktų rengimą ir veiklas, nurodytas kitose šios lentelės eilutėse.

²³³ Pastabos: 1) į šios grupės išteklių poreikį taip pat įskaičiuota 1.9. Nacionalinio lygmens švietimo stebėsenos duomenų analizė: 1.9.1. Valstybės strateginiai rodikliai; 1.9.2. Valstybės taktiniai rodikliai; 1.9.3. Operatyviniai rodikliai; 1.9.4. Perspektyviniai rodikliai; 2) į šios grupės išteklių poreikį neįskaičiuotos rekomenduojamos galimos papildomos veiklos dėl informacinių sistemų ir aplikacijų tobulinimo, inovacijų, prieinamumo vartotojams gaunant elektronines paslaugas, susijusias su švietimo stebėsenos įrankiais ir kt., kadangi šios veiklos didžiąja dalimi priklausys nuo to, ar pavyks pritraukti išorines investicijas skirtas ES struktūrinių fondų ir kitas lėšas.

Aukščiau pateikti rekomenduojami orientaciniai Centro stebėsenos veikloms organizuoti ir vykdyti reikalingi žmogiškieji ir finansiniai ištekliai yra paremti prielaidomis, kad:

1) finansinių išteklių poreikis vidutiniškai kasmet augs apie 5 proc. atskiroms veikloms (neatsižvelgiant į galimus ekonomikos raidos scenarijus, susijusius su galimybe patirti krizinius laikotarpius ir galimą viso LR viešojo sektoriaus, įskaitant Centro, išlaidų mažinimą);

2) faktinis etatų poreikis gali būti aukštesnis, kadangi NŠA atskirų padalinių darbuotojai vykdo ir kitais funkcijas, kurios nesusijusios su aukščiau lentelėje pateiktomis veiklomis.

Taip pat pažymėtina, kad NŠA susiduria su įvairiais personalo valdymo iššūkiais (darbuotojų pritraukimo ir motyvavimo sistemos tobulinimo potencialas, žemas darbo užmokesčio konkurencingumas lyginant su Lietuvos privačiu sektoriumi, naujų darbuotojų ir esamų tyrėjų bei analitikų ugdymo kompleksiskumas, prielaidų aukštesnei stebėsenos produktų kokybei sudarymas, talentų ugdymas ir išlaikymas bei kt.). Šiuos iššūkius, kurių dauguma būdingi ir visam Lietuvos viešajam sektoriui, tikslinga spręsti ateities perspektyvoje dalyvaujant Viešojo valdymo agentūros iniciatyvose. Ši agentūra kaip tikimasi turėtų inicijuoti sistemines priemones ir gerųjų praktikų bei pažangių personalo vadybos priemonių diegimą visame Lietuvos viešajame sektoriuje (pavyzdžiui, planuojama, kad įstaigos galės lanksčiau formuoti atlygio politiką, taikyti pinigines skatinimo priemones, orientuoti veiklą į rezultatus), taip pat atliks įstaigų ir jų teikiamų paslaugų stebėseną ir efektyvumo vertinimą, visas šalies biudžetines ir viešąsias įstaigas konsultuos dėl efektyvios ir šiuolaikinės valdysenos.

Apibendrinant 16-oje lentelėje pateiktus duomenis:

1) Centro veikloms, kurios susijusios su nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėseną, žmogiškųjų išteklių etatų skaičiaus (darbo sutarčių su NŠA forma) poreikis 2027 m. lyginant su 2021 m. išlieka vienodas, tačiau yra siūlomas ne mažesnis kaip 5 proc. kasmetinis darbo užmokesčio kėlimo poreikis 2021–2027 m. laikotarpiu (Centro funkcijas vykdančioms darbuotojams);

2) finansinių išteklių poreikio augimas (2027 m. lyginant su 2021 m.) prognozuojamas bei rekomenduojamas:

2.1) 27,6 proc. stebėsenos produktų kūrimo veikloms Nr. nuo 1.1. iki 1.11.²³⁴; taip pat veiklai Nr. 2.5. (projektinių iniciatyvų inicijavimas, planavimas ir įgyvendinimas) ir Nr. 2.6. (valstybinių švietimo duomenų informacinių sistemų bei registrų modernizavimas ir plėtojimas);

2.2) 91,4 proc. bendradarbiavimo veikloms (Nr. 2.1. ir 2.2.) bei 282,9 proc. darbuotojų kompetencijų tobulinimo veiklai (Nr. 2.3.), atsižvelgiant į stebėsenos produktų kokybės didinimo ir susijusius siekius²³⁵;

2.3) 410,3 proc. veiklos planavimo ir tobulinimo veiklai (Nr. 2.4.), atsižvelgiant į poskyryje Nr. 5.8 parengto NŠA ir ŠMSM veiksmų plano įgyvendinimo poreikį (t. y. kaip nuo dabartinės padėties pereiti prie Centro modelyje aprašytų struktūrų ir procesų įgyvendinimo).

²³⁴ Pastaba – išskyrus 1.4 veiklą, kuri gali didėti reikšmingiau, pavyzdžiui, jei bus perduoti į NŠA: PIAAC tyrimas (organizuojamas KPMPC); EUROSTUDENT ir EUROGRADUATE tyrimai (organizuojami STRATA).

²³⁵ Svarbi Centro žmogiškųjų išteklių kompetencijų tobulinimo perspektyva – išnaudoti išorinių mokymų, tarptautinių stažuotčių ir bendradarbiavimo tinklų, dalyvavimo užsienio universitetų bei kitų švietimo teikėjų kontaktinio ir nuotolinio mokymo moduluose (ar programose), savišvietos, mokymosi darbe ir bendrų švietimo sistemos stebėsenos su partneriais galimybių įgyvendinimo derinį. Perspektyvoje plėtojant švietimo sistemos stebėsenos brandą iki 2027 m. tikėtina augs poreikis analitikų ir tyrėjų aukštesnio lygmens kompetencijoms įgyti ir jų kėlimui: modeliavimui, prognozavimui, alternatyvų ir scenarijų vertinimui, socialinio-ekonominio poveikio (naudos / žalos) vertinimui, darbui su dirbtiniu intelektu ir „Big data“ bei santykinai sudėtingesniais statistiniais daugiakriterinės analizės (regresinė, klasterinė, kt.) bei kiti metodais.

5.6. Nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenai reikalingi įrankiai

Šiame poskyryje pateikiama pagrindinių ir susijusių švietimo sistemos stebėsenos veikloms reikalingų įrankių suvestinė (žr. lenteles žemiau).

17 lentelė. Pagrindinės švietimo informacinės sistemos

Nr.	Informacinė sistema
1.	Švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS)
2.	Atvira informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistema (AIKOS)
3.	Švietimo ir mokslo informacinių sistemų, registrų ir klasifikatorių apskaitos informacinė sistema (KRISIN)
4.	Nesimokančių vaikų ir mokyklos nelankančių mokinių informacinė sistema (NEMIS)

Šaltinis – parengta Teikėjo

18 lentelė. Pagrindiniai švietimo registrai

Nr.	Švietimo registras
1.	Diplomų, atestatų ir kvalifikacinių pažymėjimų registras (DAKPR)
2.	Išsilavinimo pažymėjimų registras (IPBR)
3.	Neformaliojo švietimo programų registras (NŠPR)
4.	Licencijų registras (LicR)
5.	Mokinių registras (MR)
6.	Pedagogų registras (PR)
7.	Studentų registras (SR)
8.	Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registras (SMPKR)
9.	Švietimo ir mokslo institucijų registras (ŠMIR)

Šaltinis – parengta Teikėjo

19 lentelė. Kitos pagrindinės platformos, paslaugos ir kiti įrankiai

Nr.	Kitos platformos, paslaugos ir kiti įrankiai
1.	Savivaldybių ir mokyklų informacinės kortelės, apimančios informaciją apie mokslo ir studijų sistemą

Nr.	Kitos platformos, paslaugos ir kiti įrankiai
2.	VDV IS – Valstybės duomenų valdysenos informacinė sistema, apimant „duomenų ežerą“, eksperimentavimo platformas (angl. <i>sandbox</i>) ir kt.
3.	Vieninga prisijungimo sistema (SSO), kuri prisideda užtikrinant operatyvų struktūruotų duomenų prieinamumą išorės vartotojams, pakartotinį jų naudojimą, atvaizduojant patraukliai ir vartotojui patogiais duomenų analizavimo ir vizualizavimo įrankiais, duomenų nemodifikuojant, neinterpretuojant ar kitaip nepažeidžiant jų autentiškumo
4.	IBM SPSS Statistics ir kita specializuota programinė duomenų analizės įranga
5.	Duomenų perdavimo sistema KELTAS ²³⁶
6.	Įvairios duomenų bazės
7.	Debesų kompiuterijos resursų nuomos paslaugos, vietos duomenų centro saugykloje nuomos paslaugos, duomenų rezervinio kopijavimo ir atstatymo sprendimo bei Oracle duomenų bazės priežiūros paslaugos ir kt.

Šaltinis – parengta Teikėjo

Apibendrinant nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos poreikius, Centro veikloje prioritetas turi būti teikiamas informacinių sistemų, registrų, duomenų atvėrimo ir kokybės, analitikos, e-paslaugų, „savitarnos“ ir susijusių sričių sprendimams, NŠA padalinių (ypač ŠPATS ir IPD) tarpusavio sąveikų ir sklandaus bendradarbiavimo užtikrinimui.

Nors pirmoje eilėje turi būti orientuojamasi į esamų informacinių sistemų ir registrų tobulinimą, tikslinga periodiškai lygiagrečiai stebėti naujienas, identifikuoti kitose šalyse naudojamus pažangius IT įrankius švietimo sistemos ir kitų sričių stebėsenai. O identifikavus – svarstyti galimybes panaudoti pažangius užsienyje sukurtus IT įrankius (pavyzdžiui, pritraukus papildomą ES finansavimą).

Švietimo informacinių sistemų, registrų bei kitų įrankių aktyvesnė plėtra Centre turi būti vykdoma atsižvelgiant į Centro viziją, tikslus, subalansuotą visų švietimo sistemos sričių stebėseną, IT ir IS inovacijas, e-paslaugas, prieigų bei duomenų atvėrimo galimybes, bendradarbiavimą su Valstybės duomenų agentūra, išnaudojant, VDV IS ir „duomenų ežero“ teikiamą analitinių įrankių ir integracijų potencialą bei kt.

²³⁶ Duomenų perdavimo sistemos KELTAS priežiūros ir vystymo paslaugos. NŠA. [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: https://pirkimai.eviesieji.pirkimai.lt/app/rfq/publicpurchase_docs.asp?PID=623602.

5.7. Centro bendradarbiavimo su kitomis švietimo stebėsenos, mokslo, tyrimų ir kitomis institucijomis švietimo sistemos stebėsenos vykdymo tikslais formos ir būdai

20 lentelė. Centro bendradarbiavimo su kitomis švietimo stebėsenos, mokslo, tyrimų ir kitomis institucijomis švietimo sistemos stebėsenos vykdymo tikslais formos ir būdai²³⁷

Eil. Nr.	Bendradarbiavimo formos ir būdai	ŠMSKG	ŠMSM	LRV ir kt. ministerijos	SKVC	STRATA	KPMPC	LMNŠČ	SA	ŠĮ, MSĮ	KT	LSD	Užsienio tinklai
1	Nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos rodiklių sąrangos tobulinimas, didelės apimties ir brangių duomenų rinkimo ir tyrimų vykdymo derinimas	+	+										
2	Finansavimo Centro veiklai ir Centro veiklos tęstinumo užtikrinimas		+										
3	Dalyvavimas bendrose nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos produktų rengimo komandose pagal poreikį		+			+	+	+		+			
4	Konsultavimasis su Centru: dėl parengto produkto turinio suvokimo, interpretavimo ir praktinio pritaikymo. Centro parengtų stebėsenos produktų naudojimas ir grįžtamojo ryšio teikimas dėl stebėsenos poreikių, produktų kokybės bei jų tobulinimo	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
5	Centro teikiami antrinių duomenų tyrimų ir kitų									+	+		

²³⁷ Pastaba: 1) LMNŠČ – Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras; 2) SA – savivaldybių administracijos; 3) ŠĮ, MSĮ – organizacijos (švietimo įstaigos; mokslo ir studijų institucijos); 4) KT – kitos organizacijos (Lietuvos mokslo taryba, privačios tyrimų ir analizės institucijos, aukštosios mokyklos) bei fiziniai asmenys; 5) Užsienio tinklai – tarptautinės organizacijos / partneriai.

Eil. Nr.	Bendradarbiavimo formos ir būdai	ŠMSKG	ŠMSM	LRV ir kt. ministerijos	SKVC	STRATA	KPMPC	LMNŠČ	SA	ŠĮ, MSĮ	KT	LSD	Užsienio tinklai
	stebėsenos darbų užsakymai. Ilgojo laikotarpio mokslinių ir tiriamųjų darbų sąrašų, daktarinių disertacijų temų formavimas												
6	Centro kompetencijų perėmimas, mokantis naudotis švietimo sistemos stebėsenos duomenimis bei įrankiais savarankiškai, mažinant „ad hoc“ užklausų Centrai apimtį		+	+	+	+	+	+	+	+	+		
7	Švietimo stebėsenos kompetencijų ir įrankių (jei turima) perdavimas Centrai bendradarbiavimo ar kitais pagrindais		+			+	+	+		+	+		+
8	VDV IS plėtra, integruojant švietimo informacines sistemas ir registrus; analitikos įrankių kūrimas ir suteikimas Centrai											+	
9	Duomenų ir informacijos teikimas Centrai švietimo sistemos stebėsenos vykdymui		+						+	+		+	+

Šaltinis – parengta Teikėjo

Pagrindiniai 17-oje lentelėje pateikto bendradarbiavimo skirtumai lyginant su esama situacija:

- 1) ŠMSKG veiklos, motyvuotumo ir aktyvesnio įsitraukimo į LR nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos planavimą (įskaitant stebėsenos produktų poreikių nustatymą, stebėsenos poreikių tenkinimo vertinimą), įgyvendinimą ir tobulinimą, stiprinimas; įtraukimas į ŠMSKG veiklą papildomų atstovų (pavyzdžiui: iš švietimo įstaigų; mokslo ir studijų institucijų, verslo);
- 2) bendradarbiavimo su universitetais, LMT bei kitomis suinteresuotosiomis šalimis plėtojimas: bendradarbiavimo sutarčių sudarymas, bendras mokslinių darbų temų formavimas, viešųjų pirkimų ir išorinių ekspertinių konsultacijų poreikio bei galimybių plėtojimas;
- 3) bendradarbiavimo su universitetais plėtojimas – aktyvesnis praktikos vietų siūlymas studentams (susijusiems su tyrimų, analitikos ir kitomis studijomis);
- 4) neplaniniu ir adhoc pagrindu produktų kūrimo veiklų perorientavimas iš šių produktų rengimo į neplaninių ir adhoc produktų vartotojų konsultavimą, mokymą bei metodinę pagalbą jiems, siekiant ateities perspektyvoje įgalinti šių produktų vartotojus mažinti Centrai teikiamų užklausų srautą ir jiems apsitarnauti savarankiškai (lygiagrečiai plėtojant atvirų duomenų, „savitarnos“ ir susijusius sprendimus);
- 5) stebėsenos produktų kokybės pokyčių įgyvendinimas bendradarbiaujant su suinteresuotosiomis šalimis: gerinant planavimą, grįžtamąjį ryšį, parengtų stebėsenos produktų kokybės ir panaudojamumo vertinimą; perimant nacionalinio lygmens švietimo (aukštojo mokslo) stebėsenos produktus, įrankius, kompetencijas ir know-how iš STRATA, (Švietimo sektoriaus žmogiškųjų išteklių stebėsenos, vertinimo ir prognozavimo sričiai) bei iš KPMPC (profesinio mokymo sričiai); orientuojantis į švietimo informacinių sistemų, registrų palaikymo bei plėtros testinimą, VDV IS ir „duomenų ežero“ potencialo išnaudojimą bei kt.;
- 6) bei Centro bendradarbiavimo su kitomis įstaigomis (centrinės valdžios, savivaldos, švietimo įstaigų) aktyvinimas pagal Vadove pateiktą Centro modelį.

5.8. NŠA ir ŠMSM veiksmų planas, kaip nuo dabartinės padėties pereiti prie Centro modelyje aprašytų struktūrų ir procesų įgyvendinimo

Šiame poskyryje pateikiamas rekomendacinis NŠA ir ŠMSM veiksmų planas, kaip nuo dabartinės padėties pereiti prie Centro modelyje aprašytų struktūrų ir procesų įgyvendinimo (žr. lentelę žemiau).

21 lentelė. Rekomendacinis NŠA ir ŠMSM veiksmų planas, kaip nuo dabartinės padėties pereiti prie Centro modelyje aprašytų struktūrų ir procesų įgyvendinimo

Nr.	Veikla	Atsakingas	Terminas
1.	Veiksmų plano patvirtinimas ir įgyvendinimo inicijavimas, plano iškomunikavimas pagrindinėms suinteresuotosioms šalims, nurodytoms 17-toje lentelėje, užtikrinant tinkamą suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimą įgyvendinant Centro viziją ir tikslus	ŠMSM	2022 m.
2.	Tinkamo Centro finansavimo ir kitų išteklių užtikrinimas	ŠMSM	2022 m., nuolat
3.	Ribotų Centro išteklių plėtra, plėtojant aktyvesnį ES struktūrinių fondų ir kitas lėšų pritraukimą, įvairių sričių bendradarbiavimą su suinteresuotosiomis šalimis	NŠA	2022 m., nuolat
4.	Ateinančių metų stebėsenos produktų sąrašo, produktų turinio ir veiklų suplanavimas, subalansuojant stebėsenos veiklas, proporcingai ir prioritetiškai apimant mokymąsi visą gyvenimą ir visas švietimo sistemos sritis (ikimokyklinį ugdymą, priešmokyklinį ugdymą, bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą, aukštojo mokslo studijas, neformalųjį vaikų ir suaugusiųjų švietimą, savišvietą, švietimo pagalbą), gerinant rodiklių kokybę, standartizavimą (įskaitant poveikio), stebėsenos metodų panaudojimą	NŠA	2022 m., nuolat
5.	Papildomas komunikacijos, bendradarbiavimo aktyvinimas tarp NŠA padalinių (IPD ir SVD; abiejų centrų ²³⁸ padalinių bei kt.), personalo	NŠA	2022 m., nuolat

²³⁸ Pastaba – siūlomi du centrai NŠA sudėtyje:

pirmas – Nacionaliniu lygmeniu švietimo sistemos stebėseną atliekantis centras;

Nr.	Veikla	Atsakingas	Terminas
	įgalinimas ir procesų standartizavimas pagal Vadove pateiktą Centro modelį		
6.	Nacionalinio lygmens švietimo (aukštojo mokslo) stebėsenos produktų, įrankių, kompetencijų ir know-how perėmimas iš STRATA, tarpusavio bendradarbiavimo plėtojimas	NŠA	2023–2024 m.
7.	Nacionalinio lygmens švietimo (profesinio mokymo) stebėsenos produktų, įrankių, kompetencijų ir know-how perėmimas iš KPMPC, tarpusavio bendradarbiavimo plėtojimas	NŠA	2023–2024 m.
8.	Sprendimai dėl tarptautinių tyrimų (ne)perėmimo į Centrą: 1) PIAAC (iš KPMPC); 2) EUROSTUDENT (iš STRATA); 3) EUROGRADUATE (iš STRATA)	ŠMSM, NŠA	2023 m.
9.	Žmogiškųjų išteklių pritraukimo ir kompetencijų ugdymo planavimas, suderinant su Centro vizija ir tikslais, planu subalansuotai stebėti visas švietimo sistemos sritis	NŠA	2023 m., nuolat
10.	Parengtų stebėsenos produktų panaudojimo ir produktų vartotojų poreikių nustatymo bei tenkinimo vertinimo veiklų plėtojimas, įdiegiant sisteminio grįžtamojo ryšio ir komunikacijos sprendimus (standartizuoti vertinimai)	NŠA	2023 m., nuolat
11.	ŠMSKG veiklos, motyvuotumo ir aktyvesnio įsitraukimo į LR nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos planavimą (įskaitant stebėsenos produktų poreikių nustatymą, stebėsenos poreikių tenkinimo vertinimą), įgyvendinimą ir tobulinimą, stiprinimas; įtraukimas į ŠMSKG veiklą papildomų atstovų (pavyzdžiui: iš švietimo įstaigų; mokslo ir studijų institucijų, verslo)	ŠMSM	2023 m., nuolat
12.	NŠA tarybos veiklos ir įgaliojimų stiprinimas, suteikiant teisę tvirtinti svarbiausius NŠA	ŠMSM	2023 m.

antras – Švietimo pagalbą teikiantis, egzaminus ir kitus vertinimus bei patikrinimus organizuojantis centras.

Nr.	Veikla	Atsakingas	Terminas
	strateginius sprendimus (apimančius švietimo stebėsenos klausimus), strateginius bei metinius NŠA planus, ataskaitas		
13.	Bendradarbiavimo su universitetais, LMT bei kitomis suinteresuotosiomis šalimis plėtojimas: bendradarbiavimo sutarčių sudarymas, bendras mokslinių darbų temų formavimas, viešųjų pirkimų ir išorinių ekspertinių konsultacijų poreikio bei galimybių plėtojimas	NŠA	2024 m., nuolat
14.	Bendradarbiavimo su universitetais plėtojimas – aktyvesnis praktikos vietų siūlymas studentams (susijusiems su tyrimų, analitikos ir kitomis studijomis)	NŠA	2024 m., nuolat
15.	Darbo „gaisrų gesinimo“ ir adhoc principais mažinimas ir prevencija: 1) plėtojant politiką ir tvarkas, kuomet užklaustos iš išorės suinteresuotųjų šalių netenkinamos; 2) sukuriant ir pasiūlant alternatyvius „savitarnos“, standartizuoto bei automatizuoto informacijos gavimo, atitinkamų IT ir IS prieigų sprendimus; 3) Centro veiklos orientavimas į veiklą „svarbūs- neskubūs“ vykdymą ir ilgojo laikotarpio prioritetus	NŠA	2024 m., nuolat
16.	Švietimo informacinių sistemų, registrų aktyvesnė plėtra, atsižvelgiant į Centro viziją, tikslus, subalansuotą visų švietimo sistemos sričių stebėseną, IT ir IS inovacijas, e-paslaugas, prieigų bei duomenų atvėrimo galimybes, bendradarbiavimą su Valstybės duomenų agentūra, išnaudojant, VDV IS ir „duomenų ežero“ teikiamą analitinių įrankių ir integracijų potencialą bei kt.	NŠA	2024 m., nuolat
17.	Centro bendradarbiavimo su kitomis įstaigomis (centrinės valdžios, savivaldos, švietimo įstaigų) aktyvinimas pagal Vadove pateiktą Centro modelį, įgyvendinant 17-oje lentelėje pateiktas rekomendacijas	NŠA	2024 m., nuolat

Nr.	Veikla	Atsakingas	Terminas
18.	Darbuotojų motyvacinės sistemos atnaujinimas, tobulinimas, apimant: atlygio politiką, karjeros ir talentų ugdymą, darbuotojų orientacijos į rezultatus stiprinimą	NŠA	2024 m., nuolat
19.	Darbuotojų kompetencijos ir stebėsenos produktų kokybės kėlimas, teikiant papildomą prioritetą: modeliavimui, prognozavimui, alternatyvų ir scenarijų vertinimui, socialinio-ekonominio poveikio (naudos / žalos) vertinimui, darbui su dirbtiniu intelektu ir „Big data“ bei santykinai sudėtingesniems statistinės daugiakriterinės analizės (regresinė, klasterinė, kt.) bei kitiems metodams	NŠA	2024 m., nuolat
20.	Centro veiklų tęstinumo ir nuolatinio veiklos tobulinimo, pažangių vadybos metodų taikymo (įskaitant Vadovo ir Centro modelio taikymą, atnaujinimą iškilus poreikiui) užtikrinimas	NŠA	Nuolat
21.	Papildomas viešinimas ir komunikacija, konsultacijos ir metodinė pagalba suinteresuotosioms šalims dėl galimybių efektyviai pritaikyti Centro stebėsenos produktuose suformuluotus ir siūlomus sprendimus švietimo kokybės tobulinimui, švietimo politikos įgyvendinimui	NŠA	Nuolat

Šaltinis – parengta Teikėjo

5.9. Apibendrinimas – pagrindiniai Centro modelio parametrai

- 1) NŠA sudėtyje (stiprinant esamą organizacinę valdymo struktūrą ir procesus) formuotinas Centras;
- 2) sistemiškas visos švietimo sistemos stebėsenos vykdymas – proporcingai ir prioritetiškai apimant visas švietimo sistemos sritis;
- 3) orientacija į sisteminių švietimo valdymo subjektų poreikio informacijai tyrimą, grįžtamojo ryšio rinkimą dėl parengtų stebėsenos produktų kokybės ir panaudojamumo, taip pat papildomos švietimo valdymo subjektams skirtos komunikacijos, metodinės pagalbos ir konsultacijų vykdymas dėl stebėsenos produktų bei rekomenduojamų švietimo politikos sprendimų įgyvendinimo;
- 4) orientacija į bendradarbiavimo stiprinimą, tiek NŠA viduje tarp padalinių, tiek su suinteresuotosiomis šalimis;
- 5) prioritetas personalo (tyrėjų, analitikų, informacinių sistemų ir kitų sričių darbuotojų) valdymo tobulinimo sprendimams, susijusiems su kompetencijų ugdymu, motyvavimu bei kt.;
- 6) prioritetas informacinių sistemų, registų, duomenų atvėrimo ir kokybės, analitikos, e-paslaugų, „savitarnos“ ir susijusių sričių sprendimams;
- 7) „ad hoc“ darbo apimčių mažinimas.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS – LIETUVOS NACIONALINIŲ LYGMENIŲ ATLIEKAMĄ ŠVIETIMO SISTEMOS STEBĖSENĄ NUSTATANTYS TEISĖS AKTAI

1. LR 2021–2030 metų Nacionalinis pažangos planas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5?jfwid=32wf90sn>>.
2. LR švietimo įstatymas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105/asr>>.
3. Strateginio valdymo metodika, patvirtina LR Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5e3aa191a8e511eb98ccba226c8a14d7/asr>>.
4. LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. liepos 27 d. įsakymas Nr. V-1386 „Dėl žinybinės statistikos“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a8ac0ca0eeae11eb9f09e7df20500045>.
5. Strateginio valdymo įstatymas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/90386d20bab711ea9a12d0dada3ca61b/asr>>.
6. ŠVIS nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. lapkričio 16 d. nutarimu Nr. 1152. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/629f6581b25011e6a3e9de0fc8d85cd8/asr>>.
7. Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.463390>>.
8. Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAP/TAIS.423800/45a6c4cce8a3835f3c3f3b4625587aff/format/ISO_PDF/>.

9. Valstybės strateginiai švietimo stebėsenos rodikliai, patvirtinti LR švietimo ir mokslo ministro 2022 m. vasario 17 d. įsakymu Nr. V-283. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f4d25682903311ec9e62f960e3ee1cb6?jfwid=-cfkfxfa6>>.
10. Valstybės strateginių švietimo stebėsenos rodiklių aprašai, patvirtinti Švietimo informacinių technologijų centro direktoriaus 2019 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. V1-80. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.svis.smm.lt/file/manual/Teis%C4%97s%20aktai/170isak-strateg-rodikliai.doc>.
11. Valstybės švietimo ir mokslo stebėsenos tvarkos aprašas, patvirtintas LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio įsakymu 27 d. Nr. V-757. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/74fae9a0991311e9aab6d8dd69c6da66/asr>>.
12. Valstybės taktiniai švietimo stebėsenos rodikliai, patvirtinti Švietimo informacinių technologijų centro direktoriaus 2019 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. V1-81. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <[www.svis.smm.lt/file/manual/Teis%C4%97s%20aktai/170isak-taktiniai-rodikliai%20\(1\).doc](http://www.svis.smm.lt/file/manual/Teis%C4%97s%20aktai/170isak-taktiniai-rodikliai%20(1).doc)>.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS – VISI ŠALTINIAI

1. 2014 m. sausio 1 d. Suomijos Vyriausybės nutarimas dėl Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centro (FINEEC) Nr. 1317/2013. [Žiūrėta 2022-08-05].
Prieiga per internetą:
<www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131317?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=1317%2F2013>.
2. 2020 – 2023 m. Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo planas. Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC). 2021. [Žiūrėta 2022-08-05].
Prieiga per internetą:
<https://karvi.fi/app/uploads/2021/05/KARVI_National_educational_plan_2020-2023.pdf>.
3. 2021 m. lapkričio 30 d. VšĮ „Panevėžio plėtros agentūra“ ir UAB „Neurotechnology“ informacinės sistemos, leidžiančios rinkti, kaupti, analizuoti ir vertinti atvirose duomenų šaltiniuose ir rinkmenose esančią informaciją apie situaciją Panevėžio regiono darbo rinkoje ir prognozuoti galimas ateities darbo rinkos tendencijas, modelio sukūrimo sutartis Nr. ST-22. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą:
<https://eviesiejipirkimai.lt/megintuvelis/download.php?dok_id=2005224056&file_id=2005224696>.
4. 2022 m. I pusm. LR akcizų duomenys. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą:
<www.vmi.lt/evmi/documents/20142/984661/Akcizu_duomenys_2022_1-6_men.pdf/310c0538-35ee-b9e0-a495-1c68ed116e84?t=1659095803541>.
5. 2022 m. I pusm. LR gyventojų pajamų mokesčio duomenys. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą:
<www.vmi.lt/evmi/documents/20142/984661/GPM_duomenys_2022_1-6_men.pdf/d3b99a8f-713d-33ce-6c64-b816841984f8?t=1659095804318>.
6. 2022 m. I pusm. LR nacionalinio biudžeto pajamos. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą:
<www.vmi.lt/evmi/documents/20142/753727/202206NB+lenteles.pdf/45a46c68-9ed5-a957-6710-e580fc027e0c?t=1659525388801>.

7. 2022 m. I pusm. LR pelno mokesčio deklaracijų duomenys. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą:
<www.vmi.lt/evmi/documents/20142/984661/Pelno_mokescio_duomenys_2022_1-6_men.pdf/8d306234-d20f-9a6c-9ea4-3d7b65a17fb7?t=1659095805699>.
8. 2022 m. I pusm. LR pridėtinės vertės mokesčio deklaracijų duomenys ir susijusi informacija. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą:
<<https://stats.vmi.lt/>>;
<www.vmi.lt/evmi/documents/20142/984661/PVM_duomenys_2022_1-6_men.pdf/9baffaba-7c6b-a679-0e54-279b11467738?t=1659095804884>.
9. 2022 m. I pusm. LR savivaldybių biudžetų pajamos. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą:
<www.vmi.lt/evmi/documents/20142/753727/202206+SB+lenteles.pdf/7b431496-ed41-0185-c7a2-69f92b6cfd45?t=1659525388039>.
10. 2022 m. I pusm. VMI administruojamų nacionalinio biudžeto pajamų surinkimo apžvalga. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą:
<www.vmi.lt/evmi/documents/20142/753727/NB+apzvalga+2022+I+pusm.pdf/e4984165-9dd4-0153-da5e-99efb3ba5869?t=1659525387007>.
11. 2022 m. balandžio 1 d. Druskininkų savivaldybės švietimo pažangos plano parengimo ir suderinimo sutartis Nr. 26-197. [Žiūrėta 2022-04-14]. Prieiga per internetą:
<http://cvpp.lt/megintuvelis/download.php?dok_id=2005314071&file_id=2005314073>;
12. 2022 m. birželio mėn. vidutinis Nacionalinės švietimo agentūros darbuotojų bruto darbo užmokestis. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. [Žiūrėta 2022-08-10]. Prieiga per internetą: <<https://atvira.sodra.lt/imones/detaliai/index.html?code=3477447>>.
13. 2022 m. birželio mėn. vidutinis Švietimo mainų paramos fondo darbuotojų bruto darbo užmokestis. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. [Žiūrėta 2022-08-10]. Prieiga per internetą: <<https://atvira.sodra.lt/imones/detaliai/index.html?code=778377>>.

14. 2022 m. birželio mėn. vidutinis Vyriausybės strateginės analizės centro darbuotojų bruto darbo užmokestis. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. [Žiūrėta 2022-08-10]. Prieiga per internetą: <https://atvira.sodra.lt/imonės/detaliai/index.html?code=994447>.
15. 2022 m. kovo 15 d. Panevėžio miesto savivaldybės Švietimo pažangos plano parengimo paslaugų sutartis Nr. 22-728. [Žiūrėta 2022-04-14]. Prieiga per internetą: http://cvpp.lt/megintuvelis/download.php?dok_id=2005274711&file_id=2005274718;
16. 2022 m. kovo 16 d. Šilalės rajono savivaldybės švietimo pažangos plano pagal „Tūkstantmečio mokyklų“ programą parengimo paslaugų sutarties Nr. B6(B)-25 techninė specifikacija. [Žiūrėta 2022-04-14]. Prieiga per internetą: http://cvpp.lt/megintuvelis/download.php?dok_id=2005280580&file_id=2005280604.
17. „Kurk Lietuvai“ Nacionalinės švietimo agentūros vystymosi modelio dokumentai. [Žiūrėta 2022-01-03]. Prieiga per internetą: <http://kurk.lt/projektai/nacionalines-svietimo-agenturos-vystymosi-modelio-rengimas/>.
18. AIKOS –Atvira informavimo konsultavimo orientavimo sistema. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: www.aikos.smm.lt/.
19. Airija EBPO gerovės indekse. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: www.oecdbetterlifeindex.org/countries/ireland/.
20. Apie CSC – Suomijos informacinių technologijų kompetencijos centras, priklausantis Suomijos valstybei ir aukštojo mokslo institucijoms. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: www.csc.fi/en/about-us.
21. Atviri duomenys. VLK. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <https://ligoniukasa.lrv.lt/lt/atviri-duomenys-1>.
22. Atviri duomenys: esama situacija ir tolesni veiksmai. LR ekonomikos ir inovacijų ministerija. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą:

- https://lrvk.lrv.lt/uploads/lrvk/documents/files/A_Cijunaitis-AD-2021-06-04.pdf>.
23. Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72. [Žiūrėta 2022-01-06]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/973c87403bc311eb8c97e01ffe050e1c>>.
24. Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155. [Žiūrėta 2022-01-06]. Prieiga per internetą: www.e-tar.lt/rs/la supplement/d698ded086fe11eb9fecb5ecd3bd711c/343823a0870611eb9fecb5ecd3bd711c/>.
25. Aukštasis mokslas. Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <https://karvi.fi/en/higher-education/>>.
26. Bendrasis vidurinis ugdymas. Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <https://karvi.fi/en/general-upper-secondary-education/>>.
27. Duomenys mokslo tikslams. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/duomenys-mokslo-tikslams>>.
28. Duomenų perdavimo sistemos KELTAS priežiūros ir vystymo paslaugos. NŠA. [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: https://pirkimai.eviesiejipirkimai.lt/app/rfq/publicpurchase_docs.asp?PID=623602>.
29. Eksperimentinė statistika. LSD. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/eksperimentine-statistika>>.
30. Estija EBPO gerovės indeksu. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: www.oecdbetterlifeindex.org/countries/estonia/>.
31. Estijos aukštojo mokslo studijų pripažinimo ir informacijos centras. [Žiūrėta 2022-02-07]. Prieiga per internetą: <https://archimedes.ee/enic/en/>>.

32. Estijos aukštojo mokslo studijų ir profesinio mokymo kokybės agentūra.
[Žiūrėta 2022-02-07]. Prieiga per internetą:
<<https://ekka.edu.ee/en/organization/>>.
33. Estijos Piliečių portalas. [Žiūrėta 2022-09-05]. Prieiga per internetą:
<www.eesti.ee/et>.
34. Estijos švietimo ir mokslo ministerijos 2022 metų tyrimų planas. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą:
<www.hm.ee/sites/default/files/uuringute_plaan_2022_valisveebi.pdf>.
35. Estijos švietimo ir mokslo ministerijos analizės departamentas. [Žiūrėta 2022-02-07]. Prieiga per internetą: <www.hm.ee/en/contact>.
36. Estijos švietimo informacinė sistema EHIS. [Žiūrėta 2022-09-05]. Prieiga per internetą: <www.ehis.ee>.
37. Estijos švietimo informacinės sistemos EHIS duomenų naudojimas. [Žiūrėta 2022-09-05]. Prieiga per internetą:
<<https://www2.just.ee/ehis/kasutajad.htm>>.
38. Estijos švietimo stebėsenos duomenys, kurie pateikiami interneto svetainėje „Švietimo akis“. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą:
<www.haridussilm.ee/ee>.
39. Estijos Taikomųjų tyrimų ir analizės planavimo proceso tvarka. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.hm.ee/sites/default/files/pohi-ja_tugiprotsessi_kirjelduse_kinnitamine.docx>.
40. Estijos Taikomųjų tyrimų taryba. [Žiūrėta 2022-09-05]. Prieiga per internetą:
<www.hm.ee/sites/default/files/ministri_kk_komisjoni_moodustamine_2018.pdf>.
41. EUROGRADUATE alumni tyrimas apie Europos aukštųjų mokyklų absolventus. STRATA. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą:
<<https://strata.gov.lt/apie-mus/projektai/eurograduate/>>.
42. Eurostato gyvenimo kokybės rodiklių rinkiniai. [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą:
<https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/qol/index_en.html>;
<<https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/wdn-20210831-1>>.

43. EUROSTUDENT tyrimas, matuojantis studentų gyvenimo sąlygas. STRATA. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://strata.gov.lt/apie-mus/projektai/eurostudent/>>.
44. Europos švietimo sistemų ir politikos informacijos tinklas „Eurydice“. [Žiūrėta 2022-04-08]. Prieiga per internetą: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ac11061>>.
45. Eurostatas (Europos Sąjungos statistikos tarnyba). [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/eurostat>>.
46. FINEEC ankstyvojo ugdymo ir globos internetinė svetainė. Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/en/early-childhood-education/>>.
47. Higienos instituto įgyvendinami projektai. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://hi.lt/es-projektai.html>>.
48. ICCS (angl. *International Civic and Citizenship Education Study*) – tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/iea-iccs/>.
49. Informacija apie Eurostatą (Europos Sąjungos statistikos tarnybą). LSD. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/es-statistikos-tarnyba-eurostatas>>.
50. ISORA mokesčių administravimo tyrimai. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <<https://data.rafit.org/?sk=3dba84d7-1dd8-4533-b682-c0dfcb1d7f13&sId=1445912602010>>.
51. Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija, patvirtinta LR švietimo ir mokslo ministro 2008 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. ISAK-3219. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.332022/asr>>.
52. Karo pabėgėliai iš Ukrainos. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/ukraine-dashboards>>.

53. Kauno technologijos universiteto duomenų analitikos magistro programa. [Žiūrėta 2022-08-11]. Prieiga per internetą: [<https://stojantiesiems.ktu.edu/ma-competence/duomenu-analitika/>](https://stojantiesiems.ktu.edu/ma-competence/duomenu-analitika/).
54. Kiti nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos produktai. Nuorodos pateikiamos atskirai (žr. priedą Nr. 1).
55. KPMPC nuostatai, patvirtinti LR švietimo ir mokslo ministro 2017 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. V-992. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: [<www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2c325070df1d11e7b3f0a470b0373cb2>](http://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2c325070df1d11e7b3f0a470b0373cb2).
56. Kultūros ir meno institucijų veiklos vertinimo ir valdymo modelio galimybių studija. 2015. [Žiūrėta 2022-08-10]. Prieiga per internetą:
57. Latvija EBPO gerovės indekse. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: [<www.oecdbetterlifeindex.org/countries/latvia/>](http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/latvia).
58. Leidiniai ir mokymosi medžiaga. Suomijos nacionalinė švietimo agentūra (EDUFI). [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: [<www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications>](http://www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications).
59. Lietuvos mokslo ir studijų elektroninių dokumentų informacinė sistema (eLABA). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: [<http://aleph.library.lt/>](http://aleph.library.lt).

60. Lietuvos gyventojų skaičius. Lietuvos statistikos departamentas. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=14f94642-e4c4-4ce9-8a15-309abf91d0bc>>.
61. Lietuvos savivaldybių švietimo pažangos ataskaitos. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<http://svis.emokykla.lt/savivaldybiu-pazanga-test/>>.
62. Lietuvos statistika pradeda skelbti operatyvią nelegalios migracijos statistiką. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.stat.gov.lt/naujienu-archyvas/-/asset_publisher/gGkKtVFslxK3/content/lietuvas-statistika-pradeda-skelbti-operatyvia-nelegalios-migracijos-statistika>.
63. Lietuvos švietimo šuolis EBPO gerovės indekse, ŠMSM, 2022. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: <https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/%C5%A0vietimas%20gerov%C4%97s%20indekse%202022%20Nr_%203.pdf>.
64. LMNŠC nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. V-1043. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.lmnsc.lt/uplfiles2/LMN%C5%A0C%20nuostatai%202017.pdf>.
65. LR 2021–2030 metų Nacionalinis pažangos planas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5?ifwid=32wf90sn>>.
66. LR 2022 m. I pusm. mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/documents/20142/753727/Forma_1-VP_2022_04.xlsx/618bef58-6f59-8163-4517-a75e9b71975c?t=1654843402330>.
67. LR 2022 m. I pusm. mokesčių paskirstymo duomenys pagal savivaldybes. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/documents/20142/753727/Mokes%C4%8Diu_paskirstymas_2022_04.xls/369d850d-caa2-a929-1e5e-1b8ba628f532?t=1654843406042>.

68. LR administracinės naštos mažinimo įstatymas. VMI. [Žiūrėta 2022-08-08].
Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.437028/asr>>.
69. LR biudžetinių įstaigų įstatymas. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą:
<www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3A756D83A99B/asr>.
70. LR finansinių institucijų poreikių duomenų valdymo procesui organizuoti analizės paslaugų viešasis pirkimas Nr. 606734. VMI. [Žiūrėta 2022-06-18].
Prieiga per internetą:
<https://pirkimai.eviesiejiipirkimai.lt/app/rfq/publicpurchase_docs.asp?PID=642709>.
71. LR priežiūros institucijų švieslentė. LR ekonomikos ir inovacijų ministerija. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <<https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/verslo-prieziuros-politika/svieslente>>.
72. LR profesinio mokymo įstatymas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą:
<<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.45299/asr>>.
73. LR specialiųjų tyrimų tarnybos išvada dėl korupcijos rizikos analizės asmens sveikatos priežiūros įstaigų veiklos srityse (2.5 poskyris), 2019 m. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą:
<www.stt.lt/doclib/expv7qxkko6zzg6assyk13cexejun7nm>.
74. LR švietimo ir mokslo ministro 2007 m. lapkričio 6 d. įsakymas Nr. ISAK-2147 „Dėl klasifikatoriaus „Institucijų grupės“ patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3FECEACE371E/asr>.
75. LR švietimo įstatymas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105/asr>>.
76. LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. liepos 27 d. įsakymas Nr. V-1386 „Dėl žinybinės statistikos“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą:
<www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a8ac0ca0eeae11eb9f09e7df20500045>.
77. LR švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. ISAK-2692 „Dėl valstybės švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“. [Žiūrėta

- 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0302656CA458>.
78. LR švietimo ir mokslo ministro 2007 m. vasario 21 d. įsakymas Nr. ISAK-245 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. ISAK-2692 „Dėl Valstybės švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“ pakeitimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C48ADF40175C>.
79. LR švietimo ir mokslo ministro 2012 m. rugpjūčio 14 d. įsakymas Nr. V-1200 „Dėl Valstybės (strateginių) švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.431542?jfwid=-cfkfxfa6>>.
80. LR švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugpjūčio 1 d. įsakymas Nr. V-704 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2012 m. rugpjūčio 14 d. įsakymo Nr. V-1200 „Dėl Valstybės (strateginių) švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“ pakeitimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/dd7f4e001c1b11e4988dd8c7447f8ac5?jfwid=-cfkfxfa6>>.
81. LR švietimo ir mokslo ministro 2018 m. gruodžio 7 d. įsakymas Nr. V-1007 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2012 m. rugpjūčio 14 d. įsakymo Nr. V-1200 „Dėl Valstybės (strateginių) švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“ pakeitimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2f3e8130fa6011e89b04a534c5aaf5ce?jfwid=-cfkfxfa6>>.
82. LR švietimo ir mokslo ministro 2019 m. gegužės 22 d. įsakymas Nr. V-620 „Dėl Valstybės (strateginių) švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/391df9c27cc811e98a8298567570d639>>.
83. LR švietimo ir mokslo ministro 2022 m. vasario 17 d. įsakymas Nr. V-283 „Dėl Valstybės (strateginių) švietimo stebėsenos rodiklių patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f4d25682903311ec9e62f960e3ee1cb6?jfwid=-cfkfxfa6>>.

84. LR valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymas. [Žiūrėta 2022-09-02]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c6dd7dc2e23411e6be918a531b2126ab/asr>>.
85. LR vidaus reikalų ministerijos įgyvendinamos viešojo sektoriaus tobulinimo iniciatyvos. LR vidaus reikalų ministerija. [Žiūrėta 2022-06-02]. Prieiga per internetą: <<https://vrm.lrv.lt/lt/naujienos/vyriausybes-tikslas-valstybes-tarnyboje-turi-dirbti-stipriausi-salies-protai>>.
86. LR vidaus reikalų ministro 2016 m. balandžio 8 d. įsakymas Nr. 1V-272 „Dėl Viešųjų ir administracinių paslaugų stebėsenos ir analizės informacinės sistemos steigimo ir Viešųjų ir administracinių paslaugų stebėsenos ir analizės informacinės sistemos nuostatų bei duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fb4b5bc0fdc611e5bf4ee4a6d3cdb874/asr>>.
87. LR viešojo administravimo įstatymas. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.83679/asr>>.
88. LR visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://sveikstat.hi.lt/>>.
89. LR Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimas Nr. 276 „Dėl numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-08-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.205970/asr>>.
90. LR Vyriausybės 2016 m. lapkričio 16 d. nutarimas Nr. 1151 „Dėl biudžetinės įstaigos Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro pertvarkymo į viešąją įstaigą ir turto investavimo“. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/92c91131b24f11e6a3e9de0fc8d85cd8/asr>>.
91. LR Vyriausybės 2018 m. gruodžio 12 d. nutarimas Nr. 1298 „Dėl Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių poreikio

- nustatymo kriterijų aprašo ir Didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičiaus sąrašo patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-08-10]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/92007464036e11e9a017f05dde6559c6/asr>>.
92. LR Vyriausybės 2020 m. kovo 10 d. nutarimas Nr. 206 „Dėl labdaros ir paramos fondo Švietimo mainų paramos fondo pertvarkymo į viešąją įstaigą ir Valstybės turto investavimo“. [Žiūrėta 2022-08-10]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c53858d0651e11eabee4a336e7e6fdab>.
93. LSD 2021 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų finansinių ataskaitų rinkinys. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.stat.gov.lt/documents/29256/36361/FAR_2021.pdf/f8721146-b95b-49b6-b7ec-11c7732932b7>.
94. LSD atviri duomenys. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <<https://open-data-ls-osp-sdg.hub.arcgis.com/>>.
95. Mokymosi rezultatų vertinimai. Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/esi-ja-perusopetus/oppimistulosten-arvioinnit/>>.
96. Nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos pagrindų aprašas, patvirtintas LR Vyriausybės 2016 m. vasario 18 d. nutarimu Nr. 162. [Žiūrėta 2022-01-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d713d051dbbd11e59019a599c5cbd673/asr>>.
97. Nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. V-6. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ba81b8b0d38a11e69c5d8175b5879c31/asr>>.

98. Neformalusis suaugusiųjų švietimas. Suomijos nacionalinis švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/en/liberal-adult-education/>>.
99. Nyderlandai EBPO gerovės indekse. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: <www.oecdbetterlifeindex.org/countries/netherlands/>.
100. Norvegija EBPO gerovės indekse. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: <www.oecdbetterlifeindex.org/countries/norway/>.
101. Mokesčių administravimo tarptautinė duomenų bazė. EBPO. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <www.oecd.org/tax/forum-on-tax-administration/database/>.
102. Mokslo ir studijų įstatymas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.343430>>.
103. Nauja kokybė valstybės duomenų valdyme: Statistikos departamentas tapo Valstybės duomenų agentūra. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.stat.gov.lt/home/-/asset_publisher/lbrXvLVHX2ln/content/nauja-kokybe-valstybes-duomenu-valdyme-statistikos-departamentas-tapo-valstybes-duomenu-agentura>.
104. Naujas LR valstybės duomenų valdymo ir naudojimo modelis. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.stat.gov.lt/aktualijos/-/asset_publisher/Xx3PXVkwTQPi/content/siekiamo-iteisinti-nauja-valstybes-duomenu-valdymo-ir-naudojimo-modeli>.
105. NMPP – nacionalinis mokinių pasiekimų patikrinimas. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/pasiekimu-patikrinimai/nmpp/>.
106. NŠA vidaus dokumentai.
107. Oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdymo įstatymas. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.026F44E06A27/asr>; suvestinė redakcija nuo 2023 m.: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.026F44E06A27/lsHmcIHgAu>.

108. Oficialiosios statistikos portalas. LSD. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/duomenys-mokslo-tikslams>>.
109. Palangos miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2019 m. kovo 20 d. įsakymas Nr. A1-332 „Dėl Palangos miesto savivaldybės švietimo stebėsenos rodiklių sąrašo ir švietimo stebėsenos tvarkos aprašo patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/306015a2500611e98bc2ba0c0453c004?jfwid=-cfkfxfa6>>.
110. PIAAC – tarptautinis suaugusiųjų kompetencijų tyrimas (angl. *Programme for the International Assessment of Adult Competencies*), organizuojamas Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.kpmc.lt/kpmc/banner/piaac-2/>.
111. PISA (angl. *Programme for International Student Assessment*) – kas trejus metus vykdomas tarptautinis švietimo tyrimas. Tyrimo branduolį sudaro skaitymo gebėjimų, matematinio ir gamtamokslinio raštingumo įvertinimas. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/ebpo-pisa/>.
112. PIRLS (angl. *Progress in International Reading Literacy Study*) – Tarptautinis skaitymo gebėjimų tyrimas. Šį tyrimą organizuoja IEA (angl. *International Association for the Evaluation of Educational Achievement*) – Tarptautinė švietimo pasiekimų vertinimo asociacija. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/iea-pirls/>.
113. Priešmokyklinis ir pagrindinis ugdymas. Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/en/pre-primary-and-basic-education/>>.
114. Profesinis mokymas. Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/en/vocational-education/>>.

115. Projektas „Asmens sveikatos priežiūros įstaigų paslaugų teikimo stebėsenos ir valdymo tobulinimas“. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <www.esinvesticijos.lt/lt/paraiskos_ir_projektai/asmens-sveikatos-prieziuros-istaigu-paslaugu-teikimo-stebesenos-ir-valdymo-tobulinimas>.
116. Rizikų valdymo vadovas mokesčių administratoriams. Europos Komisija. 2006 m. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/2016-09/risk_management_guide_for_tax_administrations_en.pdf>.
117. Savivaldybių švietimo pažangos ataskaitos: prasmės paieškos. NŠA. Švietimo problemos analizė. 2019 m. lapkritis, Nr. 5 (176). [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/07/Savivaldybiu-svietimo-pazangos-ataskaitos_Internetui.pdf>.
118. SKVC analizės ir apžvalgos. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.skvc.lt/default/lt/kokybes-uztikrinimas/gallery/analizes>.
119. SKVC studijų programų vertinimų apžvalga. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.skvc.lt/default/lt/kokybes-uztikrinimas/gallery/studiju-programu-vertinimu-apzvalga>.
120. Slovėnija EBPO gerovės indekse. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: <www.oecdbetterlifeindex.org/countries/slovenia/>.
121. Slovėnijos nacionalinis švietimo institutas. [Žiūrėta 2022-02-07]. Prieiga per internetą: <www.zrss.si/en/>; <www.zrss.si/zavod-rs-za-solstvo/o-nas/>.
122. Slovėnijos švietimo instituto 2022 m. veiklos planas. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.zrss.si/en/www.zrss.si/2021-05-12-vsebinski-program-dela-zrss-2021_podpisan/>.
123. Slovėnijos nacionalinio švietimo instituto 2022 m. veiklos programa, finansinis ir personalo planas. [Žiūrėta 2022-09-07]. Prieiga per internetą: <www.zrss.si/en/www.zrss.si/wp-content/uploads/2022/03/Program-dela-financni-in-kadrovski-nacrt-ZRSS-za-letu-2022.pdf>.

124. Slovėnijos ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo programa, partvirtinta 1999 m. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce.pdf>.
125. Statistikos vartotojų nuomonės apie LSD. LSD. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.stat.gov.lt/statistikos-vartotoju-nuomoniui-tyrimai>.
126. Stebėsenos informacinės sistemos (SIS) naudotojo instrukcija. Duomenų teikėjų veiksmų aprašas. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/SIS%20naudotojo%20instrukcija_1_6v.docx>.
127. STRATA atliekamas poveikio vertinimas. [Žiūrėta 2022-08-03]. Prieiga per internetą: <<https://strata.gov.lt/poveikio-vertinimas/>>.
128. STRATA atviri duomenys. [Žiūrėta 2022-08-11]. Prieiga per internetą: <<https://strata.gov.lt/atviri-duomenys/>>.
129. STRATA įstatai. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/52642e24b74e11e982dae1db4290b1a9?jfwid=96t6tbqn2>>.
130. STRATA tyrimų ataskaitos. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://strata.gov.lt/tyrimu-ataskaitos/>>.
131. Strateginio valdymo įstatymas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/90386d20bab711ea9a12d0dada3ca61b/asr>>.
132. Strateginio valdymo metodika, patvirtina LR Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5e3aa191a8e511eb98ccba226c8a14d7/asr>>.
133. Suomija EBPO gerovės indekse. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: <www.oecdbetterlifeindex.org/countries/finland/>.

134. Suomijos registrų ir valstybės informacinių sistemų registras. [Žiūrėta 2022-02-07]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/en/fineec/https://registrai.lt/login>>.
135. Suomijos nacionalinė švietimo agentūra (EDUFI) (angl. *Finnish National Agency for Education*). [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.oph.fi/en/about-us>.
136. Suomijos nacionalinės švietimo agentūros veikla. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.oph.fi/en/about-us/organisation-finnish-national-agency-education>.
137. Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centro (FINEEC) 2021 m. įsivertinimo ataskaita, skirta ENQA. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <https://karvi.fi/wp-content/uploads/2021/05/KARVI_10_2021_FINAL.pdf>.
138. Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centro (FINEEC) įstatymas. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <www.finlex.fi/fi/laki/smur/2013/20131295?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=1295%2F2013>.
139. Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centro (FINEEC) Aukštojo mokslo vertinimo komitetas. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/karvi/korkeakoulujen-arviointijaosto/>>.
140. Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centro (FINEEC) Vertinimo taryba. [Žiūrėta 2022-08-05]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/karvi/koulutuksen-arviointineuvosto/>>.
141. ŠMSM 2021–2022 metų leidybos planas, patvirtintas LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. balandžio 21 d. įsakymu Nr. V-596.
142. Švedija EBPO gerovės indekse. [Žiūrėta 2022-03-17]. Prieiga per internetą: <www.oecdbetterlifeindex.org/countries/sweden/>.
143. Švietimo būklės apžvalga 2021 m. EBPO rodikliai. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.oecd-ilibrary.org/docserver/b35a14e5-en.pdf?expires=1649858960&id=id&accname=guest&checksum=A4F644E57A9A93A3188CA810A6722F27>.

144. Švietimo ir mokslo informacinių sistemų, registrų ir klasifikatorių apskaitos informacinė sistema. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.krisin.smm.lt/aikos2-krisin/public/apieKrisin.xhtml>.
145. Švietimo ir mokslo institucijų registras. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.smir.smm.lt/aikos2-smir/>.
146. Švietimo ir mokymo stebėsenos biuletenis. Europos Komisija. [Žiūrėta 2022-04-08]. Prieiga per internetą: <<https://education.ec.europa.eu/lt/svietimo-ir-mokymo-stebesenos-biuletenis>>;
<<https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2021/lt/>>;
<https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/lt/chapters/more_info.html>.
147. Švietimo portalas. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.emokykla.lt>.
148. ŠVIS. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <www.svis.smm.lt/>;
<<https://rvis3.emokykla.lt/>>.
149. ŠVIS nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. lapkričio 16 d. nutarimu Nr. 1152. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/629f6581b25011e6a3e9de0fc8d85cd8/asr>>.
150. TALIS (angl. *Teaching and Learning International Survey*) – tai tarptautinis mokymo ir mokymosi tyrimas, kurio pagrindinis objektas yra mokytojai. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/ebpo-talis/>.
151. Tarptautinio valiutos fondo skelbiami duomenys apie Lietuvą. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <www.imf.org/en/Countries/LTU#whatsnew>.
152. Teminiai ir sisteminiai vertinimai. Suomijos nacionalinio švietimo vertinimo centras (FINEEC). [Žiūrėta 2022-09-06]. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/esi-ja-perusopetus/teema-ja-jarjestelmaarviointit/>>.

153. TIMSS – tarptautinis 4 ir 8 klasių mokinių matematikos ir gamtos mokslų gebėjimų tyrimas (angl. *Trends in International Mathematics and Science Study*), inicijuotas Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos. [Žiūrėta 2022-01-07]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/iea-timss/>.
154. Trumpraštis „Lietuvos mokslo ir studijų ateities vizija: moksloji Lietuva 2030“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <https://strata.gov.lt/images/documents/analize/trumprasciai/2011/moksloji_lietuva_2030.pdf>.
155. Ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo metodika, patvirtinta LR Vyriausybės 2012 m. sausio 11 d. nutarimu Nr. 4. [Žiūrėta 2022-08-10]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.134272D720DF/asr>.
156. Valstybės strateginių švietimo stebėsenos rodiklių aprašai, patvirtinti Švietimo informacinių technologijų centro direktoriaus 2019 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. V1-80. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<http://www.svis.smm.lt/file/manual/Teis%C4%97s%20aktai/170isak-strateg-rodikliai.doc>>.
157. Valstybės taktiniai švietimo stebėsenos rodikliai, patvirtinti Švietimo informacinių technologijų centro direktoriaus 2019 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. V1-81. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <[http://www.svis.smm.lt/file/manual/Teis%C4%97s%20aktai/170isak-taktiniai-rodikliai%20\(1\).doc](http://www.svis.smm.lt/file/manual/Teis%C4%97s%20aktai/170isak-taktiniai-rodikliai%20(1).doc)>.
158. Valstybės kontrolės 2017 m. lapkričio 28 d. valstybinio audito ataskaita Nr. VA-2017-P-50-1-20 „Ar gali gerėti Lietuvos mokinių pasiekimai“. [Žiūrėta 2022-01-03]. Prieiga per internetą: <www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/23762/ar-gali-gereti-lietuvos-mokiniu-pasiekimai>.
159. Valstybės kontrolės 2016 m. lapkričio 30 d. valstybinio audito ataskaita Nr. VA-P-50-4-26 „Švietimo stebėseną“. [Žiūrėta 2022-01-03]. Prieiga per internetą: <www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/23671>.

160. Valstybės kontrolės 2020 m. rugsėjo 14 d. valstybinio audito ataskaita Nr. VAE-11 „Ar pokyčiai švietime lemia geresnius mokinių pasiekimus“. [Žiūrėta 2022-01-03]. Prieiga per internetą: <www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/23933>.
161. Valstybės tarnybos įstatymas. [Žiūrėta 2022-08-10]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D3ED3792F52B/asr>.
162. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Didžiųjų mokesčių mokėtojų ir stebėsenos departamento nuostatai. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/documents/20142/743707/DMMSKD.pdf/786df7a1-bde9-00fb-ff4e-41b774c28967?t=1622617285706>.
163. Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAP/TAIS.423800/45a6c4cce8a3835f3c3f3b4625587aff/format/ISO_PDF/>.
164. Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2050“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://lr.lt/lt/naujienos/valstybes-pazangos-strategija-lietuva-2050-amzinos-vertybes-avangardinemis-priemonemis>>.
165. Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.463390>>.
166. Viešasis pirkimas „Statistinių intuicijų lavinimo e-platformos CognitiveSTATS kūrimo paslaugos, VU30489“ Nr. 613724. Vilniaus universitetas. [Žiūrėta 2022-08-03]. Prieiga per internetą: <https://pirkimai.eviesiejiipirkimai.lt/app/rfq/publicpurchase_docs.asp?PID=650191>.
167. Viešojo administravimo stebėsenos sistemos sukūrimas. LR vidaus reikalų ministerija. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <http://vakokybe.vrm.lt/lt/Stebesenos_sistema>.
168. Viešojo sektoriaus ataskaitos. LR vidaus reikalų ministerija. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <<https://vakokybe.vrm.lt/index.php?id=538>>.

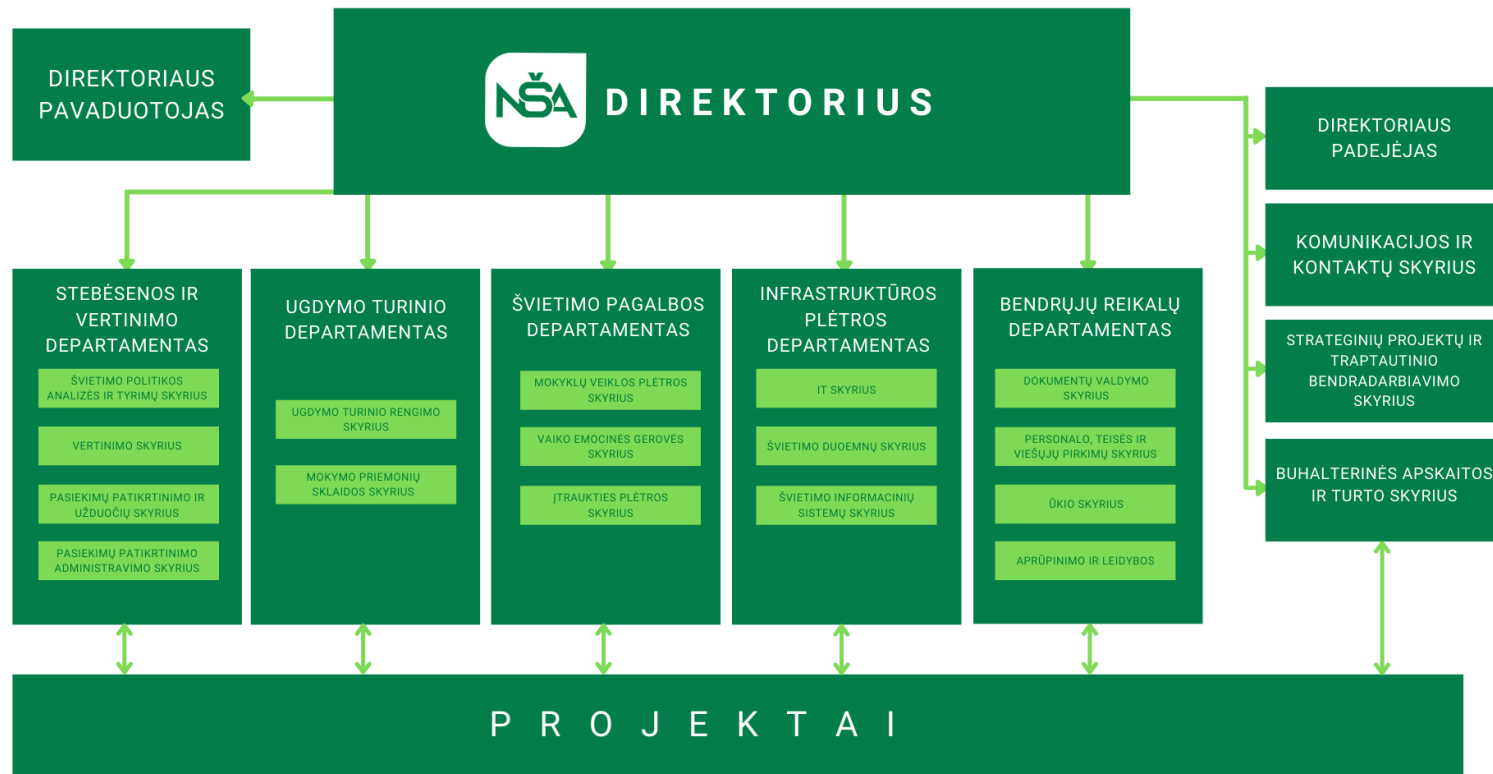
169. Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairės ir Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių įgyvendinimo veiksmų planas. [Žiūrėta 2022-03-07]. Prieiga per internetą: <www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f946f240632b11e8acbae39398545bed/asr>.
170. Vilniaus „Spindulio“ gimnazijos direktoriaus 2021 m. sausio 14 d. įsakymas Nr. V -16 „Dėl Vilniaus „spindulio“ progimnazijos ugdomosios veiklos stebėsenos aprašo patvirtinimo“. [Žiūrėta 2022-02-03]. Prieiga per internetą: <[https://spindulioprogimnazija.lt/uploads/6013fd368e0e8/Ugdomosios%20veiklos%20steb%C4%97senos%20apra%C5%A1as%20\(2021-01-14%20V-16\).pdf](https://spindulioprogimnazija.lt/uploads/6013fd368e0e8/Ugdomosios%20veiklos%20steb%C4%97senos%20apra%C5%A1as%20(2021-01-14%20V-16).pdf)>.
171. Virtualus buhalteris i.APS. VMI. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/virtualus-buhalteris-i.aps>.
172. VMI analizės ir apžvalgos. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/analizes-ir-apzvalgos>.
173. VMI kliento profilis. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/vmi-kliento-profilis>; <<https://finpass.eu/>>.
174. VMI statistiniai duomenys. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/statistiniai-duomenys>.
175. VMI Polaris strategija iki 2025 m. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/polaris-2021-2025>.
176. VMI projektas „Analizės, modeliavimo ir rizikos valdymo kompetencijų centro (i.MAMC) įkūrimas“. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <<https://imas.vmi.lt/isaf/dynamicPage/aboutImamc>>.
177. VMI rengiami ir skelbiami nacionalinio (valstybės ir savivaldybės) lygmens stebėsenos produktai bei duomenys. [Žiūrėta 2022-06-29]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/biudzeto-pajamos1>.
178. VMI visoms Lietuvos įmonėms atvėrė jų individualius profilius. [Žiūrėta 2022-08-08]. Prieiga per internetą: <www.vmi.lt/evmi/-/vmi-visoms-lietuvos-c4-afmon-c4-97ms-atv-c4-97r-c4-97-j-c5-b3-individualius-profilius>.

PRIEDAI

1 priedas. Nacionalinio lygmens švietimo sistemos stebėsenos produktų analizė

Pateikiama atskiru MS Excel formato dokumentu prie šios ataskaitos.

2 priedas. Esama NŠA organizacinė valdymo struktūra

Šaltinis – NŠA²³⁹

²³⁹ NŠA organizacinė valdymo struktūra. [Žiūrėta 2022-08-12]. Prieiga per internetą: <www.nsa.smm.lt/struktura-ir-kontaktai/valdymo-schema/>.

3 priedas. Pagrindinės švietimo informacinės sistemos ir registrai

22 lentelė. Pagrindinės švietimo informacinės sistemos

Eil Nr.	Informacinė sistema
5.	Švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS)
6.	Atvira informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistema (AIKOS)
7.	Švietimo ir mokslo informacinių sistemų, registrų ir klasifikatorių apskaitos informacinė sistema (KRISIN)
8.	Nesimokančių vaikų ir mokyklos nelankančių mokinių informacinė sistema (NEMIS)

Šaltinis – parengta Teikėjo

23 lentelė. Pagrindiniai švietimo registrai

Eil Nr.	Švietimo registras
8.	Diplomų, atestatų ir kvalifikacinių pažymėjimų registras (DAKPR)
9.	Išsilavinimo pažymėjimų registras (IPBR)
10.	Neformaliojo švietimo programų registras (NŠPR)
11.	Licencijų registras (LicR)
12.	Mokinių registras (MR)
13.	Pedagogų registras (PR)
14.	Studentų registras (SR)
15.	Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registras (SMPKR)
16.	Švietimo ir mokslo institucijų registras (ŠMIR)

Šaltinis – parengta Teikėjo

4 priedas. Suinteresuotųjų šalių interviu duomenys dėl esamos padėties vykdant švietimo sistemos stebėsenos veiklas ir šių veiklų perspektyvos analizės

Suinteresuotosios šalys, su kuriomis atlikti interviu:

1) Jurgita Petrauskienė, buvusi: Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro direktorė, švietimo ir mokslo ministrė;

2) NŠA tarybos atstovai:

2.1) prof. dr. Lina Kaminskienė, tarybos pirmininkė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos kanclerė;

2.2) Arminas Varanauskas, Žinių ekonomikos forumo direktorius;

3) NŠA atstovai:

3.1) Rūta Krasauskienė, direktorė;

3.2) Asta Ranonytė, direktoriaus pavaduotoja;

3.3) Evaldas Bakonis, Švietimo politikos analizės ir tyrimų skyriaus vedėjas;

3.4) Jolanta Jevsejevienė, analitikė.

4) ŠMSM atstovai:

4.1) Ugnė Cibulskaitė, Strateginių programų skyriaus vyriausioji specialistė, atsakomybių sritys: švietimo ir mokslo stebėseną;

4.2) dr. Rita Dukynaitė, Strateginio planavimo vyriausioji patarėja, atsakomybių sritys: tarptautiniai tyrimai, EBPO atstovavimas ir kt.;

4.3) Jolanta Navickaitė, Bendrojo ugdymo departamento direktorė, atsakomybių sritys: bendrasis ugdymas, švietimo pagalba;

4.4) Ričardas Ališauskas, Strateginių programų skyriaus vedėjas;

5) Tadas Tamošiūnas, KPMPC direktorius;

6) Giedrius Viliūnas, STRATA direktorius;

7) LMNŠC atstovai:

7.1) Danutė Talačkaitė, Ugdymo karjerai skyriaus vedėja, atsakomybės sritis – profesinis orientavimas;

7.2) Raimantas Vaitkus, Neformaliojo vaikų švietimo kokybės ir stebėsenos skyriaus vedėjas;

7.3) Gitana Viganauskienė, direktoriaus pavaduotoja.

8) Almantas Šerpatauskas, SKVC direktorius.

Pagrindiniai su suinteresuotosiomis šalimis aptarti klausimai:

1) švietimo sistemos stebėseną vykdančių organizacijų sąranga ir jos tobulinimo alternatyvos, perspektyvos: funkcijų (de)centralizacija, funkcijų perėmimas, perdavimas Centrai ir kt.;

2) tarpinstitucinis bendradarbiavimas vykdamas švietimo sistemos stebėseną;

3) Centro švietimo sistemos stebėsenos turinio ir apimtys perspektyvos;

4) Centro modeliavimas: vizija, misija, organizacinė valdymo struktūra, švietimo sistemos stebėsenos prioritetai, planavimas, finansiniai ir žmogiškieji ištekliai (švietimo sistemos stebėsenos kompetencijų poreikiai ir jų kėlimo perspektyvos; darbo užmokesčio problematika, specialistų pritraukimas, išlaikymas ir kt.), informacinės sistemos bei duomenų bazės, procesai;

5) švietimo sistemos stebėsenos poreikiai, produktai ir duomenys: stebėsenos objektai, produktų turinys, procesai: informacijos prieinamumas, duomenų rinkimas, kaupimas, apdorojimas, analizė, vertinimas, prognozavimas, panaudojimas, duomenų atvėrimas ir kt.;

6) užsienio šalių gerosios praktikos ir rekomendacijos užsienio šalių organizacijų pasirinkimui lyginamajai analizei;

7) švietimo sistemos stebėsenos iššūkiai ir kiti aktualūs aspektai Centro modeliui.